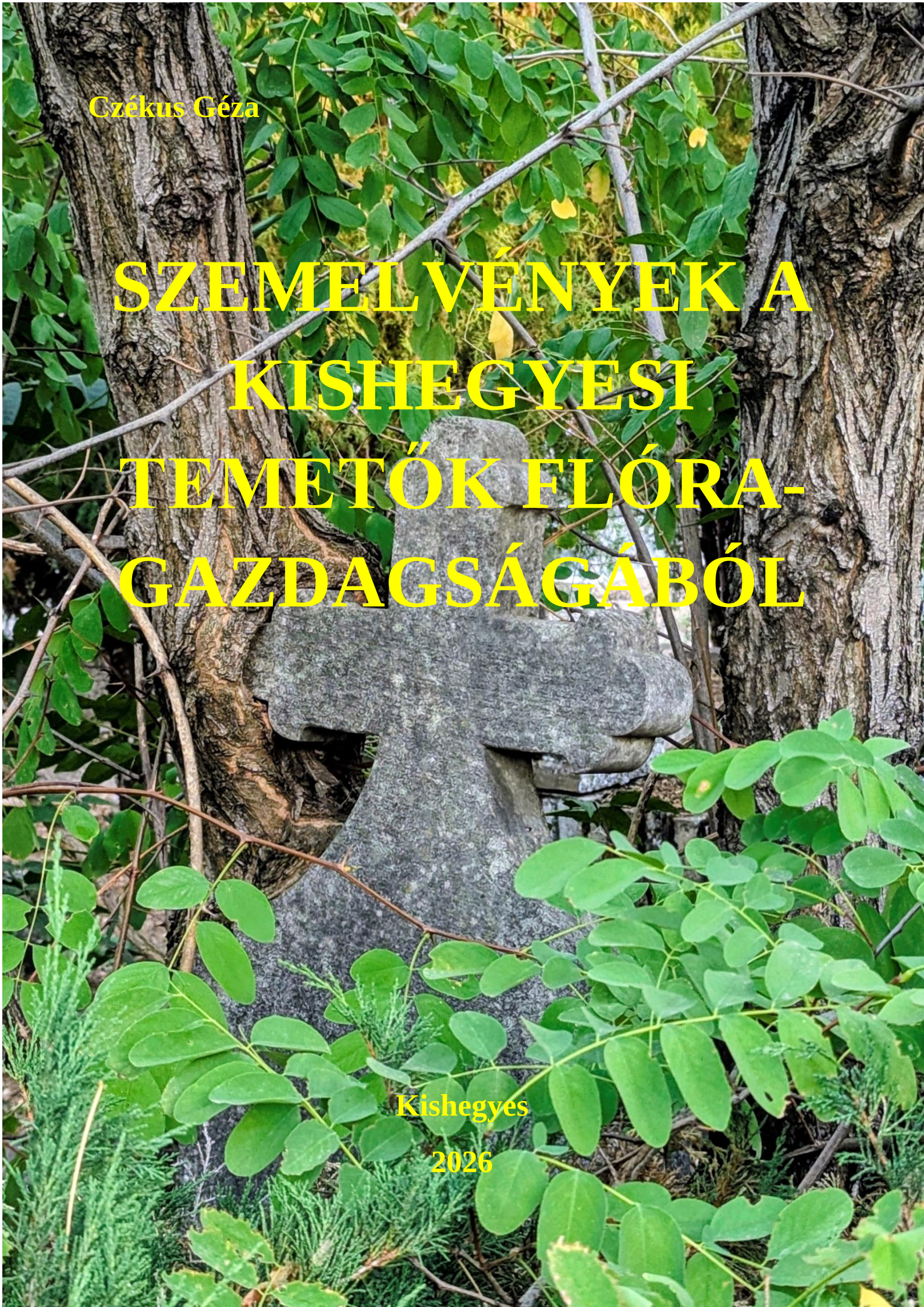

Czékus Géza

SZEMELVÉNYEK A KISHEGYESI TEMETŐK FLÓRA-GAZDAGSÁGÁBÓL

Kishegyes

2026

dr. Czékus Géza

SZEMELVÉNYEK A KISHEGYESI TEMETŐK FLÓRAGAZDAGSÁGÁBÓL

Szó-Beszéd

Kishegyes, 2026

© Czékus Géza

Szakvéleményezők
Saghmeister Heléna okleveles kertészmérnök (díszítő növények)
dr. Kajdocsi Lovász Gabriella okleveles biológus
Agyánszki Natasa okleveles biológus

Szerkesztő és tördelőszerkesztő
dr. Czékus Géza

Műszaki szerkesztő
Rogović Nikola okleveles informatika tanár

Fényképek
címoldal: Czékus Mária
belső oldalak: dr. Czékus Géza

Drónfelvételek
ft. Tojzán László
Linka Csaba

ELŐSZÓ

A temető sem az idősek, sem a fiatalok számára nem lenne szabad, hogy tabutéma legyen. A valóságban a legtöbb korosodó ember és gyereket nevelő szülő életében igenis az, vagy ha úgy tetszik, *tabula rasa*. Amiről keveset tudunk, az nem is létezik.

Előrehaladott koromban gondolataimban akaratlanul is a temetőt járom. Egyre gyakrabban azt veszem észre, hogy megint a „temetőben vagyok". Igaz, hogy idestova fél évszázada járom a szabadkai, hegyesi, adai, szenttamási temetőket, ahol elhunyt felmenőim és más rokonaim, ismerőseim, barátaim meg tanítványaim nyugosznak. Emellett 31 ország számtalan temetőjében megfordultam, a hazaiakat nem is említve. De nem csak térben, hanem időben is utaztam. Doktori értekezéseim alanyai avar kori csontvázak voltak – ezek a VII-VIII. századból valók.

A temetők szent helyek, édesanyák, édesapák, nagyszülők, gyerekek, szomszédok, nemzeti hősök nyughelye, akik ugyan olyanok voltak, mint a ma élők: „...ettek, ittak, házasodtak, férjhez mentek, adtak és vettek, ültettek és építettek..." (Lk 17,26-37).

Azok számára, akik fogékonyak a természet szépsége és változatossága iránt, a temető nem csak a holtak városa, hanem egy élő rendszer is, ahol sok növény és állat megfér egymás mellett, olykor még egymásra is vannak utalva. Ez a másik fonal, amely vonzóvá teszi számomra a temetőt. Akkor, amikor lefotóztam a kishegyesi Keleti, Nyugati és Közös temető összes sírját és feliratát, akkor döbbentem rá, hogy ezeknek a temetőknek a növényvilága is egy nagy kincs, érdemes lenne vele foglalkozni. Az elhatározást tett követte, és néhány év alatt olyan gazdag anyag gyűlt össze, hogy azt már érdemes volt publikálni. A budapesti Botanikai Közlemények gondozásában jelent meg egy 40 oldalas cikk a *Kishegyes település (Mali Iđoš, Vajdaság, Szerbia) temetőinek flórája* cím alatt. Ez a munka nem tartalmaz fotódokumentációt.

Az lenne a helyes, ha a 392 növényfaj közül bemutatnák néhányat, ha nem is minden fajt. Így született meg ez a kiadvány, amely majdnem teljes képet ad a kishegyesi temetők gazdag növényvilágáról.

Szabadka, 2025 decembere a szerző

„A test pihen vermében hallgatag,
rögök nyugalmas sorsát éli lenn,
szétoszlik, szomjas gyökér felissza,
s zöld lobogással tér ujra vissza”
(Radnóti Miklós: Ének a halálról)

Jelen munkám a *BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK* 2/2025-ös számában megjelent cikk szemelvényes képes illusztrációja. A teljes cikk és a fajtáblázat az alábbi linken érhető el:
Czékus G. 2025: **Kishegyes település (Mali Iđoš, Vajdaság, Szerbia) temetőinek flórája**.
Botanikai Közlemények 112(2): 143–162 (2025)
DOI : https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2025.112.2.143

1. BEVEZETÉS

A temetőket évszázadokon át jellemzően mérsékelt antropogén hatások jellemezték a hantolások, az évenkénti néhányszori kaszálás és a széna begyűjtése formájában. A sírkertként nem hasznosított részeken esetleg gyümölcsfákat termesztettek vagy jószágot legeltettek. Idővel a temetők flórája fokozatosan átalakult, egyre nagyobb mértékben függött az emberi tevékenységektől. A temetők növényvilága gyakran még a szakemberek figyelmét is elkerüli. A sírkertek növényzete több szempontból is felbecsülhetetlen érték. Az emberi közérzetre pozitív hatást gyakorol: a fák, bokrok árnyat adnak az odalátogatóknak; szín- és illatviláguk megnyugtató; szebbé teszik a sírt, hozzájárulva, hogy a gyász könnyebben és gyorsabban feldolgozható legyen; az elhunyttal egyfajta kommunikációt jelent a sírgondozás. Ökológiai jelentősége pedig abban rejlik, hogy a temető egy speciális élőhely. A dísznövényfajok sokasága mellett sok ritka (akár védett) állat- és növényfaj él bennük, közöttük számos egykori, kiveszettnek vélt faj számára nyújthat a temető utolsó menedéket, egyfajta génbank szerepét betöltve (LÖKI et al. 2019, 2020). Madarak számára fészkelőhely, télen táplálék keresésére, pihenésre alkalmas terület lehet (CSIZMAZIA 1983).

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A nagyobb terjedelmű szerb temető-ismertetők foglakoznak a temető növényzetével is, például KOSTIĆ (1999) a belgrádi újtemető parkját, vagy MESINGER (2002) az eszéki temetők növényzetét is érintőlegesen bemutatja. Magyarországi példa is több van. TAKÁCS (2004) monográfiájában négy oldalt szentel ennek a témának. A Budapest Közművek Budapesti Temetkezési Intézete pedig honlapján ad hasznos tájékoztatást a sírok és környezetük beültetéséhez, illetve a növényzet karbantartásához (http1), de ennek a témának bővebb szakirodalma is van (SELÉNDY 1972, KLEINOD 1997). Annak ellenére, hogy minden településnek van legalább egy temetője, és az igen látogatott hely, a botanikai kutatások hosszú ideig mégsem terjedtek ki arra. Néprajzi szemszögből nagyobb számban jelentek meg publikációk. A kifejezetten botanikai vonatkozásúak ritkák voltak, jobbára csak a néprajzi cikkekben röviden bemutatták a temető flóráját is. Az utóbbi két évtizedben egyre több botanikus figyelme fordul a temetők növényvilága felé. Molnár V. Attila és Löki Viktor (MOLNÁR V. 2018) munkássága egyedülálló, mert számtalan temető flórájába nyújtanak betekintést, és nagy részletességgel ismertetik a kutatott temetők florisztikai értékeit. Ma már nem ritka, hogy egy-egy régió flórájával foglalkozó közlemény temetőkben rögzített előfordulási adatokat is tartalmaz (pl. CSIKY et al. 2018, MOLNÁR et al. 2020, 2022; SÜVEGES 2023, SCHMIDT et al. 2024, SÜVEGES 2025).

Az egykori Bács-Bodrog vármegye egyik legnagyobb flórakutatója Prodán Gyula, zombori tanár volt. Monografikus munkája a Bács-Bodrog vármegye flórája (PRODÁN 1915), amelyre még ma is hivatkoznak a kutatók. Általánosságban ír többek között a temetők növényvilágáról is. Érdemes idézni, mert száz év alatt nem sok minden változott meg: „A bácskai temetők virágos kertekhez hasonlítatnak; a kegyelet szebbnél-szebb virágokkal ékesítette fel azokat. Közülök kiválnak a különféle színű nőszirmok, tulipánok, később a fehér liliom tölti be kellemes illatával a temetőket. Nyáron a különbőző színű *Phlox*-ok, *Petuniá*-k, dohányvirágok, a nenyúljhozzám, *Antirrhinum*-ok, muskátlik és *Verbená*-k ékesítik a sírokat, ősszel pedig a szebbnél-szebb *Dahliá*-k, változó színű és alakú őszirózsák és szalmavirágok tarkítják a hantokat. Későn virágzik a *Solidago serotina* és az *Artemisia*-k (különösen bunyevácz sírokon); elvirágzott a gyermeksírokra ültetett *Isatis tinctoria*. A temetők fái az akácz, kétféle *Celtis*, a magas körisfa, a bálványfa, kevés *Ulmus glabra*, a korai és fürtös juharfa, vadgesztenye és a *Sophora japonica*; ezeknek a fáknak árnyékában huzódnak meg a jázmin (*Philadelphus*), az orgona, a *Thuja*, a *Hibiscus* és *Tamarix*, mely magas fává is fejlődik [...] Nem hiányzanak […] az örökéletet szimbolizáló örökzöld bokrok sem [...]. A régebben általánosan ültetett szomorúfűz mindjobban kiszorul […]. Ezekre a csendes helyekre menekülnek és találnak is némi oltalmat [...] az üldözött mezei virágok. Itt is első sorban a ruderális növények fészkelik be magukat, különösen az *Agropyron*-ok szaporodnak el; nem hiányoznak a *Centaureá*-k sem, s itt vernek gyökeret a szél által hordott bálványfa-termések is."

Nyolcvan évvel később sem állnak rendelkezésünkre igazán átfogóbb információk tágabb környezetem, a Vajdaság temetőinek növényállományáról. Mindössze néhány település temetőit készült feldolgozás, ezért az alábbi megállapításokat csak ezekre a településekre vonatkozóan, illetve részben a saját megfigyeléseimre támaszkodva foglalom össze.

Az apatini temetőkben MAŠIĆ (1996) szerint leggyakoribb a ciprusfa (valójában tuja), szomorúfűz, rózsa, aranyeső és az orgona. Doroszlón (KOVÁCS 1996), miután a friss sírhalom leülepszik, bepalántálják, majd, amikor a sírkeret is elkészül, akkor trágyás, virágok ültetésére alkalmas földdel töltik azt fel. Ez más temetőkből nem ismert. Több síron is tavasztól az őszi fagyokig felváltva nyílnak a virágok. Az elszármazottak a temetőcsőszre bízzák a növényápolást. Kupuszinán (SILLING 1996) a

temető ültetett növényei a virágoskertek, kiskertek növénydivatját követik. Már ősszel árvácska kerül a sírra, hogy tavaszra korán legyen virág rajta. Ugyancsak tavaszi virág a jácint, a tulipán, a nárcisz. Sokszor már a kereszt és a halom el is tűnt, de a jácint, a tulipán, a nárcisz minden tavasszal jelzi: itt is nyugszik valaki. Muskátlit, zsályát, büdöskét (bársonykát), petúniát nyári virágnak ültetnek a sírokra. Ősszel nyílnak a tavaszutón ültetett krizantémok, őszirózsák. Régebbi sírokon található rozmaringbokor, levendulató, rutavirág, szegfű, rózsabokor és többféle örökzöld. A temetőben a fás szárú növények közül az utóbbi időkben már csak fenyőfák találhatók, meg néhány cédrusfa (valójában tuja). Mindenszentekre már leginkább krizantémot helyeznek a sírra Kupuszinán. Nyolc vajdasági református temető növényzetéről kevés ismeretet ad a Raj Rozália és Nagy István szerzőpáros (RAJ és NAGY 1996).

A szabadkai temetők összterülete több mint 50 hektár. Sok fasor van bennük. Uralkodó fáik a tuják, a feketefenyő és az ezüsthárs. A temetők rendezettek, a fás szárú növények egészségesek, az itt élő fajok száma 120 felett van. Elsősorban a nyugati tuja több kultúrformáját ültetik, amelyek telepítése a fasorok esetében tervezett, a fasoron kívül csak a hozzátartozók ültetnek fákat és cserjéket (CEKUŠ és CEKUŠ 2005, CZÉKUS és CZÉKUS 2018, CZÉKUS 2006, 2008, 2025). A lágyszárúakról átfogó munka nem készült.

A kishegyesi temetők növényzetéről szóló források száma csekély. Hárs Aladár plébános (Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár 1916a) a kalocsai érsekhez intézett levelében arra panaszkodott, hogy az „eczet-bálványfák” elszaporodtak, némelyikük 10-15 éves. Az akácfák vagy csoportban vannak és elnyomják egymást, vagy idősek és nem fejlődnek már tovább. Az érseki hatóság engedélyezte a fák kivágását és árverés útján történő értékesítését. „A temetőt körülültetheti 3-4 éves akáczfákkal. A fák olyan távolságra álljanak egymástól, hogy egymást a fejlődésben ne akadályozzák.” (Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár 1916b). Fodor Pál könyvében (FODOR 2002) egy mondat erejéig erre a levelezésre hivatkozik. A kishegyesi temetők néprajzi vonatkozásait Szőke Anna ismerteti (SZŐKE 2024). Botanikai publikációk nem jelentek meg róluk. Részben ez motivált, hogy mélyrehatóbban foglalkozzam az ott élő növényfajokkal. Ezekben a temetőkben nagy kiterjedésűek a parlagon hagyott, cserjésedő területek. Feltételeztem, hogy ezek a több mint 100 éve elhagyatott részek több ritka, eltűntnek vélt növényfajt rejtenek.

3. CÉLOK

Munkám célja az volt, hogy felmérjem a kishegyesi temetők ültetett és vadon növő növényvilágát. A sírok díszítésére ültetett növények, a fasorok, illetve a természetes növényzet maradványai és a különféle eredetű, spontán növő fajok jellemzésére törekedtem. Ebben az őshonos és idegen eredetű növényfajok arányát, a növények életformáját találtam fontos szempontnak. Munkám során feljegyeztem néhány növényfaj Kishegyesen használatos népi elnevezését is. Kitérek a temetők karbantartásának kérdéseire is.

4. ANYAG ÉS MÓDSZER

Kishegyes (Mali Iđoš) Észak-Szerbiában, a Vajdaságban, a szerb-magyar határtól 70 km-re fekvő település. Lakossága mintegy 4200 fő, zömében magyarok, akiknek a fő gazdasági tevékenysége a mezőgazdasághoz kötődik. A falu sík vidéken fekszik, de nyugati széle felhúzódik a Telecskai-dombok 10–20 m magas nyúlványára. A településen átfolyik a kanyargós Bács-ér (Krivaja) patak, amely szabályozása előtt időnként minden bizonnyal kilépett medréből, árasztott. A természetes növénytakaró, a sztyeprét apró foltokban, a löszön, meredek löszpartokon és levágott löszfalakon maradt meg. Kishegyes környéke ma kultúrsztyep, mezőgazdasági művelés alatt áll. A településnek öt temetője van. Munkám tárgyát a kishegyesi Keleti, a Nyugati és a Közös temető flórája képezi. A zsidó temető elhanyagolt állapotban van, átjárhatatlan, és lakat alatt áll. A muszlim temetőt néhány éve a Közös temető egy részéből alakították ki, ugyancsak bekerített és zárt, de gyepterületét rendszeresen kaszálják.

Az öt kishegyesi temető koordinátái a Google Earth alapján a következők:

Keleti temető: 45°42'45.2"N 19°40'20.1"E (45.712554, 19.672260),

Nyugati temető: 45°42'14.5"N 19°39'35.9"E (45.704014, 19.659960),

Közös temető: 45°42'52.7"N 19°40'18.2"E (45.714634, 19.671728),

zsidó temető: 45°42'14.3"N 19°40'26.7"E (45.703967, 19.674095) és

muszlim temető: 45°42'53.9"N 19°40'18.4"E (45.714960, 19.671771).

A temetők drónfelvételei

A Keleti temeő a ravatalozóval a Fehér Ferenc utca felől. Fönt: a 2008-ban kitisztított parcella széle látható
(fotó Linka Csaba 2025-06-26)

Az első és a második parcella közti két tujafa-sor
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

A 2008-ban kitisztított parcella (kb. 100 évvel ezelőtt temettek ide). A háttérben (ugyancsak fás) a gyereksírokat tartalmazó parcella
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

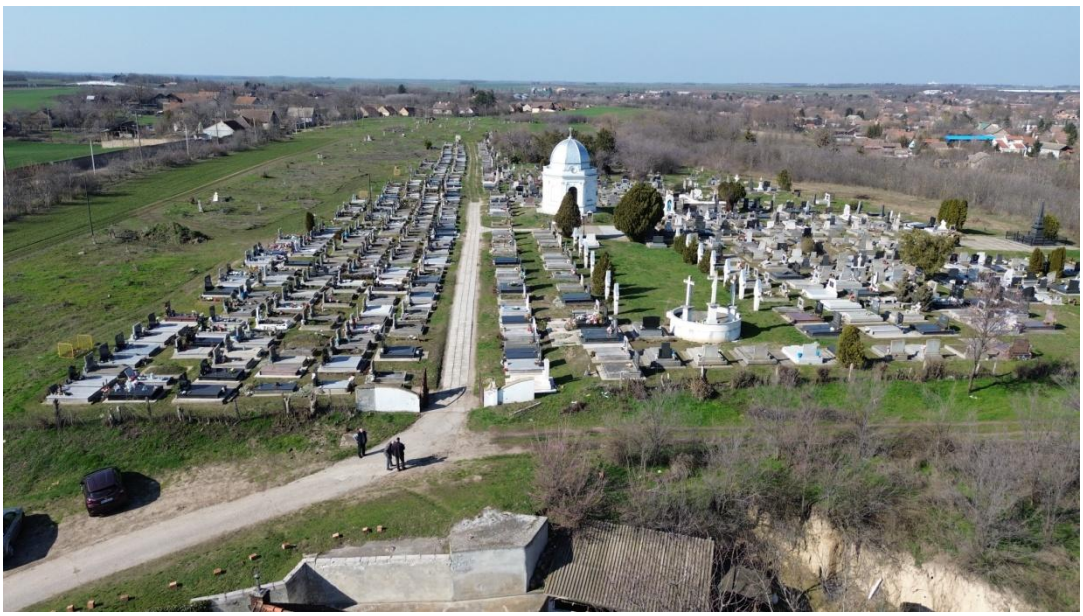

A Nyugati temető bejárata. Balról a 2025-ben kitisztított sáv
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

A Nyugati temető hátsó feléről nézve
(fotó Linka Csaba 2025-04-17)

A Pecze-kápolna és környéke. A háttérben a közös kereszt
(fotó Linka Csaba 2025-04-17)

Temető-részlet. Háttérben a Szent Anna templom tornya
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

A Közös temető
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

A muszlim temető, amely a Közös temetőből lett leválasztva. A képen fenn, a kerítés mellett van két muszlim sír. Lenn: az egykoron Közös temetőbe temetettek síremlékei
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

Keleti temető

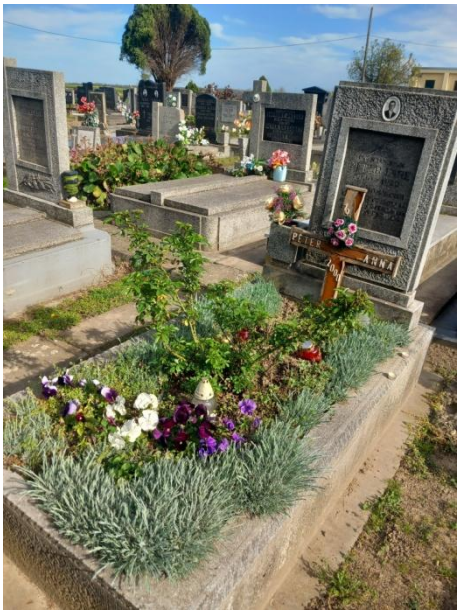

A Keleti temető főbejárata. A háttérben a ravatalozó és az újonnan épült előtető

A ravatalozó mindkét oldalán díszsírhelyek vannak

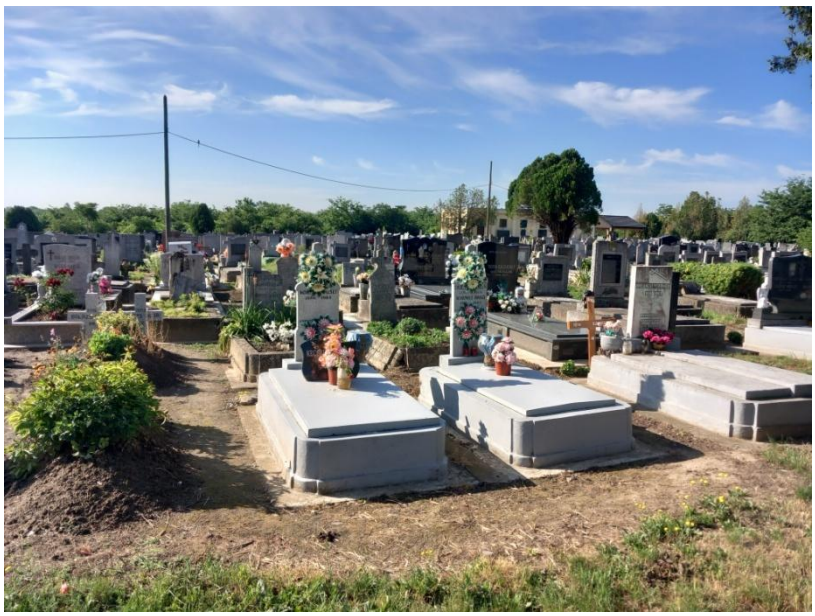

A fasorokat leszámítva nagyon kevés ültetett fa van

A temető egy részén csak katonaruhában és csizmában lehet közlekedni

A legtöbb sír és síremlék műkőből készült.

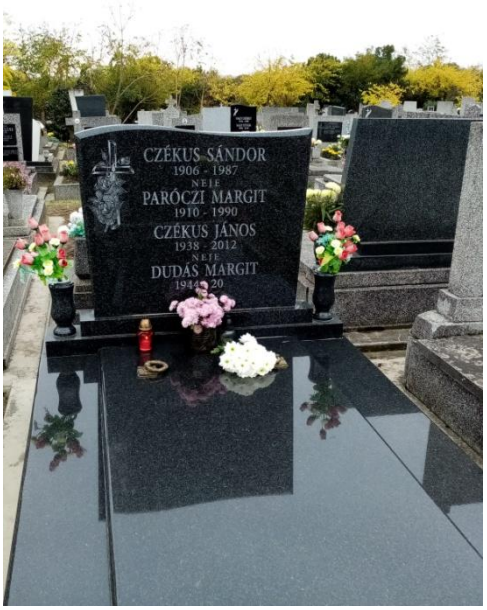

Fehérmárvány és gránit („feketemárvány”) emlékműből sokkal kevesebb van, vörösmárványból csak egy-kettő. Jobbra: sírgondozók már nincsenek, de a sír, ha rövid időre is, virágdíszben van

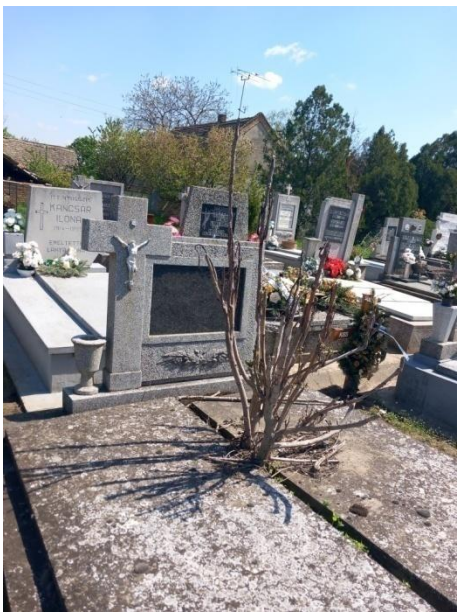

Ez a sír valódi botanikuskert volt, mert 11 dísznövényfaj díszítette, emellett az aprószulák is kihajtott (2021. 08. 28.). Rajta volt a legtöbb medvetalp kaktusz. Mára a fajok száma és példányszáma is megritkult. Jobbra: még a gondozott sírokról sem lehet a bálványfát kiirtani.

Síremlékek, amelyek dacolnak a háttérben lévő elhagyatottsággal

Gyereksírok, a mindennapi nyelvhasználatban kissírok. Határtalan szeretet van a hozzátartozókban, akik ezeket a sírokat gondozzák, hiszen a kis elhunytakat nem is ismerték

Nyugati temető

A Nyugati temető a Telecskai dombok keleti nyúlványán van

A háttérben látható templomtorony jó magaslati viszonyítási pont

A Nyugati temető főbejárata és egy angyalkás gyereksír

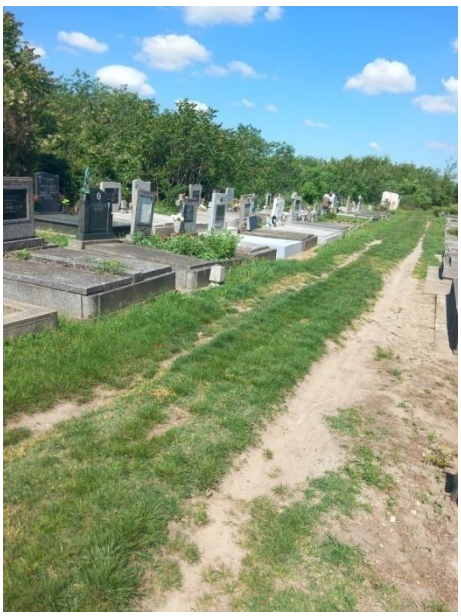

Száz évvel ezelőtt emeltette ezt a síremléket Trombitás József. Minden bizonnyal nem ilyen virágdíszről álmodott... és az út a végtelenbe

A Pecze-kápolna mellett a kálvária és az angyalkaszobor is a Nyugati temető látványos eleme. A közös kereszt kissé félredobott helyen áll

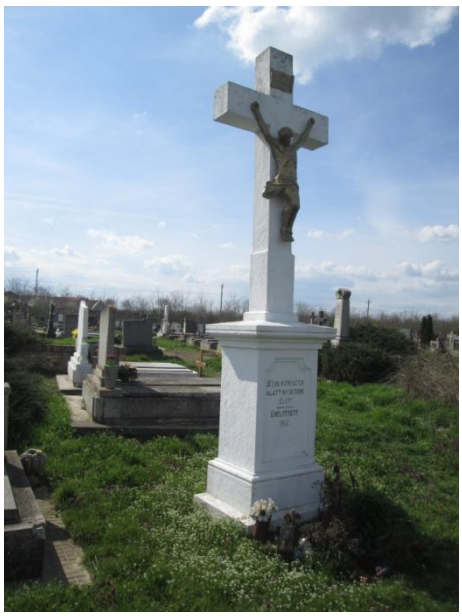

Közös temető

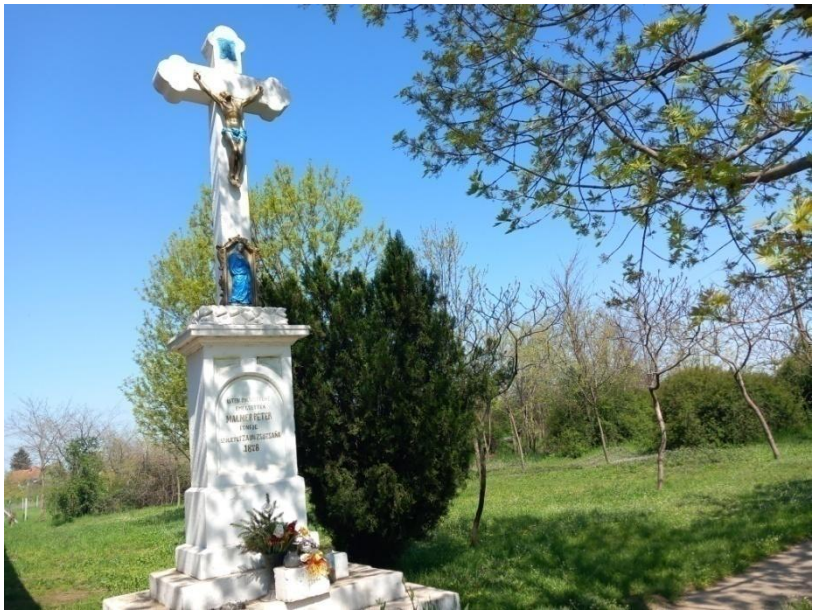

A Közös temető a Moholi út bal oldalán van. Síremlékekben és botanikailag is szegény. Nincs bekerítve, de ápolt. Előtérben a Malmer-kereszt

Még vannak benne gondozott sírok

A hozzáférhető, szabad területeket rendszeresen nyírják

Olykor gyerekjátszótér is

Muszlim temető

A muszlim temető zárt, a Közös temető elkerített része

A muszlim temetőkre jellemző beton asztal, amelyre egy időre a koporsót helyezik, amíg az imám elmond egy rövid imát. A háttérben és a jobb oldali képen a két sírhant látszik (2025-ös felvételek)

Zsidó temető

A zsidó temető az emlékművek elszállítását követő parkosítás után (2011 októbere) és ugyanarról a helyről készült felvétel tizenkét évvel később (2023). Az egész temető átjárhatatlan (volt)

(a két felső felvételt Mohácsi Zoltán készítette 2011-ben)

2026 tavasza
(fotó ft. Tojzán László, 2026-02-28)

A legnagyobb a Nyugati temető, területe 5,1 hektár (1,7 ha van használatban, 0,5 ha mezőgazdasági művelés alatt áll, míg 2,9 ha gondozatlan), a Keletié 3,1 hektár (2 ha van használatban, 0,1 ha mezőgazdasági művelés alatt áll, 1 ha gondozatlan), a Közös temetőé 0,2 hektár, mindössze 217 m^2 ápolt, azaz a három temető együtt 8,4 hektár (ANONYMUS 2025). Jelen munka mintegy öt és fél hektárt ölel fel, mert a temetők kb. egyharmada megközelíthetetlen, mintegy 0,6 hektáron három mezőgazdaságilag megművelt parcella van, és a gyomirtószerrel kezelt részek összterülete sem elhanyagolható. A Keleti és a Nyugati temetőben is főleg sírgödrös temetések folynak, az utóbbi években építenek nagyobb számban sírboltokat (amelyek környéke is széles sávban lebetonozott). A temetők területének egyharmadába közel száz éve nem temetnek; ezek a részek elhanyagoltak,

átjárhatatlanok. A Közös temetőben kevés a beton síremlék. Annak ellenére, hogy 1977-ben volt az utolsó temetés, rendszeresen karbantartják.
A növényfajok területi (az egyes temetőkhöz kötődő) hovatartozását nem publikálom, mert nagyon kevés olyan faj van, amely csak az egyik temetőben nő. Megfigyeléseimet 2021. március 21. és 2023. szeptember 20. között 10-15 naponként végeztem. Gyakran már hajnalban vagy még sötétedéskor a temetőben voltam, hogy az este-hajnalban nyíló fajokat be tudjam azonosítani és nyitott szirmokat tudjak megörökíteni. A terepbejárások során feljegyeztem a növényfajokat, és fotókat készítettem róluk. Az említett időszak után csak egyedi észlelések történtek. Herbáriumi dokumentálásra nem került sor. A pázsitfüvek és sások jegyzéke nem teljes, velük kapcsolatban további, alapos megfigyeléseket kell még végezni. A Botanikai Közleményekben megjelent munkában a növények magyar megnevezését használom, a felmért fajok tudományos nevét az E1. táblázat tartalmazza. Státuszuk alapján dísznövényeknek azokat a növényeket tekintettem, amelyeket elsősorban kedvező esztétikai, biológiai vagy funkcionális hatásuk miatt ültetnek, gazdasági hasznuk nincs, vagy csak másodlagos (SCHMIDT és TÓTH 2006). Azokat a fajokat is ebbe a csoportba soroltam, amelyek gondozott síron vagy az mellett nőnek és díszítő értékük van. Így ide kerültek a természetes növényzet maradványai is, sőt, azok az inváziós fajok is, amelyek díszítő értékűek. Minden bizonnyal dísznövény-kertészetekből kerültek a sírokra egyes ritka dísz- és védett növények. Az ültetett, mezőgazdaságban termesztett haszonnövényfaj(ok) képezik a második csoportot.
A fajlistában szerepelnek olyan fajok, amelyekre se a szegetális (szántóföldi), se a ruderális (ember által bolygatott, tápanyagban gazdag, zavart (ruderális) területeken, útszéleken, törmelékeken, parlagokon és művelés alól kivont területeken élő) gyom meghatározása nem illik rá: pl. a mogyoró, dió, csíkos kecskerágó. Ezen fajok közös jellegzetessége, hogy spontán módon jelentek meg, vagyis nem gazdasági vagy dísznövényként telepítették őket. A természetes fajok is spontán növények: az eredeti sztyepnövényzet tagjai, ez közös vonásuk a gyomokkal. Vagyis az összes olyan növény, amit nem ültettek, a spontán csoportot alkotja, és ennek a csoportnak alcsoportja a természetes növényzet maradványának a fajkészlete.
A spontán megtelepedett fajokon belül a természetes növényzet maradványfajait nehéz meghatározni. Ezek esetében az volt a döntő, hogy a természetes sztyepnövényzetre jellemző a faj, vagy máshonnan származó, például egyéb növényzeti típusokban előforduló vagy a környéken ültetett és a temetőkben spontán megtelepedett növények-e.
Mind a magyar, mind a tudományos nevek tekintetében KIRÁLY (2009), illetve PRISZTER (1998), esetleg UDVARDY (2008) nevezéktana szerint jártam el. A fajok meghatározásában az alábbi szakirodalom volt segítségemre: BARTHA (1997, 1999), HESSAYON (1997, 2004), JOSIFOVIĆ (1970-1977), KIRÁLY (2009), SCHMIDT és TÓTH (2006), SOÓ és KÁRPÁTI (1968), TÓTH (2012), UJVÁROSI (1957). A növények származására, Szerbiában őshonos, védett vagy inváziós státuszára vonatkozó információk JOSIFOVIĆ (1970-1977) és SARIĆ és DIKLIĆ (1986) munkáit, illetve az Euro+Med PlantBase (2006-) és a Plants of the World Online (POWO 2025) adatbázist követik. A könnyebb áttekinthetőség érdekében a fajokat származási helyük alapján kontinensek szerint csoportosítottam, ahol az európai csoport tagjainak tekintem a mediterrán származású fajokat is. A fajok Raunkiaer életforma besorolása SIMON (2000) szerinti.

Adatgyűjtő munkám során számtalan fotót készítettem. Mivel a Botanikai Közleményben publikált munka nem tartalmaz fényképeket, a folytatásban ezekből válogattam. Szerettem volna szemléltetni a temető növényvilágának végtelen sokszínűségét és szépségét. Ezért a hangsúlyt nem a növényismertetésre, hanem a felvételek bemutatására fektettem. A közreadásra kerülő felvételek nem

egyazon évben készültek, ezért ugyanarról a növényről több, különböző évben fotózott kép is készülhetett. Amennyiben a fényképezés dátuma fontos volt, azt feltüntettem (pl. elhanyagolt, majd kitisztított temetőrészek).
A díszítő értékű fajokhoz rövid ismertetőt fűztem.
A tudományos és népi elnevezés mellett a dísznövények származási helyét is közlöm.
A fajok ismertetési sorrendje a növények tudományos nevének ABC-sorrendjében történt.

A növényfajok csoportja és jelölése a következő:

🌼	a sírok díszítésére használt növényfajok
🎲	spontán előfordulású fajok (beleértve a gyomokat is)
💯	az eredeti természetes növényzet maradványfajai
🚜	gazdasági növényfaj
🆘	védett fajok (fokozottan védett, védett vagy védelem alatt nem álló, ám a természetvédelmi törvényben szabályozottan gyűjthető fajok)
💥	özönnövények – inváziós növényfajok (erősen inváziós, potenciálisan inváziós vagy szórványosan inváziós fajok)

A munkámban szereplő faj alatti rendszertani kategóriák [(alfaj (*subspecies*), változat (*varietas*), alak (*forma*), kultúrrassz (*convarietas*), kultúrváltozat (*provarietas*), fajta (*cultivar*)] és a kertészeti formák *NEM* követik a hivatalos, tudományos rendszertant.
A *virágzat* kifejezés helyett olykor szándékosan a *virág* szó szerepel. Pl. a százszorszép fészek virágzata mintegy 200-250 nyelves és csöves virágból áll, a fehér „szirmok és középen a sárga „porzók” is mind egy-egy virág. Az egyszerűség és a köznyelv kedvéért az egész *virágzatot* a *virág* szóval illettem.

A növények környezetükhöz való alkalmazkodása különböző lehet. Az egyik osztályozási alap a Raunkiæer (Raunkiaer)-féle, amely alapja a növény rügyeinek elhelyezkedése a növény számára nem megfelelő (pl. téli) időszakban.
A növények életformájuk szerint több csoport egyikébe sorolhatók. Esetünkben ezek a következők:

- *magas és közepes termetű fák* (jelölésük MM – mega és mezofanerofiták) - 8 m-nél magasabb fák,
- *kis fák* (M - mikrofanerofiták) - 2-8 m magasak,
- *cserjék* (N - nanofanerofiták) - 2 m-nél alacsonyabbak.

a fenti három életforma összefoglaló neve Phanerophyta (Ph); régebben a fás szárú liánokat is ide sorolták)

- *törpecserjék* (Ch - kamefitonok). Rügyeik 5-25 cm-rel a talaj felett telelnek át (áttelelő heverő hajtásúak, félcserjék, párnanövények, pozsgások),

- *évelők* (H - hemikriptofitonok), amelyek rügyei a talajfelszín közelében az avar és az elszáradt levelek védelmében telelnek át,
- *évelők* (G - geofitonok) - hagymás, gumós, hagymagumós, gyöktörzses vagy tarackos fajok, a talajfelszín alatt áttelelő rügyeik vannak,
- *kétévesek* (TH - hemiterofitonok), első évben tőlevélrózsával, második évben maggal áttelelő növények,
- *egyévesek* (Th - terofotonok), maggal, vagy rövid fejlődésű tőlevélrózsával áttelelő (ősszel csírázó) növények,
- *kúszócserjék, liánok* (N-E – nano-erepofitonok), támaszték nélkül kb. fél méter magasra nőnek,
- *kúszó egyévesek* (Th-E – tero-erepofitonok).

Munkámban a fenti besorolástól némileg eltértem. Pl. attól függetlenül, hogy a som 5-6 m magasra nő, cserjének tekintem. Király (2009) meghatározása, amelyet a Botanikai Közleményekben is követtem, a következő: MM-fák, M-cserjék, N-félcserjék, Ch-évelő növények, amelyek átvészelő szerveik kevéssel a talaj felett vannak (félcserjék, törpecserjék, párnás növények), H-évelő növények) – a többi kategória megegyezik a fenti csoportosítással.
A könyvben szereplő összes felvételt én készítettem. Azokat a fotókat, amelyek nem a kishegyesi temetőből valók, a kép alatti megjegyzésben jelzem.

Egyre ritkábban látni a temetőkben a talicskában kitolt virágokat

5. A TEMETŐK NÖVÉNYZETÉRŐL ÁLTALÁBAN

A kishegyesi temetők - más temetők növényvilágához hasonlóan - részben vadonnövők, részben pedig ültetett/vetett növények, amelyek elsődleges és gyakran egyedüli szerepe a díszítés.
Sok olyan faj létezik, amely spontán megtelepedett, réteken és gyomtársulásokban is közönséges.
A temetők egy-egy település élő részei, együtt élnek magával a településsel. A hozzátartozók gondját viselik a síroknak, habár ma már nem oly intenzitással, mint 40-50 évvel ezelőtt, amikor kegyeleti cselekedet és heti elfoglaltság volt sajátnevelésű virágot vinni az elvesztett szeretteikre. Főleg az idősebb asszonyok tevékenysége volt, és az emberek nem csak mindenszentekkor látogatták a rokonok és ismerősök sírját.
Néhány vadvirág igazi tavaszi kuriózum. Elsők közt nyílnak a veronika-, az árvacsalán-fajok és a tyúktaréj, majd a sárma (madártej) fehér virágai jelennek meg. Őket követi a számtalan tulipán, nőszirom és liliom-fajta. Nyáron szépet mutat apró virágzataival a seprence, de az elhagyatott sírok díszei lehetnek a tarka koronafürt, egyes zsálya-fajok, zörgőfű, mezei szarkaláb is.
Rendkívül hálásak a pozsgás növények, a kövirózsa és a varjúháj-fajok is.
Őszi hagymás növényünk az őszi vetővirág, sárika. Feltűnő sárga virágai szeptember közepétől nyílnak. Sok síron és egykori sírhanton is található. Egy-egy síron olykor 10-20 példány is. Az elhanyagolt temetőrészeken a ritka bozótosban is előfordul.
A temetők nyárvégi és őszi díszei a szebbnél szebb őszirózsa és krizantém-fajták. Ezek szinte beborítják a sírokat és egészen az első komolyabb fagyokig díszei maradnak.

Az őszi vetővirág vagy sárika egy hagymás növény, amely élénk, napsárga virágairól ismerhető fel, és kora ősszel virágzik. Hasonlít a krókuszra, ezért nevezik sárga őszi krókusznak is

Mindenszentekre új ruhába öltözik a temető. A temetőfenntartó és a hozzátartozók is igyekeznek minél szebbé tenni a sírok környékét. Több esetben talicskába vagy kerékpáron tolják ki az ezekre a napokra termesztett gyönyörű virágot, főleg krizantémot. Az utóbbi évtizedben vált szokássá a cserepes, gömbkrizantém jóval mindenszentek előtti sírra vagy a fejfa elé helyezése. Ha van rá lehetőség, akkor a cserepet a földbe süllyesztik.

Általában virágvasárnap az év első tömeges temetőlátogató napja, amikor megszentelt barkaág kerül a legtöbb sírra, és ekkorra bontják ki a lekötött vázákat.
Főleg az adaiak mutatnak példát, az ő temetőjük egész évben virágdíszben van (árvácska, jácint, tulipán stb.).
Az egy-, kétéves és évelő növények gondját a hozzátartozók viselik. Ritkábban ültetnek cserjéket, esetleg fákat. Több településen a fenntartó nem is engedélyezi fák ültetését. Főleg nem lombhullató fák telepítését.

A krizantémok fajtája, alakja, színváltozata nagyon változatos

A virágszimbólumok kiveszőfélben vannak. A *szomorúfűz* az egyik leggyakoribb motívum volt. Jelképezi a szomorúságot, a gyászt, de az örök életet is (tavasszal a földbe szúrt ág új fát ad). De valamikor szimbólum értékű volt a borostyán, tiszafa, rozmaring vagy a rózsa, hogy csak a gyakoribbakat említsük meg. A felsorolt növények mára elvesztették szimbolikus értelmezésüket. A *törött égő gyertya* és az *eltört szárú virág* is a halál szimbóluma. Általában gyereksírok sírkövén volt/van, és a derékba tört (fiatal) életre utal.

6. EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁSUK

6.1. A TEMETŐBEN ELŐFORDULÓ NÖVÉNYEK STÁTUSZA ÉS EREDETE

Megfigyeléseim során a kishegyesi temetőkben összesen 390 növényfajt azonosítottam (Bot. Közl. E1. táblázata). Státuszuk szerint a sírok díszítésére 196 faj (50,3%) szolgál, spontán előfordulású 217 faj (55,6%), ezek közül az eredeti természetes növényzet maradványa 68 faj (17,4%), továbbá van egy gazdasági növény (0,3%) – 1. diagram.

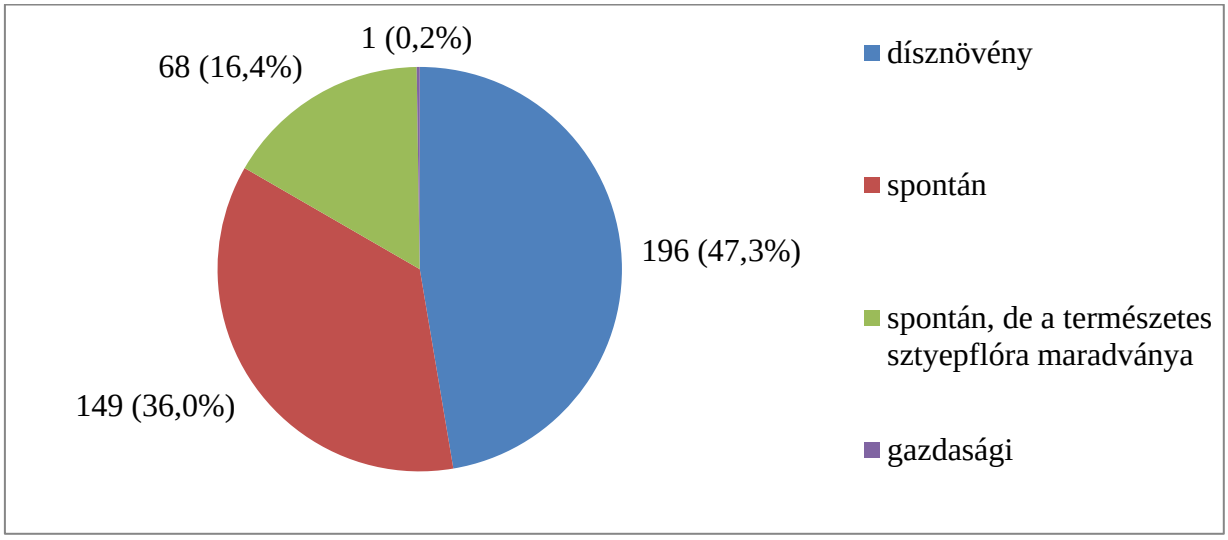

1. diagram. *A kishegyesi temetőkben előforduló növények státusza. A végösszeg több mint 390, mert egy-egy faj több csoportba is tartozhat*

Legtöbbjük, 213 faj (54,6%) őshonos, 155 faj (39,7%) idegenhonos és 22 faj (5,6%) kultúrhibrid (2. diagram). Erről részletesebben a Botanikai Közleményekben megjelent cikkben olvashatnak.

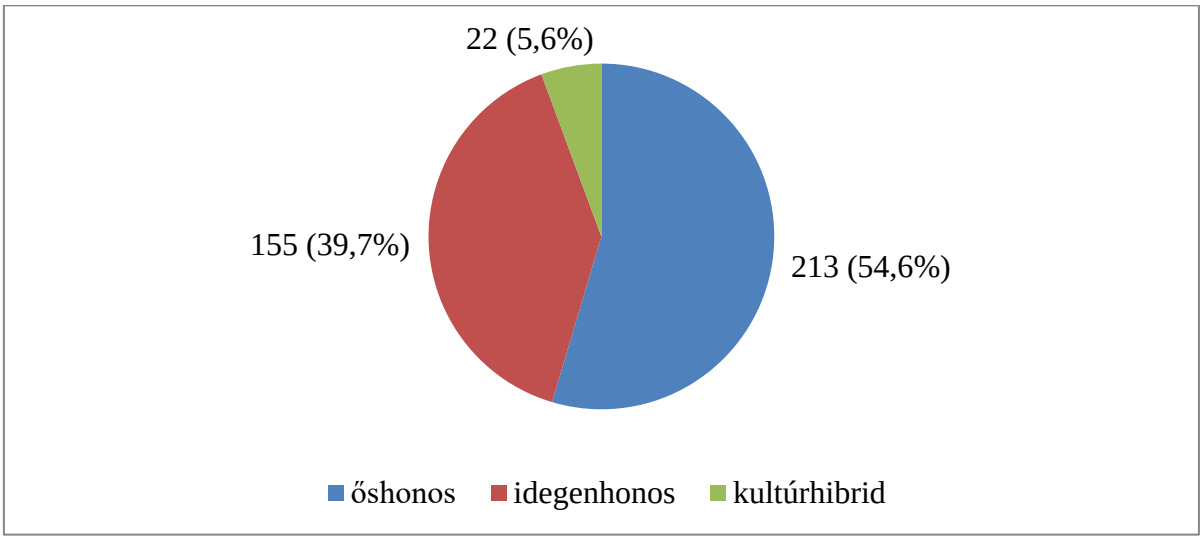

2. diagram. *Az őshonos, idegenhonos és kultúrhibrid fajok egymás közti aránya*

6.2. A SÍROK DÍSZÍTÉSÉRE SZOLGÁLÓ NÖVÉNYEK

A hagyományos gyakori dísznövények (pl. hóvirág, jácint, nárcisz, tulipán, nőszirom, büdöske) mellett jellemzők a tipikusan temetőkben láthatók (krizantémok, jégvirág, gyepűrózsa, örökzöld puszpáng, lángvirág). A fásszárúak közül elsősorban dísznek telepített a keleti és a nyugati tuja. A nyugati tujának néhány kertészeti változatát is ültetik, leggyakrabban az oszlopos formát, a keleti tuját elsősorban sorfának használják. A tuja fajokon kívül a hamisciprusok és a borókák gyakoriak. A szomorúfűz, a valamikori temető-szimbólum mára eltűnt. A másik jelkép, a borostyán, főleg vadon nő, akárcsak a csíkos kecskerágó, amely sok sír egyedüli halottak napi dísze. A pozsgás növények eredetileg temetői növények voltak, ma már inkább sziklakertek díszei. A varjúháj több ültetett és elvadult faja is megtalálható. A délvidéki temetőkben ritkaságszámba menő, részben újonnan divatba jövő fajokat és kertészeti hibrideket is találtam megfigyeléseim során. Ilyenek a különböző díszfüvek (pampafű, virágosnád, deres csenkesz, mexikói árvalányhaj, amelyek a helyi kertészetekből vásárolt növények), orvosi tüdőfű, hússzínű hanga, foltos kontyvirág, ujjas juhar, szomorú fekete eperfa, vagy a háromszöglevelű madársóska. Ezek legtöbbje csak egy-egy példányban található. A kultúrhibridek közül a leggyakoribbak a tulipánok, nőszirmok, petúnia, krizantémok újabb kertészeti formái, kerti árvácska, pázsitviola és a kerti margaréta. A kankalin, a nemes rózsa, a búzavirág és a fátyolvirág kertészeti formái is előfordulnak. Több sírt is díszít a tarka levelű nagy télizöld, a faj egyik kertészeti alakja. Több őshonos növényfajt mint ültetett dísznövényt is számon tartunk a kishegyesi temetőkben (eper gyöngyike, salátaboglárka, ernyős sárma, a vad százszorszép nemesített változata, deres csenkesz, közönséges spárga, pénzlevelű lizinka, hegyi kakukkfű), amelyek a sírokon is tenyésznek. A Szabadka-horgosi-homokvidék egyik nagy botanikai értéke, a kipusztulás közvetlen veszélye által fenyegetett apró nőszirom (Sturc 1997) a kishegyesi temetőkben több síron és több példányban is előfordul, ám ezek nem az őshonos állomány maradványai, hanem kertészetekből vásárolt példányok. Hasonlóan, a májusi gyöngyvirág is őshonos Szerbiában, de csak ültetett példányaival találkozunk a vizsgált temetőkben, mert elterjedési területe megszakított a régióban. A cseresznyeszilva, fehér akác, fehér és fekete eperfa, házi kövirózsa, kerti kakukkfű, közönséges borostyán, missouri és parlagi ligetszépe, vad százszorszép spontán megtelepedett fajok és dísznövények is. A természetes növényzet maradványaként nyilvántartott fajok közül 11 mint díszítő növény is előfordul. Ilyenek a sármafajok (a két észlelt faj közül a kónya sárma nagyon ritka, az ernyős sárma viszont gyakori), az igen ritkán előforduló hegyi len és bunkós hagyma, valamint az orvosi szappanfű, közönséges spárga, kerek repkény, salátaboglárka, selymes boglárka, sarlós gamandor és eper gyöngyike. A temetők gyakran őrzik kiskertek díszítő növényeinek képviselőit. Kishegyesen korábban szinte minden kiskertet és utcai járdamentét vagy virágágyást a rézvirág, a nagyvirágú petúnia, a kerti pillangóvirág, a kerti oroszlánszáj, a kerti árvácska és a bársonyvirág díszítette. Ezek ma is sok síron jellemzőek és tömegesek. A hagymás növények, szegfűfélék, bazsarózsa, nefelejcs, margitvirág, krizantémok ugyancsak gyakoriak. A kiskertek igénytelen növénye a szappanfű, amely a sírokon mint dísznövény, a mezsgyéken mint spontán megtelepedett faj terem. Viszont a kiskertekben gyakori lángvirágfajok, az árnyékliliom, az aranycserje, a kanna és az örökzöld puszpáng a megfigyelt temetőkben csak hírmondóként található. Ez utóbbi nem kizárólag a puszpángmoly kártétele miatt gyér előfordulású, ma már nem menő faj. A többi, általam bejárt temetőhöz viszonyítva Kishegyesen nemes rózsából és gyepűrózsából is kevés van. A májusi gyöngyvirág, a török szegfű, a kardvirág és a dália is ritkaságszámba megy. Az évtizedeken keresztül közkedvelt volt a bókoló disznóparéj (a köznyelvben csak pulykatakony), nem találtunk egy példányát sem. Közönséges orgonából sincs sok. A hajnalka

(hajnalicska) a temetők egyetlen kúszó egy éves dísznövénye. Eredetileg az ugyancsak kúszónövények, a borostyán és a vadszőlő is dísznövények voltak. Ma már szinte lehetetlen őket kordában tartani, de díszítő értéküket megőrizték.
Közönséges tiszafából és arany ribiszkéből, amely valamikor a kiskertekben gyakori díszcserje volt, de sövénynek is metszették, csak egy-egy példányt találtam. Egy sír tövében nőtt görög viola, szalmavirágot is mindössze egy síron találtam. Egy fenyőfaj sincs a temetőkben. Elvadult dísznövények főleg a felszámolt, elhanyagolt temetőrészekben találhatók. Vannak viszont nagyrészt fás szárú, eredetileg dísznek ültetett növények, amelyek ma már elsősorban kivadulva fordulnak elő (fehér akác, fehér és fekete eperfa, cseresznyeszilva, amerikai kőris, közönséges orgona).

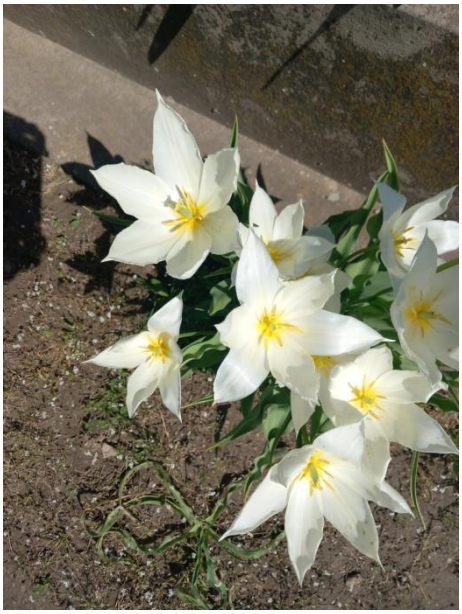

A leggyakoribb dísznövények közé tartoznak a különböző tulipánfajták és a Szent Antal lilioma

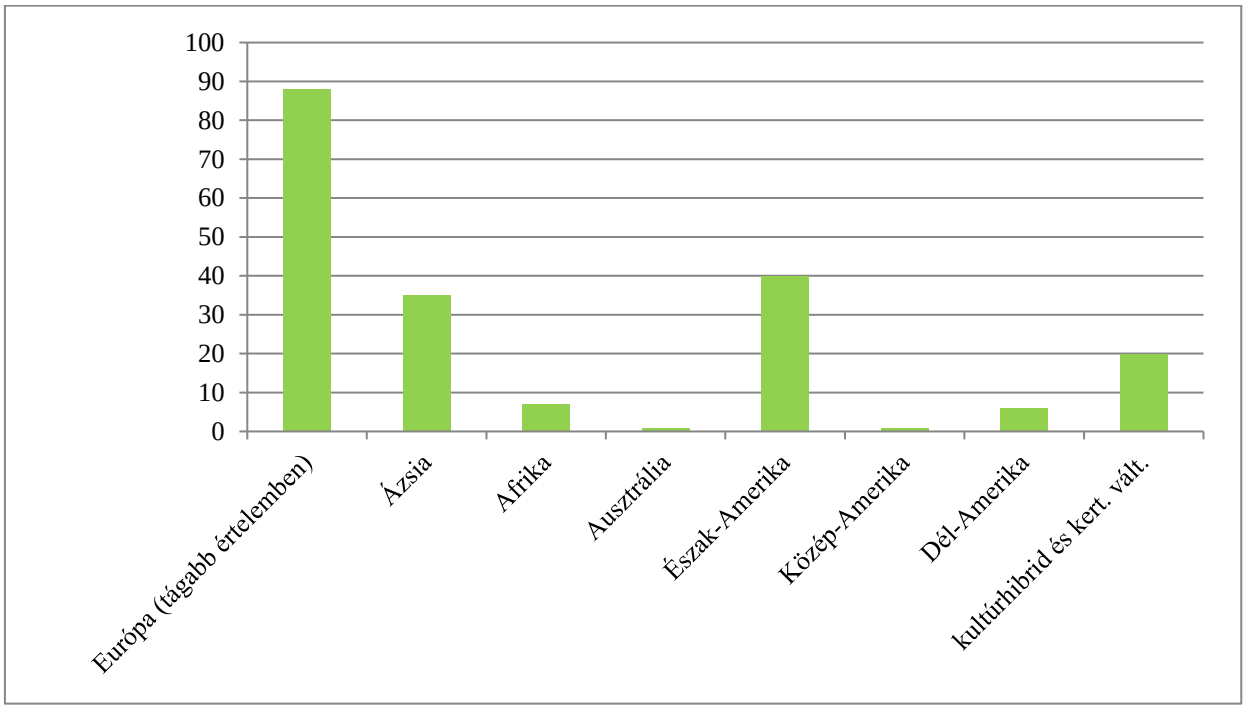

3. diagram. *A kishegyesi temetőkben előforduló díszítő értékű növényfajok származási hely szerinti megoszlása*

A lágyszárúak közül ilyenek pl. a jégvirág, a kétszínű kokárdavirág, a kerti pillangóvirág és a kerti szarkaláb. Az utóbbi faj csak néhány éve jellemző a kishegyesi temetőkben.

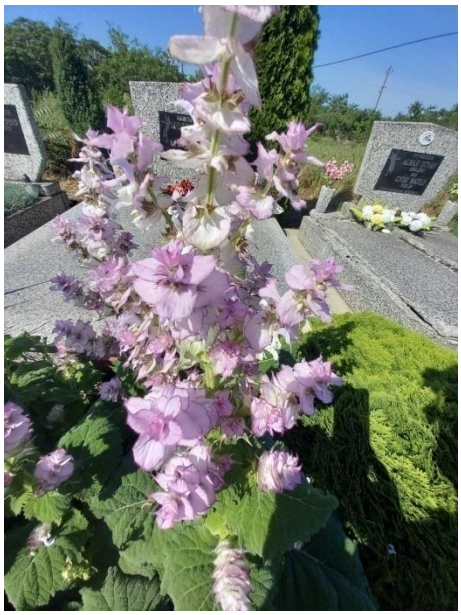

A muskotályos zsálya a temető legmagasabb lágyszárú dísznövénye. Magassága az egy métert is elérheti, júniusban hatalmas virágzatain tízesével állnak a halvány, rózsaszínes-lilás árnyalatú ajakos virágok. A mediterrán országokban mint gyógynövényt nagyban termesztik

Az imitt-amott látható nárcisz példányok látszólag kivadultak, de legtöbbjük az egykori sírhalom díszei voltak. A Nyugati temetőben a kivadult nárciszok és nőszirmok a rét és gaz üde színfoltjai. Ezek az idővel és temetőrendezéssel dacoló egykori példányok leszármazottai.

Az irtást követően (2008) láthatóvá vált a gyep növénygazdagsá, számtalan nárcisz bukkant elő

Elvadult (vagy még megmaradt?) nárciszok és nőszirmok. Ma már génbankok

A temetőket díszítő 196 növényfaj közül 58 (29,6%) őshonos, 116 (59,2%) nem őshonos. Európai (beleértve a mediterrán és a Szerbiában őshonos növényeket is) 88 faj (44,9%), Észak-Amerikából 40 faj (20,4%), Ázsiából 35 faj (17,9%) eredeztethető (3. diagram). Vannak más, távoli tájakról származó növények is: a közkedvelt nagyvirágú porcsin pl. Brazíliában, Argentínában és Uruguayban őshonos. A rózsametény és a (cserépbe ültetett) korallvirág Madagaszkárról származik. Az európai fajok zöme a Kárpát-medencében is őshonos, így vidékünkön is, például a közönséges tiszafa, a magas kőris, a közönséges boróka, az örökzöld puszpáng, a vörösgyűrű som és a fagyal, vagy a közönséges borostyán. Az európai fajcsoportból 20 faj mediterrán eredetű, például a hamvaska, török és kerti szegfű, kerti jácint, közönséges levendula, rozmaring, lángszínű sásliliom, őszi vetővirág vagy a francia tamariska. A hibrid és nemesített fajok pontos földrajzi eredete vitatott, ezért ezt a 20 fajt (10,2%) számláló csoportot tovább nem tagoltam.

6.3. FASOROK

Öt fasor van a Keleti temetőben, amelyeket összesen 60 példány alkot. Közülük kettő a temető szélét szegélyezi: az egyik a Fehér Ferenc utca mentén van, a másik pedig a Csendes utcával határos; a két fasor egymással párhuzamos. Mindkettő uralkodó fái a kb. 20 éves keleti tuják. A sorok foghíjasak, fiatal példányokkal kiegészítve. A Csendes utcaiban több vadon hajtó fehér akác, meggy, bugás csörgőfa, valamint több nem fatermetű fásszárú is nő, mint például közönséges ördögcérna, közönséges borostyán és kerti gyöngyvessző. Azt a szerepet, ami miatt a fasorokat létesítették, messze nem töltik be, mert se nem térhatárolók, se nem esztétikusak, se nem adnak árnyat. Enyhe szélfelfogó funkciójuk van. A másik két fasor a temetőben van, a Moholi út felé eső első és második parcella közti utat szegélyezik. Ezek teljes soroknak mondhatók. Egyenletes fejlettségű és korú, ápolt keleti tuják alkotják. Az előzőekkel ellentétben, térhatárolók és árnyat adók. Az ötödik fasort a temető északi szélén találjuk, ez a Fehér Ferenc és a Csendes utcát köti össze. Ez a fasor a legesztétikusabb. Az utolsó parcella szegletében (gyereksírok mellett) számtalan mirigyes bálványfa és papíreper nő.

Első ránézésre úgy tűnik, mintha ezek is fasort alkotnának (a Fehér Ferenc utcai keleti tuja-sor folytatásaként), de valójában egy hatalmas cserjés bozótos részei.
A Nyugati temetőben a kálvária stációi közt vannak fiatal, ugyancsak keleti tuják. Mivel távol vannak egymástól és a stációk meg-megszakítják a sorokat, ezeket nem tekintettem fasornak.

Fiatal keleti tuja fasor a Keleti temető utolsó parcellája mentén (fönt). A Nyugati temető bejáratának bal felén vadon növő bálványfák vannak, de a temetőlátogatóban a fasorok benyomását keltik (lenn)

6.4. SZÁNTÓFÖLDI GAZDÁLKODÁS A TEMETŐKBEN

A Keleti temetőben egy kisebb, a Nyugatiban két nagy parcella (közel fél hektár) áll mezőgazdasági művelés alatt. Megfigyelésem éveiben a három parcellában közönséges búzát termesztettek – ez volt a terület egyetlen gazdasági növényfaja. Szokásos agrotechnikai műveleteket alkalmaztak. A

búzaföld nagyon tiszta volt, viszont a barázdák és a mezsgyék gyomokban (fajok és példányszámok tekintetében egyaránt) gazdagok. Ezek főleg nem a kalászosokra jellemző gyomnövények, hanem a bolygatott és ruderális területek fajai. Az aratást követően a parcellákat vagy felszántották, ugarolták, vagy gyomirtózták, megakadályozva más (gyom)növények csírázását és növekedését. A mezőgazdaságilag megművelt területek egykor rendkívül gazdag és változatos vadnövény (gyom) állománya egyre karcsúsodik, és a mezsgyékre szorul. Egyes fajok már teljesen eltűntek, vagy egyedszámuk drasztikusan lecsökkent. A tarlóvirág sem a tarlón, hanem sírokon nőtt a temetőkben. A mezsgyéken nő nagyobb számban a mezei szarkaláb és a kék búzavirág. A kora őszi esők után a parlagfű kezd hajtani. A kalászosok jellegzetes gyomnövényei (pipacs, kék búzavirág) a temetőkben szétszórva is találhatók.
Az egyik mezsgye adott otthont az egyetlen ribiszke-pédánynak.

A mezőgazdaságilag megművelt területek sok növényfaj utolsó élőhelye. Szép, életerős mezei szarkalábat és kék búzavirágot csak a szántások mezsgyéjén lehet látni. A ribiszke egyetlen temetői példánya is a barázda túloldalán virágzott

A mezei tikszem az egyik legkisebb termetű vetési gyomnövényünk. A kalászosok érésekor kezd virágozni. A tarlófű már igazi ritkaság a bácskai földeken. Néhány évtizede a méhészek még két-három alkalommal pergettek róla mézet

6.5. SPONTÁN ELŐFORDULÓ FAJOK

Az összes olyan növény, amit nem dísznövényként vagy gazdasági növényként ültettek, a spontán előfordulású fajok csoportját alkotja, ennek alcsoportja a természetes növényzet maradványának a fajkészlete. Habár temetőink ősi gyepei a gazdagabb vagy szegényebb sztyeprétek voltak, ma már az ott megfigyelhető flóra nem tükrözi ezt.

A spontán fajok (217) teszik ki az összes növényfaj 55,6%-át. Legtöbbjük, 171 faj (78,8%) őshonos, 44 faj (20,3%) idegenhonos, és van közöttük 2 kultúrhibrid is (0,9%). Az idegenhonos fajok közül 20 Észak-Amerikából, 19 Ázsiából származik, ezek a spontán fajcsoport 9,2, illetve 8,8%-át teszik ki. A spontán csoport jelentős része, becslésem szerint közel kétharmada gyom jellegű, de csak a legszívósabbak alkotnak valódi gyomtársulást. A gyomnövények elsősorban a bolygatott területeken, gondozatlan sírhalmokon, a temetők vagy a mezőgazdaságilag megművelt területek mezsgyéjén találhatók. A temetők spontán flórájának tagjai közül kora tavasszal főleg efemer elemekkel találkozunk: tavaszi ködvirág, árvacsalánfajok, tyúkhúr és veronikafajok, ezeket követi sok évelő faj, a pázsitfüvek többsége. A sírok között, parcellaszéleken és olykor a sírokon él a szőrös disznóparéj, kövér porcsin, tatár laboda, fekete üröm, útszéli zsázsa, bogáncs- és libatopfajok, mezei katáng, nagy aranka, vadmurok, bürök-gémorr, galajfajok, egérárpa, földi bodza, ökörfarkkóró-fajok, olasz szerbtövis, csomós ebír. Egy sír szegélynövénye a bolondító beléndek volt. A bácskai szántóföldekről szinte teljesen eltűnt tarlóvirág (tisztesfű) néhány példánya virágzott, viszont mezei aszat nem volt a temetőkben. Több ruderális gyom is jellemző, mint pl. az ürömlevelű parlagfű, közönséges pásztortáska, pongyola pitypang, százszorszép, lándzsás útifű, gólyaorrfajok, bürök gémorr vagy a csillagpázsit. Egyes fajok virágai mutatósak, pl. az orvosi szappanfű, nagy bakszakáll, madársóskafajok, kék búzavirág, pipacs, közönséges vasfű, egynyári seprence, vérehulló fecskefű. A sárga selyemmályva, selyemkóró és az azúrkék kommelina egy-egy példányát találtam.

A kishegyesi temetők spontán növő fás szárú növényeinek többsége eredetileg dísznövényként ültetett faj, amely az idők folyamán elvadult. Így a fehér akác, zöld juhar, szibériai szil, mirigyes

bálványfa, fehér és fekete eperfa, amerikai narancseper, kínai papíreper, tövises lepényfa, nyugati ostorfa, gyepűrózsa, közönséges borostyán, tatáriszalag, vadszőlő legtöbb példánya vadon nő. E fajok a mezsgyék mentén tömegesek, irtás híján egyre nagyobb területet foglalnak el.
A spontán előforduló növények közül az idegenhonos ürömlevelű parlagfüvön, fehér akácon, nyugati ostorfán, mirigyes bálványfán, kanadai betyárkórón és az egynyári seprencén kívül a többi faj jelenleg nem okoz problémát tömegességével vagy terjedésével.

A vadvirágok tavaszi hírnöke a tavaszi ködvirág. Nyár elejétől augusztus végéig virágzik a mezei katáng

Előfordulnak vadon növő gazdasági növények is. Ezek az abrakzab, a meggy, a házi szilva, a királydió, a közönséges mandula, a közönséges mogyoró, a kerti szőlő (három fajtáját találtuk, termést nem hoztak) és a takarmány lucerna. Temetőinkben csak kivadulva élnek. A termesztett gyümölcsök magjai minden bizonnyal madarak segítségével kerültek a temetőkbe, míg az abrakzabot és a takarmány lucernát a megfigyelésem előtti években termeszthették itt.

A nagy bakszakáll spontán betelepült gyom, de virága és termése is szépet mutat

Egyes spontán előforduló faj gyom, közöttük vannak özönnövények is.

Gyomtársulások

Újvárosi (ÚJVÁROSI, 1957) meghatározása szerint „gyomnövényeknek tekintjük azokat a fajokat, amelyek az ősi természetes növényzetben nem fordulnak elő, csak kultúrterületeken, vagy az ősi vegetáció tagjai, de kultúrterületeken alkalmazkodásuk következtében teret hódítottak. Általánosságban gyomok azok a növények, amelyeket nem vetettünk, hasznot nem hoznak, és jelenlétük káros a vetett/ültetett növényekre nézve.

A gyomok egy-egy példánya óriási számú magot hoz (1. táblázat). Ezek több évig, sőt évtizedig is csíraképesek maradnak; nem egy évben csírázik ki minden mag.

1. táblázat *Egy-egy gyomnövény-példány magszáma* [Újvárosi szerint (ÚJVÁROSI, 1957), * internetes forrás]

Magyar név	Magszám	Magyar név	Magszám	Magyar név	Magszám
tikszem, mezei ~	100 - 300	szarkaláb, mezei ~	1500	habszegfű, hólyagos ~	8000
boglárka, réti ~	150 - 900	galaj, tejoltó ~	2000	pásztortáska*	14000 - 40000
árvacsalán, bársonyos ~	200	tarsóka, mezei ~	2000	tyúkhúr, közönséges ~	15000
porcsinkeserűfű, madár-~	200	aranka, nagy ~	2500	libatop, fehér ~	18-20000
kakaslábfű, közönséges ~	200 - több ezerig	árvácska, mezei ~	2500	csalán, nagy ~	22000
százszorszép, vad ~ (egy virágzatra vonatkozó saját adat)	240	pitypang, pongyola ~	3000	csucsor, fekete ~	40000
nefelejcs, parlagi ~	700	vadmurok	4000	pipacs*	50000
búzavirág, kék ~	700 - 6700	székfű, orvosi ~	5300	parlagfű, ürömlevelű ~*	60000
libatop, pokolvar-~	1000 - 15000	csorbóka, mezei ~	6400 - 18000	fenyércirok*	80000
galaj, ragadós ~*	1100	katáng, mezei ~	6500	betyárkóró, kanadai ~*	110000 - 243000
vadrepce	1200 - 2000	fecskefű, vérehulló ~	6700	disznóparéj, szőrös ~	500000
aggófű, közönséges ~	1400 - 7200	lórom, réti ~	7000 - 13000		

Ruderális gyomnak tekintjük azokat a növényfajokat, amelyek képviselője ruderális helyeken, romos, törmelékes talajon, házak, települések környékén, ... töltéseken, utakon, a mezőgazdaságilag nem hasznosított helyeken telepedhet meg.”

A gyomtársulások lehetnek szemet gyönyörködtetők is (a képen pitypang, százszorszép és árvacsalán látható)

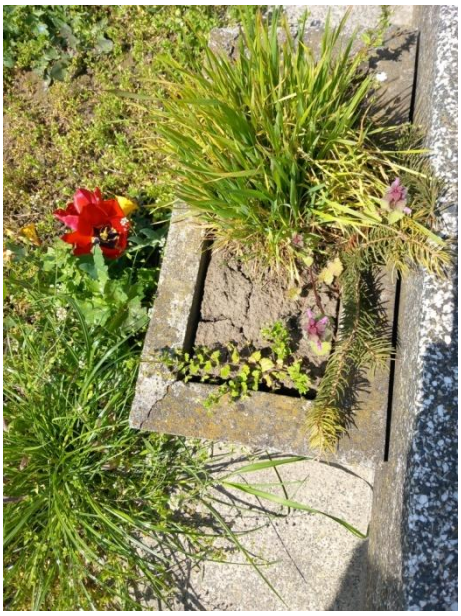

Néhány éve ezen a területen még búza termett. Ma fenyércirok és egynyái seprence. Van, ahol a tulipán és a luca-búza is gyomnak minősül

A kínai alkörmös kerti hulladékkal kerülhetett a temető-oldalba, ahol gyökeret engedett

6.6. A TERMÉSZETES NÖVÉNYZET MARADVÁNYAI

A Kishegyes környéki földeken évszázadok óta mezőgazdasági művelés folyik, ezért a természetes növénytakaró csaknem teljesen eltűnt. Kis területeken élt túl az eredeti fajkészlethez tartozó növények néhány példánya. Ezeknek a fajoknak az egyik utolsó menedéke a falu szélén haladó Budapest–Belgrád vasútvonal töltése mentén volt, ám a vasútvonal modernizálásával ezeket az élőhelyeket felszámolták.

A temetőkben pázsitfüvek, pillangósok, gyöngyikefajok tömegesen nőnek. Több faj foltokban vagy egy-egy példányban található, de szép számban a sírokra is ültetik.

A természetes növényzet maradványa a réti és a fehér here is

Természetes élőhelyén él az egybibés galagonya és a tavaszi hérics egy-egy példánya, kis számban a közönséges orbáncfű, és egy kis területen, nagyobb egyedszámmal az osztrák zsálya. Élőhelyükön nincs emberi aktivitás, így relatíve biztonságban vannak. A maradványfajok némelyike gyom, mint pl. a szöszös ökörfarkkóró vagy a bükkönyfajok. Minden bizonnyal a temető zugaiban, hozzáférhetetlen helyeken élhet tovább a hegyi len és a selymes boglárka néhány példánya. A többi növény vagy a kaszálási idény elejére már termést hoz, vagy olyan alacsony, hogy a gép nem kaszálja le, esetleg a növény tűri a nyírást. A sztyeprétek fajai a vadon növő bunkós hagyma, csilláros és osztrák ökörfarkkóró, fehér pemetefű, lecsepült, gamandor és ösztörűs veronika, közepes útifű, közönséges borsfű, magyar kakukkfű, mezei gyöngyköles, orvosi atracél, rekettyelevelű gyújtványfű, soktérdű salamonpecsét, tejoltó galaj, terjőke kígyószisz, üstökös gyöngyike, vadmurok, sarlós gamandor. Közülük több a sírok díszítésére is szolgál. A sírokon és a fűnyírás szempontjából hozzáférhetetlen helyeken növő őshonos, megkímélt növények értékes génbankja, forrása lehet egy esetleges rekolonizációs folyamatnak a temető területén belül, amennyiben a motoros nyírás ritkulna.

6.7. A TEMETŐK FAJAINAK TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZA

A védelem alá eső növények listáját a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönyében (http2) jelentették meg, amely a kishegyesi temetőkben fellelhető 13 faj nevét is tartalmazza. A spontán előfordulások közül a tavaszi hérics fokozottan védett (E1. táblázat), melyből egyetlen példányt találtam egy utólagos temetőbejárás során, 2024-ben.

Három védett faj spontán egyedeit figyeltem meg: a kónya sármát, az osztrák zsályát és a selymes boglárkát, ezek egy-egy kis területen, viszonylag kompakt (sűrű) állományban fordulnak elő. Öt további fokozottan védett és négy védett fajt találunk még a temetőkben, de ezeket kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben. Ilyen a fokozottan védett fajok közül a babérmeggy, kenyérbél cickafark, közönséges tiszafa, nehézszagú boróka és az örökzöld puszpáng. Négy faj pedig védett: apró nőszirom, illatos gólyaorr, keleti hóvirág és pompás hóvirág.

Fokozottan védett a tavaszi hérics. Védett a kónya sárma...

...a selymes boglárka és az osztrák zsálya

Az idegen szaporítóanyagból származó fajok természetvédelmi jelentősége jóval alulmarad a spontán előfordulásúakéhoz képest. A védelem alatt nem álló, ám a természetvédelmi törvényben szabályozottan gyűjthető fajok közül hat fordul elő a kishegyesi temetőkben is: a gyepű rózsa, illatos ibolya, közönséges orbáncfű, nehézszagú gólyaorr a spontán növényzet részeként, míg a közönséges boróka és az orvosi tüdőfű csak ültetve (E1. táblázat). Ezek közül a gyepű rózsa elterjedt a temetőkben, az illatos ibolya kis területen, sűrű állományban él, míg a közönséges orbáncfűből néhány példány fordul elő.

A gyepű rózsa eredeti élőhelyén habár nem áll védelem alatt, mégis csak a törvény által szabályozott feltételek mellett gyűjthető, tehát egy bizonyosfokú védelmet élvez. A kishegyesi temetőben spontnán előforduló faj, amely díszítő értékű virágai ellenére is sok gondot jelent, mert átjárhatatlanná teszi a sírok közét

6.8. INVÁZIÓS FAJOK

Szerbiában az inváziós (özönnövény) fajokról még nem készült egységes lista. Többféle élőlénycsoportot érintő előzetes értékelésében LAZAREVIĆ és munkatársai (2012) 68 tájidegen növényfajt tárgyalnak, és ezek között terjedésük intenzitása szempontjából három fokozatot különböztetnek meg: potenciálisan, szórványosan és erősen inváziós viselkedésűeket. STOJANOVIĆ és JOVANOVIĆ (2018) pedig a régió 9 országának inváziós növényfajait listázzák és hasonlítják össze egymással. Értékelésük szerint Szerbiában 161 inváziós növényfaj él, amiből 151 a Vajdaságban is előfordul, sőt, ez a tartomány kimondottan fontos a növényi invázió szempontjából, mert az országos lista 93 tagját kizárólag innen jelzik. A kishegyesi temetőkben 34 inváziós fajt jegyeztem fel, közülük hét faj szolgál a sírok és a sírok környékének a díszítésére, az amerikai kőris, ecetszömörce, jégvirág, magas aranyvessző és a sötétlila őszirózsa ültetett, míg a parlagi ligetszépe és a fehér akác spontán nő.

A szöszös disznóparéj a lazább talajt kedveli, míg az ürömlevelű parlagfűnek minden hely megfelel, legyen az sírok köze (a képen), maga a sír vagy feltört föld

Az inváziós növényfajok közül a legtöbb, 20 faj Észak-Amerikából, 11 pedig Ázsiából származik, de vannak fajok a mediterráneumból, Közép-Amerikából és Afrikából is. A többségük, 15 faj, egyéves növény, hét fafaj, négy-négy cserje, évelő lágyszárú, illetve kétéves növény. A kishegyesi temetőkben ma még csak dísznövényként fordul elő a magas aranyvessző néhány példánya, amelyet egy-két síron vagy az előtt találunk, de a Szerbiában erősen inváziósnak minősített faj a Vajdaságban is terjed. A temető mezsgyéjén és egy sír tövében lévő illegális szemétlerakón nő a kínai alkörmös, minden bizonnyal a virágoskertből eltávolított példányok magjai kerültek oda. Az egyes európai országokban az özönnövények közé sorolt ecetszömörcének (ecetfának) a Közös temetőben van néhány ültetett példánya, kivadulva nem találtam. A fás szárú növények közül a narancseper, a papíreper és a tatáriszalag előretörése figyelhető meg, amelyek a mezsgyék mentén tömegesen nőnek, irtás híján egyre nagyobb területet foglalnak el. A Szerbiában LAZAREVIĆ és munkatársai (2012) által erősen inváziós viselkedésűnek minősített fajok közül a temetőkben 9 fordul elő: zöld juhar, mirigyes bálványfa, fehér akác, ürömlevelű parlagfű, közönséges selyemkóró, kanadai betyárkóró, közönséges

kakaslábfű, egynyári seprence és a már említett magas aranyvessző (STOJANOVIĆ és JOVANOVIĆ 2018). Szerbiában a medvetalpkaktusz-fajokat még nem tekintik inváziósnak, CSISZÁR (2012) sem említi, mint magyarországi özönnövényt, bár már számontartják a meghonosodott fajok között (SONKOLY et al. 2023). A heverő medvetalpkaktusz első publikált lelőhelye a délkelet-szerbiai Jablanica falu határa, a Pčinja-patak völgye, ahol sziklás, homokos helyen fordult elő (BOGOSAVLJEVIĆ és ZLATKOVIĆ 2018). A kishegyesi temetőbe dísznövényként kerülhetett, több síron is megfigyelhető (virágcserépbe is ültették), sőt, virágzó telepet alkot, de már néhány sír tövében van kivadult példánya is. Terjedése még nem jelent gondot, de érdemes lesz nyomon követni.

A kanadai betyárkóró és az egynyári seprence biológiailag rokon fajok. A műveletlen, ápolatlan helyeken mindkettő tömegesen terem

Az egynyári sepre apró virágai szemre szépek, azonban maga a növény veszélyes gyom. Előző évben ezen a területen még búza nőtt, a seprence teljesen kisajátította. Imitt-amott van benne fenyércirok

Vidékünkön a sötétlila ősziszírózsa és a jégvirág is dísznövény, amelyek egyben özönnövény is

A madársóska-fajok alacsonyak, száruk elterülő, kúszó, legyökerező.
A Keleti temető ravatalozójához vezető bejárat bal felén volt egy ültetett császárfa. Minden évben virágzott és termést is hozott. Néhány éve kivágták, helyére a mai napig se került másik fa. Valószínű, hogy annak a fának a magja csírázott ki és indult növekedésnek a III. parcellában (jobb oldali kép) 2017 tavaszán. A következő évben már eltávolították. Terepbejárásunk alkalmával se ültetett, se vadon növő császárfát nem találtunk

6.9. A TEMETŐBEN ELŐFORDULÓ NÖVÉNYFAJOK RAUNKIAER-ÉLETFORMA SZERINTI MEGOSZLÁSA

A dísznövények és a spontán előforduló fajok Raunkiaer életforma szerinti megoszlását a 4. diagram mutatja. E két, közel azonos fajszámú csoport életformaspektruma egymástól jellegzetesen eltér. A dísznövények több mint fele valamilyen évelő lágyszárú: 65 faj (33,2%) hemikriptofiton, 40 (20,4%)

geofiton életformájú. Kisebb részesedéssel a következő életformacsoportok jellemzők: cserjék (27 faj, 13,8%), kamefitonok (23 faj, 11,7%), illetve egyéves fajok (23 faj, 11,7%), valamint a fák csekélyebb fajszámú csoportja (15 faj, 7,7%). Mindössze két kétéves fajt és egy törpecserjét találunk a dísznövények között. A spontán előfordulású fajok életforma-spektrumában az uralkodó szerep az egyéves fajoknak jut (92 faj, 42,4%), ezeket követik az évelő lágyszárúak (61 hemikriptofiton és 16 geofiton faj, ami 28,1, illetve 7,4%-nak felel meg), majd a fák és cserjék (14-14 faj, azaz 6,5-6,5%) és a kétéves fajok (13 faj, 6%). A spontán fajok között igen kis részesedést érnek el a kamefitonok és törpecserjék. A spontán előfordulású növényeken belül a természetes növényzet maradványának tekinthető, 68 fajból álló csoportban az évelő lágyszárúak dominálnak (H: 40 faj, G: 10 faj), jelentős még az egyévesek részesedése (11 faj), de kétéves, kamefiton, illetve cserje életformából már csak 2–3 fajt találunk, és fák, illetve törpecserjék egyáltalán nincsenek közöttük.

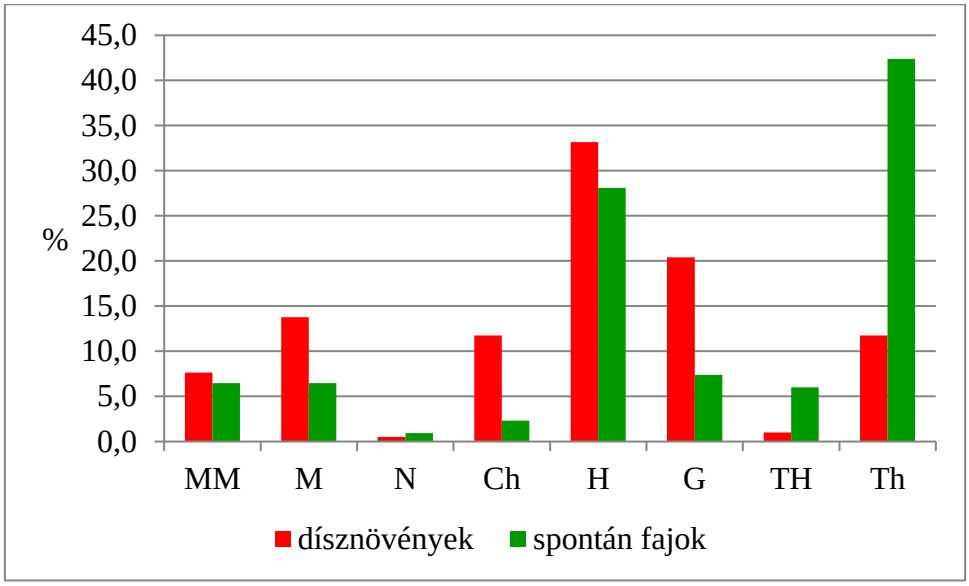

4. diagram. *Dísznövények (D) és spontán fajok (S) csoportjainak Raunkiaer életforma szerinti csoportosítása (MM – mega és mezofanerofiták – fák; M – mikrofanerofiták - cserjék; N – nanofanerofiták – félcserjék; Ch – kamefitonok – évelők, félcserjék, törpecserjék, párnás növények; H – hemikriptofitonok – évelők, amelyek áttelelő szervei a talaj felszínén vagy közvetlenül alatta vannak; G – geofitonok – hagymás, gumós, hagymagumós, gyöktörzses vagy tarackos évelő növények; TH – hemiterofitonok – kétévesek; Th – terofitonok – egyévesek)*

6.10. MŰVIRÁGOK

A kishegyesi temetők sem mentesek a művirágoktól. A műanyagok térhódításával (a múlt század 70-es éveiben) jelentek meg az első művirágok is. Legkorábban a fehér és piros, kölnivízbe mártott és szagosított, „élethű” szegfűk kerültek az üres temetői vázákba. Megoldódott a virágok ápolása, ráadásul, sokáig „díszítették” a sírt. A szegfűket követték a többi virágok is, vagy szálanként, vagy csokrokban, vagy koszorú formájában.

Elérkeztünk napjainkig. Ma már olyan utánzatok készülnek, amelyek alig különböztethetők meg az élő növényektől. Leggyakrabban csak akkor veszi észre a temetőlátogató, hogy művirágról van szó, amikor elpiszkolódik, vagy már a virágzás ideje rég elmúlt (októberben „friss” tulipán).

A művirágszálak és csokrok giccsesek. A kifakult virágok nem csak csúnyák, de a hozzátartozók szerettükhöz való viszonyát is tükrözi.

Szabadon álló és üvegkalitkában védett művirág csokrok

A művirágok mellett egy sírt műfű fed. Ezek, és a (műanyag) mécsesek is mind nagyobb mértékben terhelik temetőinket

Műkoszorúk már csak elvétve láthatók

A régebben elterjedt műkoszorúk egyre ritkábbak. Viszont a művirágok fajtájának se szeri se száma. A hegyesi kínai boltban is nagy a választék belőlük. Van, amelyet a földbe szúrtak, van, amelynek szárát visszahajlították és úgy erősítették a vázába, van, amelynek szárát gipszbe öntötték, van, amelyet a fejfára kötöttek.
Adventben sírra kerülnek az adventi koszorúk, a masnis fenyőágak, amelyre olykor gyertya és díszgömb is kerül, de ezek messze elmaradnak a művirágok gyakoriságtól.

6.11. A TEMETŐK KARBANTARTÁSA, A SÍROK ÉS KÖRNYÉKÜK ÁPOLTSÁGA

A temetők gondozását Kishegyesen néhány éve vette át a helyi plébániától a községi önkormányzat. A Keleti temetőben a halottasház elé árnyékolót helyeztek, meg néhány csapot szereltek fel. Ezek nem befolyásolják a temető flóráját. A sírokon, a régi, használaton kívüli, kezeletlen részeket leszámítva, nem nő fű. Az elhanyagolt sírhelyeken spontán fajok bukkannak fel; ezek nem pázsitfüvek. Az önkormányzat kommunális közvállalatának munkavállalói évente háromszor kötelesek lekaszálni a sírok környékét. Nemritkán minden vadon növő növényt lekaszálnak az elárvult sírokról. A rendszeres kaszálás eredménye botanikai szempontból hátrányos, mert a (fű)nyírással tavasszal csak meghatározott fajokat hagynak életben (favorizálnak, szelektálnak), ezért néhány év múlva csak ezek maradnak meg a kaszálást jól tűrő pázsitfüvek mellett; nyáron sok faj nem tudja megérlelni a magvait, így fokozatosan ezek is eltűnnek. Például a vidékünkön nagyon ritka hegyi lent, selymes boglárkát vagy a bajuszos hagymát a virágzás teljében szokták lekaszálni. Növénytani szempontból egyedül a mindenszentek előtti fűnyírás hatása jelentéktelen. A szakszolgálat esetleges késő tavaszi fűkaszálása sok növényfaj fennmaradásának kedvezne. A sírok nagyon közel vannak egymáshoz, a sír körüli betonkoszorúk nem azonos magasságban vannak, több ápolatlan sírról lelógnak a virágágak vagy hajtások. Ezek a körülmények megnehezítik a fűnyírást. Községi szintű fásítás nincs, a fenntartó munkája gyakorlatilag a kaszálásra korlátozódik, ennek ellenére a Keleti temető nagyon parlagfüves. A terebélyes példányok lekaszálását követően a

megmaradt szárvégek bokrosodnak és az első fagyokig hozzák a virágokat. A gyomirtó használata egyre jobban terjed, ami azt eredményezi, hogy a gyomirtózott sírok környéke széles sávban növénytelen, és hatalmas területek váltak már kopárrá.
A kishegyesi temetők sem mentesek a művirágoktól. A régebben elterjedt műkoszorúk egyre ritkábbak, ellenben a művirágok fajtáinak se szeri, se száma. A kifakult virágok nemcsak csúnyák, de jelzik azt is, hogy – bármilyen okból is történik – a sírt ritkán látogatják. Még egy évtizede is az (idős) hozzátartozók az unokákkal, vegyszerek használata nélkül gondozták a sírokat: szombatonként megkapáltak, elgereblyéztek, a sírok környékét pedig felsöpörték, ezért a gyomok nem tudtak kihajtani. A sírra ültetett virágok is otthoni virágoskertből származtak, vagy a szomszédoktól kapott palánták voltak. Ezeket – legalább addig, amíg be nem gyökeresedtek („meg nem fogták" a talajt) – öntözték. Az utóbbi időben mind kevesebb sírt ápolnak rendszeresen. Nem jellemző a fizetett sírgondozók alkalmazása olyankor, ha valaki nem tudja maga ápolni szerettei nyughelyét; vagy elhanyagolják a sírokat, vagy művirág (is) kerül a sírra. A legújabb divat pedig az üvegkalitkába zárt művirág. A művirágok addig maradnak a síron, amíg a szél le nem fújja és fűnyíráskor a trimmer (fűszegélynyíró) szétkaszabolja azokat; időtlen időkig csúfítják környezetüket és ökológiai szempontból is károsak, terhelik a temető talaját. Egy sírt műfű fed, az védi a begyomosodástól. Mécsesekből kevesebb van, mint más (főleg magyarországi) temetőkben, ezért nem is jelentenek akkora gondot. Néhány éve vált szokássá kis gipsz angyalkák kihelyezése a sírra. Hogy ezeknek mi lesz a sorsa, csak sejteni lehet. Kevés a szemétgyűjtő hely, ezek a temető végében vannak, messzire kell vinni az elszáradt virágokat, de az elhervadt virágokat, a sírok körüli kigyomlált és kikapált növényeket szinte kivétel nélkül elviszik a szemetesbe, ami a hegyesiek temető- és halott-tiszteletét igazolja. Az elnyílt virágok magjai kihullnak a termésből és így emberi közvetítéssel terjednek. Egy idő után a művirágok és a mécsesek is a közös szemetesbe kerülnek, mert szelektív hulladékgyűjtő nincs.
A Nyugati temetőben terjedt el az a rossz szokás, hogy a 2021-ben kitisztított és újra gazossá vált parcella széle szolgál szemétlerakóként, mégpedig szinte az egész hosszában. Ez nem kis távolság, lehet vagy 2-300 m!
Mind a Keleti, mind a Nyugati temetőben van használaton kívüli rész, ahová az 1930-as években (vagy még korábban) temettek utoljára. Ez évtizedek alatt áthatolhatatlanná vált. Csak néhány ápolt sír van bennük, melyekhez keskeny ösvény vezet be. A Keleti temetőben 2008-ban teljes mértékben kiirtották a vadon elszaporodott fás szárú növényeket. A fák, cserjék alatt élő hagymás növények ismét pompásak voltak, de nem sokáig, mert a fásszárúak visszafoglalták a kitisztított parcellát, és a terület ismét átjárhatatlan. 2021 kora tavaszán kezdték el a Nyugati temető elhagyatott parcellájának a kitisztítását, azonban a munka félbeszakadt. Csak két év kellett hozzá, hogy a fák és cserjék visszahódítsák maguknak a temető ezen részét.
Az elhagyatott parcellák leggyakoribb fás szárú növényei a mirigyes bálványfa, nyugati ostorfa, csíkos kecskerágó, gyepűrózsa, közönséges orgona, papíreper és a narancseper. A Nyugati temetőben a 2021-ben kitisztított és újra elbozótosodott parcella széle (mintegy 2–300 m hosszúságban) illegális szemétlerakóként szolgál. Az alkalmas módon ápolt sírkertek tehát értékes lehetőségeket hordoznak magukban lelki és kulturális szempontból, valamint élőhelyként is, de jelenlegi kezelési formájuk számos megoldatlan problémát jelent.

Hazánkban még nem tiltja előírás a temetőben történő gyomirtást.
Egy frissen gyomirtózott sír környéke és egy sír, amely környékén már hatott a gyomirtószer

Vannak esetek, amelyek indokolják a herbicid használatát

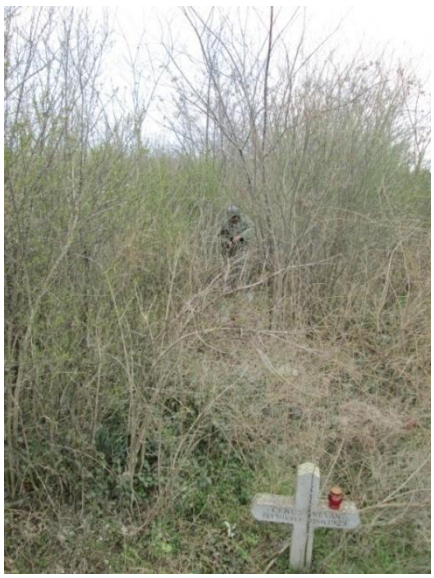

Irtást követően (2008) és 2021-ben

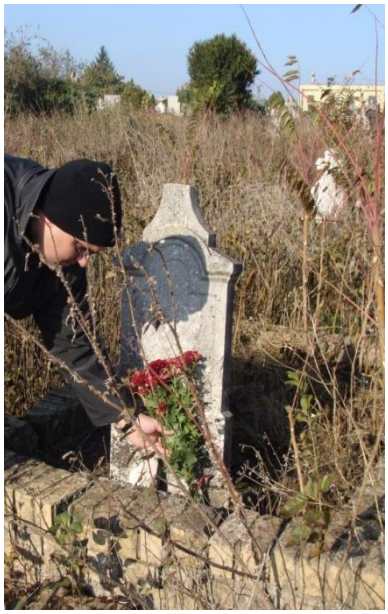

A kitisztított parcella 2008-ban, 2009-ben és 2021-ben. 2023-ban már megközelíthetetlen volt a sír

Mindkét temető rengetegében vannak kitisztított ösvények is, hogy a gondozott sírok könnyebben megközelíthetők legyenek. A sírok körüli gazt vagy kikapálták, vagy legyomirtózták

Összességében elmondható, hogy a kishegyesi sírok java része ápolt, környékük is. A sírokra friss virág kerül, de sokat ültetett virágok is díszítenek. Vannak sírok, amelyeket a gyomok vettek hatalmukba. Több síron vadvirágot ápolnak (salátaboglárkát, madártejet, gyöngyikét stb.).
A fákon, cserjéken nem látszik emberi tevékenység nyoma.
A Közös temető viszonylag jól karbantartott, habár sok a terebélyes cserje. A kisszámú sír megkönnyíti a temető karbantartását.

Egy sírt mulccsal borítottak be

A tujákat egy temetőben sem tuskóstól veszik ki, csak olyan magasságban vágják ki őket, amely nehezen észrevehető. A fenyők rokonairól lévén szó, nehezen rotható fás száruk van, ezért a csonk az arra járók számára nagyon hosszú ideig jelent veszélyt

Mécsesek korlátlan számban. A középső képen egy egykori művirág szirmai láthatók Fűnyírás alkalmával a fűnyíró éle darabokra vágja a műanyagot, az üvegmécseseket meg üvegszilánkokra. Mind a járókelőkre, mind a talajra nézve nehéz terhet jelentenek a mécses-edények

7. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Terepbejárásomat és adatfeldolgozásomat követően arra következtettem, hogy a

1. kishegyesi Keleti, Nyugati és Közös temető flórája valamelyest eltér egymástól.
2. Mivel a Közös temetőbe ma már nem temetkeznek, a sírokat sem gondozzák, ezért abban egynyári dísznövények nincsenek. Főleg (kivadult) cserjék és néhány éve ültetett amerikai kőrisfa nő. Az egykori gyöktörzses növények, elsősorban a nőszirmok és pálmaliliomok (jukkák) viszont hoznak virágot.
3. A Keleti temető egy sík területen fekszik, a Nyugati egy lösz magaslaton, de ugyancsak többé-kevésbé sík. Mivel mesterséges növénytársulásokról van szó, ez nincs kihatással a növénytakaróra és az sem, hogy a temetők már nagyon rég óta aktívak; az eredeti autochton növényekből, a (sztyep) rétieket kivéve, nem maradt meg más.
4. A temetők három-három részre oszthatók: van egy aktív rész, egy mezőgazdaságilag megművelt terület és egy magára hagyott (elhagyatott) sűrű bokros-bozótos rész.
5. A temetők a hegyesiek vallásosságáról és elhunyt-tiszteletről tanúskodnak. Erre utal a több kisebb-nagyobb szakrális szobor és a számtalan vallási tárgyú sírfelirat. Cikkem nem foglalkozik ezek sekély vagy mély vallási gyökereivel.
6. A sírok többsége – fogalmazzak úgy –, hogy nem elhagyatott. A legtöbbjén van virág.
7. A művirágok térhódítása egyértelmű. A műkoszorús temetések száma csökkenőben van, ellemben a csokrok, gipszben rögzített művirágok száma nagy. Sok az üvegkalitkás művirág is.
8. A pravoszláv elhunytak hozzátartozói – régi szokásuk szerint a sírra ételt, italt, kávét és cigarettát helyeznek.
9. A mindenszentek előtti nagy előkészületeken kívül ezekben a temetőkben is az figyelhető meg, hogy a sírgondozás hanyatlóban van, egyre kevesebb a folyamatosan frissen ápolt sír és környéke. Erre az ünnepre szinte minden sír megújul, többön őszirózsa virágzik, a legtöbbön krizantém van. Az utóbbi években a gömbkrizantémok díszítenek.
10. A sírokat különböző, rájuk ültetett virág díszíti.
11. A klasszikus növényeken kívül nagyon elterjedt a jégvirág, amely magától szaporodik, több sír szélén van déli kutyatej és vaskos bőrlevél.
12. Az újabb temetéseket már új növények ültetése követi: borókák, csenkesz-fajok, aszparágusz, ritkább hagymás növények.
13. A vázákba szezonális, a házi kiskertből hozott virágok kerülnek.
14. A cserjék fajszáma és egyedszáma is kicsi. Például a más temetőkben gyakran ültetett japán kecskerágó a kishegyesi temetőkben elenyésző egyedszámban nő.
15. A fák döntő többsége tuja. Ezek zöme ápolt (vagy fiatal).
16. Két fasor mutat szépet, a többi hézagos, elhanyagolt, gyomos, vagy öreg és azért nem mutatós. Metszésük sem szakszerű.
17. A megművelt területek – amíg a búza fiatal – jól belesimulnak a temető összképébe, de azt követően kimondottan zavarják ezt a képet.
18. Gyomnövények főleg a mezsgyéken vannak; a Keleti temetőben a parlagfű terjedt el, a Nyugatiban pedig a kövér porcsin.
19. Sok vadon növő faj példányai szépet mutatnak a sírokon. Ezt a sírgondozók ki is használják, odaültetik vagy otthagyják a síron.
20. A legyomirtózott sírok környéke csúnya, emellett eső után sáros.

21. Az elhanyagolt, időnként „kitisztított” temetőrészek átjárhatatlanok. Kisszámú sírhoz vezet be keskeny utacska.

Akár az össz növényfaj, akár a dísznövények fajszámát nézzük, a kishegyesi temetők növény-sokszínűsége figyelmet érdemel. Ezt támasztják alá a következő számbeli adatok: a temetők összterülete közel 8,4 hektár. Az aktív, gondozott rész mintegy 5,5 hektárt tesz ki. Ezen az öt hektáron 390 növényfaj él. A hektáronkénti fajszám 71. Ez a szám jónak mondható, annál is inkább, mert a temetők növényfajainak a fele dísznövény.

JAVASLATOK

Az elkövetkezőkben elvárható, hogy a temető fenntartója nagyobb odafigyeléssel gondozza a rá bízott szellemi/anyagi értékeket:

- rendszeresíteni kell a fűnyírást és a parlagfűirtást, hogy egész évben megközelíthető legyen minden sír.
- Gondot kellene fordítani a vadvirágok reproduktív idejére, hogy bár az a természeti érték, ami még fellelhető, maradjon meg. Ez az ápolatlan sírok felületére is vonatkozik, hiszen nem egy valódi génbank. Viszont génbankot képeznek azok a gyöktörzses és hagymás növények, amelyek legalább egy évszázada élnek ott.
- A fenntartó húzzon drótkerítést, azon belül ültessen (lombhullató)fa- vagy cserjesorokat (és azokat gondozza is), a meglévő fákat és cserjéket ápolja.
- Hiányoznak a lombos fák (juhar, kőris, nyár, csörgófa stb.), amelyek árnyékot tartanának és a madarak számára fészkelési lehetőséget és táplálékot nyújtanának.
- Meg kellene tiltani a gyomok vegyszeres irtását.

Ma még kicsi a gond. Viszonylag kis területen sok növényfaj él. Az átlagos hektáronkénti mintegy 71 növényfaj a temetők biológiai sokszínűségét igazolják. A botanikai azonban leépülés/leépítés elkezdődött.

Kishegyes egy kis közösség, amelynek megvan a maga temetőkultúrája, ezen belül a temető növényvilágának alakítása és ápolása. Nem lenne jó, ha az egyes divatba hozott szokásokat magukévá tennék, mert ez az eredeti temetőkép feladásával és egyes dísznövényfajták eltűnésével járna. Prodán Gyula gondolatai, mely szerint „A kegyeletes nép minden halottja sírjára egy-egy akáczfát ültet úgy, hogy a halottak egy sűrű akáczos liget alatt alusszák örök álmukat” némi egyszerűsítéssel a kishegyesi temetőkre is vonatkoztatni lehet(ne).

8. Képmellékletek – témák szerint

8.1.A temető fásszárú növényei

királydió

közönséges japánakác

rozmaring

enyves akác

szíriai mályvacserje

nemes rózsa

.

keleti tuja

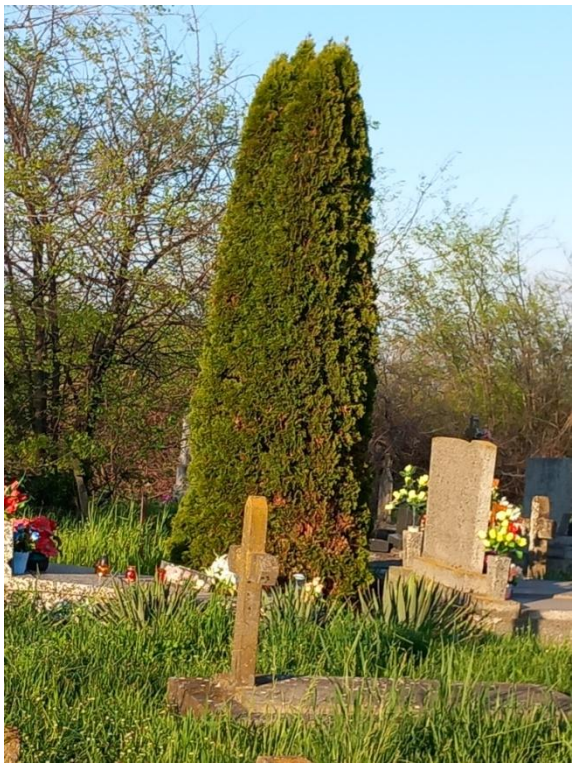

nyugati tuja

amerikai kőris

közönséges orgona

örökzöld puszpáng

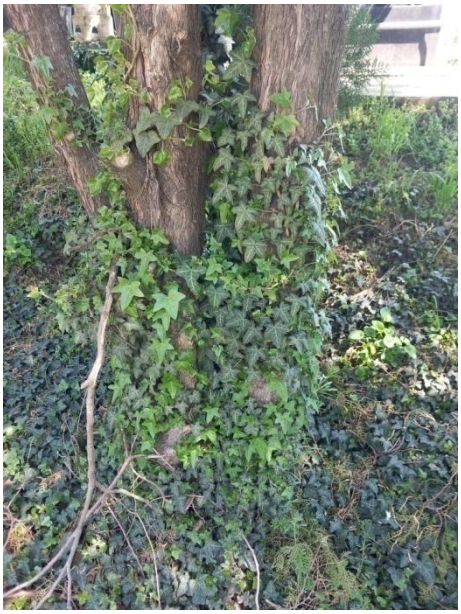

közönséges borostyán

8.2. Egykori, ma már nem divatos dísznövényeink

pünkösdi (nép. májusi) szegfű

kerti mályvarózsa

kerti oroszlánszáj (nép. tátika)

kerti kanna

dália

nagyvirágú porcsin (nép. kukacvirág, jegeske)

nagyvirágú petúnia

kerti pálmaliliom (nép. jukka, flutka)

nagy csodatölcsér

orvosi szappanfű

fehér liliom (nép. szent antal-liliom)

rézvirág (nép. legényvirág, vasrózsa)

orvosi körömvirág

kerti verbéna (nép. vasfű)

8.3. Másodvirágzásukat élő, hajdani slágernövények

tulipánok

őszirózsák

krizantémok

8.4. Újabbkeletű, ritkaságszámba menő dísznövényeink, egyetlenek vagy nagyon ritkák

ujjas juhar

fehér hóbogyó

deres csenkesz

hússzínű hanga

virágosnád, japánfű

foltos kontyvirág

8.5. Spontán megtelepedett növények, de van díszítőértékük

közönséges vadszőlő

csíkos kecskerágó

gyepű rózsa

nagy bakszakáll

apró szulák

vad százszorszép (nép. krajcárka, pénzvirág)

egynyári seprence

üstökös gyöngyike

télizöld meténg (kis télizöld)

salátaboglárka

bunkós hagyma

közönséges spárga

8.6. Pozsgások

bíborvörös délvirág

nagyvirágú porcsin (kukacvirág, jegeske)

házi kövirózsa

borsos varjúháj

fehér varjúháj

pompás varjúháj

8.7. Terjedőfélben lévő gyomok, özönnövények – fásszárúak

fehér akác

mirigyes bálványfa

kínai papíreper

amerikai narancseper

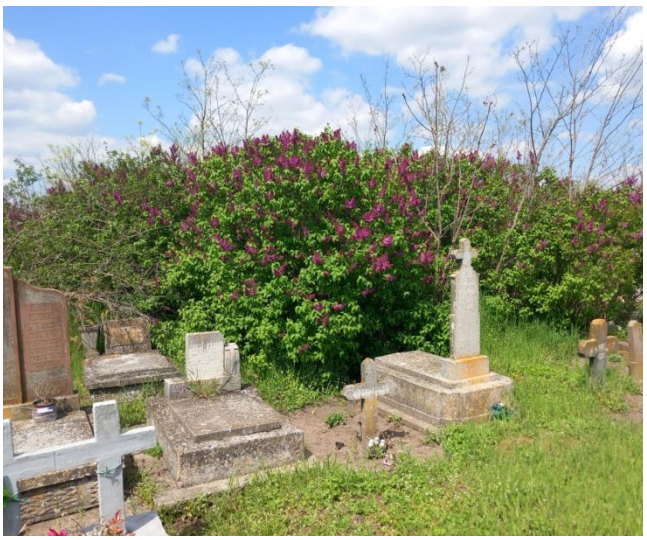

közönséges orgona

kínai iszalag

8.8. Terjedőfélben lévő gyomok, özönnövények – lágyszárúak

ürömlevelű parlagfű

szürke madársóska

kínai alkörmös

heverő medvetalpkaktusz

közönséges selyemkóró

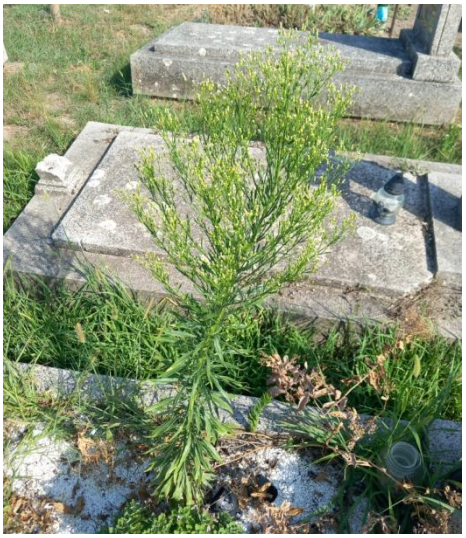

kanadai betyárkóró

.

9. Képmelléklet – a tudományos nevek ABC-sorrendjében történő kivonatos fajbemutatása

A növényfajok csoportja és jelölése a következő:

🌼 a sírok díszítésére használt növényfajok

🎲 spontán előfordulású fajok (beleértve a gyomokat is)

💯 az eredeti természetes növényzet maradványfajai

🚜 gazdasági növényfaj

🆘 védett fajok (fokozottan védett, védett vagy védelem alatt nem álló, ám a természetvédelmi törvényben szabályozottan gyűjthető fajok)

💥 özönnövények – inváziós növényfajok (erősen inváziós, potenciálisan inváziós vagy szórványosan inváziós fajok)

Abutilon theophrasti MEDIK. 🎲 💥
sárga selyemmályva
(Medit., Ázsia)

Acer negundo L. 🎲 💥
zöld juhar
(Észak-Amerika)

Acer palmatum THUNB. 🌼
ujjas juhar
(Ázsia)

Rendkívül mutatós, nagyon lassan növekedő kis fa. Tenyér alakú. finoman szeldelt levelei vannak. A tavaszi fiatal hajtásokon a levelek többnyire zöldek, amelyek idővel vörös színűvé válhatnak. Sok kertészeti változata létezik, különböző levélszínnel (zöld, bordó, sárga, lilás)

A japán kertkultúrában különös jelentősége van; a szépség és változás jelképe. A kishegyesi temetőkben egy sírt díszít. Ősszel is dekoratív

Acer platanoides L. 🌼
korai juhar
(őshonos)

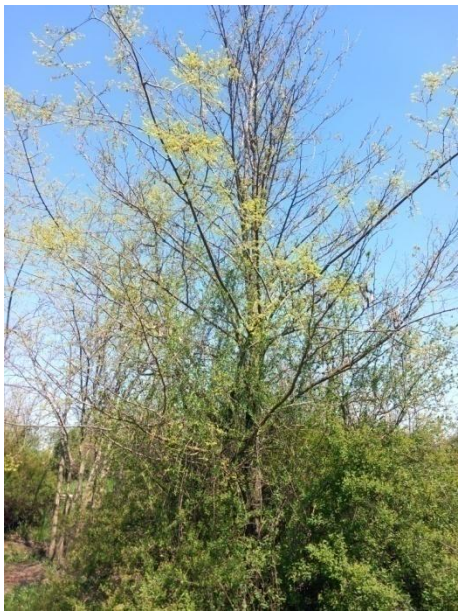

20-30 méter magasra növő lombhullató fa. Korai, de tavasszal nem a legkorábban virágzó juharunk. Apró, zöldes-sárga, bogernyőben álló virágait a méhek látogatják. Jó mézelő

A hosszú, 10-15 cm-es levélnyélen 10-15 cm hosszú levél van (a platán levelére hasonlít), amely 3-7 karéjra tagolódik, alakja a platán levelére hasonlít. A Kanada zászlajában lévő stilizált juharlevél a korai juhar levelére emlékeztet a legjobban. A juharfajok termése az ikerlependék. A két termés fajra jellemző szöget zár be, egyenes (180º) vagy tompaszöget. Elterjedt városi fasorokban, parkokban, erdőkben is

Achillea filipendulina LAM. 🌼
sárga cickafark (jószagú cickafark)
(Európa, Ázsia)

Évelő dísznövényünk, melynek jókora, összetett fészek virágzata már messziről észrevehető. Hálás növény, mert nyár közepétől hosszú ideig virágzik, és nem kell minden évben ültetni. A bal oldali felvételen egy szil vadhajtása is látható. Dísznövényként ültetik, de szárazkötészetben is felhasználják. Rovarcsalogató, ezért a pillangóbarát kertekben is megtalálható.

Achillea millefolium L. 🎲 💯
közönséges cickafark
(őshonos)

Achillea ptarmica L. 🌼 🆘
kenyérbél cickafark
(őshonos)

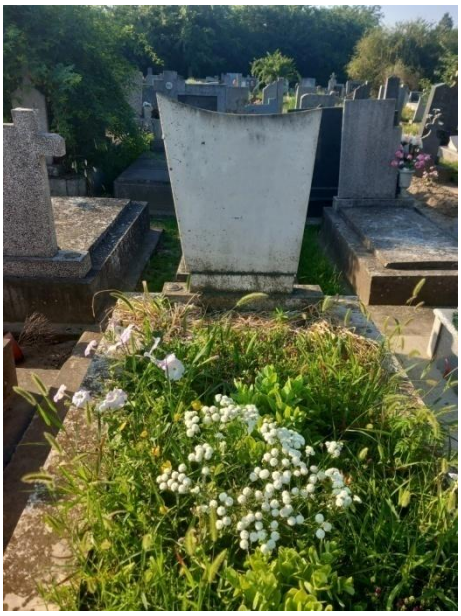

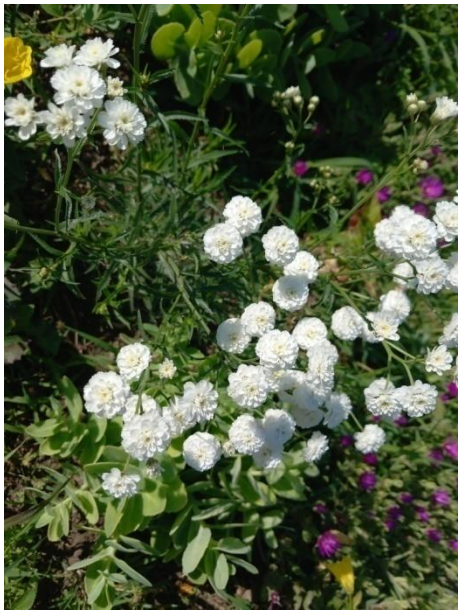
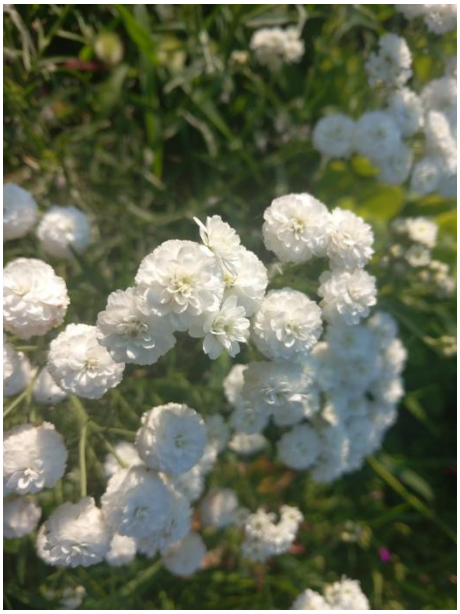

Eredeti élőhelyén védett növény. Valószínű, hogy kertészetből került a temetőbe. Csak egy sírt díszít. 30-80 cm magas évelő. Hófehér fejecskéi alig 2 cm átmérőjűek. Ezek az apró margarétaszerű fészekvirágzatok laza bugában állnak. Gyógynövényként is ismert (régen a tüsszentőpor alapanyaga volt). Fokozottan védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Adonis vernalis L. 🎲 💯 🆘

tavaszi hérics

(őshonos)

Fokozottan védett faj

Ageratum houstonianum MILL. 🌼
kék bojtocska
(Közép-Amerika)

A kiskertek gyakori nyári virága. A temetőben egy-két síron nő, habár nagyon szép díszítő növény. Apró (sötét)kék fészekvirágzatai sokáig virágoznak. A levéltetvek nem kímélik

Agrimonia eupatoria L. 🎲 💯

közönséges párlófű

(őshonos)

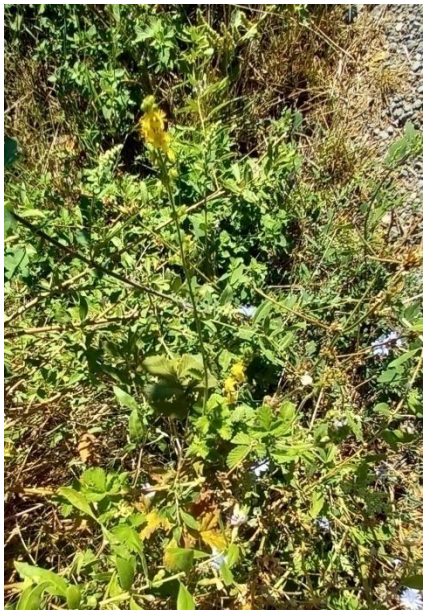

Ailanthus altissima (MILL.) SWINGLE 🎲 💥
mirigyes bálványfa (nép. ecetfa)
(Ázsia)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 130

Ajania pacifica (NAKAI) K. BREMER & HUMPHRIES 🌼
japán aranykrizantém
(Ázsia)

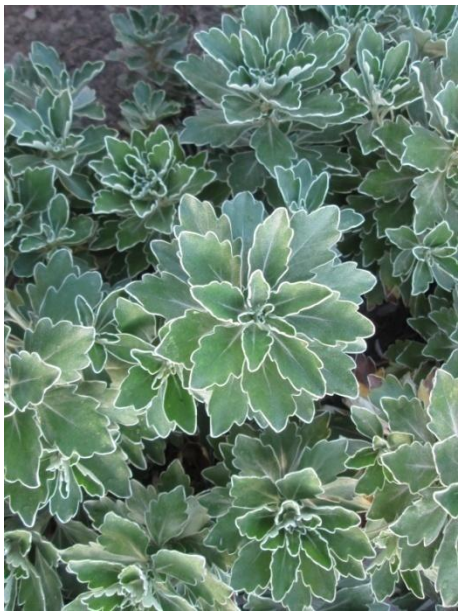

Közepes termetű félörökzöld cserje. A krizantémtól abban különbözik, hogy levele télen is zöld marad. Bokrosodik. Földalatti hajtásával szaporán terjed. Fehérszegélyű levele és ősszel nyíló, sárga, gomb alakú virágzata is díszít

Ajuga chamaepitys (L.) SCHREB.
kalinca ínfű
(őshonos)

Ajuga reptans L. 🎲 💯
indás ínfű
(őshonos)

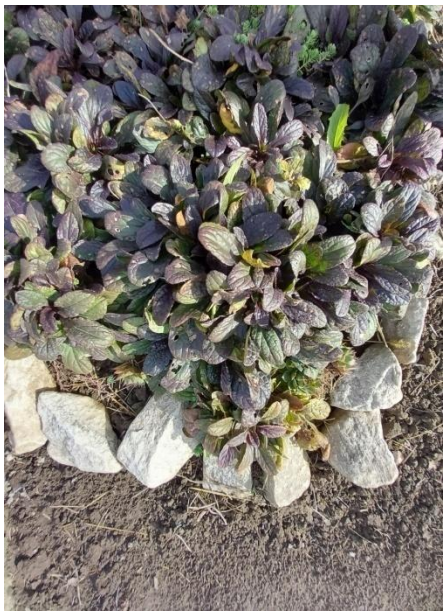

A vad fajnak vannak kertészeti változatai is (a képeken). Ezeket elsősorban talajtakarónak ültetik, mert dekoratív levelei közt áprilisban jelennek meg az indigókék virágfüzérek. Egy-két síron mint szegélynövény található meg.

Alcea rosea L. 🌼
kerti mályvarózsa
(Medit.)

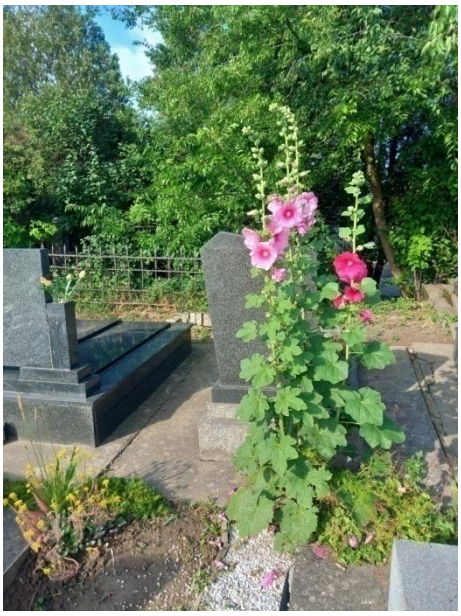

A régi paraszti házak kerítése vagy házfala mellé, napos helyre vetették. Régimódi növény, amely reneszánszát éli. Magassága akár a két métert is meghaladhatja, ezért, és jellegzetes virágai miatt is minden környezet feltűnő növénye. A kishegyesi temetőkben rózsaszínű vagy bíbor színű virágokat láttam, de léteznek egyéb (fehér és fekete) színűek is. Kétéves növény. Az első évben csak 15-30 cm-es tőleveleket hajt, a második év nyarától szeptemberig virágzik. Virágzata hosszú, virágai hét-nyolc cm átmérőjűek. Mivel a hajtáson körben állnak, a virágzat minden oldalról jót mutat. Teljes pompája szoliternövényként jut kifejezésre. Általában elvadulva nő. Több helyen (Ludas, Kispiac) is mint gyógynövényt termesztik; szárított szirmait köhögés ellen használták, de szára és gyökere is gyógyhatású

Allium cristophii TRAUTV. 🌼
léggömbhagyma (perzsa hagyma)
(Ázsia)

A legnagyobb virágzatú díszhagymánk. Erre találóan utal magyar elnevezése is. Április végén jelennek meg virágzatai.

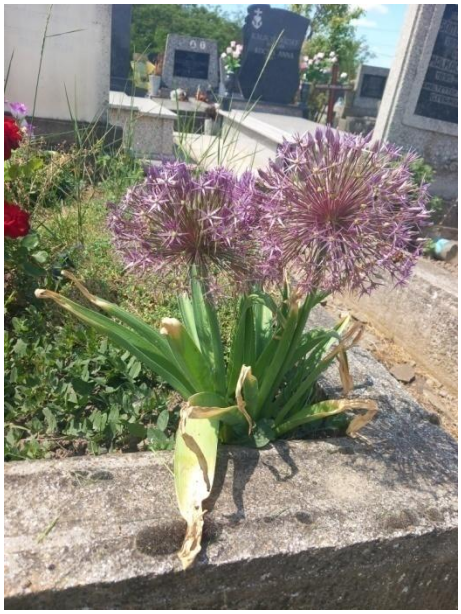

Szálas levelei húsosak, szélesek, amelyek a virágzás idejére, azaz tavasz végére, nyár elejére már visszahúzódnak. A nagyméretű, gömb alakú virágernyő (tudományos nevén álernyő, amelyet buroklevelek vesznek körül) viszonylag rövid száron ül. A számtalan lila virág csillag alakú. Színessé, vidámmá teszi környezetét. Kerti ágyások, sziklakertek növénye, de kitűnő vágott virág is (a ballagások idején virágzik)

A virágzat átmérője meghaladja a 20 cm-t. Az elvirágzott virágzat, amely sokáig megmarad, népszerű környezetbarát otthoni dísz, de akár esküvői dekoráció is lehet. Levágva és megszárítva hónapokig díszítheti a lakást. A Nyugati temető egyik sírját díszíti

Allium giganteum REGEL. 🌼
óriás díszhagyma
(Ázsia)

Rendszerint több hagymája nő egymás mellett, ezért a virágzatok csoportosan jelennek meg. Virágzásig a széles levelek visszavonulnak

A többi díszhagymához hasonlóan, ez a faj is rendkívül igénytelen. Levelei szálasak, lédúsak. Gyakran előfordul, hogy a levelek már száradásnak indulnak, amikor elkezd virágozni. Az egyik legmagasabbra növő hagymánk, magassága meghaladhatja a másfél métert is. Parányi lila csillag alakú virágai szabályos, 10-15 cm átmérőjű gömböt formálnak a hosszú (1-1,5 m-es) magszáron. Csak néhány napig, május elején virágzik. Levágva, megszárítva az elszáradt virágzata is dísz

Allium sphaerocephalon L. 🌼 🎲 💯
bunkós hagyma
(őshonos)

A természetes növényzet maradványa. Ma dísznövényként ültetik. Tavasszal üreges leveleket növeszt, amelyek gyakran sásszerűen lekonyulnak. A kissé megnyúlt virágzata 40-50 cm magasan fejlődik ki. A felső virágok nyílnak ki előbb, ekkor még az alsó bimbók zöld színűek. A virágzás teljében a fejecske sötét bíbor színű. Habár gyakori dísznövényünk, csak néhány síron, elvadult példányokat találtunk

Allium vineale L.
bajuszos hagyma
(őshonos)

Amaranthus retroflexus L. 🎲 💥
szőrös disznóparéj
(Észak-Amerika)

Ambrosia artemisiifolia L. 🎲 💥
ürömlevelű parlagfű
(Észak-Amerika)

Amygdalus communis L. (syn. *Prunus amygdalus* L.)
közönséges mandula
(Ázsia)

Anagallis arvensis L.
mezei tikszem
(őshonos)

Anchusa officinalis L. 🎲 💯

orvosi atracél

(őshonos)

Anthriscus cerefolium (L.) HOFFM.
zamatos turbolya
(őshonos)

Anthirrinum majus L. 🌼
kerti oroszlánszáj (nép. tátika)
(Medit.)

Közkedvelt kerti növény, balkonládában is szépen kifejlődik és szegélynövényként is mutatós, parkokat is díszít. Nagyanyáink dísznövénye volt. A 80 cm-es magasságot is eléri. Bokrosodó, felálló hajtású, elágazó szárú hajtásai vannak. Egy-egy virág három-négy cm hosszú. A szirmok a száj ajkaira emlékeztetnek; tátogathatók, népi nevét is erről kapta. A virág a torkában „oroszlánszáj" formájú. Leggyakrabban lila vagy fehér színű. A bőséges nektártermelésnek köszönhetően a méhek és a pillangók tömegesen látogatják. Ha az elvirágzott hajtásokat eltávolítjuk (a temetőkben nem figyeltük meg), akkor nagyon hosszú ideig virágzik. Májustól szeptemberig nyílnak a fürtbe rendeződött virágai, de legszebbet június-júliusban mutatnak. A napfényes helyet meghálálja

Aquilegia nigricans BAUMG. 🌼
feketéllő harangláb
(Európa)

60-70 cm magas évelő növény. Május-júniusban virágzik. A virágok kékes-lilák, de lehetnek rózsaszínűek is. Néhány virág egy fürtöt alkot. Csészelevelei sziromszerűek, sziromlevelei pedig hosszú, sarkantyús mézfejtővé alakultak. Magyarországon is őshonos, védett. Parkokba, kertekbe mint dísznövényt ültetik (a kertészetekben beszerezhető a szaporítóanyag). Egy sír mellett találtunk

Aquilegia vulgaris L. 🌼
közönséges harangláb
(őshonos)

Bokros növekedésű, télálló dísznövényünk. 50-60 cm magasra nő. Alapváltozata Magyarországon védett, de több kertészeti változata is van. Sarkantyús virágai számtalan színárnyalatban beszerezhetők. Rövid ideig, május-júniusban virágzik. Vonzza a méheket és a pillangókat is

Arenaria serpyllifolia L.
kakukk-homokhúr
(őshonos)

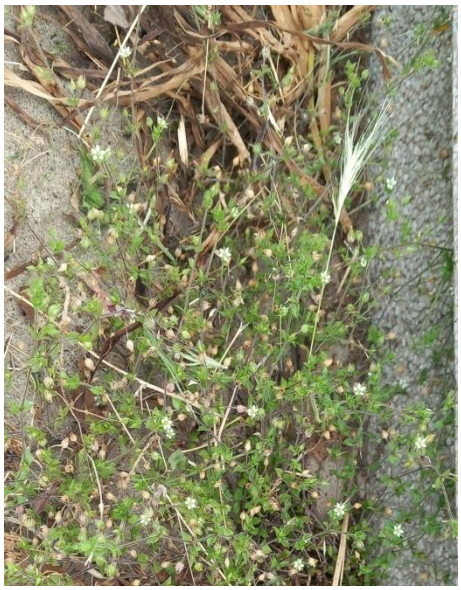

Armeria alpina (HOPPE) WILLD. 🌼
havasi istác
(őshonos)

Tömött párnái közül hajtanak ki a virágot hordozó virágnyelek. Májustól augusztusig virágzik, de maga a zöld növény egész évben dísz. Több helyen is megfigyelhető mint sírszegély. Nem jellemző, hogy a sírra ültetik. Elsősorban sziklakertekbe, sziklafalakra ültetik, mert tömött párnái és hosszú virágzása miatt nagyon dekoratív

Artemisia schmidtiana MAXIM. 🌼
japán üröm
(Ázsia)

Törpe növésű félcserje. Ezüstszürke levelei a díszek. Fészek virágzata jelentéktelen. Sárga virágai parányiak, alig láthatók. A kishegyesi temetőkben csak egy sírt borít ez a kedves kis párnás növény

Artemisia vulgaris L.
fekete üröm
(őshonos)

Arum maculatum L. 🌼
foltos kontyvirág
(őshonos)

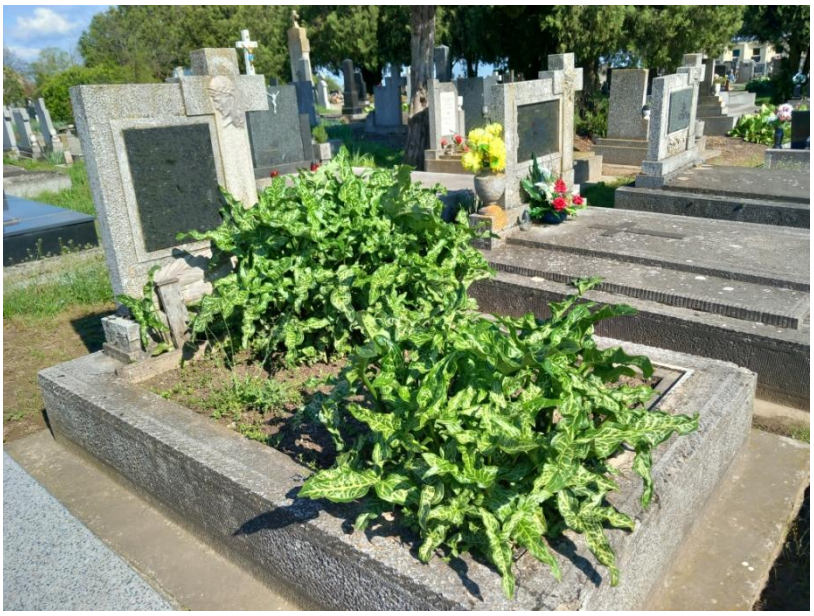

Közepes termetű évelő növény. Kora tavasszal hozza dárda alakú, fényes, díszítő értékű leveleit. Májusban virágzik. Virágzata hasonlít a kála torzsa virágzatára, amelyet sárgás buroklevél vesz körül. Rövid életű, ezért nincs díszítőértéke. A termések fejlődésével levelei elhalnak és csak a botszerű nyélen lévő bogyók maradnak meg, melyek előbb zöld, majd narancssárga/vörös színűek. Ezek is díszítenek. Ősszel a gumóból újra hozhat leveleket, de ezek általában elfagynak

A kontyvirág narancsvörös bogyós termése is díszítő értékű. A szakirodalom szerint vannak bizonyos „igényei”, de a temetőkben megfigyelt példányok nem ezt bizonyítják

Asclepias syriaca L. 🎲 💥
közönséges selyemkóró
(Észak-Amerika)

Megjegyzés: a virágzatról és a termésről nem a kishegyesi temetőben készült a felvétel

Asparagus officinalis L. 🌼 🎲 💯
közönséges spárga
(őshonos)

Évelő növény, amely tárológyökereinek köszönhetően jól tűri a szárazságot. Ezeken vannak a szívógyökerek. Tavaszi hajtásai jellegzetesek, apró rügyek vannak rajtuk. Erőtlenek, gyakran elhajlanak. A kifejlett példányok akár a két métert is elérik. Gyakran másik növénynek támaszkodva fejlődnek. Valódi levelei pikkelyszerűek, a növény talaj feletti részének kisebb hányadát alkotják. A szárakon található „levelek”, tűszerű képződmények valójában vékony száracskák, melyek a levelek szerepét látják el. Kecses, páfrányszerű, sűrű lombozatot alkotnak. Gyógyhatásáról már 1666-ban jelent meg ismertető: „Spárga, igen kiűzi a vizelletet. Ha ennek gyökerét a fájó fogra teszik, megállíttya a fájdalmat. Sőt ha megszárazttyák, porrá törik, és azt a port a fognak üregében teszik, fájdalom nélkűl, mind gyökeresttűl kivonnya. Ha borba meg főzik, és megisszák, megronttya az ember veséjében a követ. Aki olajjal elegyített megtört spárgával megkeni magát, azt a méhek meg nem csípik." (Lippay János) A spárgát (a közönséges spárga egyik termesztett formája) mint zöldségfélét termesztik is. Zsenge, megvastagodott hajtása emberi táplálék. Tudatos termesztése néhány évszázadra tekint vissza. Tápértéke nagyon nagy, viszont cukortartalma minimális, ezért a cukorbetegek is fogyaszthatják.

Apró fehér virágaiból nyár végéig vörös, fénylő bogyótermések fejlődnek ki. Homoktalajon vadon is előfordul. Vidékünkön természetes élőhelyén védett

Gyakran elvadul. A pihent, nem bolygatott földet kedveli

Asparagus tenuifolius LAM. 🌼
vékonylevelű spárga
(őshonos)

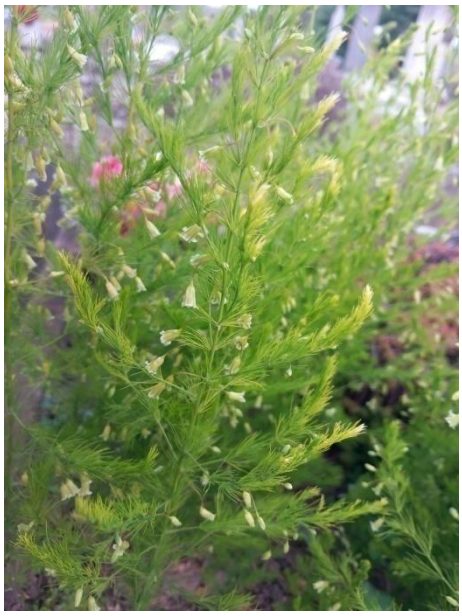

A vékonylevelű spárga alacsony, legfeljebb fél méter magas növény. Tapintásra sokkal finomabb, mint a közönséges spárga. Apró fehér virágai harang formájúak, lelógók.

Jó talajtakaró. Más növénnyel (a képen levendulával) kombinálva szemet gyönyörködtet

Aster dumosus HOFFM. 🌼
törpe őszirózsa
(Észak-Amerika)

Alacsony növésű, bokrosodó évelő faj. Levelei aprók, keskenyek. Kertészeti fajtái különböző színűek. Virágait szeptemberben hozza és szinte az első fagyokig folyamatosan virágzik, ezért a virágoskertekben és a temetőben is hálás dísznövény. Több növényfajjal is kombinálható, de ősszel, a sárga avarban egymagában is nagyon mutatós. Kiskertekben a törpe őszirózsa szegélynövény. A temetőben viszont ritkábban szegély, több helyen is a sírra ültették

Aster novi-belgii L. 🌼 💥
sötétlila őszirózsa
(Észak-Amerika)

Fiatal, még nem virágzó példány (b). Középmagas, felálló szárú, évelő dísznövény (j).

Augusztustól októberig hozza lila, kékeslila vagy rózsaszínes lila fészek virágzatait, amelyek közepe sárga. A fagyok beálltával a föld feletti része elszárad. Jó takarónövény. Gyöktörzzsel terjedő növény, ezért néhány év alatt nagy területet foglal el. A szakirodalom özönnövényként kezeli

Astragalus onobrychis L. 🎲 💯

zászlós csűdfű
(őshonos)

Aubrieta cultorum BERGM.

pázsitviola
(kultúrhibrid)

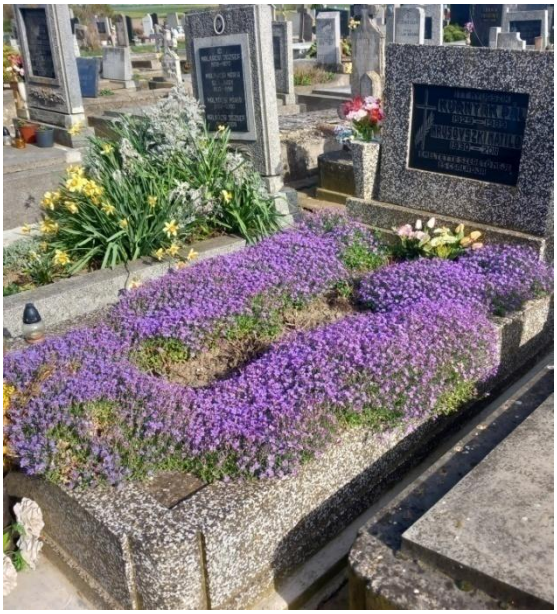

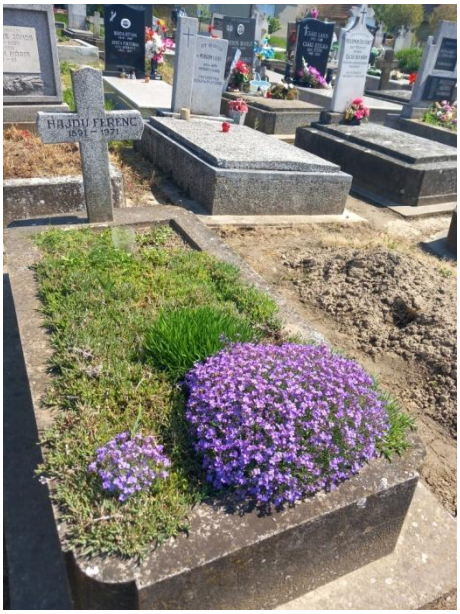

Az évelő, félgömb alakú növénypárnát alkot. Márciustól májusig virágzik. Kultúrváltozatai a levelek és a virágok színe alapján is különböznek egymástól. Mi az alapfajtát találtuk meg

A hegyesi temetőkben is előszeretettel ültetik, mert apró kékeslila virágai feltűnőek, a növénypárna pedig nagyon szépen takar. Szegélynövényként is ültetik

Avena sativa L. 🎲

abrakzab
(Medit.)

Ballota nigra L.

fekete peszterce
(őshonos)

Begonia semperflorens LINK et OTTO 🌼

mindignyíló vagy kerti begónia
(kultúrhibrid)

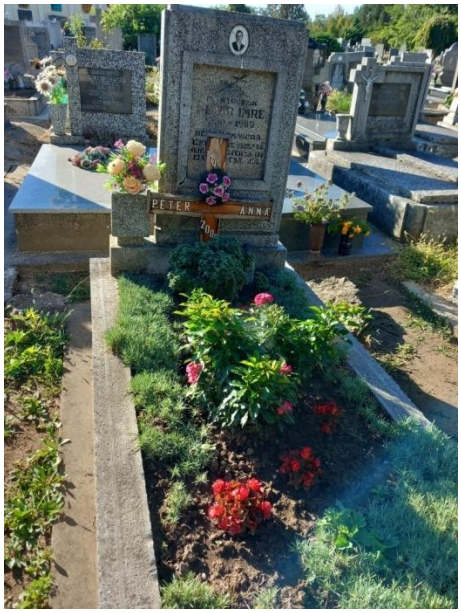

Virágoskertek, parkok egyik leggyakoribb dísznövénye. A temetőkben viszont alig találtunk néhány sírt, amelyet a begóniák díszítettek. Alacsony növésű, alig 25 cm magas elágazó, húsos szárú növény. Levelei bordók, fényesek. Virágai rózsaszínűk, de létezik fehér változata is. Mi csak az előbbit láttuk. Toktermésében parányi magok fejlődnek. 40000 mag tömege tesz ki egy grammot. A kertészetekben már decemberben vetik, hogy májusban virágzó példányaiban gyönyörködhessünk.
Egész évben virágzik. Nagyon igénytelen, nagy szárazságban az öntözést meghálálja.

Eredetileg Afrika, Ázsia és Dél-Amerika trópusi és szubtrópusi területek őserdeiben él (a képen kultúrhibrid példány látszik).
.

Bellis perennis L. 🌼 🎲

vad százszorszép (nép. krajcárka, pénzvirág)
(őshonos)

Évelő növény, természetes élőhelyén, réteken, mezőkön, parkokban gyakori. Apró, fehér virágai középen sárgák (amit mi egy virágnak tekintünk, az egy fészekvirágzat. A fehér „sziromlevelek” nyelves virágok, mintegy 60-70; középen a sárga részt kb. 200-230 csöves virág alkotja – egy „virág”, azaz virágzat mintegy 300 parányi virágból áll). Az alábbi, bal oldali képen a százszorszép egy nyelves és egy csöves virága látható, a jobb oldalin pedig a gyermekláncfű egy nyelves virágát mutatom be (a pitypangnak csak csöves virágai vannak)

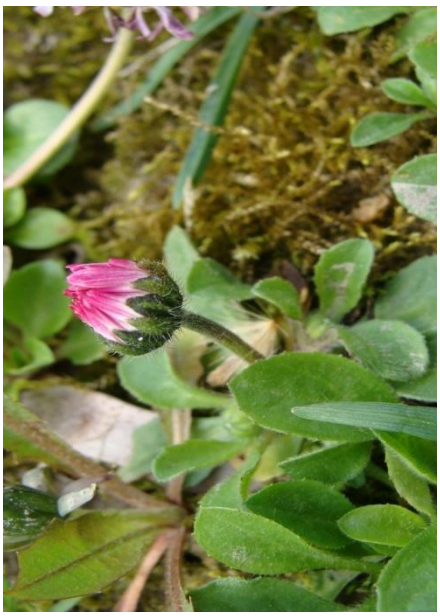

A kerti gyepek dísze, ugyanakkor lapát alakú leveleivel lefedi a talajt és ott elszárad a fű. Több sírra is ültettek vad példányokat is. Kultivált változata sokkal nagyobb és tömöttebb virágzatú (a képeken). A fehér szín mellett van rózsaszínű és bordó változata is

Kultúrváltozat (nemesített változat)

A nemesített változatok virágzata nagyobb, és több virágból áll. Egy virágszámlálásunk eredménye: átlagosan 335 rózsaszínű nyelves virág, „sziromlevél” és 103 sárga csöves virág, − azaz egy fejecskét 438 virág alkot

Bergenia crassifolia (L.) FRITSCH. 🌼
vaskos bőrlevél
(Ázsia)

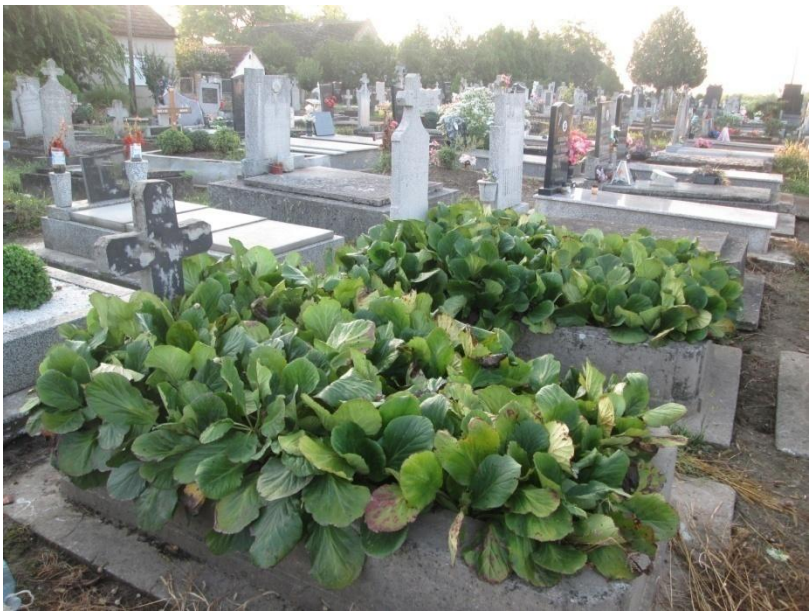

Örökzöld. Virágai mellett levelei is díszek. Jó szegély-, és kitűnő takarónövény

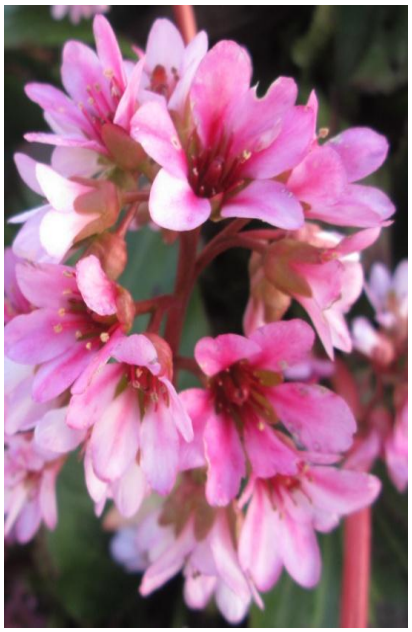

Nevét bőrszerű levelei miatt kapta, amelyek húsosak, vastagok és a hideg időszakban bordó színt kapnak. Alacsony növény. Bokrosodik. Az egyik legkorábban virágzó dísznövényünk. Rózsaszín virágai bugavirágzatba tömörülnek. Hosszú ideig virágzik

Berteroa incana (L.) DC.
fehér hamuka
(őshonos)

Broussonetia papyrifera (L.) VENT. 🎲 💥
kínai papíreper
(Ázsia)

Sok helyen még ma is sorfának ültetik. Jól tűri a botozást. Göcsörtös törzséről és visszavágott törzsvégéről könnyen felismerhető. A hegyesi temetőkben gyom

Az utolsó felvétel nem a hegyesi temetőben készült.

Brunnera macrophylla I.M. JOHNSTON 🌼
nagylevelű kaukázusi nefelejcs
(Európa)

Évelő növény. Magassága még a fél métert sem éri el, kis bokrot képez. Tőlevelei levélnyele hosszú. Maga a levéllemez kb. 15 cm-es, szív alakú, zöld, érdes tapintású. Virágzás után is dekoratívak maradnak. Számtalan csillag alakú, égszínkék virágot hoz. Virágzási ideje kora tavasszal kezdődik és két-három hétig tart. Habár dísznövény, a temetőben főleg félárnyékos helyen, bokrok alatt elvadulva él

Bryonia alba L.
fekete földitök
(őshonos)

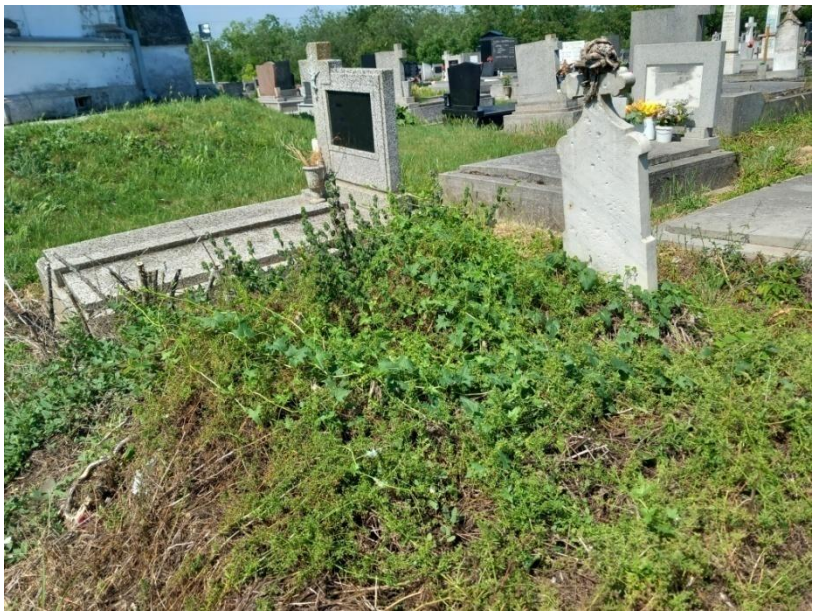

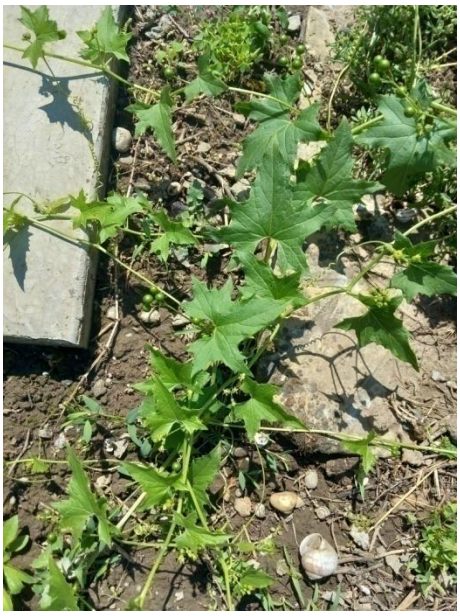

Buxus sempervirens L. 🌼 🆘
örökzöld puszpáng (nép. bukszus)
(Európa)

A puszpángmoly hatalmas kárt okozott a puszpáng-állományban, csaknem az egész állományt máról holnapra kiirtotta. A temetőkben is főleg elszáradt növényeket találtunk. Valamikor még a bukszus volt egy-egy sír utolsó jele, hogy alatta valaki örök álmát alussza. Lassan ezek a jelek is eltűnnek. Csak néhány példány élte túl az inváziót. Több helyre fiatal cserjéket ültettek. Ezek szépen fejlődnek, a sírok díszei. A halhatatlanság jelképe. Egykor a temetőkben (is) tömeges volt bokorként és metszett sírszegélyként is. Fokozottan védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben.

Számos jó tulajdonsága miatt közkedvelt: örökzöld és télálló, rendkívül jól tűri a metszést, alakítást, bokra tömör, nem túl igényes. Európában a puszpángnak van a legnagyobb sűrűségű fája (míg a víz sűrűsége 1 g/cm^3, a puszpángé 0,97 g/ cm^3). Értékes faanyagából fúvós hangszerek és fametszetek készülnek

Calendula officinalis L. 🌼
orvosi körömvirág
(Medit.)

Az orvosi körömvirág az egyik legismertebb dísz- és gyógynövényünk. Igaz, vidékünkre nem jellemző a begyűjtése. Fél méter magasságig növő, bokrosodó egynyári (ritkán kétéves) virág. Tojásdad alakú levelei szőrözöttek, kissé ragadós tapintásúak. Ha enyhe a tél, szinte egész évben virágzik. Jellegzetes, élénksárga virágaival hívja fel magára a figyelmünket. Az öt-hat cm átmérőjű fészekvirágzat sárga vagy narancssárga csöves (középen) és nyelves (körül a szélén) virágokból áll. Néhány napig vázában sem hervad el.

Új, fiatal hajtásain folyamatosan hozza az új virágokat, az elvirágzottak pedig termést érlelnek. Vadon nem fordul elő, valószínű, valamely rokon faj nemesítésével jött létre. Könnyen nevelhető, napfénykedvelő, igénytelen növény

Calepina irregularis (ASSO) THELL.
ráncos matyó
(őshonos)

Callistephus chinensis (L.) NEES 🌼
díszes kertiőszirózsa
(Észak-Amerika)

Nem is olyan rég az őszirózsa (kertiőszirózsa) nemcsak a falusi kiskertek, hanem a temetők közkedvelt, nagyon gyakori virága volt. Mellesleg vágott virágként is közkedvelt, mert vágott formában is tartós, gyakori csokrokban, temetői díszekben. Mára már csak a híre maradt. Néhány síron, vagy mellette, elvadulva hajt és virágzik. Csak egy-két síron látni palántált, gondozott őszirózsát

Neve megtévesztő, mert nem ősszel, hanem nyáron és őszelőn virágzik. Gazdag hajtásrendszerét számtalan, lilás, pirosas vagy fehér virágzat („virág”) ékesít

Campanula glomerata L. 🌼
csomós harangvirág
őshonos

Évelő lágyszárú növény, amely kb. fél méter magasra nő. A szár végén tömött csomóban áll 10-15 harang alakú mély kékeslila virág. A szakirodalom szerint virágzási ideje hosszú, mi nem ezt tapasztaltuk (két-három hét). Gyöktörzse gyorsan terjed, ezért könnyen agresszív növénnyé válhat. Több kertészeti változata létezik alacsonyabb, telt virágú vagy különleges színű fajta.

Campsis radicans (L.) SEEM 🌼
kapaszkodó trombitafolyandár
(Észak-Amerika)

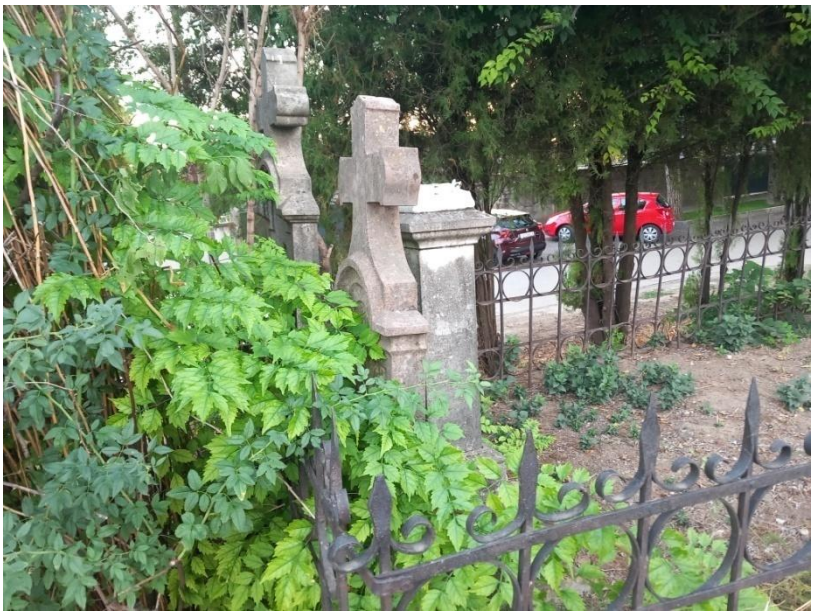

Egy gondozatlan síron nő, bizonyítva azt, hogy igénytelen és kiirthatatlan. Hosszú hajtásain trombitaszerű tűzpiros virágok nyílnak. Mivel szára gyönge, ezért nagyobb magasságot csak támasztékon tud elérni, ilyenkor léggyökerei segítségével néhány méterre is felkapaszkodik. Esetünkben másfél méteres a magassága. Nagyon gyors növekedésű. Bebújik a vakolat vagy a cserepek alá, ezekben kárt okoz. Kiirtása nehéz, mert föld alatti gyökerei messze szétterjednek, ezért a növénytől távolabb is számítani kell előbújó gyökérsarjakra

Megjegyzés: a harmadik felvétel nem Kishegyesen készült

Canna generalis L. H. BALEY 🌼
kerti kanna
(kultúrhibrid)

Egy síremlék mögött nőnek ezek a példányok. Nagyon nehezen indultak növekedésnek és nem is nőttek meg akkorára, amekkorára a fajra jellemző növények nőnek (60-80 cm + a virágok). Évelő lágyszárú. Földalatti hajtása telel át (olykor kifagy). Virágait a levelek fölött hozza, melyek három-három csésze- és sziromlevélből állnak. Egy sziromlevél kisebb, mint a másik kettő. A kiskertek kedvelt és elterjedt dísze, több kerti változata is ismert; ezek levél- és színváltozatosságuk nagyon nagy. Térigénye nagy, ezért, hogy teljes szépsége kifejezésre jusson, nemcsak napos helyet kell találni a számára, hanem elég nagy területet is

Capsella bursa-pastoris (L.) MEDIK.
közönséges pásztortáska
(őshonos)

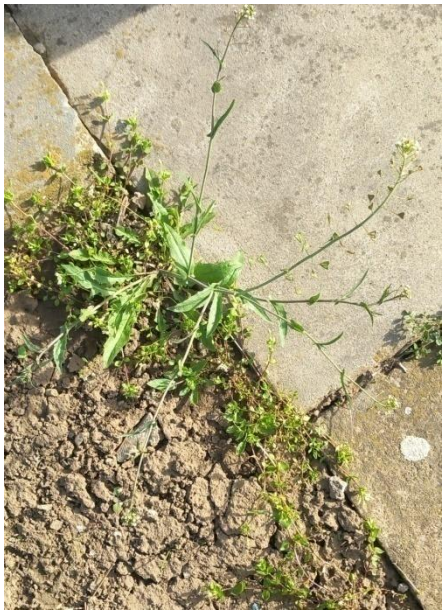

Cardaria draba DESV.
közönséges útszéli-zsázsa
(őshonos)

Carduus acanthoides L.
útszéli bogáncs
(őshonos)

Carex praecox SCHREB 🎲 💯
korai sás
(őshonos)

Catharanthus roseus (L.) G. DON. (syn. *Vinca rosea*) 🌼
rózsameténg
(Madagaszkár)

20-30 cm magas egynyári virág. Levelei bőrneműek, fényesek. Virágai lilás, fehér, piros vagy rózsaszínűek. Bírja a tűző napot, ezért nyár elejétől a sírok dísze. A temető ideális környezet a számára, mert fényigényes, elviseli a szárazságot és nem igényel tápanyagban gazdag talajt. Habár gyógynövényként is ismert, nálunk kizárólag mint dísznövényt termesztik. Nem ehető!

Celtis occidentalis L. 🎲 💥
nyugati ostorfa (nép. gelegonya, galagunja, bođoš)
(Észak-Amerika)

Az erdetileg dísznövényként ültett faj a hegyesi temetőkben csak mint gyomnövény fordul elő.

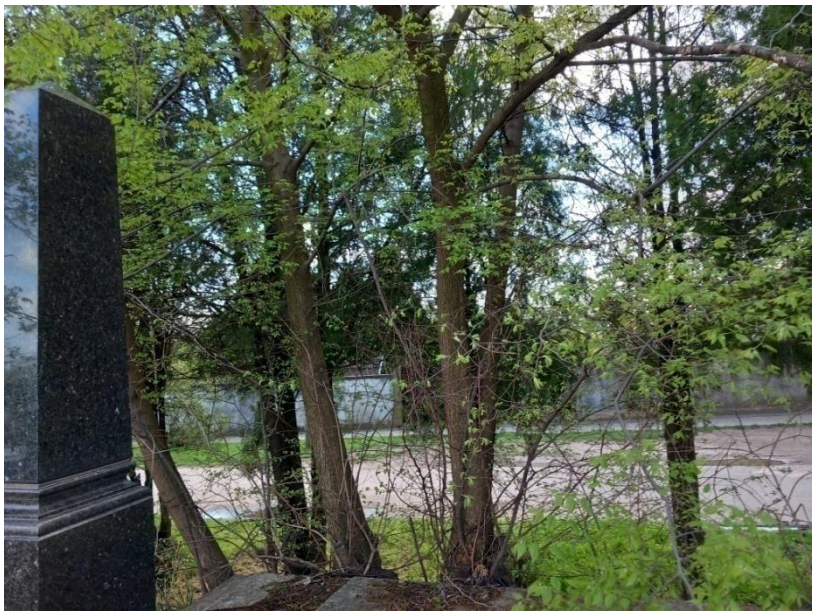

Centaurea cyanus L.
kék búzavirág
(őshonos)

Centaurea sp.
búzavirág
(kultivált)

Egynyári, kb. fél méter magas, elágazószárú, sokvirágú nemesített dísznövény. A vadon növő kék búzavirág nemesített változata, attól valamivel később, nyár közepén virágzik. Hasogatott virágszirmai megkülönböztetik más növénytől. Fiatal virágai (fészek virágzatai) égszínkékek. Idővel kifakulnak és rózsaszín vagy fehér színt kapnak. Vágott virágnak is megteszi. A temetőkben nagyon ritka

Cerastium tomentosum L.
molyhos madárhúr
(Medit.)

Örökzöld, lágyszárú növény. Alacsony, szára elfekvő, legfeljebb 20 cm magasra nő, csak a virágok emelkednek ki a levélzetből. Lándzsás levelei sűrűn szőrösek, molyhosak (innen a név), ezüstfehérek. Levélzete egész évben díszít. Szegélynövény, de kisebb-nagyobb párnái is szépet mutatnak

A szegfűfélék családjába tartozik. Virágai hosszú kocsányon állnak, kimagaslanak a levélzet síkjából. Májusban nyílnak. A virág pártája öt, középen kissé behasadt sziromlevélből áll

Cerasus vulgaris MILL. (syn. *Prunus cerasus* L.)

meggy
(Medit., Ázsia)

Chamaecyparis lawsoniana (MURR.) PARL. 🌼

oregoni hamisciprus
(Észak-Amerika)

Jellegzetes, kúp alakú, karcsú, tojásdad koronájáról még messziről is könnyen felismerhető. Ágai szárhoz lapulók, csaknem függőlegesek. Pikkelyszerű levelei aprók, hegyesek. Fajtái színben, alakban, magasságban is különböznek egymástól. Legelterjedtebbek a viaszbevonattól hamvas kék vagy ezüstös levelű fajták. A képen az ezüstös lombú, tömött oszlopú 'Ellwoodii' fajta két példánya látható.

A hegyesi temetőkre nem jellemző annak ellenére sem, hogy dekoratív örökzöld fa. Újonnan épített és használatbavett sírbolt mellett találtuk

Chamaecyparis pisifera (SIEBOLD et ZUCC.) ENDL.

szavara hamisciprus
(Ázsia)

Az oregoni hamisciprushoz hasonló, de ritkábban ültetett faj a szavara hamisciprus. Karcsú kúpos fa. Ágacskái sötétzöldek. Levelei finom tapintásúak. A temetőkre nem jellemző ez a faj sem, ezt is újonnan épített és használatbavett sírbolt mellé ültették

Chelidonium majus L.

vérehulló fecskefűz
(őshonos)

Chenopodium album L.

fehér libatop
(őshonos)

Chenopodium hybridum L.

pokolvar-libatop
(őshonos)

Chrysanthemum x ***morifolium*** (RAMAT.) HEMSL. 🌼
kínai ehető krizantém
(kultúrhibrid)

Némely síron úgy kezdődik a vegetációs időszak, hogy az előző évi, elszáradt hajtásokat a hozzátartozók nem távolították el. Ettől függetlenül, megjelennek az idei hajtások. Fajtától függően, előbb, vagy később, kifejlődnek a bimbók és a virágok is

Már nem nőnek a temetőkben azokból a fajtákból, amelyeket nagyanyáink neveltek nagy szeretettel, hogy nyáron, de főleg mindenszentekre SAJÁT NEVELÉSŰ krizantém kerüljön szeretteikre. Ezeket „Szent Antalkor” kellett 10 cm magasra visszavágni, hogy szépen bebokrosodjanak és időre kinyíljanak. Ma a színeknek, méreteknek se szeri se száma, edényestől megvásárolhatók, nem kell bajlódni velük

Három bokor befed egy egész sírt

A papi sírbolt őszi dísze ugyancsak a krizantém.
A krizantém rövidnappalos növény, akkor virágzik, amikor már elég rövidek a nappalok. Ezért „tudja” a krizantém, hogy halottak napjára virágoznia kell

A krizantémokkal rokon faj a varádics (egyes szerzők szerint sűrű cickafark, a *Tanacetum densum*. Alacsony termetű évelő, fehéres-ezüstös, szeldelt lombja jó talajtakaró. Levelei tollra emlékeztetnek.
Megjegyzés: az említett cikkben nem szerepel

Cichorium intybus L.
mezei katángkóró
(őshonos)

Cineraria maritima L. (syn. *Jacobaea m.* L.) 🌼
hamvaska
(Medit.)

Egynyári, de enyhe teleken áttelelő félcserje. Kb. fél méter magasra nő, virágzatait hosszú száron hozza

Ezüstösszürke leveleiről és a nyár elején sárga virágzatairól könnyen felismerhető. Virágai nektárban gazdagok, ezért a rovarok szívesen látogatják őket. A temetőkben idősebb példányokat találtunk, amelyek gazdagon virágoztak

Commelina communis L. 🎲 💥
azúrkék kommelína
(Ázsia)

Consolida ajacis (L.) SCHUR 🌼
kerti szarkaláb
(őshonos)

Eredetileg dísznövény, de gyakran kivadul. Hasonlít a sarkantyúfűre, de az többnyire évelő, a kerti szarkaláb viszont egyéves.

Consolida regalis Gray 🎲 💥
mezei szarkaláb
(őshonos)

Convallaria majalis L. 🌼
májusi gyöngyvirág
(őshonos)

A kiskertek árnyékos részéből nem hiányozhatott a májusi gyöngyvirág. Gyors szaporodása biztosította állandó ottlétét, néhány év alatt jó talajtakaró lett. Levelei tőállóak, lándzsásak. Mivel nehezen szárad el, ezért csokrokba is teszik. Májusban nyílnak apró fehér, harang alakú virágai, melyek egyoldalon álló fürtbe tömörülnek. Termése piros bogyó. Az egész növény mérgező

Convolvulus arvensis L.
apró szulák
(őshonos)

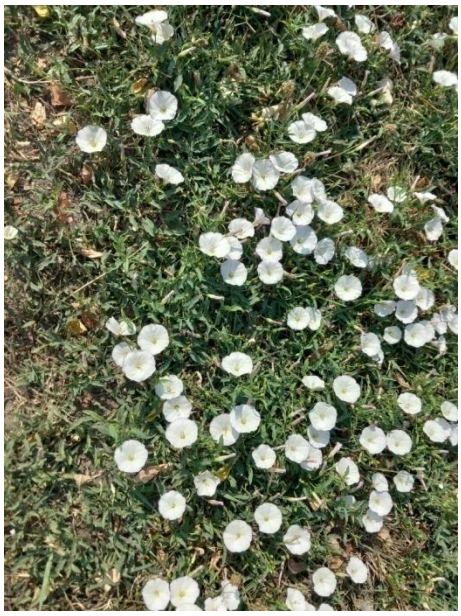

Conyza canadensis (L.) CRONQUIST 🎲 💥
kanadai betyárkóró
(Észak-Amerika)

Coreopsis grandiflora HOGG ex SWEET 🌼
menyecskeszem vagy nagyfészkű szépecske
(Észak-Amerika)

Szoliter és talajtakaró is lehet. 50-60 cm magas, bokrosodó, hosszú ideig virágzó növény. Több síron is megfigyeltük. Virágzata lehet egyszerű vagy telt. Léteznek olyan nemesített fajták, amelyek nyelves virágait vörös foltok díszítik

Coreopsis lanceolata L. 🌼
menyecskeszem vagy lándzsalevelű szépecske
(Észak-Amerika)

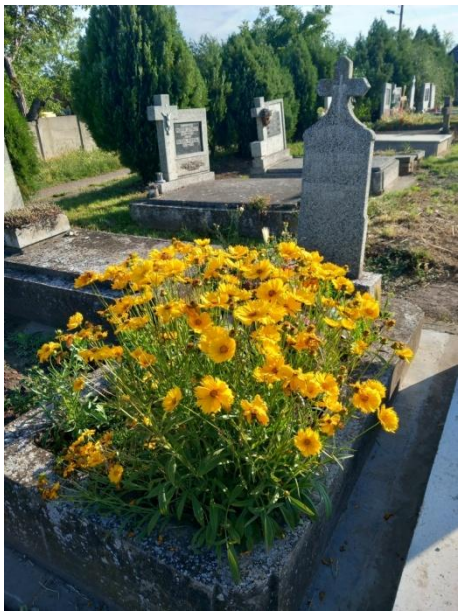

Cornus sanguinea L.
veresgyűrű-som
(őshonos)

Cortaderia selloana (SCHULT. & SCHULT. F.) ASCH. & GRAEBN. 🌼
ezüstös pampafű
(Dél-Amerika)

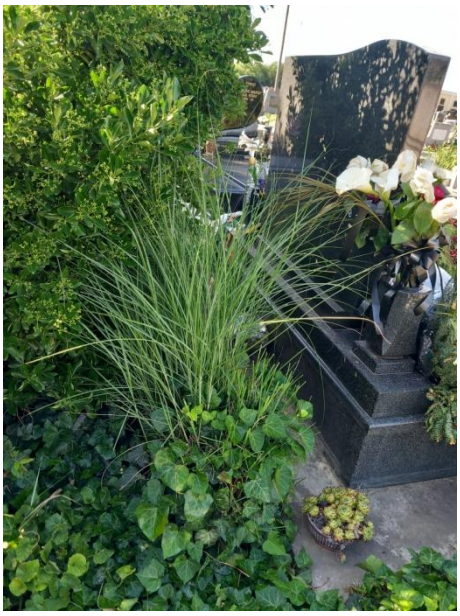

Csak egy sírt díszít a kb. másfél méter magas, méltóságteljes megjelenésű díszfű, a pampafű. Akár a három méter magasságot is elérheti. Sűrű bokrot és lombot fejleszt. Ívesen kihajló, kard alakú, éles levelei is mutatósak, de a szeptember végén hozott tollszerű, krémfehér buga virágzatok az igazi díszek, amelyek 30-40 cm hosszúak, ezért már messziről feltűnők. Télen is megmaradnak. Mint szoliternövény mutatósabb

Corylus avellana L.
közönséges mogyoró
(őshonos)

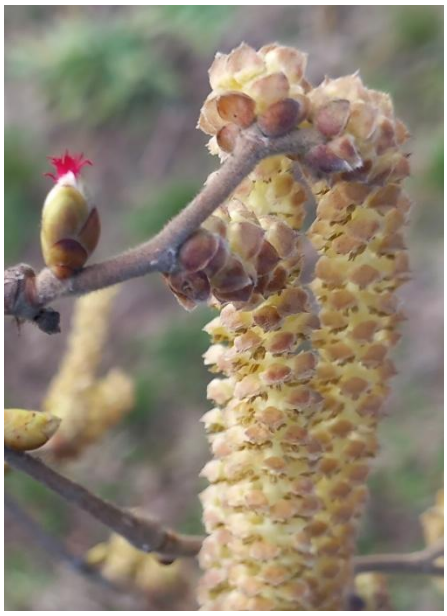

Cosmos bipinnatus CAV. 🌼
kerti pillangóvirág
(Észak-Amerika)

Vidékünkön szépasszony szemének nevezik. Bokrosodó, 1-1,2 méter magas szárán hosszú virágnyélen az akár a nyolc cm átmérőt is elérő virágzata egyesével ül. Leggyakoribb a fehér, rózsaszín, lila vagy piros nyelves virágú. Középen a csöves virágok mindig sárga színűek. A nyár közepétől az első fagyokig virágzik. Virágzása már a tanévkezdés közeledtét jelzi. Igénytelen, magját elszórva szaporodik, nem kell vetni vagy palántálni. Vágott virágnak is alkalmas, de a megfigyelt temetőkben csak töves növényeket láttunk

Cotoneaster horizontalis DECNE 🌼
kerti madárbirs
(Ázsia)

Kedvelt cserje, mert díszít és takarónövény is. Nem túl magas termetű, szélesen elterűlő lombhullató növényfaj. Oldalágai párhuzamosan futnak egymással. Virágai parányiak, rózsaszínűek, rövid ideig virágzanak. Piros termései tavaszig a növényen maradnak. A kishegyesi temetőkre kevésbé jellemző

Crataegus monogyna Jacq. 🎲 💯

egybibés galagonya
(őshonos)

Crepis setosa HALLER

serteszőrű zörgőfű
(őshonos)

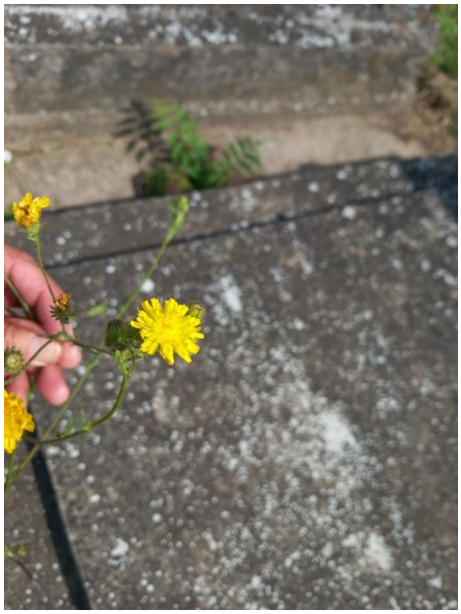

Crocus chrysanthus (HERB.) HERB. 🌼

korai sáfrány
(őshonos/kultúrhibrid)

A hóvirággal együtt a tavasz hírnöke. Léteznek réti/erdei fajok is, de amelyeket az ember ültet, azok nemesített fajták. Több színben is ismert. Nem ritka. Virágzása után elszárad a levele és a virága is, visszahúzódik a következő év tavaszáig. Az alsó képen a salátaboglárka virágzik mellette

Cuscuta campestris YUNCKER 🎲 💥

nagy aranka
(Észak-Amerika)

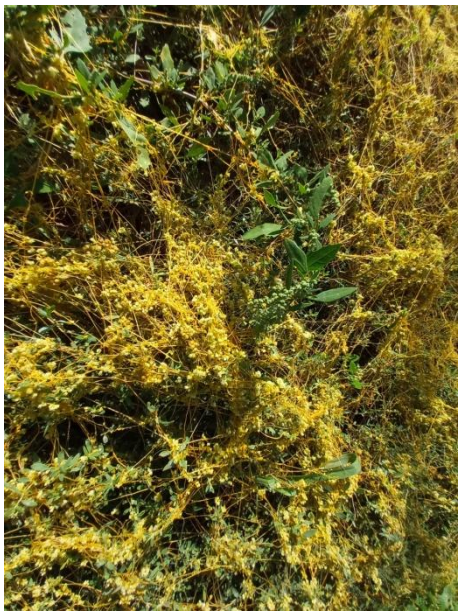

Cynodon dactylon (L.) PERS.

közönséges csillagpázsit (nép. tarack)
(őshonos)

Dactylis glomerata L. 🎲 💯

csomós ebír
(őshonos)

Dahlia x ***variabilis*** (WILLD.) DESF. 🌼

dália
(kultúrhibrid)

Az egykori virágoskertek és utcai virágáhyások elengedhetetlen növénye volt a sokszínű és különböző magasságú dália. Egész nyáron, a fagyok beálltáig gazdagon virágzik. Kitűnő vágott virág is, sokáig friss marad. Napos helyet igényel - ehhez a temető ideális környezet. Mára kiment a divatból. Alig termesztik a temetőben, pedig gumóinak köszönhetőleg nem kell sűrűn öntözni. Viszont fagyérzékeny, ezért gumóit ősszel fel kell szedni és teleltetni kell

Datura stramonium L. 🎲 💥

csattanó maszlag
(Közép-Amerika)

Daucus carota L. 🎲 💯

vadmurok
(őshonos)

Delosperma congestum (L.) BOLUS 🌼

sárga délvirág
(Afrika)

Alacsony termetű pozsgás növény. Ezért jól tűri a szárazságot, viszont a napos helyet kedveli. Gyorsan párnát képez. Levelei fölé magasodnak a virágai. Lombja (levelei) egész évben díszítenek

Delosperma cooperi (HOOK. f.) L. BOLUS

bíborvörös délvirág
(Afrika)

Hasonló tulajdonságú, mint a sárga délvirág. Alacsony pozsgás növény. ágaival, leveleivel összefüggő szőnyeget képez. 3-4 cm átmérőjű bíborvörös virágai rikítóak, csaknem „világítanak”. Rendkívül gazdagon virágzik. Évelő, levelei ősszel és tavasszal is jó talajtakarók. Az egyik legigénytelenebb dísznövényünk (csak napon legyen!), amely a (túl)öntözést nem bírja, mert gyökérzete kirothad

Dianthus barbatus L. 🌼

törökszegfű
(Medit.)

Kétéves, de a hibrid fajták magja terméketlen, ezért évente kell vetni. Virágzata bogernyős, egyszerű vagy telt virágai fehér, rózsaszín, vagy sötétvörös színűek. Fényigényes, ezért a temetők megfelelő élőhelyek számára; a nedves talajt meghálálja. A parasztkertek jellegzetes virága volt. Szépet mutat a kertben, kitűnő vágott virág is. A lovagiasság szimbóluma volt

Dianthus caryophyllus L. 🌼

kerti szegfű
(Medit.)

Illatos virágai miatt évezredek óta termesztik. Virágai egyesével állnak a kocsányon. Vagy egyszerűek vagy teltek, színük is változatos, lehet fehér, piros, bordó, sárga. Gyakoriak a cirmos változatok is (rendszerint bordó-fehér színű). Igényei hasonlóak a törökszegfű igényeihez. Vidékünkön a 70-es években, amikor beüzemelték az első nagykapacitású üvegházakat, ez a faj volt az első, amelyet termesztettek bennük; a virágüzletekben csodájára jártak, hogy egész évben lehetett vágott virághoz jutni. Hálás vágott virág (de nem a temetőből!)

Dianthus gratianopolitanus VILL. 🌼

pünkösdi szegfű (nép. májusi szegfű)
Európa

Hivatalos magyar nevétől eltérően vidékünkön májusi szegfűnek nevezik. Talán ez a pontosabb név, mert pünkösdre gyakran teljesen elvirágzik. Kisebb-nagyobb bokorban nő. Szára gyönge, elfekvő. Májusban hozza rendkívül illatos telt virágait. A frissen nyílt virágok kissé sötétebbek (de rózsaszínűek), elvirágzásuk előtt kifakulnak. Egyedülálló bokorként és szegélynövényként is egész évben szépet mutat, a temetőkben több síron is talajtakaró. A szegfű az álhatatosság, a hála és a szerelem jelképe

Dianthus plumarius L. 🌼

tollas szegfű
Európa

Önálló kis bokorként fordul elő a temetőkben, de talajtakaró is lehet. Illatos rózsaszín, piros szemű (közepű) virágai már messziről észrevehetők. Vannak egyszínű változatok is.

Dicentra spectabilis (L.) LEMARIE 🌼

szívvirág
(Ázsia)

Évelő. Félárnyékos vagy árnyékos helyen fejlődik legjobban. Lapított, szív alakú virágai ívesen meghajló fürtben csüngnek, májusban és júniusban nyílnak. Temetőben a szív alakú virágnak szimbolikus jelentősége is van

Digitaria sanguinalis (L.) SCOP.

pirók ujjasmuhar
(őshonos)

Diplotaxis muralis (L.) DC.

fali kányazsázsa
(őshonos)

Dipsacus laciniatus L. 🎲 💯

héjakút mácsonya

(őshonos)

Echinacea purpurea (L.) MÖNCH 🌼
bíbor kasvirág
(Észak-Amerika)

Szára elfekvő, csak a virágnyelek és virágok állnak fel. Nyelves virágai rózsaszínűek, esetenként fehérek, a csöves virágok pedig bíbor színűek. Napos helyen egész nyáron virágzik. Őshazájában az egyik legismertebb gyógynövény. Fertőző betegségek, külsőleg bőrgyulladás ellen eredményes. Növeli a szervezet ellenálló képességét

Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV. 🎲 💥
közönséges kakaslábfű
(Észak-Amerika)

Echium vulgare L. 🎲 💯

terjőke kígyószisz

(őshonos)

Eleusine indica (L.) GAERTN. 🎲 💥
aszályfű
(Afrika, Ázsia)

Elymus repens (L.) GOULD.
közönséges tarackbúza
(őshonos)

Eranthis hyemalis (L.) SALISB. 🌼
kikeletnyitó téltemető
(őshonos)

Magyar neve rendkívül sokatmondó és mindent elárul erről az évelő növényről. Ezt az eredetileg ritka növényt ma már a kertészek forgalmazzák, de valamikor a kiskertekből, kolostorudavorkból vadult ki. Tavasszal az egyik legkorábban nyíló virág. Virágai megtévesztően hasonlítanak a salátaboglárka sárga virágaira. A felvételen a zöld tüszőtermések láthatók, amelyek alatt ú. n. murvalevél van; ez sallangosan hasogatott gallérövet képez. Körülötte sárga virágú árvácska látható

Erica carnea L. 🌼
hússzínű hanga
(őshonos)

Ez az alacsony, fagytűrő, örökzöld cserje az utóbbi években vált kedvelt dísznövénnyé. Szárán a tavasz közepéig hozza a hússzínű, lelógó, apró virágait. Jó talajtakaró. Habár évelő, a temetőben ritkán várja be a következő őszt, elszárad

Erigeron annuus (L.) PERS. 🎲 💥
egynyári seprence
(Észak-Amerika)

Erodium cicutarium (L.) L'HÉRIT.
bürök gémorr
(őshonos)

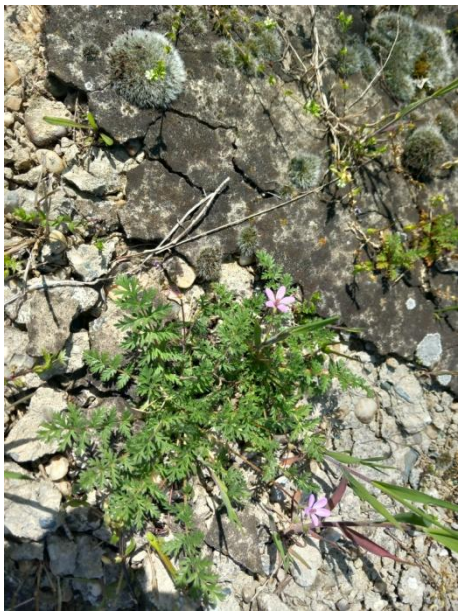

Erophila verna (L.) CHEVALL. 🎲
tavaszi ködvirág
(őshonos)

Eschscholzia californica CHAM. 🌼
kaliforniai kakukkmák
(Észak- Amerika)

Egynyári virág. Egyesével álló virágai élénk narancssárgák, selymes fényűek. Valamelyest a pipacsra emlékeztetnek. Elszórt magjaival szaporodik. Egy sírt díszített. A megfigyeléseink ideje alatt betonozták le, így eltűnt a temetőből ez a temetői ritkaság

Euonymus europaeus L.
csíkos kecskerágó
(őshonos)

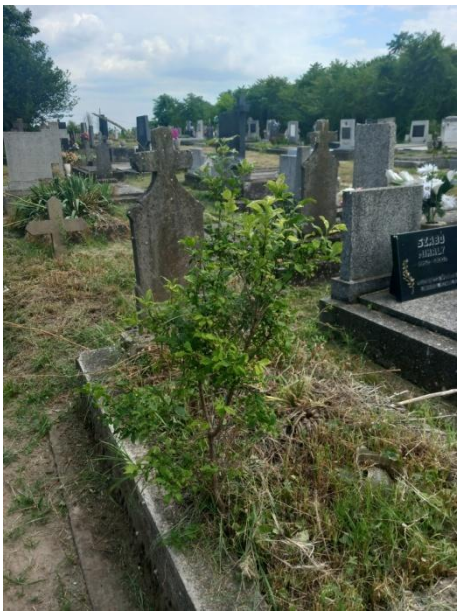

Euonymus fortunei (TURCZ.) HAND. MAZZ. 🌼
repkénykecskerágó
(Ázsia)

A földön kúszó vagy léggyökereivel kapaszkodó örökzöld cserje. A borostyánra emlékeztet. Számtalan fajtája van forgalomban (a levelek zöldek vagy különböző mértékben sárga- vagy fehértarkák). Virágai és termései jelentéktelenek. Fiatalon legyökeresedik, sűrűn fedi a talajt. Ritkán ültetik

Euonymus japonicus THUNB. 🌼
japán kecskerágó
(Ázsia)

Európába bő 200 évvel ezelőtt került, azóta közkedvelt díszcserjénk lett. Levelei fényesek, bőrszerűek. Ritkán virágzik. Jól bírja a meleget és a szárazságot. Elviseli a metszést, alakítást. A visszametszett példányok gyakran hoznak sárgalevelű hajtásokat is. Nem gyakori

Euphorbia cyparissias L.
farkaskutyatej
(őshonos)

Euphorbia helioscopia L.
napraforgó-kutyatej
(őshonos)

Euphorbia maculata L. 🎲 💥
foltos kutyatej
(Észak-Amerika)

Euphorbia marginata PURSH. 🌼 💥
jégvirág, tarka kutyatej
(Észak- Amerika)

A kutyatejek közé tartozó egynyári növény. Egynyári. Magját elszórja, nem kell vetni, sőt, irtani kell (első kép). Magassága és terebélyessége miatt a kiskertekből kiszorult, viszont a temetők megfelelő élőhelyet jelentenek a számára. Hatalmas virágos hajtása képes egy sírt befedni. Hófehér színű levélszegélye a dísz. Pompája szeptemberre bontakozik ki teljesen és az első fagyokik meg is marad; gyakran a halottak napján is díszíti a sírokat. A szárazságot és a forróságot is jól elviseli. A kutyatej-fajokhoz hasonlóan, ha valamely részét letépjük, a sebből fehér mérgező folyadék folyik ki. A kishegyesi temetőkben napjainkban inkább gyom-, mint dísznövény

Euphorbia myrsinites L. 🌼
délszaki kutyatej
(őshonos)

Évelő. Kissé elfekvő szárán körkörösen állnak a csúcsukon hegyes hamvasszürke levelei. Habár sárga virágai is mutatósak, leveles hajtásai egész évben díszítenek. Az egyik legigénytelenebb dísznövényünk. Jól tűri a szárazságot és a meleget is. Több sír körül is megfigyeltük

Fallopia aubertii (L. HENRY) HOLOB
kínai-iszalag
(Ázsia)

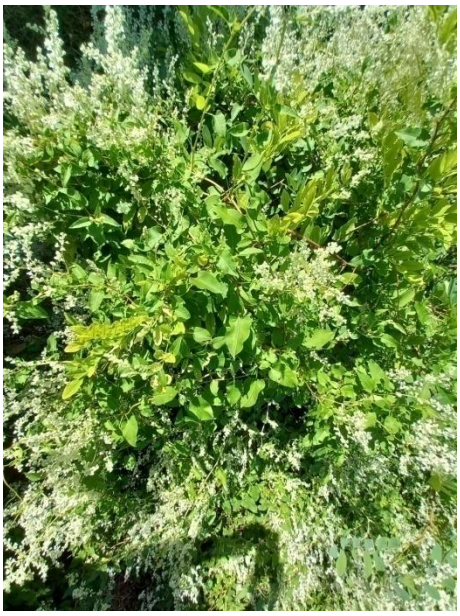

Fallopia convolvulus (L.) A. LÖVE

szulákkeserűfű

(őshonos)

Festuca pallens HOST 🌼
deres csenkesz
(őshonos)

20-30 cm magas díszfű. Deres, ezüstös-kék levelei miatt népszerű. Kalásza nem mutatós. Egész évben díszít. Sziklakertekbe és szegélynövénynek ültetik. Rendkívül szárazságtűrő évelő. A bokrok megfelelő sűrűségbe ültetve jó talajtakarók. A hegyesi temetőkben is mint szegélynövény díszít. Csak néhány helyen fordul elő

Forsythia x ***intermedia*** ZABEL 🌼
hibrid aranycserje
(kultúrhibrid)

Eredetileg Kínából származó lombhullató díszcserje. Ma már több hibrid fajtát termesztenek. A hosszú hajtások ívesen lekonyulnak, bókolnak. Vad alakja és metszett formája is mutatós Az előző évi hajtásokon aranysárga színű virágai kora tavasszal, lombfakadás előtt nyílnak. Rövid nyélen kettesével-hármasával állnak. A sok, három-öt cm-es virág arany színbe borítja a növényt. Az egyik legelterjedtebb díszcserjénk. A koratavasz hírnöke, tavasszal a legkorábban virágzó fás szárú növényünk egyike. Szoliter növényként gyakori, de csoportosan is szépet mutat. Temetőinkben elvétve találni. Kevés a szép, dús cserje

Fraxinus excelsior L. 🌼
magas kőris
(őshonos)

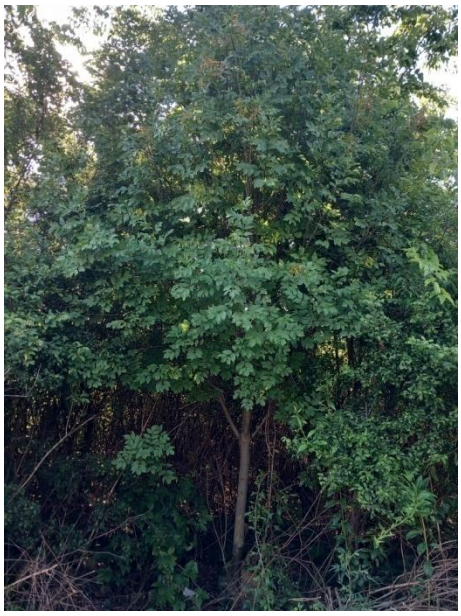

Egy sír mellett nő csak. Az elhunyt két fiát is elvesztette a Nagy Háborúban. Dédunokája hozott az egykori doberdói harcok színhelyéről (Visintiniből) magokat és itthon elültette. A temetőben növő fa tehát a Doberdói fennsíkról származik. Fehér virágai nagyon szépet mutatnak. Ennek a kőrisfajnak nem sárgul meg ősszel a levele, hanem zölden hullik le

Fraxinus pennsylvanica MARSHALL 🌼 💥
amerikai kőris (fehér kőris)
(Észak-Amerika)

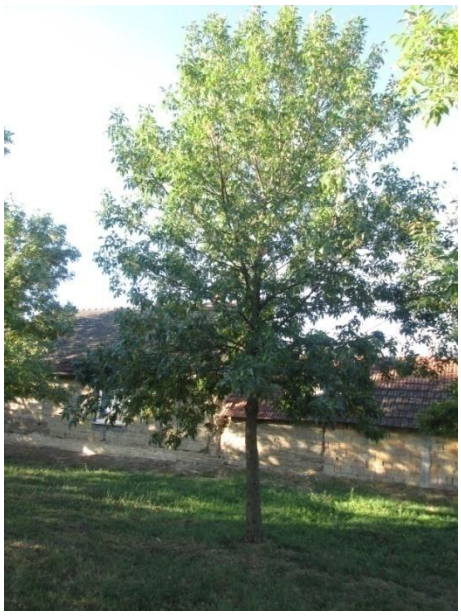

Fiatal korában gyorsan növő fafaj. Lombja főleg ősszel nagyon szép. Aranysárga koronája messziről feltűnő. Elsősorban a Közös temetőben nőnek ültetett, idősebb példányai is Kivadulva több helyen is előfordul

Fritillaria imperialis L. 🌼
császárkorona (nép. császárliliom)
(Ázsia)

80-90 cm-re megnövő hagymás növény, a liliomok rokona. Vidékünkön császárliliomnak nevezzük. Leveles szára a kopasz virágnyélbe folytatódik. Csúcsán vannak a bókoló, örvben álló élénk színű virágai. Ezekből kilógnak a porzók. A virágok felett levélszerű képződmények vannak.
Hálás növény, mert díszít, elvirágzás után pedig elszárad. Nyártól csak a hagymája marad meg. Sok helyen, főleg sírok mellett virágzik, de mint vágott virágot, vázába is láttuk

***Fumaria officinalis* L.**
orvosi füstike
(őshonos)

Gagea pratensis (PERS.) DUMORT. 🎲 💯
mezei tyúktaréj
(őshonos)

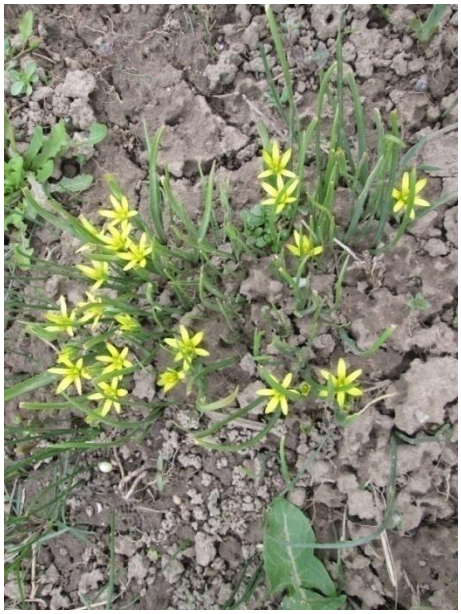

Gaillardia aristata PURSH 🌼
évelő kokárdavirág
(Észak-Amerika)

Gaillardia pulchella FOUG. 🌼
kétszínű kokárdavirág
(Észak-Amerika)

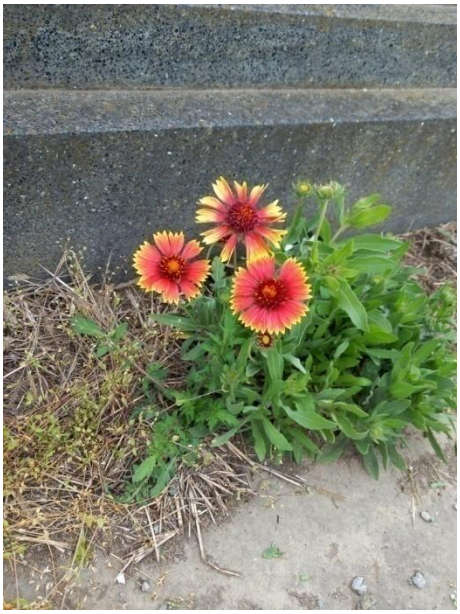

A hegyesi kertek és utcák gyakori dísznövénye (volt). A temetőkben is sok helyen virágzik. Több- vagy egyéves, szívós, gazdagon bokrosodó, sok, nagyvirágot hozó növények. Az alapforma nyelves virágai („szirmai”) bentről kifelé haladva a pirosból vagy bordóból sárgába mennek át. Vázában is sokáig díszít.

Az egynyári kokárdavirág a gyakoribb. Sok helyen elvadul és a gyomok között nő. Jól megfér a zöld muharral is, a sűrű fiatal parlagfű közül is kinő, és szép képet mutat

Galanthus elwesii HOOK. f. 🌼 🆘
pompás hóvirág
(őshonos)

A *G. elwessii* és a *G. nivalis* fajok rendkívül hasonlítanak egymásra, azonban néhány jellegük segít megkülönböztetni őket egymástól: a *G. nivalis* kisebb, keskenylevelű, csak egy zöld folt van a belső lepellevélen, amely csúcsán mélyen kicsípett. A *G. elwessii* levelei nagyobbak, szélesebbek, a belső lepellevélen pedig két zöld folt van. Védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben. Értelemszerűen a kiskertekben vagy a temetőben nevelt hóvirágok nem védettek

Galanthus nivalis L. 🌼 🆘
kikeleti hóvirág
(őshonos)

Sokáig a tavasz hírnöke volt a hóvirág. Főleg a pompás hóvirág enyhébb tél esetén akár már január elején is megmutatja virágait. Pici hagymája tárolja el az év folyamán szükséges tápanyagokat. Tévedés, hogy a hóvirág virágát nem szabad letépni, mert védett növény. A tankönyvekben is ez áll és így is tanítják. Sajnos, se a tankönyv, se a pedagógusok nem hangsúlyozzák ki, hogy **csak** az eredeti lelőhelyén nem gyűjthető. Szó sincs arról, hogy a kiskertekben nevelt hóvirág nem vihet be a lakásba felfrissülést, tavaszt. A temetőben viszont kegyeleti okokból valóban nem gyűjtendő. Védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Galium aparine L.
ragadós galaj
(őshonos)

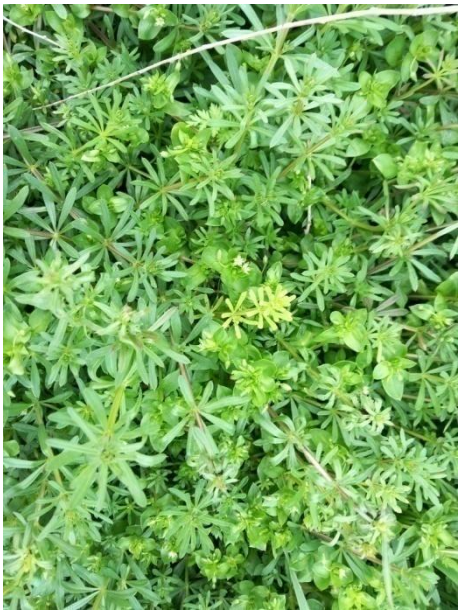

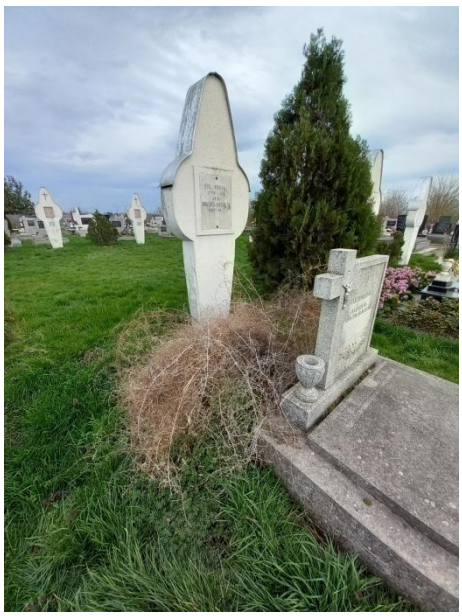

Galium verum L. 🎲 💯
tejoltó galaj
(őshonos)

Gazania rigens (L.) GAERTN. 🌼
pompás záporvirág
(Afrika)

Kimondottan napkedvelő faj, csak napos időben bontja ki virágait. Alacsony növény, virágai is alacsonyan nyílnak, melyek átmérője közel tíz cm. Változatos színezetűek, vannak csíkos virágúak is. Fagyérzékeny

Geranium macrorrhizum L. 🌼 🆘
illatos gólyaorr
(őshonos)

Évelő. Levelei, amelyek összedörzsölve jellegzetes aromás illatot árasztanak, nagy felületet fednek, és mivel egész évben megmaradnak, ezért jó talajtakarók és gyomelnyomók, amelyek összedörzsölve jellegzetes aromás illatot árasztanak. Virágai a gólyaorr-fajokra jellemző, világos lilák. Szereti az árnyékos helyeket is. Védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Geranium pusillum BURM.
apró gólyaorr
(őshonos)

Gladiolus x ***gandavensis*** VAN HOUTTE 🌼
kerti kardvirág
(kultúrhibrid)

Az egyik legismertebb kerti (és vágott) virágunk. Hagymagumóját ősszel fel kell szedni és tavasszal el kell ültetni, mert fagyérzékeny. Levelei kard alakúak. A levelek között fejlődik ki a hosszú kocsányon álló fűzérvirágzat, amelyben mintegy 15 virág alakul ki. Ezek különböző színűek lehetnek. A legfelső virágok általában nem nyílnak ki. A termesztett fajták fokföldi (az afrikai kontinens legdélibb részei) fajok nemesített, hibrid változatai. A szakirodalom mintegy 250 kardvirágfajt tart számon. Ezek Európában, Ázsiában és Dél-Afrikában élnek. A termesztett fajták mellett Magyarországon két ritka, védett faj is előfordul. Szerbiában nincs védett faj

Glechoma hederacea L. 🌼 🎲 💯
kerek repkény
(őshonos)

Léteznek kertészeti változatai is, de a kishegyesi temetőkben nem nőnek

Gleditsia triacanthos L.
tövises lepényfa (nép. glédics)
(Észak-Amerika)

Goniolimon tataricum (L.) BOISS 🌼
tatár sóvirág
(őshonos)

Csak egy síron találtam. Virágzata gömb alakú lenne, ha súlyától nem válna ketté. Levelei hosszúak, nyelv alakúak, hamvas zöldek, földre hajlók. Virágai aprók, halvány rózsaszínűek vagy fehérek, amelyek tartósak, ezért szárazvirágként is felhasználhatók. Kedveli a napos, száraz helyet. Szárazságtűrő

Gypsophila elegans M. BIEB. 🌼
egynyári fátyolvirág
(Európa)

Szára párnásan elterül, legfeljebb fél méter magasra nő. Számtalan apró, fehér virágot hoz június-augusztus között. Napfényigényes, fagy- és szárazságtűrő. Virágkötészetben is felhasználják.
Neve megtévesztő, mert nem egyéves növény, hanem évelő

Hedera helix L. 🌼 🎲
közönséges borostyán
(őshonos)

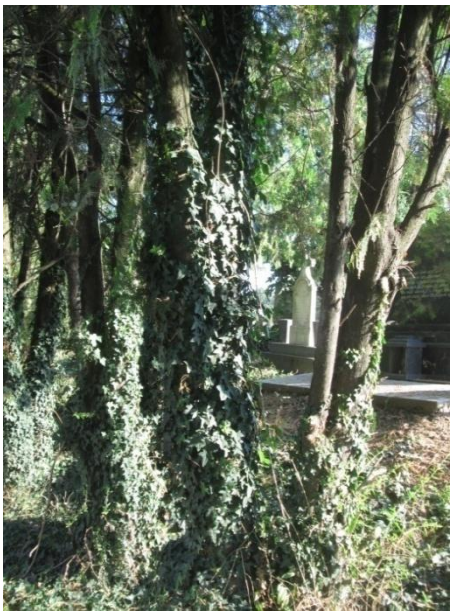

Temetőink legnagyobb termetű és legelterjedtebb örökzöld lomblevelű növénye. Hajtása gyönge, ezért kúszik vagy fára fut. Egy példány a talajon néhány száz négyzetmétert képes befedni. Szárán a kapaszkodásra szolgáló léggyökerek sűrűn állnak, a támaszték felé nőnek. A meddő hajtás levelei bőrszerűek, fényesek, ötosztatúak, szív alakra emlékeztetnek. Csak az idős hajtások hoznak virágot. A virágzó hajtások levele ép szélű, tojásdad. Az apró, zöldessárgás, illatos virágok ernyőt alkotnak. Gyakran júniusban és szeptemberben is virágzik – a méhek százait vonzza oda egy-egy ernyő. Termése fekete álbogyó, amely áprilisban érik meg. Sok kertészeti változata van, fehér vagy sárgán tarka, kisebb vagy nagyobb levelű. Jól elviseli az árnyékot (de a tűző napot is), Talajigényei minimálisak. Kitűnő talajtakaró. A borostyán jó tulajdonsága, hogy a legtöbb liánunkkal ellentétben leveleit ősszel nem hullajtja le

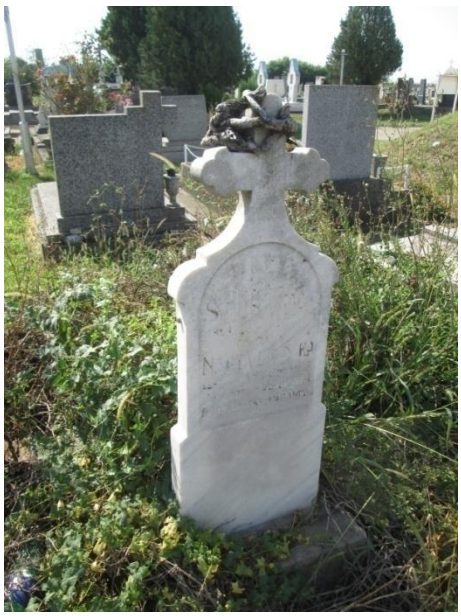

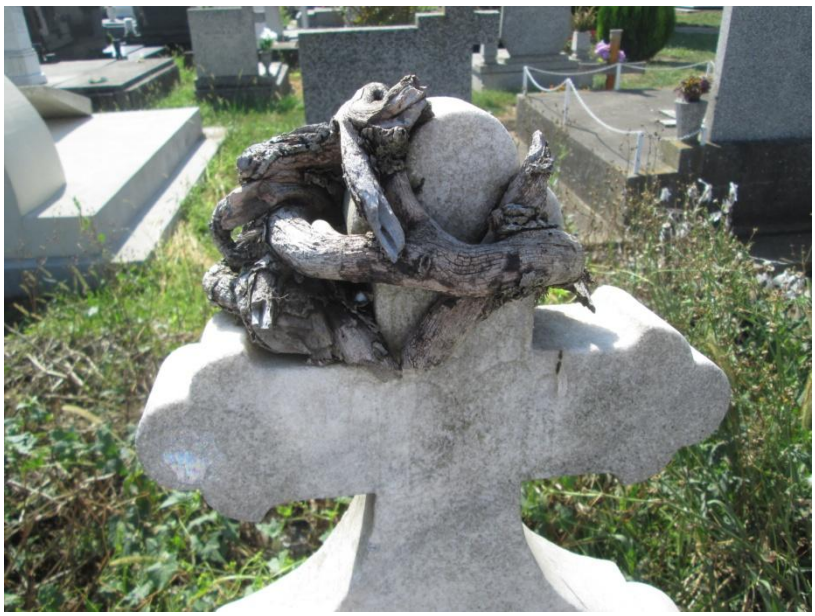

Szára idős korban törzzsé vastagodhat, amolyan kisebb bokor képződik belőle. Ezt az emlékművet eltakarta, kiirtása után szép korona maradt belőle

Helichrysum bracteatum (VENT.) WILLD. 🌼
szalmavirág, szalmarózsa
(Ausztrália)

Egyéves, felállószárú, bokrosodó növény. Nyelves virágai szalmafényesek. Színük sokféle lehet: élénk piros, narancssárga, rózsaszín, lila, sárga vagy fehér. Napos és meleg helyet szeret. Szárazvirág-csokrokat készítenek belőle. Mi egy példányt találtunk

Heliotropium europaeum L.
európai kunkor
(őshonos)

Hemerocallis fulva L. 🌼
lángszínű sásliliom
(Medit.)

Neve megtévesztő, mert a liliomokkal nincs rokonságban. Gyakori dísznövényünk. Levelei, amelyek valamelyest talajtakarók, késő őszig zöldek maradnak. Habár virágai egyesével nyílnak és virágzásuk általában egy napig tart, a sok bimbó nem egyszerre nyílik ki, ezért a növény sokáig díszít. Sok esetben kivadul. Az egyik legigénytelenebb növényünk, még az elhanyagolást is túléli

Hemerocallis lilio-asphodelus L. 🌼
sárga sásliliom, (sárgaliliom)
(Európa, Ázsia)

Ez a faj is csak nevében liliom, de nem liliomféle. Hazánk flórájában csupán tavaszi évelő dísznövényként van jelen. Alacsonyabb, mint a lángszínű sásliliom és korábban virágzik. Ugyancsak igénytelen. A kishegyesi temetőkben csak egy bokrot találtunk

Heuchera sanguinea ENGELM. 🌼
vérvörös tűzeső
(Észak-Amerika)

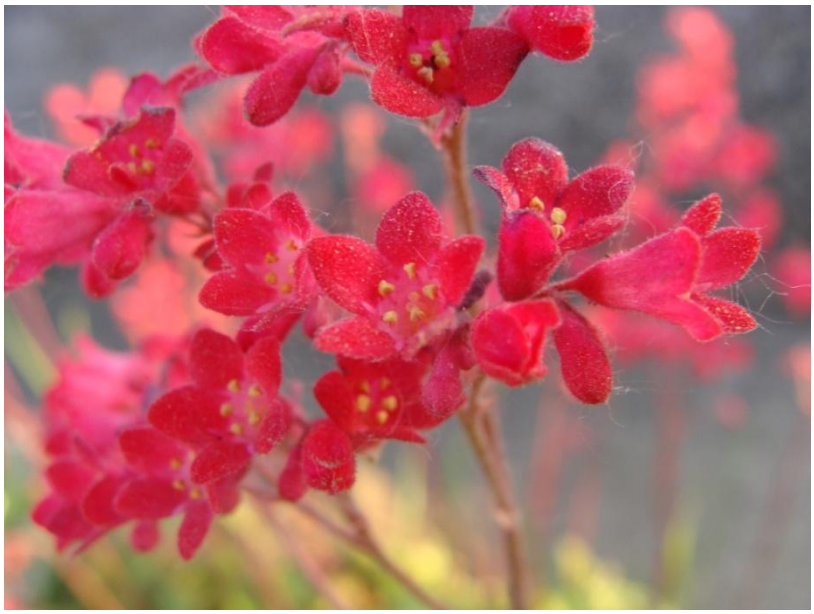

Bokros termetű, felálló szárú évelő. Tőlevelei vannak, gyakran áttelelnek. A laza bugában álló harang alakú vörös virágait akár 20-25 cm hosszú virágnyélen hozza. A vérvörös tűzesőt talajtakarónak és vágott virágnak is ültetik. Annak ellenére, hogy igényei nem nagyok és nagyon szépen díszít, mégis ritka

Hibiscus syriacus L. 🌼
szíriai mályvacserje, törökrózsa
(Ázsia)

Legfeljebb három méterre növő, lombhullató cserje. Ágrendszere felfelé, nem vízszíntesen nő. Nyár közepén kezd el virágozni, amikor már a legtöbb cserje elvirágzott, és az első fagyokig nyílik. Virágai nagyok, egyedülállók, kehely formájúak. Leggyakoribb a lila, de van rózsaszín és fehér változata is. A virágzási időszak elején sötétebbek a virágok, a később nyílók egyre halványabbak.
Mi csak szoliter példányokat találtunk, metszettet (sövényt) nem

Hibiscus trionum L.
vetési varjúmák
(őshonos)

Holosteum umbellatum L.
olocsán
(őshonos)

Hordeum murinum L.
egérárpa
(őshonos)

Hosta plantaginea (LAM.) ASCHERS. 🌼
nagy árnyékliliom
(Ázsia)

Hosta ventricosa STEARN
tojásdadlevelű árnyékliliom
(Ázsia)

A nagy árnyékliliom évelő dísznövény. Levelei nagyok, oválisak, fényesek, élénk zöldek. Erezete kifejezett. Augusztusban virágzik. Fehér virágai illatosak, csoportokban állnak. A szintén évelő tojásdadlevelű árnyliliom az alsó fotó bal oldalán látható

Hyacinthus orientalis L.
kerti jácint
(Medit., Ázsia)

Hagymás évelő. Levele vastag és lédús. A virágfürt kicsi, kék virágai kicsik, illatosak. Valamikor húsvéthétfőn a locsolkodó gyerekek kabátjára tűztek egy-egy virágot. A hibrid fajok jóval nagyobb, tömött fürtvirágzatot hoznak. Lehetnek fehérek, pirosak, sárgák vagy lilák. Illatuk enyhébb „tavasz illat”. Levelei és virágai is lédúsak. A temetőkben közönséges

Vadon növők, vagy ottfelejtettek?

Hyoscyamus niger L.
bolondító beléndek
(őshonos)

Hypericum perforatum L. 🎲 💯 🆘
közönséges orbáncfű
(őshonos)

A faj gyűjtését törvény szabályozza

Iberis sempervirens L. 🌼
örökzöld tatárvirág
(őshonos)

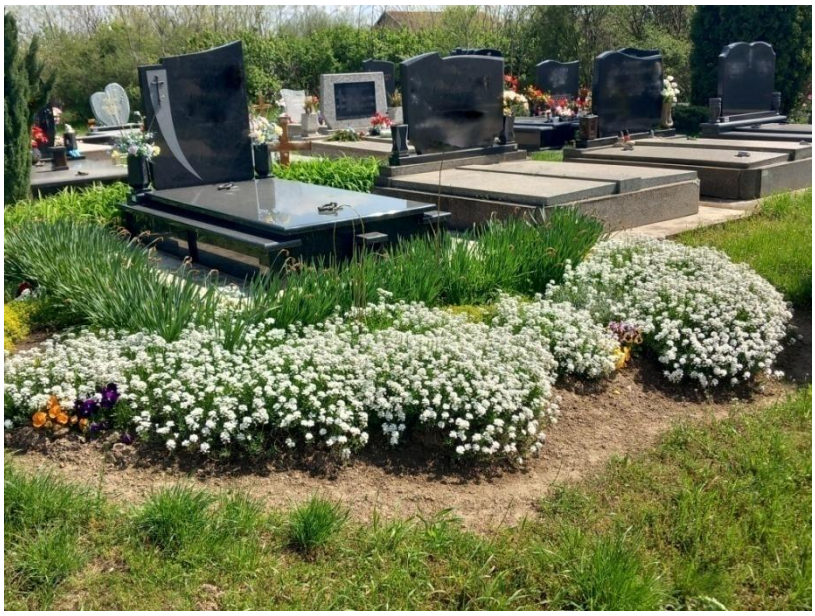

Évelő, alacsony, dúsan elágazó félcserje. Tömött, négy-öt cm átmérőjű virágzata április-májusban nyílik. Elvirágzása után levélpárnái szép talajtakarók. Közönséges

Ipomoea purpurea (L.) ROTH 🌼
bíboros hajnalka (nép. hajnalicska)
(Dél-Amerika)

A hajnalicska egynyári, gyorsan nő (naponta akár két-három cm-t is), a vegetációs időszak végére közel három méter magasra is felkúszik. A hegyesi temetőkben az egyetlen lágyszárú kúszónövény. A támasztékra az óramutató járásának megfelelő irányban tekeredik. Levelei élénkzöldek, szív alakúak. Tölcsér alakú, öt-nyolc cm átmérőjű, élénk színű virágairól ismert. A különböző fajták különböző színűek: lilák. fehérek, vagy égszínkékek. Kellemes, gyönge illatuk van. A hosszában összecsavarodott bimbók hajnalban nyílnak ki, délutánra már be is záródnak. Fényhiány esetében a virágok nem nyílnak ki. Az első fagyokig nap mint nap hozza virágait. Az elvirágzott virágból gömb alakú, 9-11 mm átmérőjű termés fejlődik, amelyben általában hat darab öt mm-es mag ül.
Legtöbb esetben gyom, véletlenül került sír közelébe. Ilyenkor teljesen benövi a sírt

Iris x ***germanica*** L. 🌼
kerti nőszirom
(kultúrhibrid)

Évelő növény, melynek számtalan fajtáját termesztik. Kard alakú levelei – ezek zöldek, hamvasak, vagy sárga-zöld csíkosak − is díszítenek, de az igazi pompát a virágok adják. Rövid ideig nyílnak, ellenben sokáig vannak utánpótlást jelentő, zárt bimbói. Igénytelen, könnyen szaporítható

Gyöktörzse, amelynek alsó felén vannak a gyökerek, gyakran kiáll a földből. A növényt gyöktörzsének tőosztásával szaporítják

Változatos virágok

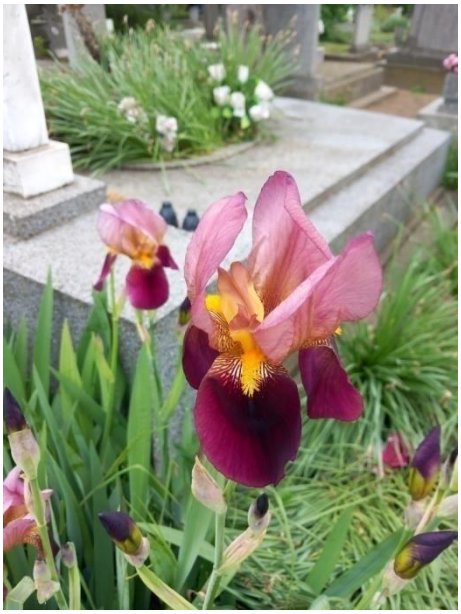

Nem megszokott szerkezetű virágai extravagánssá teszik. Ezek hat lepellevélből állnak. Három lepelcimpája hátrahajló, három pedig felálló. Színük változatos. A lepellevelek lehetnek egyszínűek, de lehetnek kétszínűek, sőt, csíkozottak is

Vadon növők, vagy ottfelejtettek?

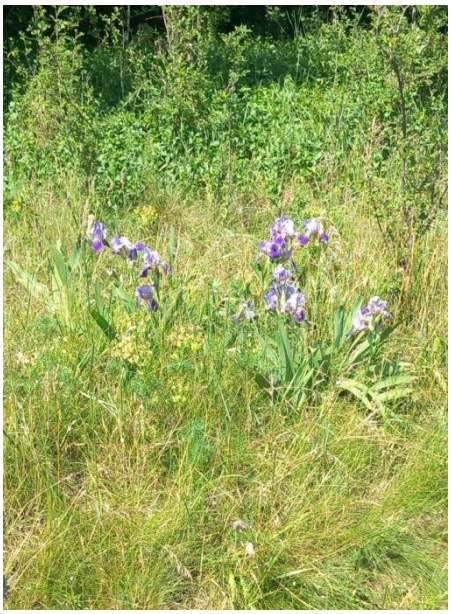

Nagy valószínűséggel valamikor a sírra vagy a sír mellé ültették. Ma az egykori sírokat jelölik

Ezek a virágok alatt is nyugszik valaki

Iris pumila L. 🌼 🆘
apró nőszirom
(őshonos)

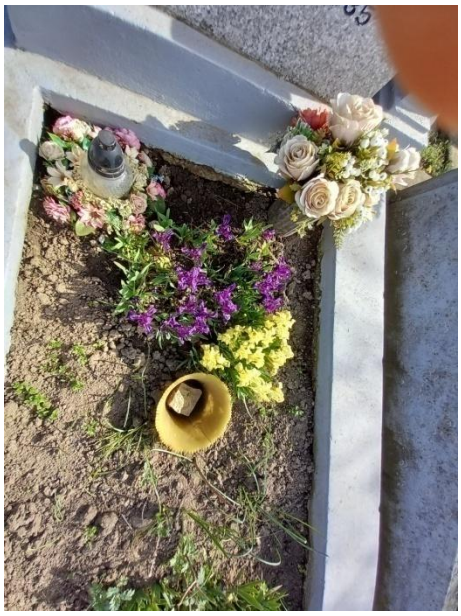

Az apró nőszirom csak egy a védett növényfajok közül. A temetőkben viszont nem a vad, valóban védett példányok kerültek a sírokra, hanem a virágkertészetekből származó, a gyöktörzs szétosztásával szaporított egyedek. Kard alakú, nyolc-tíz cm hosszú tőlevelei közül márciusban-áprilisban rövid virágnyélen jelennek meg a lila vagy halványsárga virágok. Levelei egész évben, a fagyokig megmaradnak. Természetes élőhelye a homoktalaj, ezért a temetőben is jól tűri a szárazságot. Mint minden nőszirom, az apró nőszirom is igazi tavaszi szépség.
Védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Juglans regia L.
királydió
(őshonos)

Juniperus-ok, borókák

A borókák a parkok és közterületek jól ismert és gyakran ültetett díszcserjéi vagy alacsony fái. Külső megjelenésük nagyon változatos. Vannak talajtakarók, bokorszerűek és oszlopos növekedésűek is. Általában kétféle levélzettel rendelkeznek: kezdetben tűszerűek, az időskoriak pedig pikkelyesek. A levelek rendszerint aromásak és különböző színűek - szürkések, szürkészöldek, zöldek, sárgászöldek, esetleg tarkák. Fajok/fajtáktól függően tavasszal és nyáron nem azonos színűek.
A borókák vagy egy- vagy kétlakiak – ez utóbbiak (pl. a kínai boróka) vagy porzósok vagy nőivarúak, azaz csak a nőivarú példányok hoznak bogyószerű hamvaskék tobozbogyót

Juniperus chinensis L. 🌼
kínai boróka
(Ázsia)

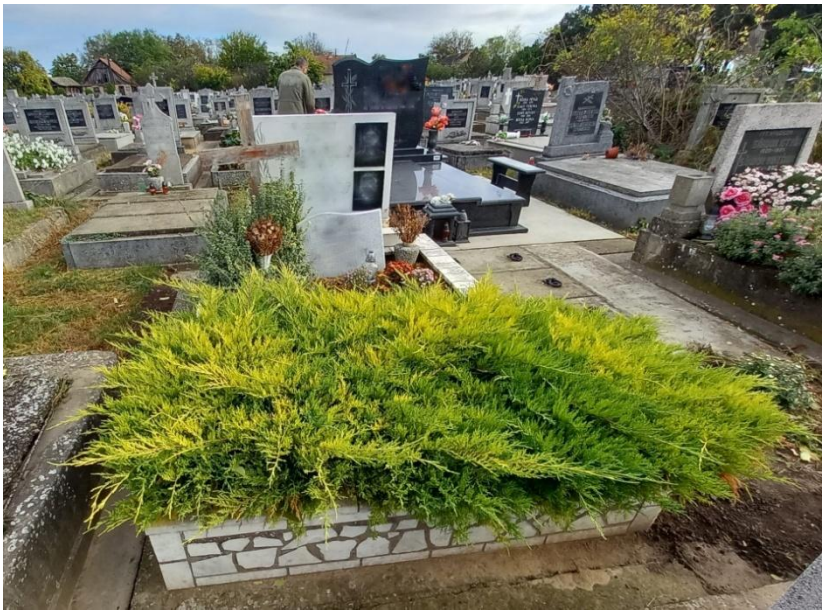

A kínai boróka 'Gold Star' nevű kertészeti változata

Juniperus communis L. 🌼 🆘

közönséges boróka
(őshonos)

Nagyon változatos. Lehet elterülő és oszlopos is. Levélzete merev és aromás. A levelek a növény idősebb korában is tűszerűek maradnak. A női egyedek hamvas, kékesfekete tobozbogyókat hoznak. Napfényigényes, árnyékos helyen elszáradhat.
A faj gyűjtését törvény szabályozza

Juniperus horizontalis MÖNCH 🌼

henye boróka
(Észak-Amerika)

A henye boróka alacsonyan szétterülő talajtakaró örökzöld cserje. Hosszú hajtásai a földön fekszenek, gyakran legyökereznek. Több fajtáját is forgalmazzák. Levélzete kékeszöld, ezüstös vagy szürkészöld színű, pikkelyszerű- vagy tűlevelekből áll. Télen lilás árnyalatúvá válhat.

Juniperus sabina L. 🌼 🆘

nehézszagú boróka és a tarkalevelű változata
(őshonos)

Nevét leveleinek erős illata miatt kapta. A legtöbb fajtája törpe növekedésű, alacsony alkatú, rendszerint talajtakaró. Pikkelyleveleinek színe a fajtától függ. Lehetnek zöldek, kékeszöldek vagy kékfehér-tarkák. Levelei és tobozbogyói is mérgezők. Gyorsan növő, ezért nagy teret igényel.
Fokozottan védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Jól tűri a metszést.

Juniperus squamata LAMB. 🌼
himalájai boróka
(Ázsia)

Alacsony, elterülő tűlevelű cserje. A legtöbb fajta a földön kúszó. Levelei – fajtától függően acélkékek, zöldek vagy sárgászöldek lehetnek. Igénytelen; aromás lombja egész évben mutatós. Tobozbogyói fontos téli madáreleség

Juniperus virginiata L. 🌼
virginiai boróka
(Észak-Amerika)

Eredeti élőhelyén fa, nálunk rendszerint bokros felépítésű. Léteznek oszlopos, szétterülő koronájú fajták, de a talajon elterülők is. Pikkelylevelei zöldek, acélkékek vagy zöldessárgák – fajtától függően. Tobozbogyói fehér viaszos réteggel bevont élénk kék színűek. A virdzsiniai boróka terebélyes példányán egy madárház van, az egyetlen madáretető a temetőkben

Kalanchoë blossfeldiana POELLN 🌼
korallvirág
(Madagaszkár)

A korallvirág az utóbbi évek sláger szobanövénye. Fényes levelei közül hajt ki a virága, amely lehet egyszerű vagy telt, piros, sárga vagy rózsaszín. Mivel fagyérzékeny, télen nem maradhat szabadföldben. Egy síron egy cserepes példányt láttunk

Kniphofia uvaria (L.) HOOK. 🌼
fürtös fáklyaliliom
(Afrika)

Egy látványos lágyszárú évelő növény, amely rendszertanilag nem liliom. Tőlevelei hosszúak, fűszerűek. Hosszú virágnyélen június-augusztusban jelenik meg piros-narancssárga-sárga színű fürtvirágzata. A virágzat kimagaslik a levelek közül, ezért feltűnő. Az egész virágzat egy lángoló fáklyára emlékeztet

Vonzó, nem mindennapi kinézetű virágai is hozzájárultak, hogy a temetőkben nyolc-tíz helyen is pompázik

Koelreuteria paniculata LAXM. 🎲 💥
bugás csörgőfa
(Ázsia)

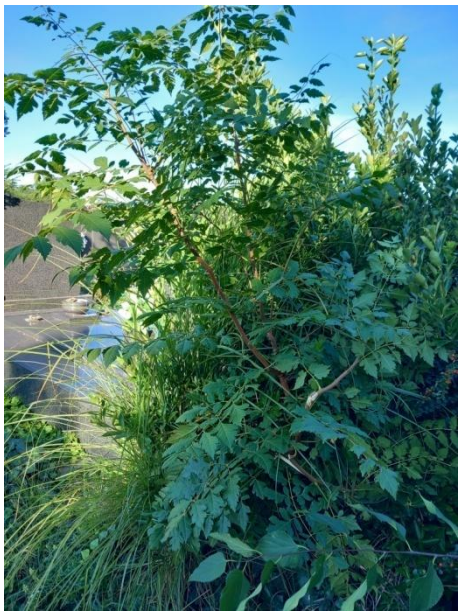

Dísznövényként került Európába, sok helyen ma is ültetik, ellenben a hegyesi temetőben gyom

Megjegyzés: a virágos fáról és a termésekről nem a hegyyesi temetőben készültek a képek

Lactuca serriola L.
keszeg saláta
(őshonos)

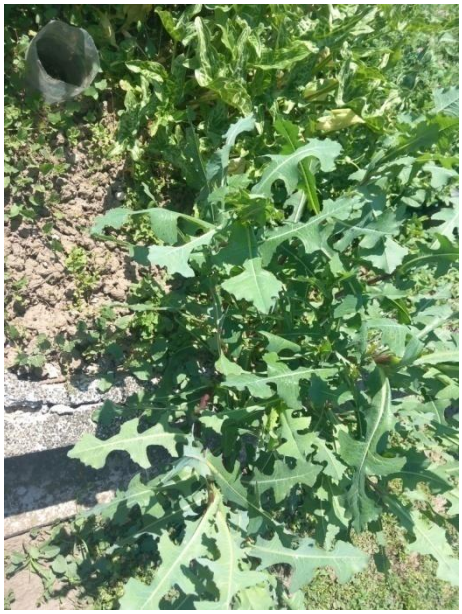

Lamium amplexicaule L.
bársonyos árvacsalán
(őshonos)

Lamium purpureum L.
piros árvacsalán
(őshonos)

Lavandula angustifolia MILL. 🌼
közönséges levendula
(Medit.)

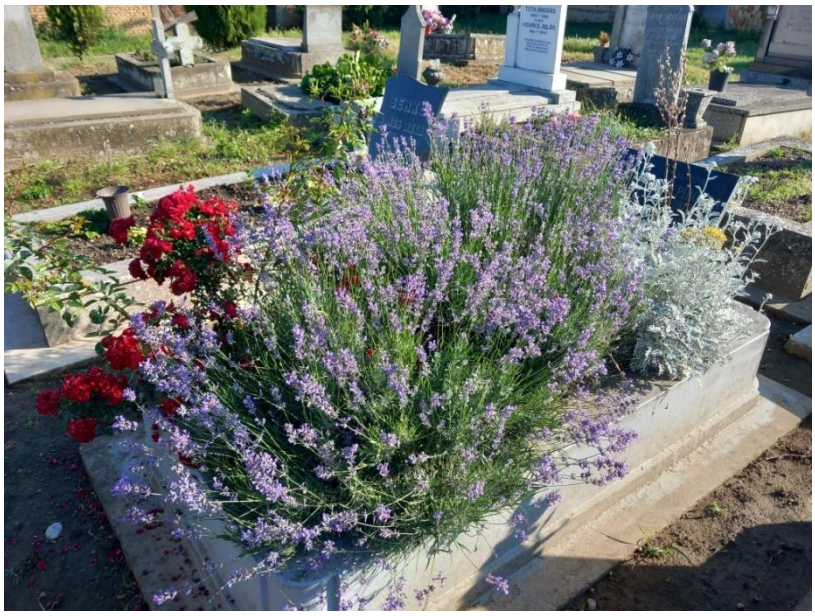

A levendula régi dísz-, gyógy- és kultúrnövény. A kozmetika- és a gyógyszeripar fontos alapanyaga maradt mindmáig. Aromás illatú, molyhos (ezért ezüstös színű) alacsony cserje. Tőben gazdagon elágazik. Lombja félgömb alakú. Talajtakarónak is alkalmas

Virágai kékek vagy lilák. Egy-egy virág felső ajka kettő, az alsó három összenőtt sziromlevélből áll. Június-júliusban nyílik. A virágokat ellepik a rovarok, elsősorban a poszméhek és a boglárkalepkék. A kardfarkú lepkék, amelyekkel nagyon ritkán találkozunk, szintén látogatják.
Gyakori dísznövényünk. A nyugalom, béke, harmónia, szeretet és a tisztaság jelképe

Leucanthemum x ***superbum*** (BERGMANS ex J. W. INGRAM) D. H. KENT 🌼
kerti margaréta
(kultúrhibrid)

Népszerű, mert vágott virágnak is alkalmas ez az évelő növény. Fél méternél magasabb, bokrosodó növény. Jellemzője a bokrosodó növésmód. Sötétzöld levelei lándzsa alakúak, fűrészesek. Virágzata hat-nyolc cm átmérőjű. A nyelves virágok („sziromlevelek”) fehérek, a fészekvirágzat közepén lévő csöves virágok pedig sárgák. A virágnyélen a virág magános, de az oldalhajtásokon folyamatosan fejlődnek a (kisebb) virágok – utóbbi miatt a virágzási ideje hosszú. Gyorsan növő, föld alatti hajtásából pedig számtalan új hajtás hajt. Közönséges

Megjegyzés: hasonló az óriás margaréta, a *Leucanthemum maximum*, amely magasabb és virágai nagyobbak

Ligustrum ovalifolium HASSK. 🌼
széleslevelű fagyal
(Ázsia)

Legfeljebb három-négy méter magas sűrű, felálló ágú cserje. Egyik legismertebb sövénynövényünk, amely jól formázható. Szépet csak a formázott egyedek (sövények) mutatnak. Fénylő levelei oválisak. A kifejlett példányok örökzöldek, de a tél közepére levelei lefagynak. A hajtás végén álló fürtjei apró fehér vagy sárgás virágokból állnak, enyhén illatosak. A metszett fagyal nem hoz virágot. Sokáig a hajtáson maradó borsónyi, fekete bogyótermése fényes, gömbölyű. A hegyesi temetőkre nemigen jellemző.

Megjegyzés: a széleslevelű fagyal virágos és terméses hajtásáról készült felvétel nem a hegyesi temetőben készült

Lilium candidum L. 🌼
fehér liliom (Szt. Antal-liliom)
(Ázsia)

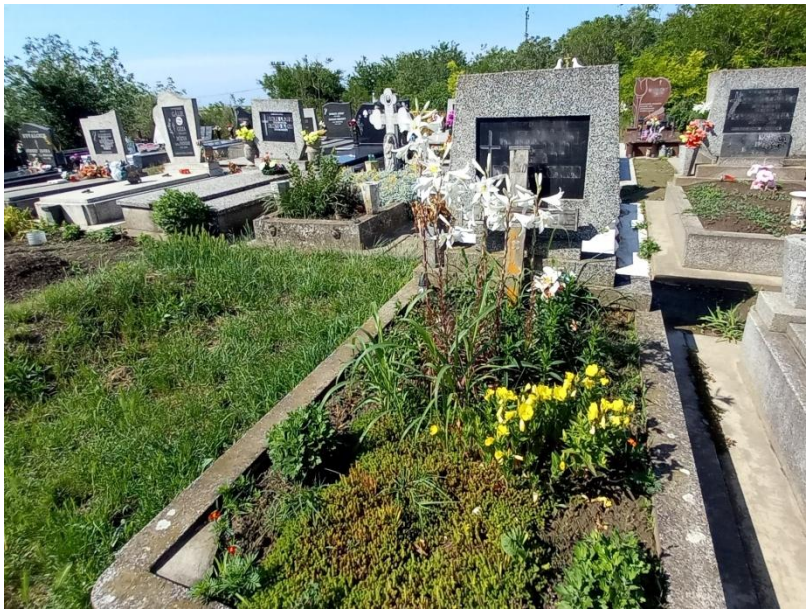

Az egyik legrégebben nevelt hagymás dísznövényünk. Tőálló levelei közt nyár elején jelennek meg a virágokat adó hajtások, amelyek az egy métert is elérik és közel tíz virágot hoznak. A virágok hófehérek, harang alakúak, kb. 10-12 cm hosszúak és valamivel keskenyebbek. Bennük jól látható a hat porzó, amely tömérdek virágport termel (a gyerekek „beleszagolnak” a virágba, hogy orruk hegye sárga legyen). Bibéje kinyúlik a virágból. Rendkívül kedvelt. Vágott virágként is hálás. Fehér virágai az ártatlanságot, tisztaságot jelképezik, ezért társítják a Szűz Anyával. Madonnaliliomnak, templomi liliomnak is nevezik

Vidékünkön a Szent-Antal lilioma megnevezés terjedt el, mert a Szent Antal-ábrázolásokban a szent az egyik kezében a kis Jézuskát, másikban egy virágzó liliomszálat tart. Az utóbbi években a jeles napra már el szokott virágozni. Ott, ahol él a szent tisztelete, ott ezen a napon liliomot osztanak a gyerekeknek

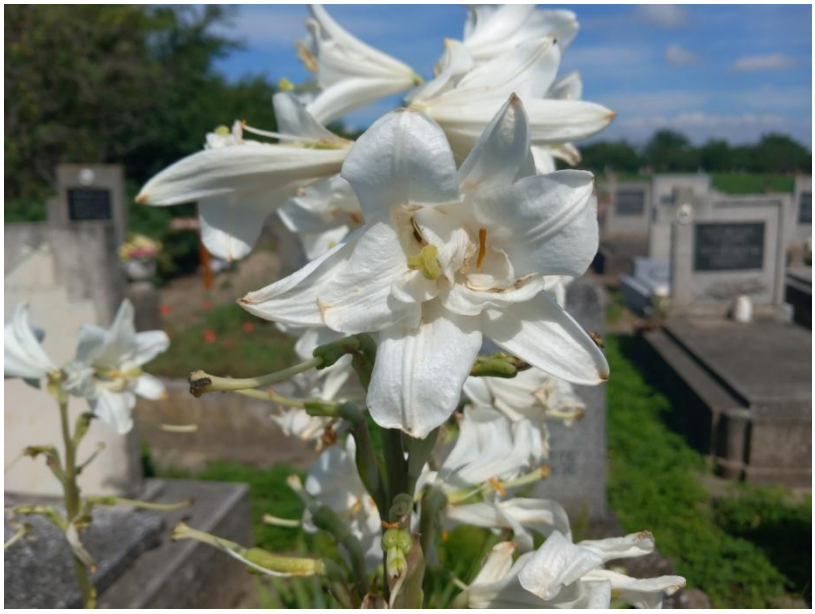

Egy példány fehér virágport nevelt

Ki tudja, mikor temettek erre a helyre és mikor ültették ide ennek a liliomnak a hagymáját?

Linum austriacum L. 🌼 🎲 💯
hegyi len
(őshonos)

Évelő, karcsú, elágazó szárú növény. Kb. fél méter magas. Rövid virágzási idejű, de égszínkék, mintegy két cm átmérőjű virágai ezt kárpótolják. Ezek laza, elágazó bogernyőben nyílnak. Szirmait hajnalban bontja, estig el is virágzik. Virágzási ideje május-június. Apró barna magvai gömbölyű tokban vannak. Magját több kertészet is forgalmazza.

Fűnyírás után szinte azonnal elhervad

Lobularia maritima (L.) DESV. 🌼
mézvirág, illatos ternye
(Ázsia)

Egynyári, alacsony (10-25 cm), párnás növekedésű, terebélyes növény. Lándzsás, szürkészöld leveleit eltakarják az apró, májustól az ősz beálltáig folyamatosan nyíló virágok, az elnyíltak pedig termést hoznak. A messziről szembetűnő virágzatok és az ugyancsak távolabbról is érezhető kellemes méz-illat tömegestől csalogatja a rovarokat. Igénytelensége miatt nagyon hálás dísznövény

Lolium perenne L. 🎲 💯

angolperje

(őshonos)

Lycium barbarum L. 🎲 💥
közönséges ördögcérna
(Ázsia)

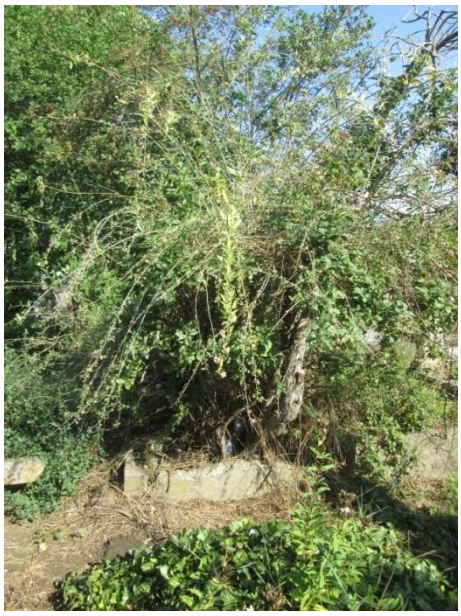

Lysimachia nummularia L. 🌼
pénzlevelű lizinka
(őshonos)

Évelő növény. Szára elhever, ezen átellenesen állnak a kb. másfél cm átmérőjű, fémpénzérmére emlékeztető levelek (ezért nevezik pénzlevelűnek=nummularia). A levélhónaljból bújik elő a másfél-két cm-es világossárga virága. Májustól augusztusig virágzik. Könnyen legyökerezik. Nedves helyek (rétek, legelők, gyomtársulások, láperdők) lakója. Vidékünkre nem jellemző. Egy sír mellett találtunk a ligetszépe tövében néhány virágzó példányt

Maclura pomifera (RAF.) C. K. SCHNEID. 🎲 💥
amerikai narancseper
(Észak-Amerika)

Mahonia aquifolium (PURSH) NUTT. 🌼
magyallevelű mahónia
(Észak-Amerika)

Örökzöld, elágazó cserje, amely a másfél métert ritkán éri el. Páratlanul összetett, merev, fényes, tüskésen fogazott, szúrós levelei vannak, melyek télen bevörösödnek. Áprilisban virágzik. Apró sárga, enyhén bódító illatú virágai nagy, ökül nagyságú gömböt alkotnak. Szeptember végére kifejlődnek belőlük a termések. A bogyók hamvasak, kékes feketék. A madarak terjesztik magját, ezért gyakran elvadul. Főleg talajtakarásra szolgál, de levele, virágzata és termése is dekoratív. Leveleit koszorúkba és temetői csokrokba teszik. Mindössze néhány ültetett példányt találtunk. Számtalan vadon (vagy egykori síron?) növő egyede fordul elő

Malva sylvestris L.
erdei mályva
(őshonos)

Marrubium peregrinum L. 🎲 💯

fehér pemetefű

(őshonos)

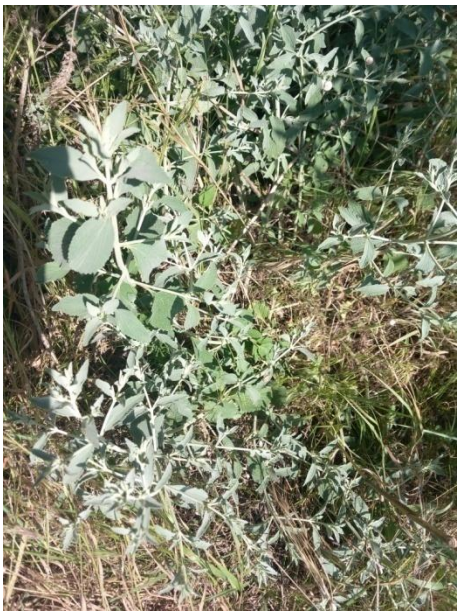

Matricaria recutita L. 🎲 💯

orvosi székfű, kamilla

(őshonos)

Matthiola bicornis DC. 🌼
görög viola (nép. estike)
(Medit.)

A falusi kiskertek és utcai virágágyások elengedhetetlen virága. Alacsony, közepes magasságú, elfekvő szárú egyéves növény. Halványlila, pasztell árnyalatú virágait nyári alkonyatkor bontja, melyek reggelre becsukódnak. Pompás, nagyon erős, kellemes illatot áraszt, amely vonzza az éjszaka aktív rovarokat

Medicago falcata L. 🎲 💯

sárkerep lucerna

(őshonos)

Medicago sativa L.
takarmány lucerna
(Ázsia)

Megjegyzés: a bal oldali fotó 2024-ben készült

Melilotus officinalis (L.) PALL.
orvosi somkóró
(őshonos)

Mirabilis jalapa L. 🌼
nagy csodatölcsér
(Dél-Amerika)

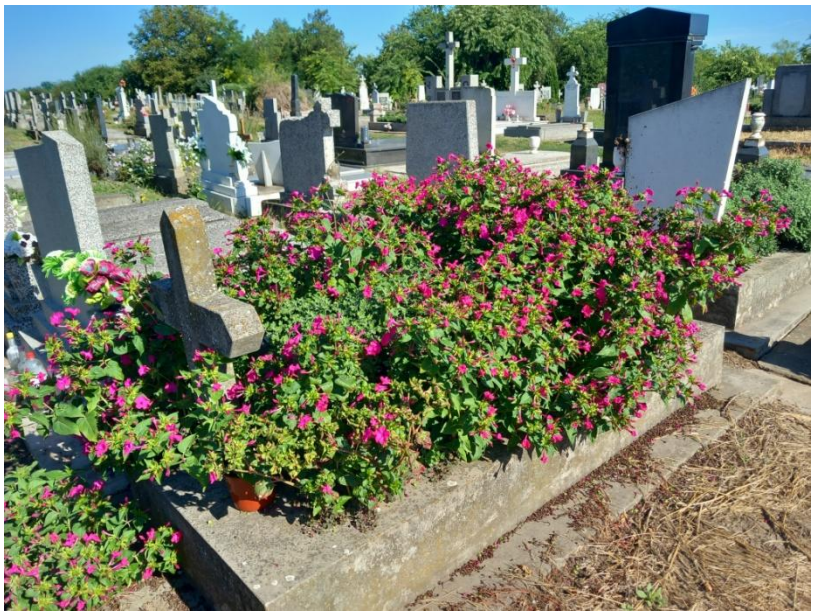

Vidékünkön magról szaporított egyéves, bokros növekedésű dekoratív növény. Közepes magasságúra nő. Tölcsér alakú bordó, sárga, pink vagy fehér virágai a hajtások végén bontanak szirmot. Előfordulhat, hogy ugyanaz a növény többszínű virágot hoz. Délutántól nyílnak, éjszaka becsukódnak. A virágzási ideje júniustól szeptemberig, esetleg az első fagyokig tart. Temetőinkben közönséges

Miscanthus sinensis ANDERSSON 🌼
virágosnád, japánfű
(Ázsia)

Kecses, egy-másfél méter magas díszfű. Későn kihajtó tőlevelei kb. egy méter hosszúak. Halványbarna vagy bordó virágait szeptemberben hozza. Az elvirágzott virágok télen is a növényen maradnak. Mind a levelek mind a virágok és termések látványosak. Elsősorban szoliternövényként mutatós. Bokrosodik, ezért megfelelő nagyságú teret igényel. Az utolsó felvételen őszi, érett terméses hajtások láthatók. A levelek és termések is szárazak. A hegyesi temetőkben csak egy sírhely mellett találtunk

Morus alba L. 🌼 🎲
fehér eperfa
(Ázsia)

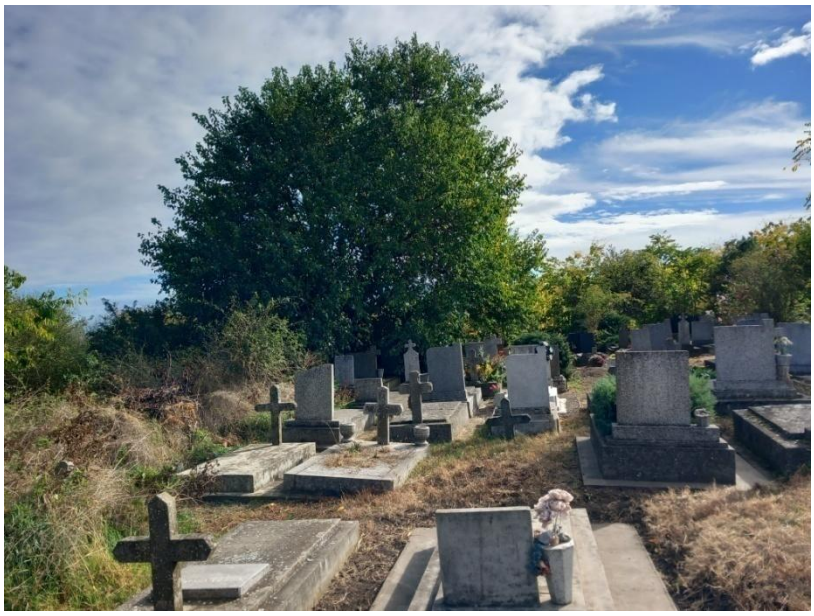

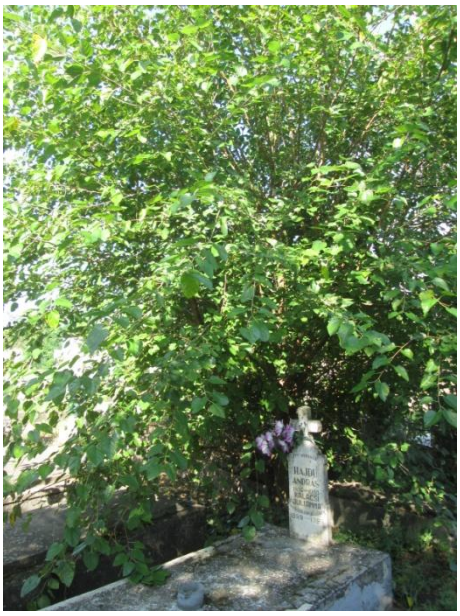

10-15 m magas gömbölyű koronájú fa. Levele szíves tojásdad, olykor asszimetrikus. Levélkétalakiság (felemáslevelűség, heterofilia) jellemzi. Van, amely ép, csak a széle fűrészes, míg a másik hasogatott. Virágai jelentéktelenek. Az elhúsosodó virághlepelből lesz az egy-másfél cm hosszú epergyümölcs. Emberi táplálék, az utcán játszó gyerekek és a szegények mézédes gyümölcse volt. Nem csak nyersen fogyasztható, hanem pálinka, lekvár, szörp, befőtt is készíthető belőle. Valamikor szinte minden tanya és parasztház udvarában nőtt. Ma hulló termése miatt kevésbé népszerű. Európába a középkorban hozták be Kínából. Elterjedését a 18-19. században a selyemhernyó-tenyésztésnek köszönheti. Vidékünkön ekkor utcai sorfának kezdték el ültetni. A műszál feltalálása előtt a selymet a hadiipar is felhasználta ugyanis selyemből készültek az ejtőernyők. Temetőinkben csak egy-kettő kifejlett, már termő példányt találtunk

Morus nigra L. 🌼 🎲
fekete eperfa
(Ázsia)

A fekete eperfa a fehér eperfa rokona. Hasonló tulajdonságok jellemzik. Gyümölcstermő, lombhullató fa. A selyemhernyó nem támadja. A diófa mellett a fekete eperfa is a tanyasi udvar elengedhetetlen árnyékot adó fája (volt). Ehető sötétlila (fekete) termését pálinkának gyűjtik (gyűjtötték), bort is készítettek belőle, de a baromfi és a lábasjószág is szívesen fogyasztja. Terméséréskor viszont szemetel és bűzlik. Kivadult példányokból több is van

Morus nigra L. 'Pendula' 🌼
szomorú fekete eperfa
kertészeti változat

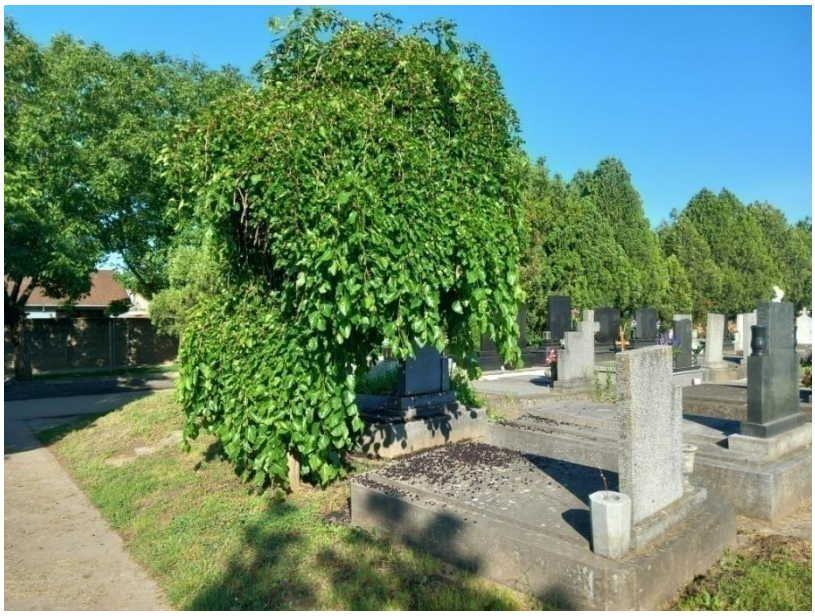

A ravatalozóhoz vezető út bal oldalán van egy szép szomorú feketeeperfa-példány. Nagyon mutatós, de termésére kor a sok légytől, darázstól szinte megközelíthetetlen. Az alattalévő síremléket is csúfítja (fölső kép)

Muscari botryoides (L.) MILL. 🌼 🎲 💯
epergyöngyike
(őshonos)

Hagymás dísznövény. Tömött fürt virágzatát kék, lila vagy fehér virágok alkotják. Gyakran a fölső virágok felfelé állnak és világosabbak. Ma a sírokra kertészetből vásárolt hagymák kerülnek

Muscari comosum (L.) MILL 🎲 💯
üstökös gyöngyike
(őshonos)

Elvétve sírokon is előfordul

Muscari neglectum GUSS. ex TEN. 🎲 💯
fürtös gyöngyike
(őshonos)

Elvétve sírokon is előfordul.

Myosotis sylvatica (EHRH.) HOFFM.
erdei nefelejcs
(őshonos)

Narcissus incomparabilis MILL. 🌼
pompás nárcisz
(Európa)

A nárciszok hagymás évelők. A pompás nárcisz hasonlít a csupros nárciszra, de lepellevelei fehérek, a koronájuk sárga színű, széles, kehely alakú. Gyakori

Telt (dupla) virágú

Narcissus poëticus L. 🌼
fehér nárcisz
(Medit.)

Hosszú tőlevelei közt hajtanak ki a virágot hordozó 30-40 cm-es üreges virágnyelek. Letépve sok nedvet engednek ki magukból. A virágot bimbós állapotban két hártyás buroklevél fedi, amelyek a virágnyílást követően elszáradnak (de a száron maradnak). Egy-egy nyélen egy virág fejlődik ki. A virág porzóit és termőjét vörös szegélyű sárga melléklepellevelek veszik körül, amelyek részben összeforrtak („korona”, „csupor”). Ezek körül sziromleveleknek tűnő fehér, szétálló lepellevelek (cimpák) vannak. Egy elhanyagolt síron találtunk néhány példányt

Narcissus pseudonarcissus L. 🌼
csupros nárcisz
(Európa)

A legelterjedtebb nárciszfajunk. Tömegesen termesztik. Kitűnő vágott virág is. Hagymájából egy időben hajtanak ki a levelek és a virágbimbók is. Hosszú ideig virágzik. A sok fiókhagymának köszönhetően nagyon gyorsan szaporodik és terjed

Egykoron sírt díszített, esetleg kivadult(?) példányok

Mivel a nárciszok a tavasz hírnökei, korán virágoznak, még a vadon növő cserjék és fák lombfakadása előtt, ezért megmaradtak a temetők gondozatlan helyein is. A jobb oldali képen egy telt virágú példány látható

Nigella arvensis L.
mezei kandilla
(őshonos)

Nigella damascena L. 🌼
borzaskata
(őshonos)

Egyéves, gyakran ültetett faj. Felálló szára legfeljebb fél méter magas. Levelei finoman szeldeltek, a levélkék fonalasak. Szép, kék színű (egyébként létezik fehér, rózsaszín és lilás változata is) három-öt cm átmérőjű virágait murvalevelek veszik körül. Van tömött változata is. A felfújt tüszőtermések tojásdad alakúak, csaknem csúcsukig összenőttek. Nemcsak a virágok a díszek, hanem az éretlen és érett termések is. Vágott virágnak is használják. Gyakran kivadul

Nonea pulla (L.) DC. 🎲 💯
közönséges apácavirág
(őshonos)

Oenothera macrocarpa NUTT. 🌼 🎲
Missouri ligetszépe
(Észak-Amerika)

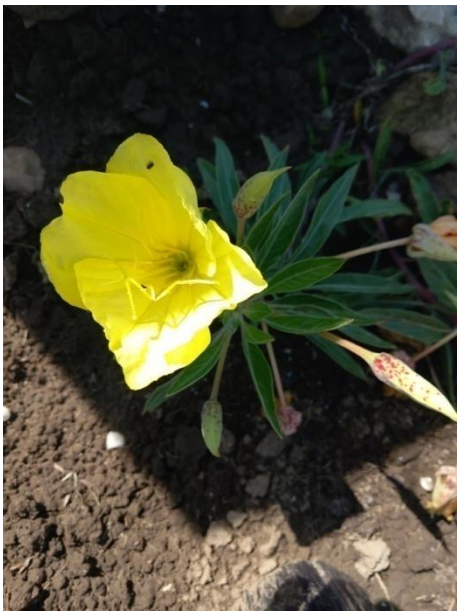

Elfekvő szárú, 25-30 cm magas lágyszárú évelő. Vörös szárán a levelek keskenyek, lándzsásak. Virágai tavasztól nyár végéig nyílnak. Világosabb sárgák, mint a parlagi ligetszépe virágai. Főleg alkonyatkor és borult időben nyílnak

Oenothera speciosa NUTT. 🌼
pompás ligetszépe
(Észak-Amerika)

Rendkívül mutatós évelő dísznövényünk. Gyorsan terjedő tövének köszönhetőleg néhány év alatt terebélyes felületet befed. Rózsaszín, csésze alakú virágai estefelé nyílnak ki és másnap délig pompáznak (borús időben egész nap). Számtalan virága szinte eltakarja a leveleit. Négy rózsaszín sziromlevele a virág torkában sárga. Termője négyosztatú bibében végződik. Hosszú ideig virágzik. Legszebbet napos helyen mutat

Onopordum acanthium L.
közönséges szamárbogáncs
(őshonos)

Opuntia humifusa (RAF.) RAF. 🌼
heverő medvetalpkaktusz (nép. fügekaktusz)
(Észak-Amerika)

A hegyesi temetőben először minden bizonnyal dísznövényként ültették. Egyes szárrészei idővel letörtek és leestek a sír szegélyéről a földre, ahol gyökeret engedtek. Több síron valóban dísznövényként nő még ma is, néhány helyen azonban már veszélyes gyom képét vetíti elő

A kivadulás szélén

Ornithogalum boucheanum (KUNTH) ASCH. 🌼 🎲 💯 🆘
kónya sárma (madártej)
(őshonos)

Réteken, útmentén nő ez a hagymás növényünk. Szára húsos, tőálló levelei szálas, keresztmetszete „U” alakú. Tömött fürt virágait április végétől hozza. A látványos virágok lepellevelei visszahajlók, zöldes csík tarkítja őket. Főleg a Nyugati temetőben fordul elő, sírok közt, füves helyeken. Szépsége miatt azonban néhány sírra is ültették.
Védett növényfaj

Ornithogalum umbellatum L. 🌼 🎲 💯
ernyős sárma (madártej)
(őshonos)

Hagymás növény. Hosszú, keskeny, tőálló levelei vannak. Tejfehér, csillag alakú virágai sátorozó fürtöt képeznek. Egy-egy virágzatot 6-20 virág alkot. A lepellevelek kívülről (alulról) zöld csíkosak. A virágok ernyőszerű megjelenésűek. Este levelei és virágai is becsukódnak. Temetőinkben közönséges, néhány síron gondozzák is

Oxalis corniculata L. 🎲 💥
szürke madársóska
(Mediterrán)

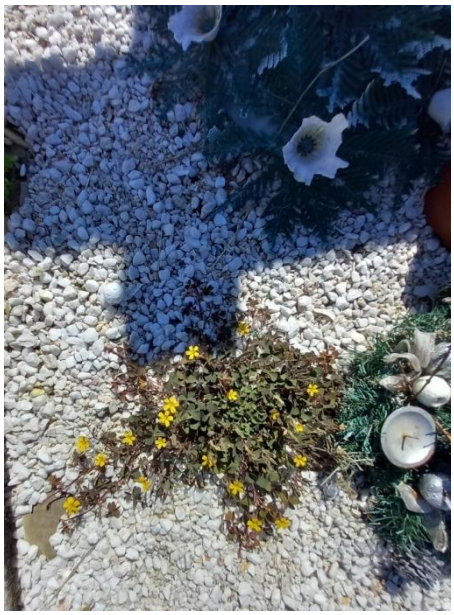

Oxalis triangularis A. ST.-HIL. 🌼
háromszöglevelű madársóska
(Dél-Amerika)

Többnyire szobanövény, mivel csak mérsékelten fagytűrő. Az árnyas helyet kedveli, ezért szűrt fényű helyet kell neki keresni. A vidékünkön honos madársóskák levelei másfél-két cm-esek. Ennek a növénynek azonban jóval nagyobbak. A levélkék háromszögletűek. Virágai rózsaszín vagy fehér színűek. Mint a többi madársóskafaj, a háromszögletű madársóska is sötétben összecsukja leveleit és virágait. Egy példányt találtunk, azóta eltűnt

Paeonia lactiflora PALLAS 🌼
illatos bazsarózsa (nép. pünkösdi rózsa)
(Ázsia)

A világ egyik legősibb dísznövénye. Virágai a rózsa virágaira emlékeztetnek. Mivel pünkösd táján virágoznak, ezért pünkösdi rózsának is nevezik. A köznyelvben az illatos és a piros bazsarózsát egyaránt pünkösdi rózsának hívják. Az illatos bazsarózsa lágyszárú évelő, tavasszal nagy bokrot képez. Levelei tagoltak, és késő őszig díszítenek, mert zöldek maradnak. Májusban hosszú virágnyélen néhány nap alatt kibomlanak, kikerekednek a virágok, majd a növekvő szirmok súlya alatt meghajlanak, míg végül rövid idő alatt sorra elhullajtják a szirmukat - és elmúlik az ünnep. Egy-egy virágban több tíz sziromlevél van. Porzóit, termőjét a sziromlevelek eltakarják. Az illatok és a színek nemcsak a megporzók számára jelentenek információt a táplálékforrásról, de szépségük az emberi lelket is mélyen megragadja. Mára számos fajtája honosodott meg – ezek jó két héttel később nyílnak mint a pünkösdi rózsa (ezért is nevezték őket néhol „úrnapi” rózsának). A virágaik a fehér, a rózsaszín, a bordó sokféle árnyalatában pompáznak a májusi kertekben és teszik szebbé a sírokat és azok környékét

Paeonia officinalis L. 🌼
piros bazsarózsa
(Medit. Ázsia)

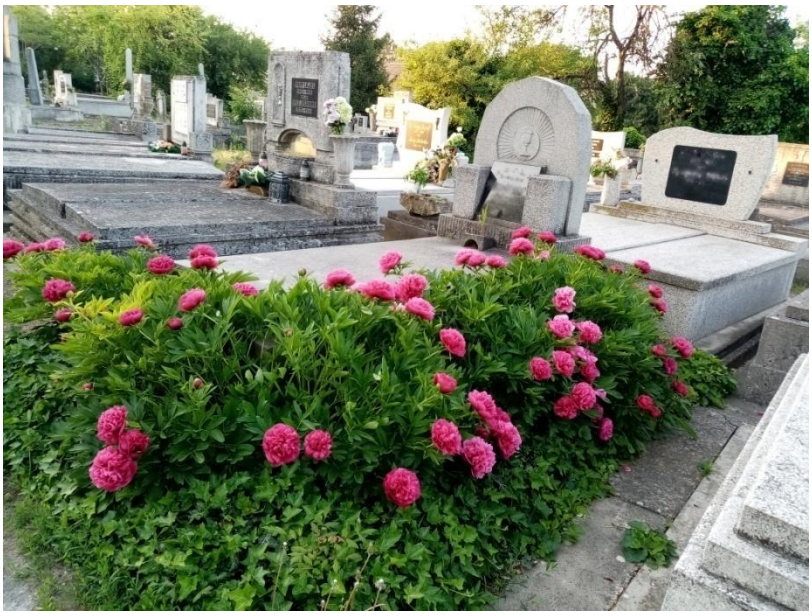

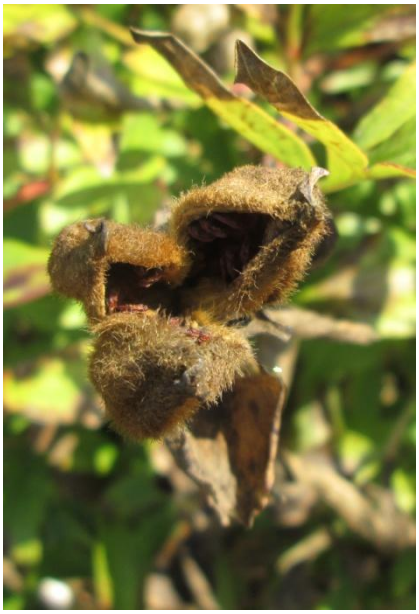

Létezik vadon is, de főleg mint dísznövény ismert. Ugyancsak lágyszárú évelő. Nagyon hasonlít az illatos bazsarózsára, de alacsonyabb, virágzása korábban kezdődik. A virágok főleg pirosak, lehetnek egyszerűek vagy teltek. Inkább régi kertekben fordul elő. Kerti dísznövény és vágott virág is. A jobb oldali képen a bazsarózsa tüszőtermését látjuk. A bazsarózsák nem szeretik ha bolygatjuk őket, ezért igazi temetői növények. A köznyelvben a piros bazsarózsa különböző nemesített fajtáit szokták pünkösdi rózsának nevezni.

Megjegyzés:a pünkösdi rózsa elnevezésben a botanikusok és kertészek sem egységesek.
Pünkösd mozgó ünnep, vasárnapra esik május 10 és június 13-a között. Talán az is lehet, hogy nem is csak a virágzásának idejéről, hanem a színéről, a szirmok formájáról kapta ezt az elnevezést? Hasonlók lehettek a pünkösdi lángnyelvek, amelyek az egy akarattal összegyűlt apostolok feje fölött megjelentek egykor

A felvétel Szabadka külterületén, egy elhagyott, ápolatlan kertben készült 2025. május 4-én. A növény egyik népi elnevezése „orvosi pünkösdirózsa”. Sötétpiros virágai csak gyengén illatosak. Ma már ritkán látható, egykori hagyományos kertekben díszlik. Elődeink ezt a fajt nevezhették pünkösdi rózsának

Papaver rhoeas L.
pipacs
(őshonos)

Parthenocissus inserta (A. KERN.) FRITSH
közönséges vadszőlő
(Észak-Amerika)

A hegyesi temetőkben kizárólag gyom

Pelargonium x ***hortorum*** L. H. BAILEY 🌼
közönséges (kerti) muskátli
(kultúrhibrid)

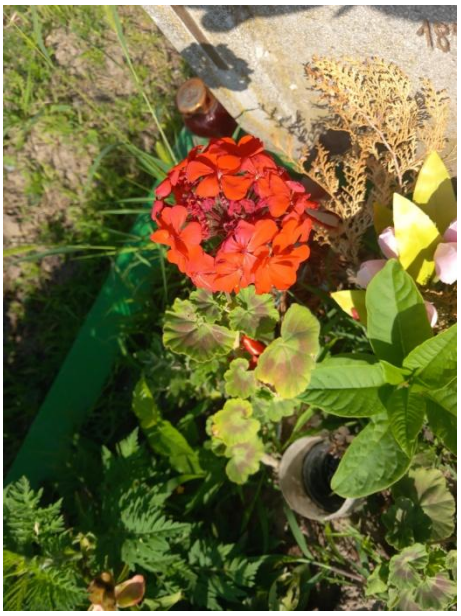

Dél-Afrikából származik, ma már szinte kizárólag keresztezett (hibrid) fajokat nevelnek.
Évelő növény, szára elfásodhat. Felálló szárú, ha több éves és metszett, akkor bokrosodik. Levelei nagyok, kerekdedek. Virágai pirosak, fehérek vagy lilás-rózsaszínek. A kis virágok ököl nagyságú gömbbe tömörülnek. A leveleknek és a virágoknak is jellegzetes „muskátli” illata van. Szinte egész nyáron virágzik. Mivel fagyérzékeny, a tavaszi fagyok után ültethető ki. A magyar falusi, tanyasi táj elengedhetetlen növénye, amelyet kiskertbe ültetnek, de az ablakokat is díszíti. Csak egy-két helyen találkoztunk vele

Perilla frutescens (L.) BRITTON 🌼
feketecsalán (díszcsalán)
(Ázsia)

Egyéves növény. Szára dúsan elágazó. Leveleinek felülete finoman szőrös, széle fűrészes. Késő nyáron, szeptemberben hozza virágait melyek a zsálya és a levendula virágára hasonlítanak – ez a faj is az ajakosok növénycsaládjába tartozik. Zöld, lila és tarkalevelű változatai is léteznek. Díszcsalánnak is nevezi a köznyelv, mert a levelek a csalánlevélre emlékeztetnek. Fekete leveleivel és közel 80 cm-es magasságával környezete látványos dísze. Egy délszaki kutyatej tövében találtunk egy példányt

Persicaria orientalis (L.) GRAY. 🎲 💥
karmazsinvirág
(Ázsia)

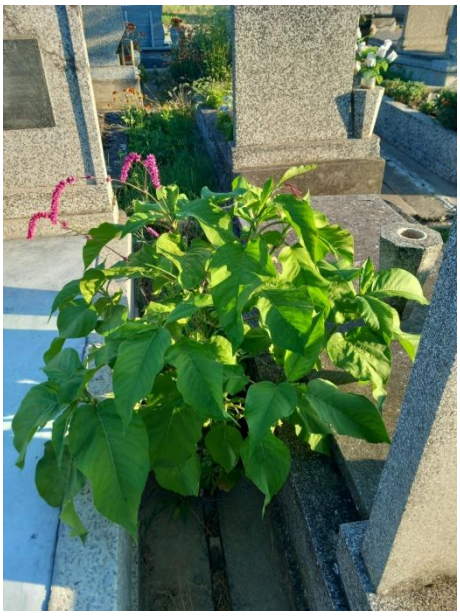

Petunia x ***atkinsiana*** D. DON 🌼
nagyvirágú petúnia
(kultúrhibrid)

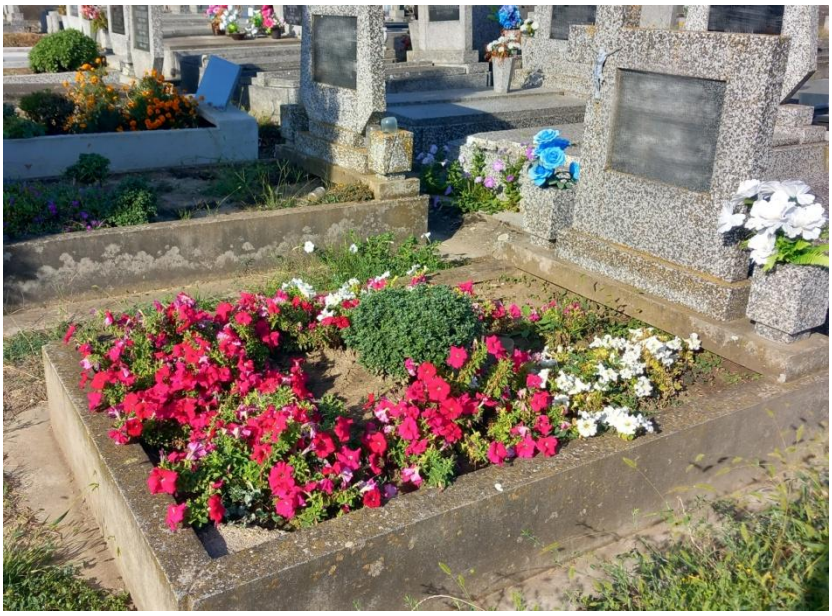

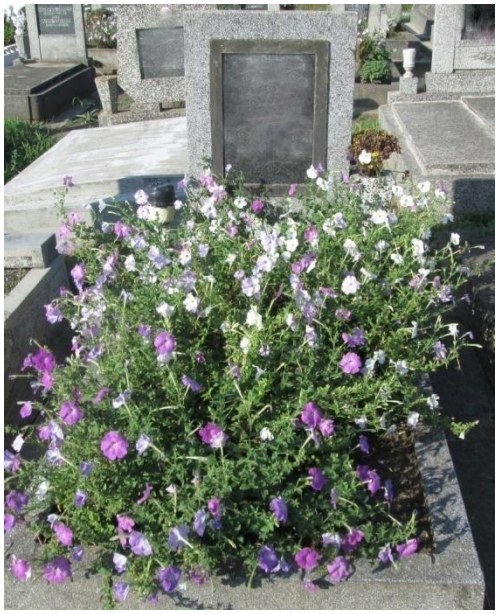
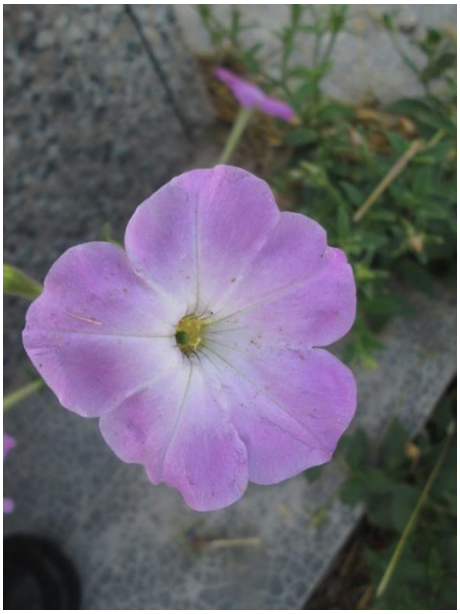

Lágyszárú, egyéves növény. Szára sűrűn elágazó gyenge tartású bokrot alkot. Ovális, kissé kihegyesedő levelei kicsik, szőrösek, puhák. Virágai tölcsér alakúak, amelyek aprólevelű virágnyeleken egyesével nőnek. Színük lilás vagy fehér, de vannak tarka változatai is. Habár a szakirodalom szerint bőséges locsolást és tápoldatozást igényel, a temetői példák ezt nem támasztják alá, mert öntözés nélkül is jól fejlett, egészséges, sokvirágú példányok nőnek. A sírokon, sírok előtt is gyakori. A nagy bokrok talajtakarók

Phlox drummondii HOOK. 🌼
kerti (egynyári) lángvirág
(Észak-Amerika)

Alacsony egynyári növény. Szára gyenge, elfekvő. Levelei is kicsik. Kis, csillag alakú virágai a virágzás teljében teljesen betakarják a bokrocskákat. A képen verbénalevelek közt látszik

Phlox paniculata L. 🌼
bugás lángvirág
(Észak-Amerika)

Évelő, magasszárú növény. Átellenes levelei keskenyek, lándzsásak. A szár csúcsán nyílnak a fürtbe tömörült apró virágok. Ezek fehérek, esetleg az öt sziromlevél összenövéséből létrejött kis tölcsérek torka rózsaszínű. Kellemes illatúak. Július végén virágzik. Vágott virágnak is jó, viszont mivel a virágok csak egy-két napig virágoznak, utána lehullnak, szemetelnek. Ritka

Phlox subulata L. 🌼
árlevelű lángvirág
(Észak-Amerika)

Évelő talajtakaró. Leveleit egész évben megtartja. Elfekvő szára könnyen legyökerezik. Levele keskeny, ár alakú. Az április-májusban nyíló virágai eltakarják a leveleket. Ilyenkor az egész bokor rózsaszínűvé válik. A sziromlevelek töve bíborlila. Bokorként és szegélynövényként is ültetik

Phytolacca esculenta VAN HOUTTE
kínai alkörmös
(Ázsia)

Plantago lanceolata L.
lándzsás útifű
(őshonos)

Plantago media L. 🎲 💯

közepes útifű

(őshonos)

Poa bulbosa L.
gumós perje
(őshonos)

Poa pratensis L. 🎲 💯
réti perje
(őshonos)

Polygonatum odoratum (MILL.) DRUCE 🎲 💯
soktérdű salamonpecsét
(őshonos)

Polygonum aviculare L.

madár-porcsinkeserűfű

(őshonos)

Portulaca grandiflora HOOK. 🌼
nagyvirágú porcsin (nép. kukacvirág)
(Dél-Amerika)

A kiskertek közkedvelt egynyári kis pozsgás növénye. 10-15 cm magas. Főleg a virágai miatt ültetik, de talajtakaró is. Levelei kis férgekre emlékeztetnek, ezért nevezik kukacvirágnak is. A levelekhez képest óriás csésze alakú virágok különböző színűek és egész nyáron virágoznak. Rendkívül fényigényes

Portulaca oleracea L. 🎲 💥

kövér porcsin (nép. zsírfű, zsírparé)

(Ázsia)

Potentilla argentea L. 🎲 💯
ezüst pimpó
(őshonos)

Potentilla reptans L. 🎲 💯
indás pimpó
(őshonos)

Primula sp. 🌼
kankalin (nép. primula)
kultúrhibrid

Mi a nemesített fajtákat ismerjük, pedig erdei tisztásokon, erdei szegélyeken több vadon termő faj is él mind Szerbiában, mind Magyarországon. Utóbbiban vannak védett fajok is. Az egyik legkorábban nyíló tavaszi virágunk. Tőlevelei oválisak, hullámosak. Közülük hajtanak ki a kis virágok. A termesztett fajták rendkívül változatos virágúak, ez a virágnyél hosszára, a virág nagyságára és színére is vonatkozik. Temetőinkben nők napja táján megszaporodik a cserepes kankalinok száma, amelyek egy részét később a sír elé ültetik

Prunella vulgaris L. 🌼
közönséges gyíkfű
(őshonos)

Egy sírra ültették ezt a 25-30 cm magas ajakost, amely rétek, útszélek, legelők lakója. Apró lila vagy rózsaszín virágai rövid füzérben állnak

Prunus cerasifera EHRH. 🌼 🎲

cseresznyeszilva (nép. vérszilva, mirabolaszilva, „fosószilva”)

(őshonos)

Vérszilva

Mirabolánszilva (”fosószilva”)

A tavasszal virágzó fák koronázatlan királynője. A kifejlett példányok rendszerint öt-hat méternél nem magasabbak. Szétterülő, felálló vagy csüngő koronájuk van. Levelük ovális, fűrészes szélű. Lombfakadás előtt, márciusban fejlődő jellegzetes, erős és kellemes illatú, két-három cm-es virágai elborítják a fát. Csonthéjas, ehető termése vajsárga vagy sötétpiros. Temetőinkben mindössze néhány vad és síron lévő fehér virágú, nagyon bőven termő példányt találtunk. Lehulló mézédes termései mind a sírokat, mind a járdát elcsúfítják, odacsalogatják a rovarokat és a csigákat. Madarak által terjesztett gyom

Prunus domestica L. 🎲

házi szilva
kultúrhibrid

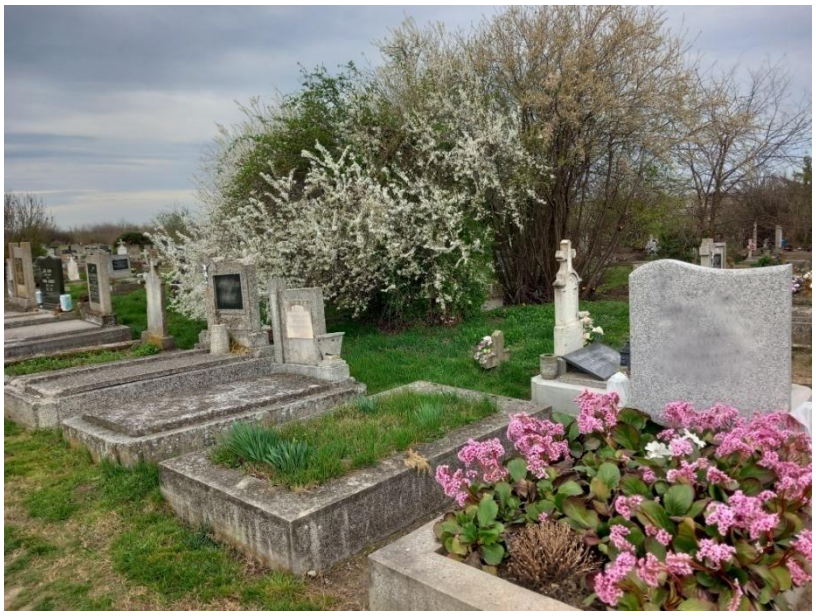

Prunus laurocerasus L. (syn. ***Laurocerasus officinalis*** L.) 🌼 🆘
babérmeggy

(őshonos)

Ma már nemesített dísznövény. Nagytermetű, szétterülő örökzöld cserje. Levelei mind alakjukra, mind tapintásukra a babérlevélre emlékeztetnek. Színük sötétzöld, fonákjuk világosabb. Májusban virágzik. Virágai aprók, fehérek, 5-13 cm hosszú fürtbe tömörülnek. Kissé kellemetlen szagúak. A nyírott (metszett) növény nem virágzik. Fekete, csonthéjas termései ősszel érnek be. Tűri az árnyékot, a tűző napot és a száraz talajt is. Nem fagyérzékeny. Jól bírja a nyírást. Elsősorban takaró- és háttérnövény. Több kultúrváltozata is ismert. Temetőinkben nem annyira gyakori, mint a parkokban és kertekben. Általában ápolatlanok.
Fokozottan védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Pseudolysimachion spicatum (L.) OPIZ 🌼
macskafarkú fürtösveronika
(őshonos)

Legfeljebb fél méter magas, évelő, bokros növekedésű növény. Levelei nagyok, hosszúkásak, fehéren szőrösek. Tömött, hegyén elkeskenyedő fürtjeit júniusban hozza. Virágai lilás-kékek. Egy sír mellett találtunk néhány példányt

Pulmonaria officinalis L. 🌼 🆘
orvosi tüdőfű
(őshonos)

Felváltva orvosi tüdőfű és gyapjas tisztesfű (nyúlfüle)

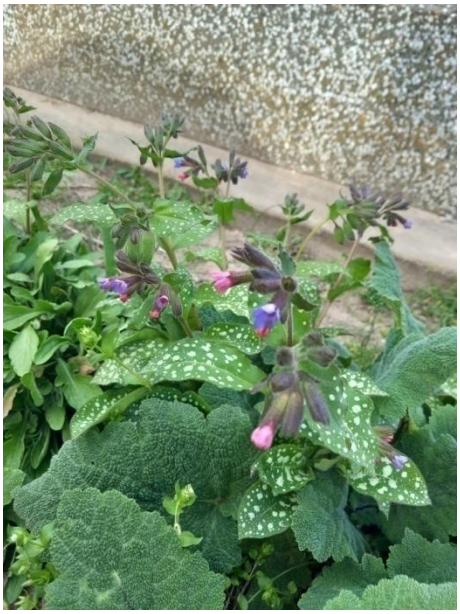

Eredetileg erdei növény, de a tűző napot is jól bírja. Évelő lágyszárú. Tőrózsában álló levelei mintázata miatt pettyegetett tüdőfűnek is nevezik. Felülete érdes. Csoportos virágai a virágzás kezdetén sötétkékek, idővel rózsaszínre változnak. Elegáns, a sírok üde dísze. Csak néhány helyen találtunk. Talán terjedőben van?
A faj gyűjtését törvény szabályozza. A temetői példányok minden bizonnyal kertészeti szaporításból származnak

Ranunculus acris L. 🎲 💯
réti boglárka
(őshonos)

Ranunculus ficaria L. 🌼 🎲 💯
salátaboglárka
(őshonos)

A természetes növényzet maradványa. Lombhullató erdők és nedves rétek, útmenték 10-15 cm magas tavaszi növénye. A háborítatlan helyeket szereti, de kertekben, temetőkben dísznövényként is ültetik. Gyorsan elszaporodik. Gumós évelő. Hosszúnyelű tőlevelei szív alakúak, fényesek. A növény gyorsan terjed, a levelek szép szőnyeget képeznek. Fényes, napsárga szirma 8-12 sziromlevélből áll, két-három cm átmérőjű. A virág közepén számtalan porzó és termő van. Az idősebb viragok fakók. Tavasz végén a növény föld feletti része elszárad; a száron, az elszáradt szárlevelek hónaljában megmaradnak a sarjgumók, amelyek később leesnek és új növények fejlődnek ki belőlük. A fiatal, magas C-vitamin tartalmú levelekből salátát készítenek. A középkorban gyógyszerként fogyasztották a skorbut (C-vitaminhiány) megelőzése és gyógyítása céljából

Ranunculus illyricus L. 🌼 🎲 💯 🆘

selymes boglárka

(őshonos)

A természetes növényzet maradványa, de néhány sírt is díszít. Ezüstösen selymes, legfeljebb fél méter magas évelő. Tőlevelei már ősszel megjelennek. A száron lévő levelek keskeny-lándzsásak. A szár végén május-júniusban fejlődnek ki a fénylő citromsárga két-három cm átmérőjű virágok.
Védett növényfaj, néhány sír közt talán meg tud maradni, ugyanis ezeken a helyeken lehetetlen a fűnyírás

Reseda lutea L.
vad rezeda
(őshonos)

Rhus typhina L. 🌼 💥
ecetszömörce (nép. ecetfa)
(Észak-Amerika)

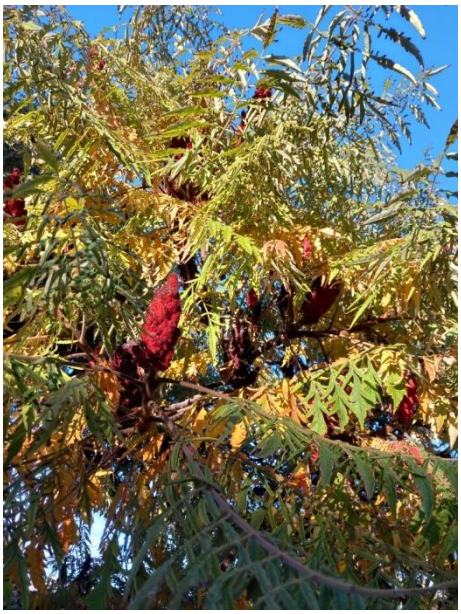

Alacsony fa vagy bokor. Törzse ritkán egyenes. A hajtások bársonyos szőrűek, levelei akár fél méter hosszúak is lehetnek, amelyeket sok, 11-31 lándzsás, fűrészes levélke képez. Színük sötétzöld, fonákjuk zöldeskék. Május-júniusban virágzik. Termése szeptemberre sötétvörössé válik, amely már messziről feltűnik. Rendkívül dekoratív: ősszel megpirosodó levelei, érdekesen elágazó törzse és ágrendszere, hatalmas, bársonyosan vöröslő termése egész télen a kopasz fa dísze. A Közös temetőben van néhány ültetett példánya, máshol elvétvefordul elő, ápolatlanul. Szerbiában özönnövénynek számít.

Megjegyzés: nem tévesztendő össze a bálványfával, melyet - helytelenül - szintén ecetfának mondanak

Ribes aureum PURSH.

aranyribiszke

(Észak-Amerika)

Robinia pseudoacacia L. 🌼 🎲💥
fehér akác (nép. ákác, ágáca, bagrema)
(Észak-Amerika)

A többi európai országhoz hasonlóan erdősítésre használták, de sorfának is ültették. Mély árnyékot adó lombja és virágzáskor bódító illatú virágai miatt a falusi és tanyasi házak dísznövénye volt. Mára már egy terhes, kezelhetetlen gyomnövényünk. A kishegyesi temetőkben is zömmel mint gyom nő.

Virágai levélhozás előtt, május közepén fejlődnek ki. Fürt virágzata van, ami sok illatos fehér virágból áll. Ezek lepkére emlékeztetnek. Hüvelytermése kopasz, kb. 20 magot tartalmaz. Tuskójáról könnyen sarjad, de csonkolás után tömegével hozza a gyökérsarjait, ezzel is gyomosít. Sovány termőhelyeken, tápanyaghiány következtében csak cserje alakban fejlődik ki. Homokfásításra, sorfának és parkfának is alkalmas. Kérge és virága gyógyhatású. Magyarországon Mária Terézia magyar királynő honosította meg, főleg az Alföldön telepítették a futóhomok megkötésére 1710 óta. Ma már hozzátartozik az alföldi tájhoz: mára teljesen meghonosodott, sőt, ahol megtelepedett, szinte lehetetlen kiirtani. Szabadka környékén 1771-ben kezdték el ültetni. Gazdasági jelentősége: kitűnő épület- és szerszámfa (valamikor a legtartósabb szerszámfa volt, pl. csákány-, ásó, fejszenyél, kocsilőcs, kocsirúd, kocsikerék készült belőle). Oszlopot, cölöpöt is készítenek belőle. Egyedüli fafajunk, amely nyersen is jól égő, kalóriás tűzifa. Méhlegelő, egyik legfontosabb mézelő növényünk. Tágabb környezetünkben a hárs mellett az akácméz a legjobb minőségű.

Hátránya, hogy a talajt nagyon kihasználja. Minden falusi és tanyasi kertben megtűrt növény, sőt, gyakran ültetett. Temetőinkben elvétve találni ültetett, öreg példányokat, döntő többsége vadon nő. Sírokon, kerítés mellett, gondozatlan helyeken tömeges. Mivel csak csonkítják, ezért sarjhajtásai révén bokrosodik. Ma az egyik legterhesebb inváziós faj.
A fehér akác és az akácméz is 2014 óta Hungarikum

Robinia viscosa VENT.

enyves akác
(Észak-Amerika)

Csak egy helyen, kivadulva, a temető mezsgyéjén találtunk néhány példányt. Minden bizonnyal egykoron egy temetőszéli sírt díszített

Rosa canina L. 🎲 🆘
gyepű rózsa

(őshonos)

A faj gyűjtését törvény szabályozza (eredeti termőhelyén védett)

Rosa sp.

nemes rózsa (kultúrhibrid)

A „virágok királynője”, az ültetett (nemes) rózsa az egyik leggyakoribb dísznövényünk. Habitusra, magasságra, virágszínre nézve is rendkívül változatos. Vannak ülő és futó fajták. Maga a cserje, de a vágott virág is rendkívül dekoratív. A virágszirmok színe, nagysága, formája, száma fajtánként különböző. Május végétől az őszi fagyok beálltáig virágzik, így a rózsa a leghosszabb ideig virágzó díszcserjénk. A szeretet, a szerelem, a szűzies tisztaság, a vétlenség, a titoktartás és a tökéletesség jelképe, de színének is van üzenete. Magyar nyelvterületen a rózsák jelképe színek szerint: *piros* – mély érzelem, hűség, szeretet; *fehér* – tisztaság, ártatlanság, örök hűség (temetésen, halottak napján a lélek békéjének jelképe); *rózsaszín* – kedvesség, hála, tisztelet, családon belüli szeretet kifejezése; *sárga* – barátság (régi népi jelentés: féltékenység); *fekete* (nagyon sötét bordó) – búcsú, gyász, lezárás. Magyar hagyomány szerint temetésre, de általában a temetőbe páros számú rózsaszálat illik vinni

Rosmarinus officinalis L. 🌼

rozmaring

(Medit.)

Szabálytalan koronájú örökzöld cserje. Levelei átellenesen állnak az ágakon, bőrszerűek, aprók, keskenyek, szálasak, fényesek, szélük visszagöngyölt, fényesek. Minden részében aromás illatú, mirigyszőrös. Apró halványkék ajakos virágai tavasszal nyílnak. Kék, lila virágaik a vesszők oldalán kevés virágú, rövid fürtökben állnak. A házasságkötéskor tett esküt szimbolizálja, az összetartozás, a hűség, az emlékezés, a családi kötelékek jele. A néphitben a lányok tisztaságának a jelképe. Temetőinkben közönséges, az összetartozás jele. Szép számban találtunk ápolt és vad (vagy elhanyagolt?) egyedet is

Rubus fruticosus L.
földi szeder (vadszeder)
(őshonos)

Rudbeckia triloba L. 🌼
kisfészkű kúpvirág
(Észak-Amerika)

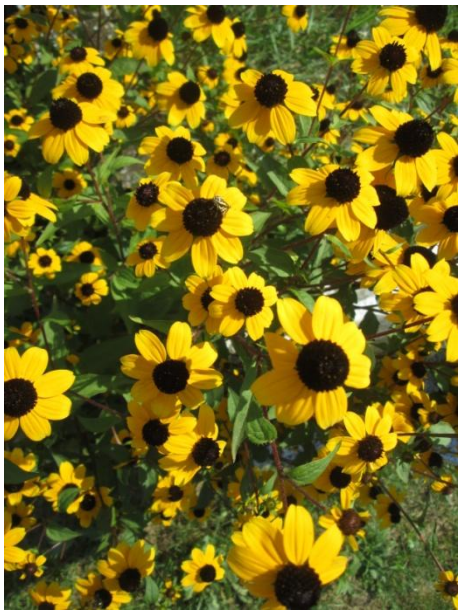

Bokros megjelenésű, 30-50 cm magas lágyszárú évelő növény. A fészekvirágzat közepén lévő csöves virágok feketék, a nyelvesek („szirmok”) pedig aranysárgák. Virágzata négy cm átmérőjű.het. Virágzási ideje július-szeptember. A méhek és lepkék tömegesen látogatják. Sírokon fordul elő, de mint vágott virággal is találkoztunk

Salix caprea L. 🌼
kecskefűz
(őshonos)

Egy előző évben ledugott vessző engedett gyökeret

Csak néhány példány van. Virágos hajtást nem találtunk. Viszont több síron is volt barkaág, amelyet a hozzátarozók virágvasárnap vittek ki a temetőbe, miután a plébános úr megszentelte azokat.
Megjegyzés: a virágos hajtást ábrázoló fotó, a „barkaág” nem a kishegyesi temetőben készült

Salvia austriaca Jacq. 🎲 💯 🆘
osztrák zsálya
(őshonos)

Védett növényfaj

Salvia nemorosa L. 🎲 💯
ligeti zsálya
(őshonos)

Salvia sclarea L. 🌼
muskotályzsálya
(Medit.)

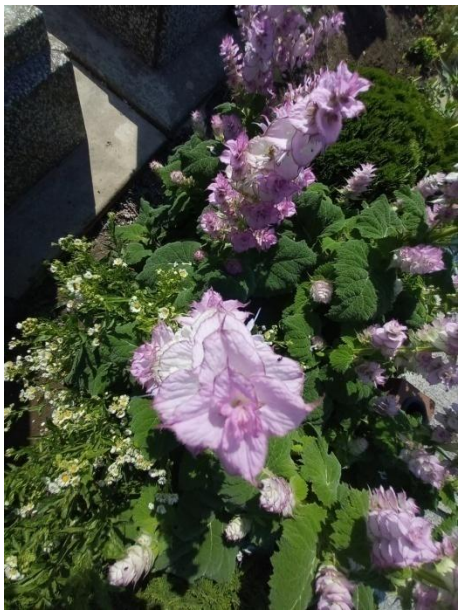

Több, vadon növő és ültetett zsályafaj is él a temetőkben. A muskotály zsálya messze a legnagyobb, legszembetűnőbb, legdekoratívabb. Kétéves növény, amely több mint egy méter magas, bokros. Levelei tojásdad alakúak, molyhosak, vastagok, hullámosak. Június-júliuban hozza számtalan rózsaszín-lilás ajakos virágait, melyeket a méhek nagy szeretettel látogatnak. A virágok tövében nagy, virágszínű murvalevelek vannak. Önvető, könnyen szaporodik. Egy nagyon fejlett példányt és néhány kisebbet találtunk. Mivel több helyen is megjelent, várható, hogy egy-két éven belül több sír mellett is virágozni fog. Az alsó felvételek oldal- és felülnézetből mutatják be a muskotály zsályát

Vadon kikelt virágzó példányok

Salvia splendens SELLOW ex SCHULT 🌼

paprikavirág
(Dél-Amerika)

A paprikavirág közkedvelt egyéves dísznövényünk. Dekoratívak a szív alakú levelei és a fürtöt alkotó piros virágai is, amelyek júniustól nyílnak. Igényli a fényt és a rendszeres öntözést, ezért a temetői példányok nem a legszebbek

Sambucus ebulus L. 🎲 💯
földi (gyalog)bodza

(őshonos)

Sambucus nigra L. 🎲 💯
fekete bodza
(őshonos)

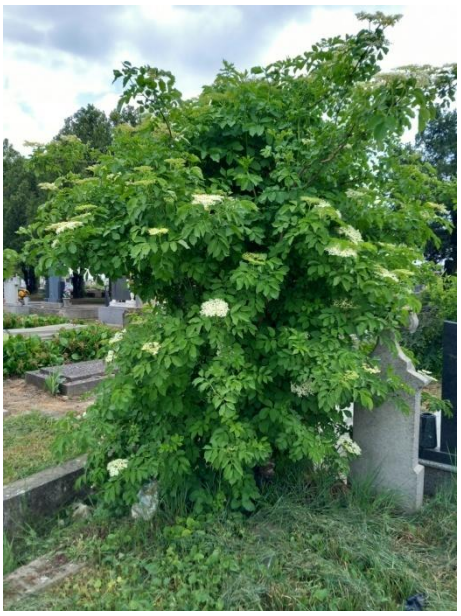

Saponaria officinalis L. 🌼 🎲 💯
orvosi szappanfű
(őshonos)

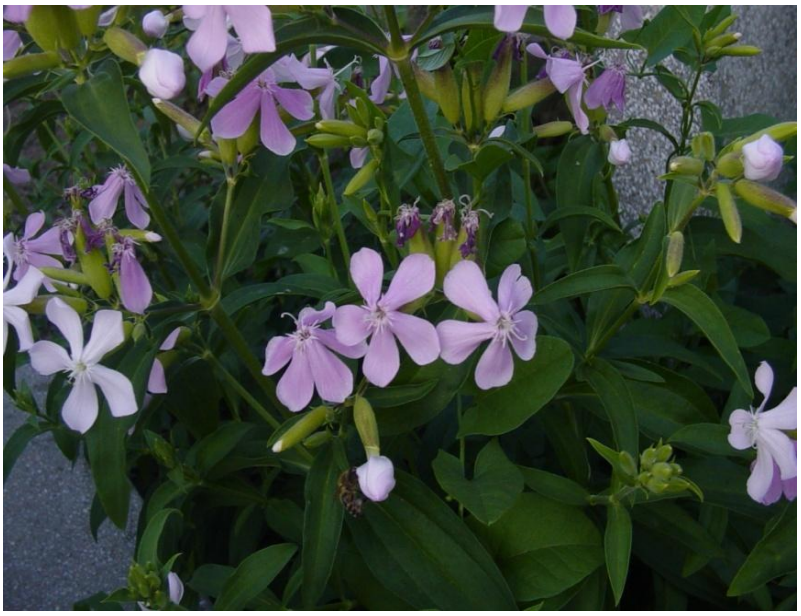

A természetes növényzet maradványa. Régen mint gyógynövényt termesztették és a szappant helyettesítette ez a szegfű-fajokkal rokon évelő faj. Hosszú, 80-100 cm-es szárán rózsaszín vagy fehéres illatos virágernyő fejlődik ki. Virágzása júliustól szeptember végéig tart. Az egyes részei vízben dörzsölve habzanak. A régi virágoskertek gyakori virága volt. A temetőkben vadon növő növény, de sok sírt és sírszegélyt díszít

Saxifraga x ***arendsii*** ENGL. 🌼
Arends-kőtörőfű (mohalevelű kőtörőfű)
kultúrhibrid

Kis, párnás pozsgás növény. Levelei és virágai is díszítenek, annak ellenére, hogy egész parányiak

Securigera varia (L.) LASSEN 🎲 💯
közönséges tarkakoronafürt
(őshonos)

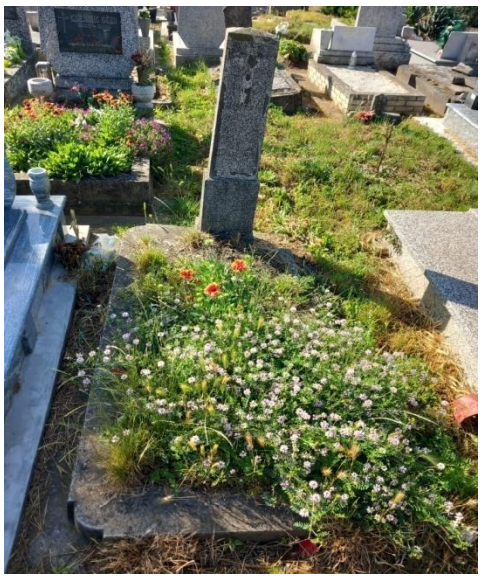

SEDUM-ok, VARJÚHÁJ-fajok

Minden faj napos helyet szeret és szárazságtűrő

Sedum acre L. 🌼

borsos varjúháj
(őshonos)

Apró, 5-10 cm termetű, pozsgás évelő növény. Alacsony párnát alkot, mert elágazó szára könnyen legyökeresedik. Száraz gyepeken, kőfalakon (a sírok oldalában) nő. Elfekvő szárú, csak a virágos hajtásai emelkednek fel. A száron szinte spirálisan állnak a pikkelyszerű, hengeres, húsos, csípős levelei. A hajtások csúcsán csoportokban nyíló, csillag alakú virágai élénksárgák. Ezek nektárban gazdagok, méhlegelők

Sedum aizoon L. 🌼
aranysárga varjúháj
(Ázsia)

Laza bokrot alkotó, 20-25 cm magas lágyszárú évelő, melynek felálló szárán hosszúkás tojásdad, fogazott levelek vannak. Bogernyőben álló, sátor alakú virágzata sok apró, csillag alakú sárga virágból áll, amelyek júniusban és júliusban nyílnak. Jó talajtakaró, azonban gyeppótlóként is ültetik. A temetőkben sírokra ültetik, de ki is vadul

Sedum album L. 🌼
fehér varjúháj
(őshonos)

Évelő pozsgás növényünk. A talajon elfekvő, könnyen legyökerező, sűrűn elágazó szára 10-15 cm magasra nő. Pozsgás, hengeres levelei zöldek vagy pirosas színűek. Júniustól nyíló virágai aprók, csillag alakúak, fehérek vagy rózsaszínűek, amelyek bogernyőben, sátorszerűen rendeződnek el. Talajtakarónak is kitűnő. Számtalan termesztett változata van

Sedum hispanicum L. 🌼
deres varjúháj
(őshonos)

Örökzöld évelő pozsgás. Alacsony, öt cm-es hajtásai közelállók, párnát alkotnak. Levelei henger alakúak, kékesszürkék, amelyek télen lila színűek lesznek. Júniustól augusztusig hozza csillag alakú fehér virágait. A sírokon inkább elvadulva, és sírok mellett is kivadulva él

Sedum maximum (L.) HOFFM. 🌼
bablevelű varjúháj, varjúbab
(őshonos)

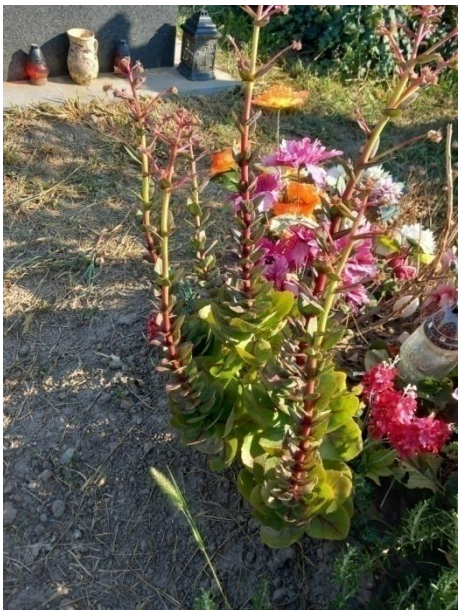

Bordó hajtásairól, jókora, ovális, húsos leveleiről és bogernyőben álló vöröses vagy fehér virágzatáról könnyen felismerhető. Feltörőszárú faj. 60-70 cm-es, a pozsgások között magasnak számít. Csillag alakú virágai nyár végén nyílnak. A tűző napot és a vízhiányt jól bírja. Kevés olyan növényfaj van, amely ilyen tűrőképességű. Csak egy síron találtunk. Fotózáskor kegyeleti okokból a művirágokat nem távolítottuk el

Sedum rupestre L. 🌼
kövi varjúháj
(őshonos)

Évelő pozsgás növény, szőnyegszerű párnát alkot, jó talajtakaró. Legfeljebb 20 cm magas, amely leveleivel és aranysárga virágaival is szépet mutat. Levelei hengeresek, a száron sűrűn állnak, kékeszöld vagy hamvaszöld színűek. Virágai a felálló szár csúcsán vannak, aranysárgák, csillag alakúak, csak rövid ideig díszítenek. Nektárban gazdagok

Sedum sexangulare L. 🌼
hatsoros varjúháj
(őshonos)

Alacsony termetű, sűrűn elágazó szárú, párnás növény. Mindössze 5-10 cm magas. Neve a hatoldalú szárrészre utal. Víztartó levelei aprók, hat sorba rendezetten állnak. Aranysárga, csillag alakú virágai, melyek júniustól nyílnak, vonzzák a rovarokat. Közönséges. Nagyon gyakran kivadul, gyom

Sedum sieboldii POIT 🌼
októberi varjúháj
(Ázsia)

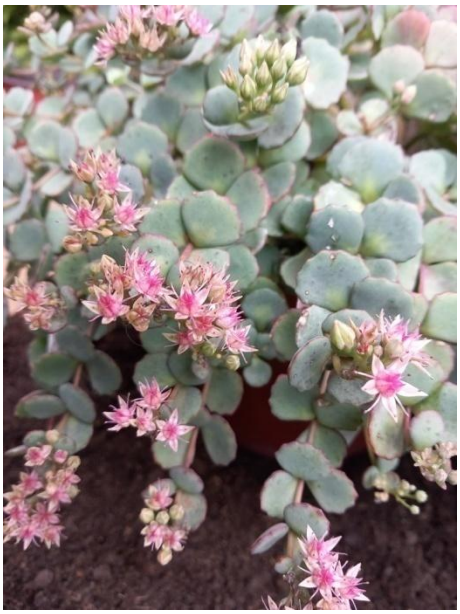

Pozsgás levelei sok vizet raktároznak el, ezért a legnagyobb nyári szárazságot is elviseli, sőt, azt követve, szeptember-végén, októberben (novemberben) hozza csillag alakú rózsaszínű-lilás virágait. Virágzása arra az időszakra esik, amikor már a többi dísznövényünk nemigen virágzik (a krizantémokat leszámítva) nemigen virágzik. Virágzása elnyúlik, mert előbb a hosszú hajtásokon lévő virágok nyílnak ki, majd a rövidebb hajtások bimbói. A hidegebb idő beálltával levelei rózsaszínűvé válnak. Nem gyakori

Sedum spectabile BOREAU. 🌼
pompás varjúháj
(Ázsia)

Közkedvelt magas, évelő lágyszárú pozsgásunk. Világoszöld, húsos, törékeny, a szárról könnyen lepattanó levelei tavasztól díszítenek, amikor kisebb bokrot alkotnak. A virágzat súlya miatt a szár kissé elfekvő. Nagy, (sötét)rózsaszín, tányér alakú virágfejei hosszú nyélen augusztusban emelkednek a levelek fölé. A virágok csillag alakúak, kicsik

Mivel bokros növekedésű, ezért szépet mutat magánosan és szegélynövényként is. Nagy tűrőképességű, igénytelen dísznövényünk. Elviseli a nyári hőséget (fénykedvelő) és a zord téli időjárást is. Gyakori

Sempervivum tectorum L. 🌼 🎲

házi kövirózsa
(őshonos)

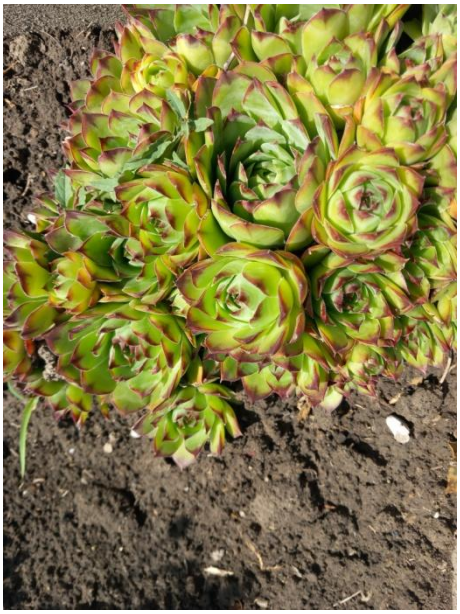

A kövirózsa örökzöld pozsgás levelei nagyon dekoratív tőlevélrózsát alkotnak. Több kis rózsa szorosan egymás mellett áll. Indákat fejleszt, ezeken pedig fióknövényeket, ú.n. fiókrozettákat. A többéves növény hoz virágot, melyek hosszú száron fejlődnek ki, csillag alakúak, sárgák vagy fehérek. Elvirágzás után a teljes növény elpusztul. Az egyik legszárazságtűrőbb növényünk. Túlélő, szinte sosem szárad el (sempervivum=örökké élő). Gyakran látni kövirózsát háztetőkön, kapuoszlopokon vagy régi (nem deszka) kerítésen, mert a néphit úgy tartja, hogy a kövirózsa megvéd a villámcsapástól. A leveléből származó lé gyulladásgátló, amit a gyógyszeripar mind a mai napig felhasznál. Temetőinkben gyakori

Senetio vulgaris L.
közönséges aggófű
(őshonos)

Setaria verticillata (L.) P. BEAUV.
ragadós muhar
(őshonos)

Setaria viridis (L.) P. BEAUV.
zöld muhar
(őshonos)

Silene alba (MILL.) E. H. L. KRAUSE
fehér mécsvirág
(őshonos)

Silene pendula L. 🌼
bókoló habszegfű
(Medit.)

Alacsony egyéves növény. Gazdagon virágzik. Apró virágai rózsaszínűek. Fiatalon (tavasszal) igényel több nedvességet, később (a virágzó növény) nem. Jó talajtakaró

Sinapis arvensis L.
vadrepce
(őshonos)

Solanum nigrum L.
fekete csucsor
(őshonos)

A termés éretten fekete

Solidago gigantea AITON 🌼 💥
magas aranyvessző
(Észak-Amerika)

Évelő lágyszárú, magas növény. Akár a két métert is elérheti a felálló szára. Hosszúkás levelei kb. tíz cm hosszúak. Öt mm-es élénksárga virágai fészekbe tömörülnek. A virágos hajtások hátrahajlanak. Júliustól virágoznak. Igénytelen, gondozást nem igényel. A nedves élőhelyeket kedveli, de a száraz homokon is megél. A hegyesi temetőkben (egyelőre) mint dísznövény van jelen, kivadult példányokat nem találtunk. Özönnövény, ökológiai gondot okoz

Sonchus arvensis L.
mezei csorbóka
(őshonos)

Sonchus oleraceus L.
szelíd csorbóka
(őshonos)

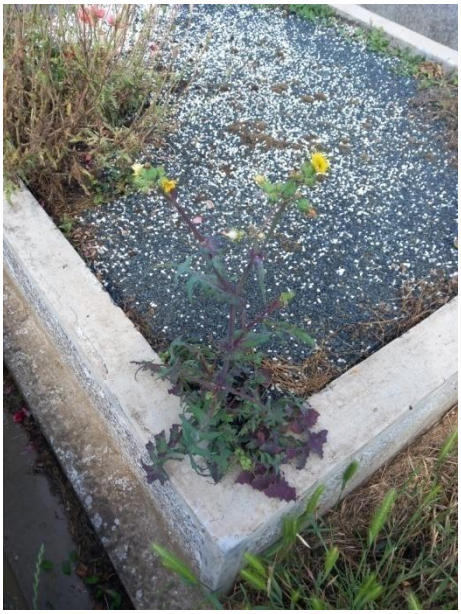

Sophora japonica L. 🌼
közönséges japánakác
(Ázsia)

Neve megtévesztő, mert nem Japánból, hanem Koreából és Kínából származik, és nem akác, habár levele, virága hasonlít rá. Nagy, jellegzetes, dús lombja van. 20 m magasra is megnő. Hajtásai sokáig zöldek maradnak. Páratlanul összetett levele van. Hatalmas, 30 cm-es fürt virágzatát sok sárgászöld virág alkotja. Kitűnő mézelő. Egyike a legkésőbb virágzó fáknak (július közepe). Szent Annára minden évben kivirágzik, illetve tart még a virágzása. Termése jellegzetes hüvely, amely a magvak között elkeskenyedik, gyöngysorra emlékeztet. Tavaszig a fán marad. Több fajtáját termesztik, többek között a lehajló ágú, „szomorú” fajtát is. Elsősorban mint magános növény díszít

Jellegzetes hüvelytermése tavaszig az ágon marad

Sorghum halepense (L.) PERS. 🎲 💥
fenyércirok
(Afrika, Ázsia)

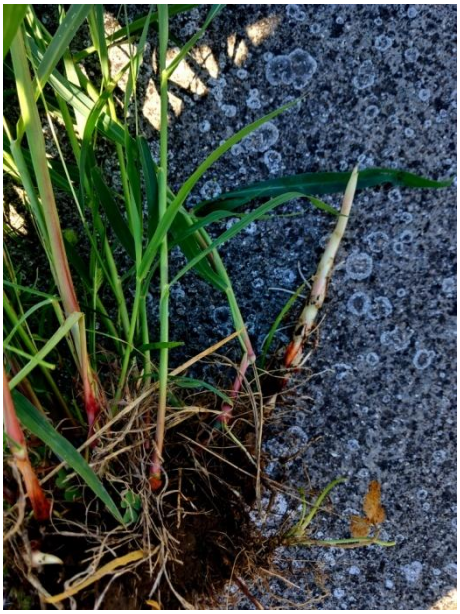

Spiraea x ***vanhouttei*** (BRIOT) ZABEL 🌼
kerti gyöngyvessző
(kultúrhibrid)

Két faj keresztezéséből jött létre ez a nagyon dekoratív, másfél-kettő méter magas lombhullató cserje. Fiatal hajtásai ívesen lekonyulnak, de a cserje elfásodott ágai mereven felállnak. Levelei tojásdadok. Fehér, apró virágait májusban hozza, amelyek kb. négy-öt cm átmérőjű, domború sátorvirágzatba tömörülnek. Ilyenkor a virágot hordó ág nehéz, szinte a földig hajol. Igénytelen, elviseli az alacsony hőmérsékletet, szárazságot és a légszennyeződést is. Napos, világos helyen fejlődik a legjobban. Temetőinkben viszonylag kevés gyöngyvessző nő, annak ellenére, hogy a virágzó cserje nagyon mutatós

Stachys annua L.
tarlóvirág
(őshonos)

Stachys byzantina K. KOCH 🌼
nyúlfüle
(Ázsia)

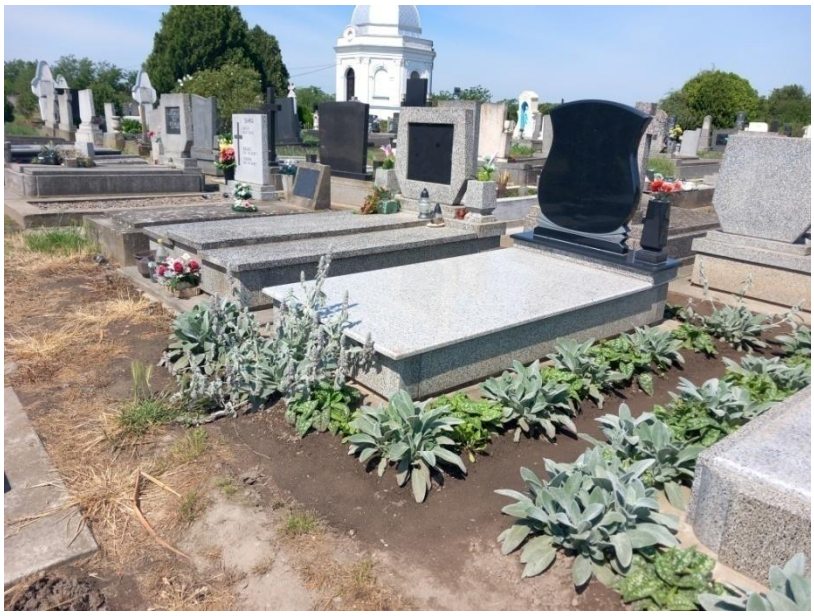

Mintegy 30 cm magas lágyszárú évelő növény, amely összefüggően fedi a talajt. Magyar neve igen találó, mert a tőlevelei alakra, nagyságra, tapintásra is a nyúl füléhez hasonlóak, ugyanis levelei és virágos hajtásai is molyhos-gyapjasak, ezüstös-fehéres színűek. A 60-70 cm magas felálló szár levélhónaljában június-júliusban nyílnak a jelentéktelen kicsi, rózsaszínű virágok. Jó talajtakaró, de a magános növények is nagyon dekoratívak. Síron és sír előtt is gyakori, túlnyomó többsége gondozott

Stellaria media (L.) VILL.
közönséges tyúkhúr
(őshonos)

Sternbergia lutea (L.) KER GAWL. ex NYMAN 🌼
őszi vetővirág (nép. sárika)
(Medit.)

Alacsony hagymás növény, melynek virágai a krókusz virágaira hasonlítanak. Szeptemberben együtt hozza hosszú leveleit és virágait. Elvirágzása után levelei megnyúlnak és általában tavaszig meg is maradnak, csak akkor száradnak el. Mutatósak, főleg azért, mert feltűnő színével akkor virágzik, amikor már minden más növény elvirágzott

Sírok dísze, de bozótosban is - eltűnt sírok helyét jelezve - kikandikáltak virágai

Stipa tenuissima TRIN. 🌼
mexikói árvalányhaj
(Észak-Amerika)

Selymes tapintású díszfű. Levelei sárgás-zöldek. Júniusban bontja virágait, amelyek szálkái („haja”) fehérek. Az átrvalányhaj-fajokra jellemző, hogy a legkisebb szellőre is hullámoznak. A szálkán lévő repítőszőrök a mag terjedését segítik elő, a kinyílott árvalányhaj magját tovább fújja a szél, hogy máshol megtelepedjen. Hazánkban a homoki rétek jellegzetes tavaszi növénye az árvalányhaj. A képen azonban az amerikai származású, ültetett dísznövény látható. Néhány sír előtt díszít

Symphoricarpos albus (L.) S. F. BLAKE 🌼
fehér hóbogyó
(Észak-Amerika)

Lombhullató bokor, amely sarjhajtásainak köszönhetően nagyobb területet is benőhet. Két méternél nem nő magasabbra. Átellenes kékeszöld levelei oválisak, Köztük fejlődnek ki a rózsaszínű virágok, amelyekből egy centiméter átmérőjű, hófehér bogyó lesz. Ezek a növény igazi díszei, ősszel és télen is a száron maradnak. A gyerekek szeretik széttapsoni, mert pukkan. Hegyesen egy gondozatlan példányt találtunk

Syringa vulgaris L. 🌼
közönséges orgona
(őshonos)

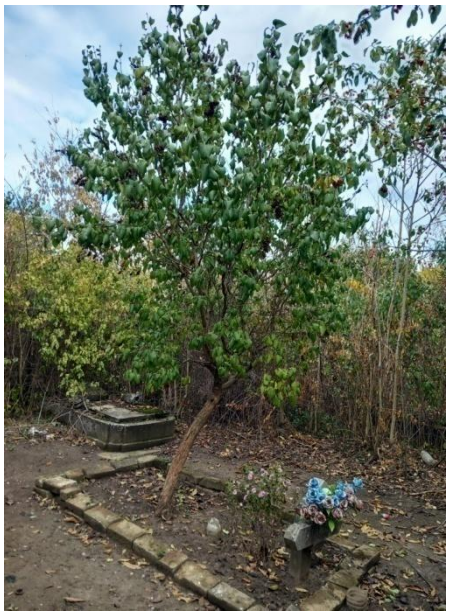

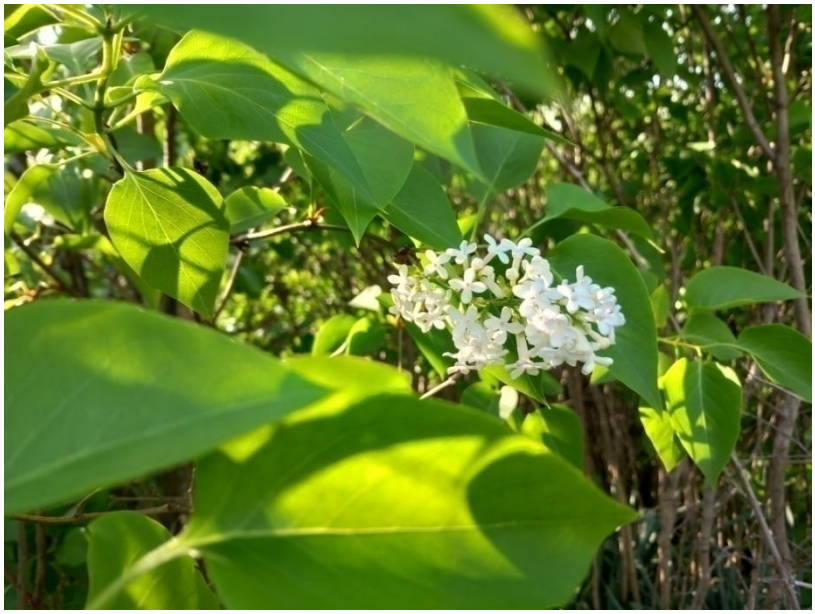

Közepesen magas, kettő-öt méteres lombhullató cserje vagy kisebb fácska. Ágai kettős elágazásúak. Levelei nagyok, bőrszerűek, szív alakúak, kihegyezettek. Az átellenesen álló leveleket hordozó ág csúcsán kifejlődő összetett fürtvirágzata (ún. bugavirágzat) lila vagy fehér. Több virágzaton is megszámoltuk a virágok számát, az átlag 92. Április végén, május elején virágzik. A virágzási ideje igen rövid, amit a rossz időjárás még le is rövidíthet. Több (keresztezett) fajtája és változata ismert. Valamikor nem volt olyan kertes ház, amely udvarát ne díszítette volna

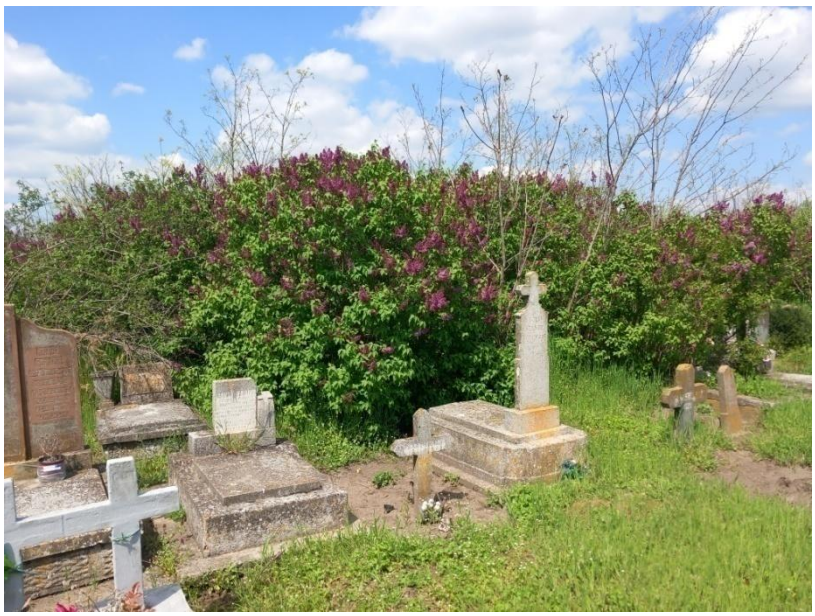

Díszcserje, ellenben temetőkben, mezsgyék környékén elvadul. Igénytelen. Ma már inváziós fajnak tekinthető. bár hivatalosan még nem az. A temető végében kivadulva is szépet mutat. Bár az orgona díszítse az eső által elmosott, jeltelen hantokat!

Tagetes erecta L. 🌼
nagy bársonyvirág (nép. nagy büdöske)
(Észak-Amerika)

Egyéves, középmagas, bokrosodó dísznövényünk, amely vágott virág is. Szára feltörő növekedésű. Erős szagú levelei enyhén fényesek, sötétzöldek. Virágzata bársonyos, egyszerű vagy telt, narancs- vagy citromsárga. Júniustól október közepéig virágzik. Közkedvelt kiskerti virág, de a temetőkben a kis büdöske a gyakoribb

Tagetes patula L. 🌼
törpe bársonyvirág (nép. törpe büdöske)
(Észak-Amerika)

Ugyancsak egynyári. Jól bokrosodik. 40 centiméternél nem magasabb. Levelei hasonlítanak a nagyvirágú büdöske leveleire. Több, kisebb virágot hoz, mint az előzőleg bemutatott rokon faj. Vannak telt, nyelves, galléros-csöves és egyszerű virágú fajták is. Sárga, bársonypiros vagy bordó színűek. Rendszerint a külső, nyelves virágok élénkpirosak, míg a belső, csöves virágok napsárgák. Július és október közepe között nyílnak

Taraxacum officinale agg.
pongyola pitypang (gyermekláncfű)
(őshonos)

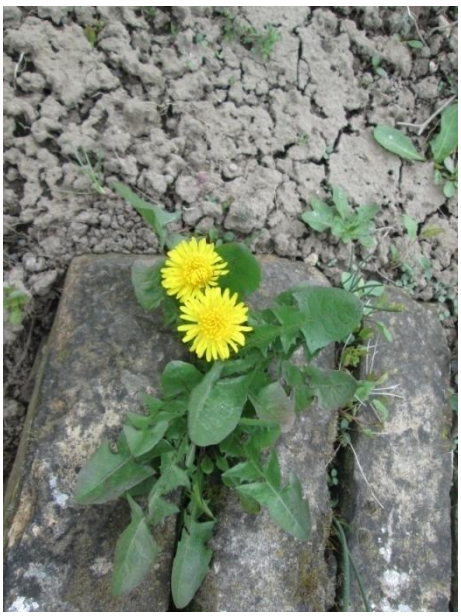

Taxus baccata L. 🌼 🆘
közönséges tiszafa
(őshonos)

Négy-nyolc méter magas fa. Koronája széles, kúpos, feketészöld. Levelei az oldalhajtásokon fésűszerűen állnak, sötétek, hegyesek, laposak. Magját piros magköpeny veszi körül. Egyedül a magköpeny nem mérgező. Lassú növekedésű, de nagyon sokáig (több száz évig) él. Mérgező volta miatt halálfának is nevezik, de a néphit szerint a gonosz hatalmat is elűzi. A szenvedés, a halál jelképe, ezért ültették valamikor a templomok udvarába (egykorott az volt a temető), később pedig a temetők köré és a temetőkbe is. Néhány (ápolatlan) bokrot találtunk.
Fokozottan védett faj, de kertészeti árudákban kapható, idegen szaporítóanyagból ültetik a sírkertekben

Teucrium chamaedrys L. 🌼 🎲 💯
sarlós gamandor
(őshonos)

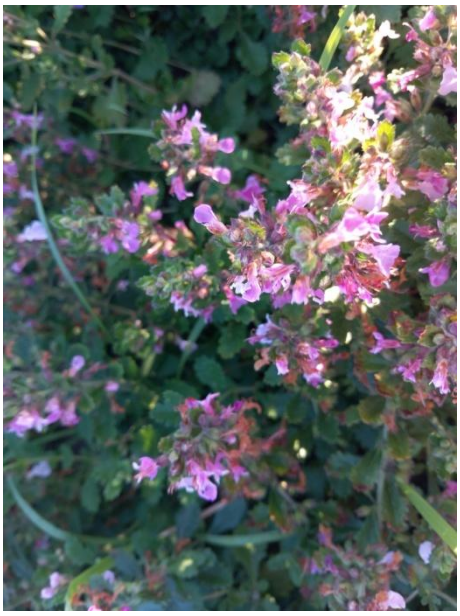

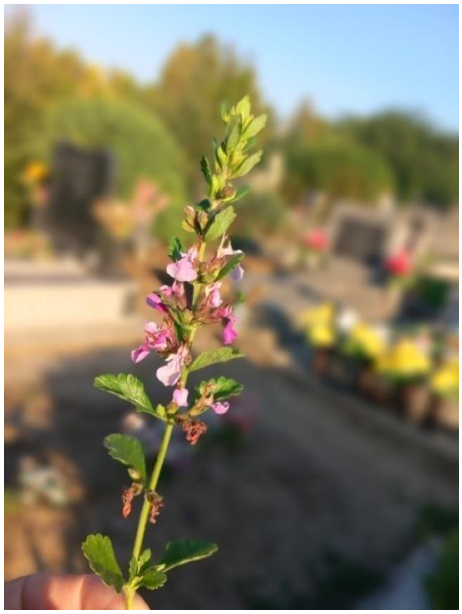

Fásodó tövű, bokrosodó félcserje. Vadon is nő, de dísznövényként is számontartjuk. Kúszó hajtásai is vannak. Felálló szára legfeljebb 30 cm magas. Átellenesen álló levelei tojásdad alakúak, megdörzsölve kellemes, jellegzetes aromát árasztanak. Nyáron virágzik. Ajakos virágai lila vagy rózsaszínűek, örvös elrendezésűek. Csak két síron találtunk nagyobb számú, ültetett példányt

Thuja occidentalis L. 🌼
nyugati tuja
(Észak-Amerika)

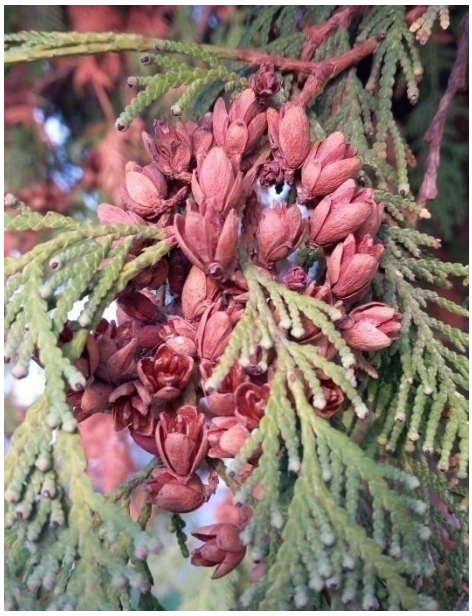
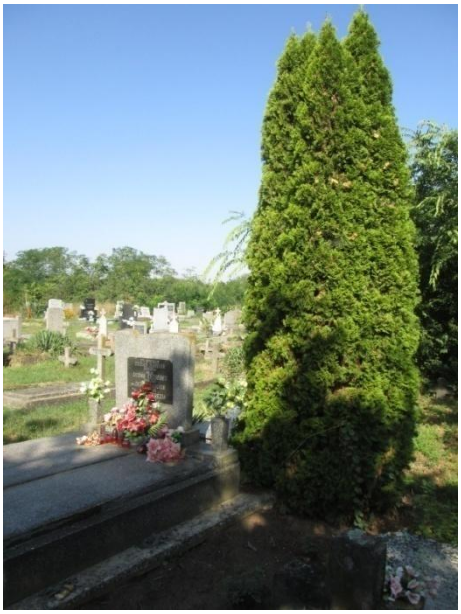

20 m-t is elérő, keskeny, piramis alakú, elágazó törzsű fa. Lassú növekedésű. Hajtásai rövidek, vízszintesek, elágazók. A leveles ágak laposak. Pikkelylevelei kb. két és fél mm hosszúak. Toboza barna, fás, hosszúkás, mintegy nyolc mm hosszú. Szeptember-októberben, miután beért, aranysárgává válik. Magános faként is és csoportokban is szépet mutat. Három kertészeti változatot mutatunk be: a bal alsó képen egy oszlopos tuja látható (*Thuja occidentalis* ʼColumnaʼ), a jobb oldalin a háttérben egy smaragd (*Thuja occidentalis* ʼSmaragdʼ), a kép alján pedig két törpe gömbtuja (*Thuja occidentalis* ʼDanicaʼ) látható (a sír bal felén egy közönséges boróka van). A tuják temetőink jellegzetes növényei

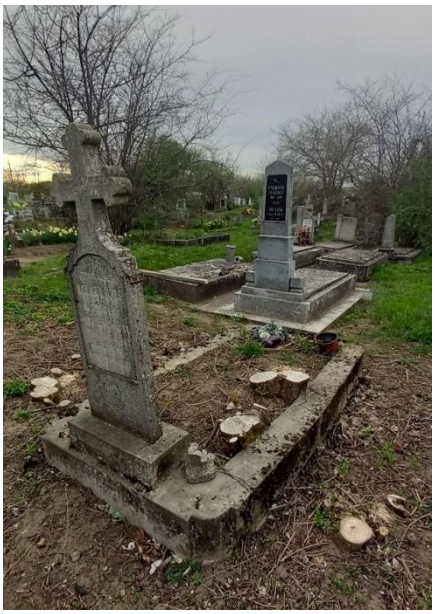

Több fajtáját is termesztik. A fiatal példányok gyorsan nőnek és rendkívül mutatósak. Az érett tobozaik és az idős egyedek nagyon szemetelnek, ezért sokat kivágnak (alsó kép). Ráadásul au utóbbi évek nagy aszályait sem tudják elviselni

Thuja orientalis L. 🌼
keleti tuja
(Ázsia)

A magyar kertek és temetők ciprusának is titulálják. Kínában és Koreában őshonos. Európába mint dekoratív növény 1752-ben került. Öt-tíz méter magas, széles, tojásdad alakú, dúsan elágazó fa vagy cserje. Nem ritkán több törzsű. Kérge vöröses, idős korában pikkelyszerűen hámlik. Fiatal oldalágai függőlegesen állnak. Pikkelylevelei vannak. Toboza gömbös tojásdad alakú, 10-15 mm hosszú. A fiatal tobozok dereszöldek, húsosak. A tobozok miután megértek, hamvas kék színűek, elfásodnak. Elviseli az urbánus környezetet is. Metszhető. A nyugati tujától elsősorban függőleges síkokban álló hajtásai és szarvacskás tobozai különböztetik meg. Közkedvelt örökzöld. Gyakran ültetik utcára, sövénynek is alkalmas, de elsősorban a temetőink jellegzetes fája

THYMUS spp., *KAKUKKFÜVEK*

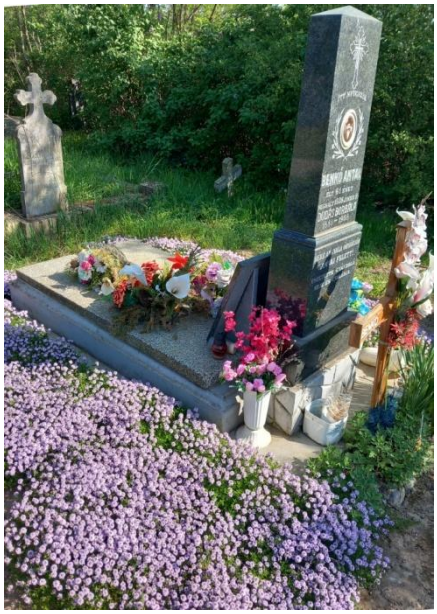

Félcserjék vagy fásodó tövű évelők. Alacsony és elfekvő vagy félgömb alakú bokrot képeznek. A fekvő részek legyökereznek. Apró leveleik elliptikusak. Virágaik az ágak csúcsán fejlődnek ki. Ajakosak, aprók, lilás rózsaszínűek. Az egész növény aromás. Temetőinkben a kakukkfüvet ültetik is, de az elhanyagolt, nem bolygatott részeken vadon is megterem

Torilis arvensis (HUDS.) LINK
vetési tüskemag
(őshonos)

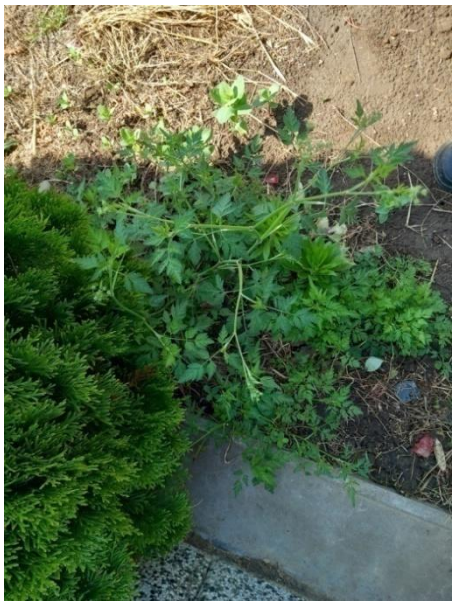

Tradescantia pallida (ROSE) D. R. HUNT 🌼
bíbor pletyka
(Észak-Amerika)

Bíborpiros leveleiről könnyen felismerhető. Örökzöld évelő, de fagyérzékeny. Közkedvelt szobanövényünk. Fiatal szára felálló, majd elterülő/lelógó. Hosszúkás levelei aprószőrösek. Köröm nagyságú rózsaszín virágait csak nyár végén hozza. Fénykedvelő, de a tűző napot nem bírja. Ez az egyetlen temetői példányon is jól látszik. Csak egy évben díszített egy sírt

Tradescantia virginiana L. 🌼
virginiai pletyka (kerti pletyka)
(Észak-Amerika)

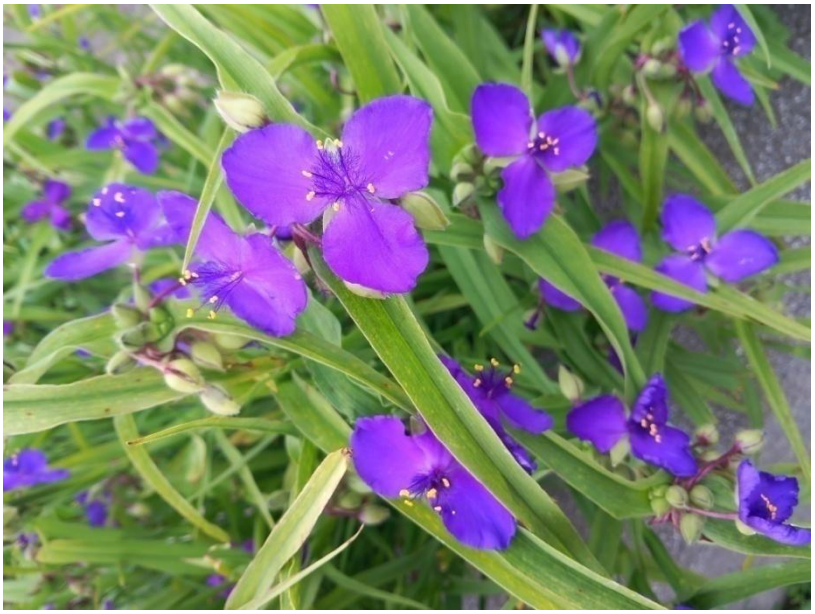

Közepes termetű, bokrosodó, lágyszárú évelő. Hosszú, sásra emlékeztető levelei vannak. Egy virágnyélen több kékeslila virág fejlődik ki, amelyek reggel kinyílnak, délutánra elhervadnak. A virágzás tavasz végétől a nyár közepéig tart. Levélzete és virágai is díszítenek. Viszont az érett, száraz termései csúnya képet mutatnak. Nem gyakori

Tragopogon dubius SCOP.
nagy bakszakáll
(őshonos)

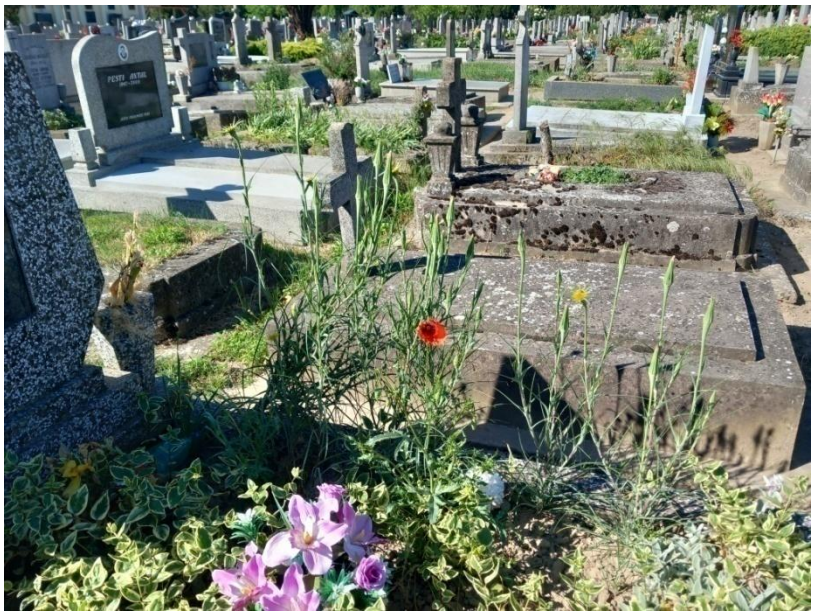

Trifolium pratense L. 🎲 💯

réti here

(őshonos)

Trifolium repens L. 🎲 💯

fehér here

(őshonos)

Triticum aestivum L. 🚜
közönséges búza
(Ázsia)

,

Az üres parcellák mezőgazdasági művelés alatt állnak. Rendszerint búzával vetik be, de vetettek már olajrepcét vagy takarmánylucernát is

A tarló vagy parlagon marad és gyorsan megjelennek a gyomok, elsősorban a parlagfű, vagy legyomirtózzák. Ritkább az aratás utáni ugarolás

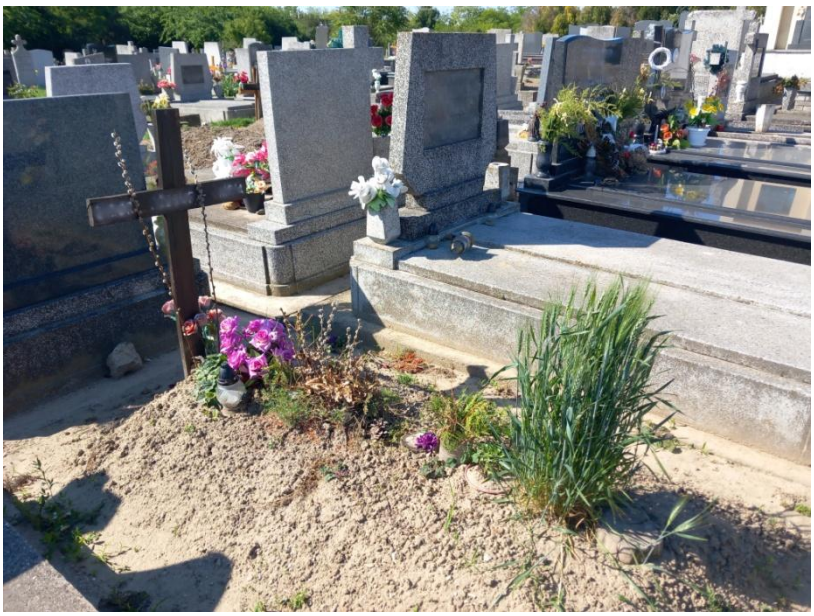

Több síron is ottmarad a karácsonyi lucabúza, amelyet alkalom adtán kiültetnek. A lucabúza bebokrosodik és termést is érlel

Néhol egy-egy szál vadon kikelt növényt is lehet látni

Tulipa gesneriana L. 🌼
pompás tulipán és hibrid fajták
(kultúrhibrid)

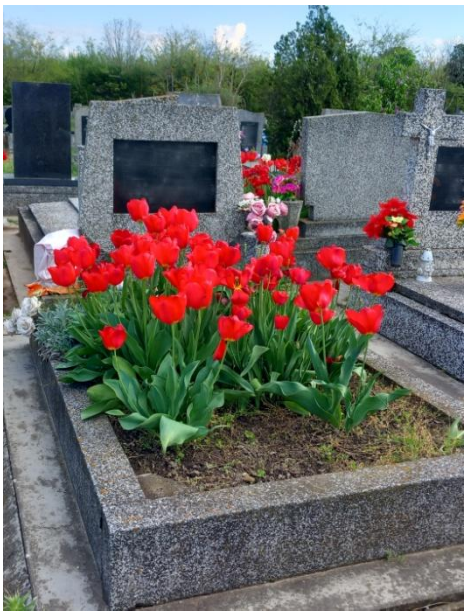
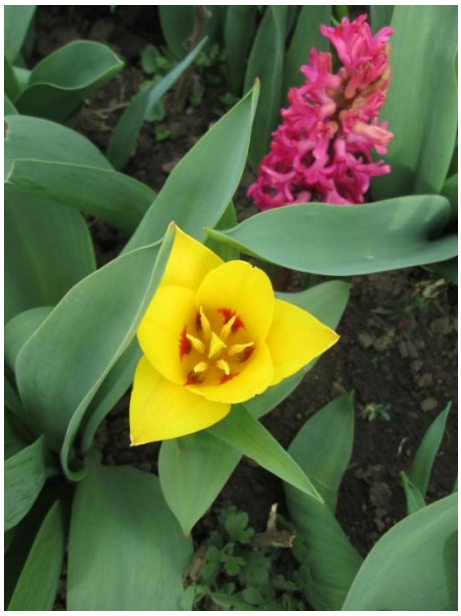

Eredeti élőhelye Ázsia, de ma már a világnak szinte minden táján ültetik. A tulipán az egyik legközkedveltebb tavaszi hagymás növényünk, a tavasz hírnöke. Kb. 100 faj több ezer fajtája ismert. Hagymájából általában két húsos, hosszúkás, széles levele tavasszal fejlődik ki. Áprilisban a hosszú virágnyele a talajból hajt ki, ezen egy-egy virág nyílik. A hat lepellevél hat porzót és egy termőt vesz körül. A lepellevelek különböző nagyságúak, alakúak és színűek lehetnek. A leggyakoribb a piros tulipán. Hosszú ideig virágzik. Késő délelőtt nyílik. Sötétben és hidegben a lepellevelek összecsukódnak, mintha bimbós állapotban lennének. Meleg időjárás esetén a koradélutáni órákban teljesen kinyílnak, mintha elvirágzottak volna. A virágzási ideje április-május

Vannak korai, tavasz közepén virágzó és kései fajták, telt virágúak, rojtosak. Eredeti élőhelyük a hegyvidék, a száraz gyepek

A magyar népművészetben főleg a szerelmi ajándékokon, hímzéseken gyakori, de a bölcsőt is gyakran díszítette

Ulmus minor MILL. 🌼
mezei szil
(őshonos)

Ulmus pumila L. 🎲 💥
turkesztáni szil
(Ázsia)

Urtica dioica L.
nagy csalán
(őshonos)

Valerianella locusta (L.) LATTER.
saláta-galambbegy
(őshonos)

Verbascum chaixii VILL. 🎲 💯
osztrák ökörfarkkóró
(őshonos)

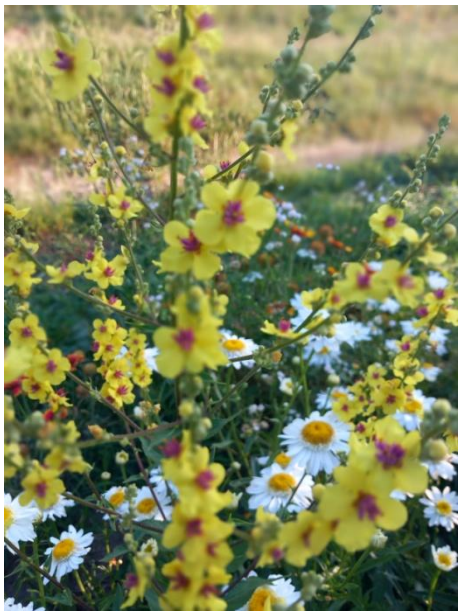

Verbascum lychnitis L. 🎲 💯
csilláros ökörfarkkóró
(őshonos)

Verbascum phlomoides L. 🎲 💯
szöszös ökörfarkkóró
(őshonos)

Verbena x ***hybrida*** GROENLAND & RÜMPLER 🌼
kerti verbéna (vasfű)
(kultúrhibrid)

Egynyári, alacsony, tömötten bokrosodó növény. Ernyős virágzata kétszínű virágokat is adhat (Hegyesen ez nem fordult elő). Virágai kékes rózsaszínek, egy virágzatot számtalan virág alkot

Verbena officinalis L. 💯
közönséges vasfű
(őshonos)

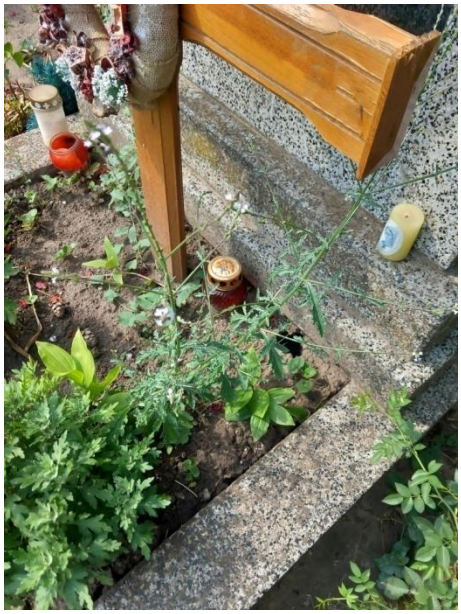

Veronica teucrium L. 🌼🎲 💯

gamandor veronica

Száraz gyepek, erdőszegélyek lakója, vadvirág. A hegyesi temetőkben csak egy ültetett, kertészeti változata figyelhető meg

EGYÉB VERONIKA-FAJOK

Vinca major f. ***variegata*** (LOUDON) p. D. SELL 🌼
tarkalevelű nagy télizöld
(kertészeti forma)

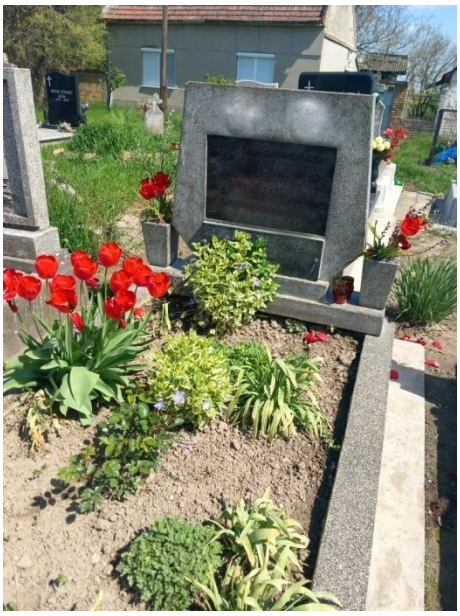

Egyes botanikusok szerint a nagy télizöld egyik változata, mások szerint önálló faj. A fő különbség az enyhén fásodó szára és a krémsárga szegélyű leveleiben van. Virágai olyanok, mint a nagy télizöldé. Virágzási ideje is egybeesik a két növénycsoportnak. Jó és szép talajtakaró, de kis bokor formában is mutatós

Vinca major L. 🌼
nagy télizöld
(Medit.)

Eredetileg erdei növény, de ma már az elhagyatott helyeken egyre gyakoribb. Alacsony növésű félcserjénk. Sötétzöld, bőrszerű, örökzöld levelei átellenesen a hosszú, kúszó száron nőnek. A kis télizöldtől nagyobb, április végén, májusban virágzik. Égszínkék virágai kétszer akkorák, mint a kis télizöldé. Virágai a lomb fölé emelkednek. Habár a félárnyékos helyet kedveli, szépet mutat a sírokon is. Gazdag tőhajtásainak köszönhetően rövid idő alatt nagy felületet le tud fedni. A télizöldek fényes vagy mintás levélzetükkel egész évben díszítenek. Könnyen kivadulnak. A hegyesi temetőben a bozótosok aljnövényzetét többek között a télizöldek adják

Vinca minor L. 🌼 🎲
télizöld meténg (kis télizöld)
(őshonos)

Gyertyán és tölgyfaerdőkben, ligetekben fordul elő, de az embernek köszönhetően egy közkedvelt, igénytelen örökzöld takarónövényünk, amely márciusban gazdagon virágzik és szinte kékbe borítja az általa lefedett területet. Hajtásai indaszerűen kúsznak, könnyen legyökereznek. Hasonlít a nagy télizöldre. Több kertészeti fajtája van. Gyakori kerti és temetői dísznövény. Jelentős gyógynövény, vérnyomáscsökkentő gyógyszert állítanak elő belőle

Viola x ***wittrockiana*** GAMS 🌼
kerti árvácska
(kultúrhibrid)

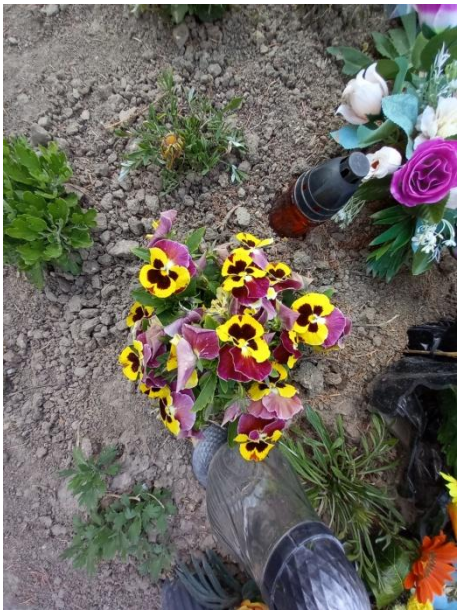

Ősszel szokták palántálni, hogy tavasszal minél korábban virágozzon. Nagyon gyakori dísznövényünk. Számtalan színárnyalatban és színkombinációban előfordul. A magjain maradó kevéske tápanyag a hangyák kedvelt tápláléka, ezért széthordják; gyakorlatilag terjesztik a magvakat

Viola arvensis MURRAY 🎲 💯

mezei árvácska
(őshonos)

Vitis vinifera L.

kerti szőlő
(kultúrhibrid)

Yucca filamentosa L. 🌼
kerti pálmaliliom (nép. jukka, flutka)
(Észak-Amerika)

Tőlevelei keskenyek, erősek, szélük vág. A levél szélein leváló rostok vannak. Szabályos termetével, levélzetével, nagy és magas virágzatával jót mutat. Júniusban-júliusban virágzik. Lecsüngő, harangocska alakú virágai négy-öt cm hosszúak, hosszú virágzatot alkotnak. Tőosztással szaporítható. Tőről több hajtást is nevel, ezért néhány év után bokorrá fejlődik. Nem vadul ki. Amely példányok „elvadulnak”, azok valaki sírhelyét jelzik. Viszont, ha kiirtják és marad belőle a talajban, abban az esetben könnyen újra ered

Dudás Ábel (†1916) sírhantját elmosta az elmúlt száz év. De díszíti egy jukka, néhány tulipán és a (kép előterében lévő) vadon növő osztrák zsálya. A természet gondoskodott róla, hogy a sírt száz év elteltével is áprilistól júliusig virág díszítse

Ezek a jukkák is sír(oka)t díszítettek. A jobb oldali képen a foszló tőlevelek láthatók. A vékony, hosszú rostok már önmagukban is díszítenek

Zinnia angustifolia KUNTH 🌼
keskenylevelű rézvirág (nép. legényvirág, vasrózsa)
(Észak-Amerika)

Alacsony, bokrosodó, egyéves növény. Szeptemberig széles bokrot nevel, amely lándzsa alakú levelekből és két-három cm nagyságú, margarétára hasonlító élénk színű virágzatokból áll. Jó szárazságtűró, ezért nyár közepétől októberig gazdagon virágzik. A falusi és paraszti kertek egyik legnépszerűbb virága

Zinnia elegans L. 🌼
pompás rézvirág (nép. legényvirág, vasrózsa)
(Észak-Amerika)

Vidékünkön legényvirágnak, vasrózsának is nevezik. A mexikói vadvirágok nemesített változatai. Levelei érdesen szőrösek, virágai színben és alakban is változatosak. A nagy, tíz cm-nél nagyobb fészekvirágzatok lehetnek fehérek, sárgák, narancssárgák, rózsaszínűek, pirosak vagy lilák, egyszerűek vagy tömöttek. Néhány fajnál (fölső képek) a sárga csöves virágai is díszítenek. Hálás vágott virág is, amely nyár közepétől október végéig hozza virágait. Ekkorra jókora bokrot formál. Jól bírja a meleget és a szárazságot, ezért is népszerű

10. KÖSZÖNET

Köszönetemet szeretném kifejezni feleségemnek és Borisz fiamnak, akik türelmesen elviselték a „megint Hegyesen temetőzik” hosszú folyamatát. Külön, és nagy köszönet jár Saghmeister Heléna okleveles kertészmérnöknek, aki a fajok azonosításában nyújtott segítséget és a díszítő növények fejezetet véleményezte. Hálával tartozom a kézirat másik két szakvéleményezőjének, dr. Kajdocsi Lovász Gabriella és Agyánszki Natasa okleveles biológusnak. Fogadja köszönetemet prof. dr. Bózsa Pál nyugalmazott egyetemi rendes tanár szakmai utasításaiért. A munkámban szereplő fajok szerbiai őshonosságának megállapításában Bencsik István biológus, nyugalmazott újságíró volt segítségemre. Hálás köszönet érte. Köszönöm Szűgyi Istvánnak a temetők kiterjedésére vonatkozó adatait is. Köszönöm Rogović Nikolának a műszaki szerkesztést és a drónkészítők fotóit. Nem utolsósorban, elismeréssel tartozom a Botanikai Közlemények szerkesztőinek, dr. Kalapos Tibornak és dr. Tamás Júliának is.

11. IRODALOMJEGYZÉK

Anonymus 2025: A kishegyesi temetők területének kimutatása. Javno Preduzeće „Komunal” Mali Iđoš. 214/2025, 2025. július 24. 1 p.

Bartha D. 1997: Fa- és cserjehatározó. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 340 pp.

Bartha D. 1999: Magyarország fa- és cserjefajai. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 301 pp.

Bogosavljević S., Zlatković B. 2018: Report on the new floristic data from Serbia II. Biologica Nyssana 9(2): 63–75. https://doi.org/10.5281/zenodo.2538596

Cekuš B., Cekuš G. 2005: The dendroflora in Subotica’s cemeteries. In: Zaštita životne sredine gradova i prigradskih naselja, VI. konferencia, Újvidék (Novi Sad, 2005.09.21-24.) Monografija Zaštita životne sredine gradova i prigradskih naselja I., Novi Sad, pp. 315–319.

Czékus B., Czékus G. 2018: A szabadkai köztemetők dendroflórája. In: Füleky Gy. (szerk.) XIV. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia kiadványa. MAG Mezőgazdaságért Alapítvány, Gödöllő, pp. 52–56.

Czékus G. 2006: A szabadkai temetők fás szárú növényeinek összehasonlító elemzése. Bácsország 39: 45–53.

Czékus G. 2008: Legyetek szószólóink az égben! A szabadkai Bajai úti temető sírfeliratai. Magánkiadás, Szabadka, 240 pp.

Czékus G. 2025: A szabadkai temetők fás szárú növényei. Grafoprodukt, Szabadka, 144 pp.

Czékus G. 2025: Kishegyes település (Mali Iđoš, Vajdaság, Szerbia) temetőinek flórája.
Botanikai Közlemények 112(2): 143–162 (2025)
DOI : https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2025.112.2.143

Csiky J., Baráth K., Csikyné Radnai É., Deme J., Wirth T., Zurdo J. A., Kovács D. 2018: Pótlások Magyarország edényes növényfajainak elterjedési atlaszához VIII. Kitaibelia 23(2): 238–261. https://doi.org/10.17542/kit.23.238

Csiszár Á. (szerk.) 2012: Inváziós növényfajok Magyarországon. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 364 pp.

Csizmazia Gy. 1983: Temetőink környezet- és természetvédelmi problémái. In: Réthy Zs. (szerk.) Környezet- és Természetvédelmi Évkönyv 5. Békés Megyei Tanács Településfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság, Békéscsaba, pp. 33–42.

Euro+Med PlantBase 2006-: Euro+Med PlantBase – the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity. Published at http://www.europlusmed.org. (hozzáférés: 2025.07.14.)
Fodor P. 2002: Harangszóval száll az idő – töredékek a délvidéki Kishegyes település múltjából. Magánkiadás, Kishegyes, 56 pp.
Hessayon D. G. 1997: Díszfák és díszcserjék. Park Kiadó, Budapest, 128 pp.
Hessayon D. G. 2004: Örökzöldek. Kertünk téli-nyári díszei. Park Kiadó, Budapest, 128 pp.
Josifović M. (ed.) 1970–1977: Flora SR Srbije 1-9. SANU, Beograd
Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár 1916a: Hárs Aladár kérelme a Kalocsai Érseki Hatósághoz a temetőkben lévő fák kivágása ügyében, 1916. november 13. KFL.I.1.b. Kishegyes 2.a
Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár 1916b: A Kalocsai Érseki Hatóság válaszlevele Hárs Aladár plébános úrnak KL aláírással (Kleiner Lajos nagyprépost, általános helynök – a szerző megjegyzése) 1916. november 17. KFL.I.1.b. Kishegyes 2.a.1
Király G. (szerk.) 2009: Új magyar füvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, 616 pp.
Kleinod B. 1997: Sírok beültetése mutatósan, szépen. Holló és Társa Kiadó, Kaposvár, 62 pp.
Kostić B. 1999: Novo groblje u Beogradu. Javno Komunalno Preduzeće Pogrebne usluge, Beograd, 319 pp.
Kovács E. 1996: A doroszlói temető. Üzenet 36(7–8): 335–345.
Lazarević P., Stojanović V., Jelić I., Perić R., Krsteski B., Ajtić R., Sekulić N., Branković S., Sekulić G., Bjedov V. 2012: Preliminarni spisak invazivnih vrsta u Republici Srbiji sa opštim merama kontrole i suzbijanja kao potpora budućim zakonskim aktima. Zaštita prirode 62(1): 5–31.
Löki V., Deák B., Lukács B. A., Molnár V. A. 2019: Biodiversity potential of burial places – a review on the flora and fauna of cemeteries and churchyards. Global Ecology and Conservation 18(1): e00614 https://doi.org/10.1016/j.gecco.2019.e00614
Löki V., Schmotzer A., Takács A., Süveges K., Lovas-Kiss Á., Lukács B. A., Tökölyi J., Molnár V. A. 2020: The protected flora of long-established cemeteries in Hungary: Using historical maps in biodiversity conservation. Ecology and Evolution 10(14): 7497–7508. https://doi.org/10.1002/ece3.6476
Mašić B. 1996: Az apatini temetők. Üzenet 26(7–8): 309–312.
Mesinger B. 2002: Osječka groblja. Povijest ukopa. Ukop, Osijek, 136 pp.
Molnár Cs., Bauer N., Csathó A. I., Szigeti V., Schmidt D. 2020: Az *Oenothera pycnocarpa* Atk. et Bartl. Magyarországon, és kiegészítések néhány idegenhonos faj hazai elterjedéséhez. Botanikai Közlemények 107(2): 177–202. https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2020.107.2.177
Molnár Cs., Schmidt D., Bauer N. 2022: Az *Iris orientalis* Mill. Magyarországon és kiegészítések idegenhonos fajok hazai elterjedéséhez. Botanikai Közlemények 109(2): 165–200. https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2022.109.2.165
Molnár V. A. (szerk.) 2018: Élet a halál után. A temetők élővilága. Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Növénytani Tanszék, Debrecen, 216 pp.
POWO 2025: Plants of the World Online. Facilitated by the Royal Botanic Gardens, Kew. Published on the Internet; https://powo.science.kew.org/ (hozzáférés: 2025.07.14)
Priszter Sz. 1998: Növényneveink. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 547 pp.
Prodán Gy. 1915: Bács-Bodrog vármegye flórája. Magyar Botanikai Lapok 14(5–12): 120–269.
Raj R., Nagy I. 1996: Református temetőink. Üzenet 26(7–8): 382–389.
Sarić M., Diklić N. (eds) 1986: Flora SR Srbije 10. SANU, Beograd

Schmidt D., Mesterházy A., Molnár Cs., Süveges K., Wolf M., Csathó A. I., Bauer N. 2024: A *Bidens connata* Muhl. ex Willd. Magyarországon és kiegészítések idegenhonos fajok hazai elterjedéséhez. Botanikai Közlemények 111(2): 161–210. https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2024.111.2.161

Schmidt G., Tóth I. 2006: Kertészeti dendrológia. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 406 pp.

Seléndy Sz. (szerk.) 1972: Temetőkert. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 258 pp.

Silling I. 1996: A kupuszinai temető. Üzenet 26(7–8): 346–356.

Simon T. 2000: A magyarországi edényes flóra határozója. Harasztok – virágos növények. 4. átdolgozott kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 976 pp.

Sonkoly J., Tóth E., Balogh N., Balogh L., Bartha D., Csendesné Bata K., Bátori Z., Békefi N., Botta-Dukát Z., Bölöni J., Csecserits A., Csiky J., Csontos P., Dancza I., Deák B., Dobolyi Z. K., E-Vojtkó A., Gyulai F., Hábenczyus A. A., Henn T., Horváth Czékus G. 160 F., Höhn M., Jakab G., Kelemen A., Király G., Kis Sz., Kovacsics-Vári G., Kun A., Lehoczky É., Lengyel A., Lhotsky B., Löki V., Lukács B. A., Matus G., McIntoshBuday A., Mesterházy A., Miglécz T., Molnár V. A., Molnár Zs., Morschhauser T., Papp L., Pósa P., Rédei T., Schmidt D., Szmorad F., Takács A.,Tamás J., Tiborcz V., Tölgyesi Cs., Tóth K., Tóthmérész B., Valkó O., Virók V., Wirth T. Török P. 2023: PADAPT 1.0 – the Pannonian Dataset of Plant Traits. Scientific Data 10: 742. https://doi.org/10.1038/s41597-023-02619-9

Soó R., Kárpáti Z. 1968: Növényhatározó II. Harasztok – virágos növények. Tankönyvkiadó, Budapest, 846 pp.

Stojanović V., Jovanović I. 2018: Pregled invazivnih i potencijalno invazivnih vrsta biljaka u Republici Srbiji i okruženju u cilju utvrđivanja njihovog statusa na nacionalnom nivou. Zaštita prirode 68(1): 41–59. https://doi.org/10.5937/ZasPri1802041S

Sturc B. 1997: A Szabadka-Horgosi-homokpuszta természetes fl óraképe és megőrzésének kérdései. Életjel Könyvek 73. Sajtó alá rendezte Czékus G. és Kiss D., Szabadegyetem, Szabadka, 216 pp.

Süveges K. 2023: Adatok a Duna–Tisza köze flórájának ismeretéhez. Botanikai Közlemények 110(2): 111–154. https://doi.org//10.17716/BotKozlem. 2023.110.2.111

Süveges K. 2025: Adatok a Duna–Tisza köze flórájának ismeretéhez II. Botanikai Közlemények 112(2): 163–190. https://doi.org//10.17716/BotKozlem. 2025.112.2.163

Szőke A. 2024: Kishegyes temetőinek néprajza. Kiss Lajos Néprajzi Társaság, Kishegyes, 84 pp.

Takács F. 2003: Végtelen csönd. Az örök vadászmezők. Vas megye, Szombathely temetőiről és temetéseiről. Vas Megyei Temetkezési Vállalat, Szombathely, 224 pp.

Tóth I. 2012: Lomblevelű díszfák, díszcserjék kézikönyve. Tarkavirág Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Budapest, 789 pp.

Udvardy L. (szerk.) 2008: A kertészeti növénytan növényismereti kompendiuma. Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kara – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 124 pp.

Ujvárosi M. 1957: Gyomnövények, gyomirtás. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 786 pp.

Világháló hivatkozások:

http1 – https://bti.budapestikozmuvek.hu/sirgondozas-bti (hozzáférés: 2024.07.31)

http2 – https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2010/5/3/reg Službeni glasnik RS. 5/2010, 47/2011, 32/2016 i 98/2016: Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva. (A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 5/2010, 47/2011, 32/2016 és 98/2016: Szabályzat a fokozottan védett és védett növény-, állat- és gombafajok védelméről és annak kihirdetéséről). (hozzáférés: 2024. 08. 14)

12. PRESENTATION OF THE FLORA RICHNESS OF THE KISHEGYES (MALI IĐOŠ) CEMETERIES

Géza CZÉKUS
czekus.geza@gmail.com

Summary
Key words: invasive species, natural vegetation, ornamental plants, protected species, rows of trees, steppe remnants.
Researchers tipically focus on the cultural significance of cemeteries. Most of the publications are ethnographic. However, cemeteries are also invaluable in providing ahabitat or even arefugia for animals, fungi and plants. In this paper, the flora of three cemeteries in Kishegyes (Mali Iđoš, Vojvodina, Serbia) is described. The cemeteries are typical of the region, and part of their area is used for arable crop production. The flora was surveyed by visiting the cemeteries every 10–15 days during the vegetation period between 2021 and 2023. As a result, 390 plant species were identified of which 196 species are used for grave decoration, while 217 species have established spontaneously. Among others, the latter group contains 68 species surviving from the natural vegetation and one cultivated plant species. Altogether, 13 protected or strictly protected plant species in Serbia were encountered, out of which only 4 (*Adonis vernalis, Ornithogalum boucheanum, Ranunculus illyricus, Salvia austriaca*) occur naturally; the rest are planted from propagules obtained from horticultural trade and thus have an alien genetic makeup. In a landscape that has been under agricultural cultivation for centuries, cemeteries can oft often be the last refuge for many species of original vegetation, acting as a kind of gene bank. This is holds less true of the Kishegyes cemeteries: the number of remaining species of the original natural vegetation is low, as a total of 68 species are considered to be remnants of the steppe vegetation. The flora of these cemeteries includes *Hypericum perforatum*, a species rare in the region, but not protected, althoughits collection is regulated. In addition to species that are typically planted in cemeteries, ornamental plants that are popular today can also be found. Besides planted ornamental plants, members of the local spontaneous vegetation with ornamental value are also used for grave decoration. As for the geographical origin of the ornamental plants, 88 species are European, 40 are North American, 35 are Asian, and a few are from African, Australia and Central and South America. Among these ornamental species, herbaceous perennials are the most numerous, followed by shrubs, chamaephytes and annuals. There are relatively few tree species, and only 5 rows of trees. Among spontaneously occurring species, 171 are native and 44 are non-native. Annual species have the greatest share followed by herbaceous perennials, while trees and shrubs are represented by only a few species only. Among the plants encountered in cemeteries, there is a high number of alien species (155), including those that are invasive in Serbia (34). Many of these are planted as ornamental plants. The selective effect of multiple mowing in a year is apparent; the small populations of rare species are those most decimated.

Citation: Czékus G. 2025: Kishegyes település (Mali Iđoš, Vajdaság, Szerbia) temetőinek flórája. Bot. Közlem. 112(2): 143–162. https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2025.112.2

13. PREZENTACIJA BOGASTVA FLORE GROBLJA MALOG IĐOŠA

Geza CEKUŠ
czekus.geza@gmail.com

Sažetak
Ključne reči: invazivne vrste, prirodna vegetacija, ukrasne biljke, zaštićene vrste, redovi drveća, ostaci stepe.
Istraživači se obično bave kulturnim vrednostima groblja. Većina publikacija je etnografskog karaktera. Međutim, groblja su takođe neprocenjiva u pružanju staništa ili čak utočišta za životinje, gljivice i biljke. U ovom radu je opisana flora tri groblja u Malom Iđošu (Vojvodina, Srbija), u Kishegyes-u. Ova groblja su tipična za region, a deo njihovog područja se koristi za proizvodnju poljoprivrednih kultura. Flora je ispitana posetom grobljima svakih 10–15 dana tokom vegetacionog perioda od 2021. do 2023. godine. Kao rezultat toga, identifikovano je 390 biljnih vrsta, od kojih se 196 vrsta koristi za ukrašavanje grobova, dok se 217 vrsta spontano ustanovilo. Među ostalih, ova druga grupa sadrži 68 vrsta koje su preživele iz prirodne vegetacije i jednu vrstu gajene biljke. Ukupno je pronađeno 13 biljnih vrsta zaštićenih ili strogo zaštićenih u Srbiji, od kojih se samo 4 (*Adonis vernalis, Ornithogalum boucheanum, Ranunculus illyricus, Salvia austriaca*) javljaju prirodno; ostale su zasađene od zaliha dobijenih iz hortikulturne trgovine, pa je njihov genetski sastav stranac. U pejzažu koji je vekovima bio pod poljoprivrednom obradom, groblja često mogu biti poslednje utočište, neka vrsta banke gena, za mnoge vrste izvorne vegetacije. To manje važi za groblja Malog Iđoša: broj preostalih vrsta izvorne prirodne vegetacije je mali, jer se ukupno 68 vrsta smatra ostacima stepske vegetacije. Flora ovih groblja uključuje *Hypericum perforatum*, vrstu retku u regionu, iako nije zaštićena; samo je njeno sakupljanje pod regulacijom (spada u grupu biljnih vrsta koje su komercijalne a na njih se odnose odredbe Uredbe o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore). Pored vrsta koje se obično sade na grobljima, mogu se naći i ukrasne biljke koje su danas u modi. Pored zasađenih ukrasnih biljaka, za ukrašavanje grobova koriste se i pripadnici lokalne spontane vegetacije sa ukrasnom vrednošću. Što se tiče geografskog porekla ukrasnih biljaka, 88 vrsta je evropskih, 40 severnoameričkih, 35 azijskih i nekoliko afričkih, australijskih i centralno- i južnoameričkih. Među ukrasnim vrstama, zeljaste višegodišnje biljke su najbrojnije, zatim žbunje, hamefiti i jednogodišnje. Postoji relativno malo vrsta drveća, a postoji samo 5 redova drveća. Među spontano naseljenim vrstama, 171 je autohtona, a 44 strana. Jednogodišnje vrste imaju najveći udeo, zatim zeljaste višegodišnje biljke, dok su drveće i žbunje zastupljeni sa samo nekoliko vrsta. Među biljkama koje se sreću na grobljima, postoji veliki broj stranih vrsta (155), uključujući i one koje su invazivne u Srbiji (34), a mnoge od njih se sade kao ukrasne biljke. Selektivni efekat višestrukog košenja u godini je očigledan; male populacije retkih vrsta su one koje su najviše desetkovane.

Citacija: Czékus G. 2025: Kishegyes település (Mali Iđoš, Vajdaság, Szerbia) temetőinek flórája. Bot. Közlem. 112(2): 143–162. https://doi.org/10.17716/BotKozlem.2025.112.2

14. NÉVMUTATÓK

A kishegyesi temetőkben talált növényfajok jegyzéke

Tudományos név szerint

Tudományos név	Magyar név	Szerb név
Abutilon theophrasti Medik.	sárga selyemmályva	lipica
Acer negundo L.	zöld juhar	javor jasenolisni
Acer palmatum Thunb.	ujjas juhar	javor prstolisni
Acer platanoides L.	korai juhar	mleč
Achillea filipendulina Lam.	jószagú vagy sárga cickafark	hajdučka trava žuta
Achillea millefolium L.	közönséges cickafark	hajdučka trava
Achillea ptarmica L.	kenyérbél cickafark	rebrac
Adonis vernalis L.	tavaszi hérics	gorocvet
Ageratum houstonianum Mill.	kék bojtocska	goreća ljubav
Agrimonia eupatoria L.	közönséges párlófű	petrovac
Agrostis stolonifera L.	fehér tippan	rosulja
Ailanthus altissima (Mill.) Swingle	mirigyes bálványfa (nép. ecetfa)	kiselo drvo, pajasen
Ajania pacifica (Nakai) K. Bremer & Humphries	japán aranykrizantém	srebrno-zlatna krizantema
Ajuga chamaepitys (L.) Schreb.	kalincaínfű	ivica, mali bor
Ajuga reptans L.	indás ínfű	ivica puzava
Alcea rosea L.	kerti mályvarózsa	slez pitomi
Alliaria petiolata (M. Bieb.) Cavara et Grande	hagymaszagú kányazsombor	lukovac
Allium cristophii Trautv.	léggömbhagyma	luk perzijski
Allium giganteum Regel	óriás díszhagyma	luk ukrasni
Allium sphaerocephalon L.	bunkós hagyma	luk ukrasni
Allium vineale L.	bajuszos hagyma	belučka
Amaranthus retroflexus L.	szőrös disznóparéj	štir
Amaryllis belladonna L.	hölgyliliom	amarilis beladona
Ambrosia artemisiifolia L.	ürömlevelű parlagfű	ambrozija
Amygdalus communis L.	közönséges mandula	badem
Anagallis arvensis L.	mezei tikszem	vidovčica
Anchusa officinalis L.	orvosi atracél	volovski jezik
Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm.	zamatos turbolya	krbuljica baštenska
Antirrhinum majus L.	kerti oroszlánszáj (nép. tátika)	zevalica
Aquilegia nigricans Baumg.	feketéllő harangláb	kandilka
Aquilegia vulgaris L.	közönséges harangláb	kandilka, popina kapica
Arenaria serpyllifolia L.	kakukk-homokhúr	mišje uvo
Armeria alpina (Hoppe) Willd.	havasi istác	armerija
Artemisia schmidtiana Maxim.	japán üröm	pelen svilasti
Artemisia vulgaris L.	fekete üröm	pelen
Arum maculatum L.	foltos kontyvirág	kozlac
Asclepias syriaca L.	közönséges selyemkóró	perje cigansko, svilenica
Asparagus officinalis L.	közönséges spárga	šparga
Asparagus tenuifolius Lam.	vékonylevelű spárga	šparga tankolisna
Asperugo procumbens L.	ragadós magiszák	prilep
Aster dumosus Hoffm.	törpe őszirózsa	zvezdan
Aster novi-belgii L.	sötétlila őszirózsa	aster novi-belgii
Astragalus onobrychis L.	zászlós csüdfű	kozinac

Atriplex tatarica L.	tatár laboda	loboda visoka
Aubrieta cultorum Bergmans	pázsitviola	aubrijeta ljubičasta, jastučac
Avena sativa L.	abrakzab	ovas, zob
Ballota nigra L.	fekete peszterce	tetrljan modri
Begonia semperflorens Link et Otto	mindignyíló (kerti) begónia	begonija voštana
Bellis perennis L.	vad százszorszép (nép. krajcárka, pénzvirág)	krasuljak, bela rada
Bergenia crassifolia (L.) Fritsch	vaskos bőrlevél	bergenija
Berteroa incana (L.) DC.	fehér hamuka	sivac
Bromus hordeaceus L.	puha rozsnok	ovsik
Bromus sterilis L.	meddő rozsnok	ovsik
Bromus tectorum L.	fedél rozsnok	vlasulja
Broussonetia papyrifera (L.) Vent.	kínai papíreper	dudovac, dud japanski
Brunnera macrophylla I.M. Johnston	nagylevelű kaukázusi nefelejcs	kavkaski ne zaboravi me
Bryonia alba L.	fekete földitök	tikva debela
Buglossoides arvense (L.) I. M. Johnston	mezei gyöngyköles	divlja proja, poljso vrapseme
Buxus sempervirens L.	örökzöld puszpáng (nép. bukszus)	šimšir
Calendula officinalis L.	orvosi körömvirág	neven
Calepina irregularis (Asso) Thell.	ráncos matyó	lanak
Callistephus chinensis (L.) Nees	díszes kertiőszirózsa	lepa kata
Campanula glomerata L.	csomós harangvirág	zvončić gronjasti
Campsis radicans (L.) Seem.	trombitafolyandár	tekoma, kampsis
Canna generalis L. H. Baley	kerti kanna	kana
Capsella bursa-pastoris (L.) Medik.	közönséges pásztortáska	tarčužak, rusomača, hoću-neću
Cardaria draba (L.) Desv.	közönséges útszéli-zsázsa	kupusac
Carduus acanthoides L.	útszéli bogáncs	stričak
Carduus nutans L.	bókoló bogáncs	stričak
Carex praecox Schreb.	korai sás	oštrica prolećna
Catharanthus roseus (L.) G. Don.	rózsameténg	vinka madagaskarska
Celtis occidentalis L.	nyugati ostorfa (nép: bogyós, galagonya)	koprivić zapadni
Centaurea cyanus L.	kék búzavirág	različak
Cerastium tomentosum L.	molyhos madárhúr	letnji sneg
Cerasus vulgaris Mill.	meggy	višnja
Chamaecyparis lawsoniana (A. Murray) Parl.	oregoni hamisciprus	pačempres lavsonov
Chamaecyparis pisifera (Siebold et Zucc.) Endl.	szavara hamisciprus	pačempres (pačempres plavi="boulevard-ov"
Chelidonium majus L.	vérehulló fecskefű	rosopas, rusa
Chenopodium album L.	fehér libatop	pepeljuga
Chenopodium hybridum L.	pokolvar-libatop	pepeljuga srcolisna
Chrysanthemum × morifolium (Ramat.) Hemsl.	kínai ehető krizantém	hrizantema
Cichorium intybus L.	mezei katáng (nép. katánkóró)	vodopija
Cineraria maritima L.	hamvaska	pepeljuga srebrna
Clinopodium vulgare L.	közönséges borsfű	bukvica
Commelina communis L.	azúrkék kommelina	komelina obična
Consolida ajacis (L.) Schur	kerti szarkaláb	grančica
Consolida regalis Gray	mezei szarkaláb	žavornjak
Convallaria majalis L.	májusi gyöngyvirág	đurđevak
Convolvulus arvensis L.	apró szulák	poponac
Conyza canadensis (L.) Cronquist	kanadai betyárkóró	repušnjača

Coreopsis grandiflora Hogg ex Sweet	nagyfészkű szépecske vagy menyecskeszem	koreopsis veliki
Coreopsis lanceolata L.	lándzsalevelű szépecske vagy menyecskeszem	koreopsis kopljasti
Cornus sanguinea L.	vörösgyűrű-som	dren
Cortaderia selloana (Schult. & Schult. f.) Asch. & Graebn.	ezüstös pampafű	pampas trava
Corylus avellana L.	közönséges mogyoró	leska, obična
Cosmos bipinnatus Cav.	kerti pillangóvirág	kosmos
Cotoneaster horizontalis Decne.	kerti madárbirs	dunjarica polegla
Crataegus monogyna Jacq.	egybibés galagonya	glog jednosemeni beli
Crepis setosa Haller	serteszőrű zörgőfű	čekinjuša
Crepis tectorum L.	hamvas zörgőfű	odvraćenica
Crinum powellii hort. ex Baker	rózsás ernyősliliom	krinum
Crocus chrysanthus Hayek	korai sáfrány	kaćun, šafran
Cuscuta campestris Yunck.	nagy aranka	vilina kosica
Cynodon dactylon (L.) Pers.	közönséges csillagpázsit (nép. tarack)	zubača
Cynoglossum officinale L.	közönséges ebnyelvfű	mišinac
Dactylis glomerata L.	csomós ebír	ježevica
Dahlia x *variabilis* (Willd.) Desf.	dália	dalija, georgina
Datura stramonium L.	csattanó maszlag	tatula
Daucus carota L.	vadmurok	mrkva, šargarepa
Delosperma congestum L.Bolus	sárga délvirág	ledeni cvet, delosperma
Delosperma cooperi (Hook.f.) L.Bolus	bíborvörös délvirág	ledeni cvet plavi, delosperma
Delphinium × *cultorum* Voss	kerti sarkantyúfű	žavornjak
Descurainia sophia (L.) Webb	parlagi sebforrasztófű	strižica
Dianthus barbatus L.	török szegfű	karanfil kitnjasti
Dianthus caryophyllus L.	kerti szegfű	karanfil baštenski
Dianthus gratianopolitanus Vill.	pünkösdi szegfű (nép. májusi szegfű)	karanfil mirisni
Dianthus plumarius L.	tollas szegfű Priszter (1986)	karanfil baštenski
Dicentra spectabilis (L.) Lemarie	szívvirág	minđušica
Digitaria sanguinalis (L.) Scop.	pirók ujjasmuhar	svračica obična
Diplotaxis muralis (L.) DC.	fali kányazsázsa	mirunka
Dipsacus laciniatus L.	héjakút mácsonya	vodostanj visoki
Echinacea purpurea (L.) Moench	bíbor kasvirág	ehinacea purpurna
Echinochloa crus-galli (L) P. Beauv.	közönséges kakaslábfű	muhar veliki
Echium vulgare L.	terjőke kígyószisz	lisičina
Eleusine indica (L.) Gaertn.	aszályfű	kokošja noga
Elymus repens (L.) Gould	közönséges tarackbúza	pirevina
Eragrostis minor Host	kis tőtippan	eragrostis
Eranthis hyemalis (L.) Salisb.	kikeletnyitó téltemető	kukurjak
Erica carnea L.	hússzínű hanga	crnjuša, zimocvet
Erigeron annuus (L.) Pers.	egynyári seprence	krasolika
Erodium cicutarium (L.) L'Hér.	bürök-gémorr	živa trava
Erophila verna (L.) Chevall.	tavaszi ködvirág	nemoćnica prolećna
Eschscholzia californica Cham.	kaliforniai kakukkmák	mak kalifornijski
Euonymus europaeus L.	csíkos kecskerágó	kurika
Euonymus fortunei (Turcz.) Hand.-Mazz.	repkény kecskerágó	kurikovina
Euonymus japonicus L. f.	japán kecskerágó	kurika japanska
Euphorbia cyparissias L.	farkaskutyatej	mlečika uskolisna
Euphorbia helioscopia L.	napraforgó-kutyatej	mlečika sitna
Euphorbia maculata L.	foltos kutyatej	mlečika

Euphorbia marginata Pursh.	Jégvirág vagy tarka kutyatej	mlečika ukrasna bela
Euphorbia myrsinites L.	délszaki kutyatej	mlečika puzava
Fallopia aubertii (L. Henry) Holub	kínai-iszalag	vijušac
Fallopia convolvulus (L.) A. Löve	szulákkeserűfű	vijušac njivski
Festuca pallens Host	deres csenkesz	vlasulja bleda
Festuca pseudovina Hack.	sovány csenkesz	metlica uska
Festuca rupicola Heuff.	barázdált csenkesz	vasulja brazdasta
Forsythia × intermedia Zabel	hibrid aranycserje	forsitija hibridna
Fragaria vesca L.	erdei szamóca	jagoda
Fraxinus excelsior L.	magas kőris	jasen beli, jasen gorski
Fraxinus pennsylvanica Marshall	amerikai kőris	jasen pensilvanski
Fritillaria imperialis L.	császárkorona (nép. császárliliom)	carska kruna
Fumaria officinalis L.	orvosi füstike	dimnjača, rosopas
Gagea pratensis (Pers.) Dumort.	mezei tyúktaréj	trolučac livadski
Gaillardia aristata Pursh	évelő kokárdavirág	gailardija, kokarda
Gaillardia pulchella Foug.	kétszínű kokárdavirág	gailardija, kokarda
Galanthus elwesii Hook.f.	pompás hóvirág	visibaba velika
Galanthus nivalis L.	kikeleti hóvirág	visibaba
Galium aparine L.	ragadós galaj	broć divlji
Galium verum L.	tejoltó galaj	ivanjsko cveće
Gazania rigens (L.) Gaertn.	pompás záporvirág	gazanija, sunčica
Geranium macrorrhizum L.	illatos gólyaorr	zdravac
Geranium pusillum Burm. f.	apró gólyaorr	ilja crvena bubrežasta sitna
Geranium robertianum L.	nehézszagú gólyaorr	živa trava
Geranium sanguineum L.	piros gólyaorr	devojačko oko, zdravinjak
Gladiolus × gandavensis Van Houtte	kerti kardvirág	sabljičica, gladiola
Glechoma hederacea L.	kerek repkény	dobričica
Gleditsia triacanthos L.	tövises lepényfa (nép. glédics)	gledičija
Goniolimon tataricum (L.) Boiss.	tatár sóvirág	statica tatarska
Gypsophila elegans M.Bieb.	egynyári fátyolvirág	šlajer
Hedera helix L. BIZTOS	közönséges borostyán	bršljan
Helichrysum bracteatum (Vent.) Willd.	szalmavirág, szalmarózsa	slamno cveće
Heliotropium europaeum L.	európai kunkor	posunac
Hemerocallis fulva L.	lángszínű sásliliom	ljiljan
Hemerocallis lilio-asphodelus L.	sárga sásliliom	ljiljan žuti
Heuchera sanguinea Engelm.	vérvörös tűzeső	zvončić koralni
Hibiscus syriacus L.	szíriai mályvacserje	oslez
Hibiscus trionum L.	vetési varjúmák	varovnica
Holosteum umbellatum L.	olocsán	blavan
Hordeum murinum L.	egérárpa	popino prase
Hosta plantaginea (Lam.) Aschers.	nagy árnyékliliom	hosta
Hosta ventricosa Stearn	tojásdadlevelű árnyékliliom	hosta ventrikoza
Hyacinthus orientalis L.	kerti jácint	zumbul
Hyoscyamus niger L.	bolondító beléndek	bunika
Hypericum perforatum L.	közönséges orbáncfű	kantarion
Iberis sempervirens L.	örökzöld tatárvirág	biserak
Ipomoea purpurea (L.) Roth	bíboros hajnalka (nép. hajnalicska)	ladolež, slak ukrasni
Iris pumila L.	apró nőszirom	perunika niska
Iris x *germanica* L.	kerti nőszirom (és hibridek)	perunika plava, perunika baštenska
Juglans regia L.	királydió	orah
Juniperus chinensis L.	kínai boróka	kleka kineska

Juniperus communis L.	közönséges boróka	kleka
Juniperus horizontalis Moench	henye boróka	kleka polegla, kleka horizontalna
Juniperus sabina L.	nehézszagú boróka	somina
Juniperus squamata Lamb.	himalájai boróka	kleka planinska
Juniperus virginiana L.	virginiai boróka	somina virdžinijska
Kalanchoë blossfeldiana Poelln.	tömött korallvirág	kalanhoja
Kniphofia uvaria (L.) Hook.	fürtös fáklyaliliom	tritoma
Koeleria glauca (Spreng.) DC.	deres fényperje	trava rđava
Koelreuteria paniculata Laxm.	bugás csörgőfa	kelreuteria, drvo lampion
Lactuca serriola L.	keszeg saláta	salata divlja
Lamium amplexicaule L.	bársonyos árvacsalán	mrtva kopriva, njivna kopriva
Lamium maculatum L.	foltos árvacsalán	mrtva kopriva maljava
Lamium purpureum L.	piros árvacsalán	mrtva kopriva
Lavandula angustifolia Mill.	közönséges levendula	lavandula
Leontodon autumnalis L.	őszi oroszlánfog	čoloček brdski
Lepidium campestre (L.) R. Br.	mezei zsázsa	biberika
Leucanthemum x *superbum* (Bergmans ex J.W. Ingram) D.H.Kent	kerti margaréta	ivančica, bela rada
Ligustrum ovalifolium Hassk.	széleslevelű fagyal	kalina jajolisna
Lilium candidum L.	fehér liliom (nép. Szt. Antal liliom)	krin, ljiljan
Linaria genistifolia (L.) Mill.	rekettyelevelű gyújtványfű	lanilist planinski
Linum austriacum L.	hegyi len	lan plavetni
Lobularia maritima (L.) Desv.	illatos ternye (mézvirág)	medeni cvet
Lolium perenne L.	angolperje	ljulj engleski
Lycium barbarum L.	közönséges ördögcérna	živa ograda, vučac
Lysimachia nummularia L.	pénzlevelű lizinka	metilj, protivak
Maclura pomifera (Raf.) C.K. Schneid.	amerikai narancseper	maklura
Mahonia aquifolium (Pursh) Nutt.	magyallevelű mahónia	mahonija
Malva neglecta Wallr.	papsajt mályva	slez sitni
Malva sylvestris L.	erdei mályva	slez crni
Marrubium peregrinum L.	fehér pemetefű	očajnica
Marrubium vulgare L.	orvosi pemetefű	tetrljan beli
Matricaria recutita L.	orvosi székfű	kamilica, titrica
Matthiola bicornis DC.	görög viola (nép. estike)	frajla noćna
Medicago falcata L.	sárkerep lucerna	lucerka žuta
Medicago lupulina L.	komlós lucerna	dunjica
Medicago sativa L.	takarmány lucerna	lucerka
Melilotus officinalis (L.) Pall.	orvosi somkóró	kokotac
Mirabilis jalapa L.	nagy csodatölcsér	noćurak peruanski
Miscanthus sinensis Andersson	virágosnád	šaš kineski, kineska srebrna trava
Morus alba L.	fehér eperfa	dud beli
Morus nigra L.	fekete eperfa	dud crni
Muscari botryoides (L.) Mill.	epergyöngyike	presličica
Muscari comosum (L.) Mill.	üstökös gyöngyike	presličica kitnjasta
Muscari neglectum Guss. ex Ten,	fürtös gyöngyike	presličica razgranjena
Myosotis arvensis (L.) Hill	parlagi nefelejcs	spomenak, muška vernost
Myosotis sylvatica (Ehrh.) Hoffm.	erdei nefelejcs	zmijine oči
Narcissus incomparabilis Mill.	pompás nárcisz	narcis
Narcissus poëticus L.	fehér nárcisz	narcis beli
Narcissus pseudonarcissus L.	csupros nárcisz	zelenkada
Nigella arvensis L.	mezei kandilla	mačkovi brkovi, crnika
Nigella damascena L.	borzaskata	čupava kata

Nonea pulla (L.) DC.	közönséges apácavirág	samak
Oenothera biennis L.	parlagi ligetszépe	noćurak žuti
Oenothera macrocarpa Nutt.	missouri ligetszépe	noćurak
Oenothera speciosa Nutt.	pompás ligetszépe	noćurak roze
Onopordum acanthium L.	közönséges szamárbogáncs	čkalj magareći
Opuntia humifusa (Raf.) Raf.	heverő medvetalpkaktusz (nép. fügekaktusz)	opuncija
Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch.	kónya sárma vagy madártej	ptičje mleko, zelenocvetni vranji luk
Ornithogalum umbellatum L.	ernyős sárma vagy madártej	ptičje mleko
Oxalis corniculata L.	szürke madársóska	soca zlatna
Oxalis stricta L.	felálló madársóska	soca zečja, soca žuta
Oxalis triangularis A.St.-Hil.	háromszöglevelű madársóska	detelina ukrasna
Paeonia lactiflora Pallas	illatos bazsarózsa (nép. pünkösdi r.)	božur zeljasti, božur kineski
Paeonia officinalis L.	-bazsarózsa	božur
Papaver rhoeas L.	pipacs	bulka, turčinak
Parthenocissus inserta (A. Kern.) Fritsch	közönséges vadszőlő	loza divlja
Pelargonium x *hortorum* L. H. Bailey	kerti vagy közönséges muskátli	muškatla obična
Perilla frutescens (L.) Britton	feketecsalán (nép. díszcsalán)	kopriva crna
Persicaria orientalis (L.) Gray	karmazsinvirág	dvornik
Petunia × *atkinsiana* D. Don	nagyvirágú petúnia	petunija
Phlox drummondii Hook.	kerti vagy egynyári lángvirág	plamenac
Phlox paniculata L.	bugás lángvirág	plamenac
Phlox subulata L.	árlevelű lángvirág	plamenac puzavi
Phytolacca esculenta van Houtte	kínai alkörmös	vinobojka
Plantago lanceolata L.	lándzsás útifű	bokvica, muška bokvica
Plantago media L.	közepes útifű	bokvica
Poa annua L.	egynyári perje	livadarka
Poa bulbosa L.	gumós perje	livadarka lukovičasta
Poa pratensis L.	réti perje	livadarka vlasenica
Polygonatum odoratum (Mill.) Druce	soktérdű salamonpecsét	zaliz, pokosnica
Polygonum aviculare L.	madár-porcsinkeserűfű	troskot
Portulaca grandiflora Hook.	nagyvirágú porcsin (nép. kukacvirág, jegeske)	prkos
Portulaca oleracea L.	kövér porcsin (nép. zsírfű, zsírparé)	tušt
Potentilla arenaria Borkh.	homoki pimpó	čelašica sitna
Potentilla argentea L.	ezüst pimpó	steža petoprsna
Potentilla reptans L.	indás pimpó	petoprsnica
Primula sp.	kankalin (nép. primula)	jagorčevina
Prunella vulgaris L.	közönséges gyíkfű	crnj
Prunus cerasifera Ehrh.	cseresznyeszilva (nép. fosószilva)	džanarika
Prunus domestica L.	házi szilva	šljiva
Prunus laurocerasus L.	babérmeggy	lovorvišnja
Pseudolysimachion spicatum (L.) Opiz	macskafarkú fürtösveronika	veronika klasasta
Pulmonaria officinalis L.	orvosi tüdőfű	plutnjak
Ranunculus acris L.	réti boglárka	ljutić
Ranunculus ficaria L.	salátaboglárka	zlatica, ledinjak
Ranunculus illyricus L.	selymes boglárka	ljutić svilasti
Reseda lutea L.	vad rezeda	rezeda
Rhus typhina L.	ecetszömörce (nép. ecetfa)	ruj dlakavi
Ribes aureum Pursh	aranyribiszke	ribizla
Robinia pseudoacacia L.	fehér akác (nép. ákác, ágác, bagrema)	bagrem

Robinia viscosa Vent.	enyves akác	bagrem lepljivi
Rosa canina L.	gyepű rózsa	ruža divlja
Rosa sp.	nemes rózsa	ruža gajena
Rosmarinus officinalis L.	rozmaring	ruzmarin
Rubus fruticosus L.	földi szeder (vadszeder)	kupina
Rudbeckia fulgida Meehan	pompás kúpvirág	rudbekija
Rudbeckia triloba L.	kisfészkű kúpvirág	rudbekija trokrilna
Rumex obtusifolius L.	réti lórom	kiselica tupolisna
Salix caprea L.	kecskefűz	iva
Salvia austriaca Jacq.	osztrák zsálya	kadulja, žalfija gajič pamuk trava
Salvia nemorosa L.	ligeti zsálya	kadulja, žalfija
Salvia sclarea L.	muskotály zsálya	kadulja, žalfija
Salvia splendens Sellow ex Schultes	paprikavirág	kadulja ukrasna
Sambucus ebulus L.	földi vagy gyalogbodza	burjan
Sambucus nigra L.	fekete bodza	zova, bazga
Saponaria officinalis L.	orvosi szappanfű	sapunjača belonoga
Satureja hortensis L.	kerti csombor	čubar
Saxifraga × *arendsii* Engl.	Arends-kőtörőfű (mohalevelű kőtörőfű)	kamenika
Securigera varia (L.) Lassen	tarka koronafürt	ajčica
Sedum acre L.	borsos varjúháj	žednjak jarić
Sedum aizoon L.	aranysárga varjúháj	sedum aizon, žednjak
Sedum album L.	fehér varjúháj	žednjak beli
Sedum hispanicum L.	deres varjúháj	bobinjača
Sedum maximum (L.) Hoffm.	bablevelű varjúháj (varjúbab)	bobovnik
Sedum rupestre L.	kövi varjúháj	žednjak sinjasti
Sedum sexangulare L.	hatsoros varjúháj	bobovnik
Sedum sieboldii Poit.	októberi varjúháj	žednjak okrugli
Sedum spectabile Boreau	pompás varjúháj	ranjenik, debela koka
Sempervivum tectorum L.	házi kövirózsa	čuvarkuća
Senecio vulgaris L.	közönséges aggófű	žablja trava
Setaria verticillata (L.) P. Beauv.	ragadós muhar	krpelj, krpiguz
Setaria viridis (L.) P. Beauv.	zöld muhar	muarika
Silene alba (Mill.) E. H. L. Krause	fehér mécsvirág	pucavac beli
*Silene pendul*a L.	bókoló habszegfű	pucavac
Silene vulgaris (Moench) Garcke	hólyagos habszegfű	pucavac
Sinapis arvensis L.	vadrepce	gorušica
Sisymbrium orientale L.	hamvas zsombor	oranj istočni
Solanum nigrum L.	fekete csucsor	pomoćnica
Solidago gigantea Aiton	magas aranyvessző	zlatica velika
Sonchus arvensis L.	mezei csorbóka	gorčika
Sonchus asper (L.) Hill	szúrós csorbóka	gorčika rapava
Sonchus oleraceus L.	szelíd csorbóka	gorčika
Sophora japonica L.	közönséges japánakác	bagrem japanski
Sorghum halepense (L.) Pers.	fenyércirok	divlji sirak
Spiraea van Houttei (Briot) Zabel	kerti gyöngyvessző	suručica
Stachys annua L.	tarlóvirág (nép. tisztesfű)	čistac sitan
Stachys byzantina K. Koch	nyúlfüle	zečje uši
Stellaria media (L.) Vill.	közönséges tyúkhúr	mišjakinja
Sternbergia lutea (L.) Ker Gawl. ex Nyman	őszi vetővirág	lužarka žuta
Stipa tenuissima Trin.	mexikói árvalányhaj	kovilje

Symphoricarpos albus (L.) S. F. Blake	fehér hóbogyó	biserak beli
Syringa vulgaris L.	közönséges orgona	jorgovan
Tagetes erecta L.	nagy bársonyvirág (nagy büdöske)	kadifa velika
Tagetes patula L.	törpe bársonyvirág (törpe büdöske)	kadifica
Tamarix gallica L.	francia tamariska	tamariška francuska
Taraxacum officinale agg	pongyola pitypang (gyermekláncfű)	maslačak
Taxus baccata L.	közönséges tiszafa	tisa
Teucrium chamaedrys L.	sarlós gamandor	dubačac
Thlaspi arvense L.	mezei tarsóka	kravlja trava
Thuja occidentalis L.	nyugati tuja	tuja zapadna
Thuja orientalis L.	keleti tuja	tuja istočna
Thymus pannonicus All.	magyar kakukkfű	majčina dušica
Thymus pulegioides L.	hegyi kakukkfű	majčina dušica
Thymus vulgaris L.	kerti kakukkfű	majčina dušica
Torilis arvensis (Huds.) Link	vetési tüskemag	krpeljica poljska
Tradescantia pallida (Rose) D. R. Hunt	bíbor pletyka	tradeskancija ljubičasta
Tradescantia virginiana L.	virginiai pletyka	tradeskancija virdžinijska
Tragopogon dubius Scop.	nagy bakszakáll	kozja brada
Trifolium pratense L.	réti here	detelina crvena
Trifolium repens L.	fehér here	detelina bela
Triticum aestivum L.	közönséges búza	pšenica obična
Tulipa gesneriana L.	pompás tulipán	lala baštenska
Ulmus minor Mill.	mezei szil	brest sitnolisni
Ulmus pumila L.	turkesztáni szil	brest sibirski
Urtica dioica L.	nagy csalán	kopriva
Valerianella locusta (L.) Laterr.	saláta-galambbegy	matovilac
Verbascum chaixii Vill.	osztrák ökörfarkkóró	divizma obična
Verbascum lychnitis L.	csilláros ökörfarkkóró	divizma gorska
Verbascum phlomoides L.	szöszös ökörfarkkóró	divizma krupnocvetna
Verbena officinalis L.	közönséges vasfű	vrbena, ljutovnica
Verbena x *hybrida* Voss	kerti verbéna (vasfű)	vrbna
Veronica chamaedrys L.	ösztörűs veronika	zmijina trava
Veronica hederifolia L.	borostyánlevelű veronika	brslinka
Veronica persica Poir.	perzsa veronica	mišjakinja
Veronica polita Fr.	fényes veronica	čestoslavica glatka
Veronica prostrata L.	lecsepült veronika	verenica bledocrvena polegla
Veronica teucrium L.	gamandor veronika	zmijina trava
Veronica triphyllos L.	ujjaslevelű veronika	verenica prstolista
Vicia angustifolia L.	vetési bükköny	grahorica
Vicia cracca L.	kaszanyűg bükköny	graorica
Vinca major L.	nagy télizöld	zimzelen
Vinca minor L.	télizöld metény (kis télizöld)	zimzelen
Viola arvensis Murray	mezei árvácska	ljubičica poljska
Viola odorata L.	illatos ibolya	ljubičica mirisava
Viola x *wittrockiana* Gams	kerti árvácska	ljubičica baštenska
Vitis vinifera L.	kerti szőlő	vinova loza
Xanthium italicum Moretti	olasz szerbtövis	boca zelena
Yucca filamentosa L.	kerti pálmaliliom (nép. jukka, flutka)	juka končasta
Zinnia angustifolia Kunth	keskenylevelű rézvirág (legényvirág, vasrózsa)	dupljan; lepi čovek, cinija uskolisnata
Zinnia elegans L.	pompás rézvirág (legényvirág, vasrózsa)	dupljan; lepi čovek

Magyar név szerint

Magyar név	Tudományos név	Szerb név
abrakzab	*Avena sativa* L.	ovas, zob
ágác(a) → fehér akác		
aggófű, közönséges ~	*Senecio vulgaris* L.	žablja trava
ákác → fehér akác		
akác, enyves ~	*Robinia viscosa* Vent.	bagrem lepljivi
akác, fehér ~ (nép. ákác, ágác, bagrema)	*Robinia pseudoacacia* L.	bagrem
alkörmös, kínai ~	*Phytolacca esculenta* van Houtte	vinobojka
angolperje	*Lolium perenne* L.	ljulj engleski
apácavirág, közönséges ~	*Nonea pulla* (L.) DC.	samak
aranka, nagy ~	*Cuscuta campestris* Yunck.	vilina kosica
aranycserje, hibrid ~	*Forsythia × intermedia* Zabel	forsitija hibridna
aranyribiszke	*Ribes aureum* Pursh	ribizla
aranyvessző, magas ~	*Solidago gigantea* Aiton	zlatica velika
árnyékliliom, nagy ~	*Hosta plantaginea* (Lam.) Aschers.	hosta
árnyékliliom, tojásdadlevelű ~	*Hosta ventricosa* Stearn	hosta ventrikoza
árvacsalán, bársonyos ~	*Lamium amplexicaule* L.	mrtva kopriva, njivna kopriva
árvacsalán, foltos ~	*Lamium maculatum* L.	mrtva kopriva maljava
árvacsalán, piros ~	*Lamium purpureum* L.	mrtva kopriva
árvácska, kerti ~	*Viola* x *wittrockiana* Gams	ljubičica baštenska
árvácska, mezei ~	*Viola arvensis* Murray	ljubičica poljska
árvalányhaj, mexikói ~	*Stipa tenuissima* Trin.	kovilje
aszályfű	*Eleusine indica* (L.) Gaertn.	kokošja noga
atracél, orvosi ~	*Anchusa officinalis* L.	volovski jezik
babérmeggy	*Prunus laurocerasus* L.	lovorvišnja
bagrema → fehér akác		
bakszakáll, nagy ~	*Tragopogon dubius* Scop.	kozja brada
bársonyvirág, nagy ~ (nagy büdöske)	*Tagetes erecta* L.	kadifa velika
bársonyvirág, törpe ~ (törpe büdöske)	*Tagetes patula* L.	kadifica
bazsarózsa	*Paeonia officinalis* L.	božur
bazsarózsa, illatos ~ (nép. pünkösdi rózsa)	*Paeonia lactiflora* Pallas	božur zeljasti, božur kineski
begónia, kerti ~	*Begonia semperflorens* Link et Otto	begonija voštana
begónia, mindignyíló ~ → kerti ~		
beléndek, bolondító ~	*Hyoscyamus niger* L.	bunika
betyárkóró, kanadai ~	*Conyza canadensis* (L.) Cronquist	repušnjača
bodza, fekete ~	*Sambucus nigra* L.	zova, bazga
bogáncs, bókoló ~	*Carduus nutans* L.	stričak
bogáncs, útszéli ~	*Carduus acanthoides* L.	stričak
boglárka, réti ~	*Ranunculus acris* L.	ljutić
boglárka, selymes ~	*Ranunculus illyricus* L.	ljutić svilasti
bogyós (nép) → nyugati ostorfa		
bojtocska, kék ~	*Ageratum houstonianum* Mill.	goreća ljubav
boróka, henye ~	*Juniperus horizontalis* Moench	kleka polegla, kleka horizontalna
boróka, himalájai ~	*Juniperus squamata* Lamb.	kleka planinska
boróka, kínai ~	*Juniperus chinensis* L.	kleka kineska
boróka, közönséges ~	*Juniperus communis* L.	kleka
boróka, nehézszagú ~	*Juniperus sabina* L.	somina
boróka, virginiai ~	*Juniperus virginiana* L.	somina virdžinijska

borostyán, közönséges ~	*Hedera helix* L. BIZTOS	bršljan
borsfű, közönséges ~	*Clinopodium vulgare* L.	bukvica
borzaskata	*Nigella damascena* L.	čupava kata
bőrlevél, vaskos ~	*Bergenia crassifolia* (L.) Fritsch	bergenija
bukszus (nép) → puszpáng		
búza, közönséges	*Triticum aestivum* L.	pšenica obična
búzavirág, kék ~	*Centaurea cyanus* L.	različak
büdöske → bársonyvirág		
bükköny, kaszanyűg ~	*Vicia cracca* L.	graorica
bükköny, vetési ~	*Vicia angustifolia* L.	grahorica
cickafark, jószagú ~	*Achillea filipendulina* Lam.	hajdučka trava žuta
cickafark, kenyérbél ~	*Achillea ptarmica* L.	rebrac
cickafark, közönséges ~	*Achillea millefolium* L.	hajdučka trava
cickafark, sárga ~ →jószagú ~		
csalán, nagy ~	*Urtica dioica* L.	kopriva
császárkorona (nép. császárliliom)	*Fritillaria imperialis* L.	carska kruna
császárliliom → császárkorona		
csenkesz, barázdált ~	*Festuca rupicola* Heuff.	vasulja brazdasta
csenkesz, deres ~	*Festuca pallens* Host	vlasulja bleda
csenkesz, sovány ~	*Festuca pseudovina* Hack.	metlica uska
cseresznyeszilva (nép. fosószilva)	*Prunus cerasifera* Ehrh.	džanarika
csillagpázsit, közönséges ~	*Cynodon dactylon* (L.) Pers.	zubača
csodatölcsér, nagy ~	*Mirabilis jalapa* L.	noćurak peruanski
csombor, kerti ~	*Satureja hortensis* L.	čubar
csorbóka, mezei ~	*Sonchus arvensis* L.	gorčika
csorbóka, szelíd ~	*Sonchus oleraceus* L.	gorčika
csorbóka, szúrós ~	*Sonchus asper* (L.) Hill	gorčika rapava
csörgőfa, bugás ~	*Koelreuteria paniculata* Laxm.	kelreuteria, drvo lampion
csucsor, fekete ~	*Solanum nigrum* L.	pomoćnica
csüdfű, zászlós ~	*Astragalus onobrychis* L.	kozinac
dália	*Dahlia* x *variabilis* (Willd.) Desf.	dalija, georgina
délvirág, bíborvörös ~	*Delosperma cooperi* (Hook.f.) L.Bolus	ledeni cvet plavi, delosperma
délvirág, sárga ~	*Delosperma congestum* L.Bolus	ledeni cvet, delosperma
díszcsalán → feketecsalán		
disznóparéj, szőrös ~	*Amaranthus retroflexus* L.	štir
ebír, csomós ~	*Dactylis glomerata* L.	ježevica
ebnyelvfű, közönséges ~	*Cynoglossum officinale* L.	mišinac
ecetfa → mirigyes bálványfa		
ecetszömörce (nép. ecetfa)	*Rhus typhina* L.	ruj dlakavi
egérárpa	*Hordeum murinum* L.	popino prase
eperfa, fehér ~	*Morus alba* L.	dud beli
eperfa, fekete ~	*Morus nigra* L.	dud crni
ernyősliliom, rózsás ~	*Crinum powellii* hort. ex Baker	krinum
estike → görög viola		
fagyal, széleslevelű ~	*Ligustrum ovalifolium* Hassk.	kalina jajolisna
fáklyaliliom, fürtös ~	*Kniphofia uvaria* (L.) Hook.	tritoma
farkaskutyatej	*Euphorbia cyparissias* L.	mlečika uskolisna
fátyolvirág, egynyári ~	*Gypsophila elegans* M.Bieb.	šlajer
fecskefű, vérehulló ~	*Chelidonium majus* L.	rosopas, rusa
feketecsalán (nép. díszcsalán)	*Perilla frutescens* (L.) Britton	kopriva crna
fenyércirok	*Sorghum halepense* (L.) Pers.	divlji sirak

fényperje, deres ~	*Koeleria glauca* (Spreng.) DC.	trava rđava
flutka → pálmaliliom		
fosószilva → cseresznyeszilva		
földitök, fekete ~	*Bryonia alba* L.	tikva debela
fügekaktusz → medvetalpkaktusz		
fürtösveronika, macskafarkú ~	*Pseudolysimachion spicatum* (L.) Opiz	veronika klasasta
füstike, orvosi ~	*Fumaria officinalis* L.	dimnjača, rosopas
galagonya (nép) →		
galagonya, egybibés ~	*Crataegus monogyna* Jacq.	glog jednosemeni beli
galaj, ragadós ~	*Galium aparine* L.	broć divlji
galaj, tejoltó ~	*Galium verum* L.	ivanjsko cveće
galambbegy, saláta ~	*Valerianella locusta* (L.) Laterr.	matovilac
gamandor, sarlós ~	*Teucrium chamaedrys* L.	dubačac
gémorr, bürök ~	*Erodium cicutarium* (L.) L'Hér.	živa trava
glédics → lepényfa		
gólyaorr, apró ~	*Geranium pusillum* Burm. f.	ilja crvena bubrežasta sitna
gólyaorr, illatos ~	*Geranium macrorrhizum* L.	zdravac
gólyaorr, nehézszagú ~	*Geranium robertianum* L.	živa trava
gólyaorr, piros ~	*Geranium sanguineum* L.	devojačko oko, zdravinjak
gyalogbodza (földi ~)	*Sambucus ebulus* L.	burjan
gyalogbodza, földi ~ → gyalogbodza		
gyermekláncfű → pitypang		
gyíkfű, közönséges ~	*Prunella vulgaris* L.	crnj
gyöngyike, eper ~	*Muscari botryoides* (L.) Mill.	presličica
gyöngyike, fürtös ~	*Muscari neglectum* Guss. ex Ten,	presličica razgranjena
gyöngyike, üstökös ~	*Muscari comosum* (L.) Mill.	presličica kitnjasta
gyöngyköles, mezei ~	*Buglossoides arvense* (L.) I. M. Johnston	divlja proja, poljso vrapseme
gyöngyvessző, kerti ~	*Spiraea van Houttei* (Briot) Zabel	suručica
gyöngyvirág, májusi ~	*Convallaria majalis* L.	đurđevak
gyújtványfű, rekettyelevelű ~	*Linaria genistifolia* (L.) Mill.	lanilist planinski
habszegfű, bókoló ~	*Silene pendul*a L.	pucavac
habszegfű, hólyagos ~	*Silene vulgaris* (Moench) Garcke	pucavac
hagyma, bajuszos ~	*Allium vineale* L.	belučka
hagyma, bunkós ~	*Allium sphaerocephalon* L.	luk ukrasni
hagyma, léggömbhagyma	*Allium cristophii* Trautv.	luk perzijski
hagyma, óriás díszhagyma	*Allium giganteum* Regel	luk ukrasni
hajnalicska → hajnalka		
hajnalka, bíboros ~ (nép. hajnalicska)	*Ipomoea purpurea* (L.) Roth	ladolež, slak ukrasni
hamisciprus, oregoni ~	*Chamaecyparis lawsoniana* (A. Murray) Parl.	pačempres lavsonov
hamisciprus, szavara ~	*Chamaecyparis pisifera* (Siebold et Zucc.) Endl.	pačempres (pačempres plavi="boulevard-ov"
hamuka, fehér ~	*Berteroa incana* (L.) DC.	sivac
hamvaska	*Cineraria maritima* L.	pepeljuga srebrna
hanga, hússzínű ~	*Erica carnea* L.	crnjuša, zimocvet
harangláb, feketéllő ~	*Aquilegia nigricans* Baumg.	kandilka
harangláb, közönséges ~	*Aquilegia vulgaris* L.	kandilka, popina kapica
harangvirág, csomós ~	*Campanula glomerata* L.	zvončić gronjasti
here, fehér ~	*Trifolium repens* L.	detelina bela
here, réti ~	*Trifolium pratense* L.	detelina crvena
hérics, tavaszi ~	*Adonis vernalis* L.	gorocvet

hóbogyó, fehér ~	*Symphoricarpos albus* (L.) S. F. Blake	biserak beli
hóvirág, kikeleti ~	*Galanthus nivalis* L.	visibaba
hóvirág, pompás ~	*Galanthus elwesii* Hook.f.	visibaba velika
hölgyliliom	*Amaryllis belladonna* L.	amarilis beladona
ibolya, illatos ~	*Viola odorata* L.	ljubičica mirisava
ínfű, indás ~	*Ajuga reptans* L.	ivica puzava
infű, kalincaínfű	*Ajuga chamaepitys* (L.) Schreb.	ivica, mali bor
istác, havasi ~	*Armeria alpina* (Hoppe) Willd.	armerija
iszalag, kínai ~	*Fallopia aubertii* (L. Henry) Holub	vijušac
jácint, kerti ~	*Hyacinthus orientalis* L.	zumbul
japán aranykrizantém	*Ajania pacifica* (Nakai) K. Bremer & Humphries	srebrno-zlatna krizantema
japánakác, közönséges ~	*Sophora japonica* L.	bagrem japanski
jegeske → nagyvirágú porcsin		
jégvirág	*Euphorbia marginata* Pursh.	mlečika ukrasna bela
juhar, korai ~	*Acer platanoides* L.	mleč
juhar, zöld ~	*Acer negundo* L.	javor jasenolisni
juhar. ujjas ~	*Acer palmatum* Thunb.	javor prstolisni
jukka → pálmaliliom		
kakaslábfű, közönséges ~	*Echinochloa crus-galli* (L) P. Beauv.	muhar veliki
kakukkfű, hegyi ~	*Thymus pulegioides* L.	majčina dušica
kakukkfű, kerti ~	*Thymus vulgaris* L.	majčina dušica
kakukkfű, magyar ~	*Thymus pannonicus* All.	majčina dušica
kakukk-homokhúr	*Arenaria serpyllifolia* L.	mišje uvo
kakukkmák, kaliforniai ~	*Eschscholzia californica* Cham.	mak kalifornijski
kandilla, mezei ~	*Nigella arvensis* L.	mačkovi brkovi, crnika
kankalin (nép. primula)	*Primula* sp.	jagorčevina
kanna, kerti ~	*Canna generalis* L. H. Baley	kana
kányazsázsa, fali ~	*Diplotaxis muralis* (L.) DC.	mirunka
kányazsombor, hagymaszagú ~	*Alliaria petiolata* (M. Bieb.) Cavara et Grande	lukovac
kardvirág, kerti ~	*Gladiolus* × *gandavensis* Van Houtte	sabljičica, gladiola
karmazsinvirág	*Persicaria orientalis* (L.) Gray	dvornik
kasvirág, bíbor ~	*Echinacea purpurea* (L.) Moench	ehinacea purpurna
katáng, mezei ~	*Cichorium intybus* L.	vodopija
katángkóró (nép) → katáng		
kaukázusi nefelejcs, nagylevelű ~	*Brunnera macrophylla* I.M. Johnston	kavkaski ne zaboravi me
kecske, fűz ~	*Salix caprea* L.	iva
kecskerágó, csíkos ~	*Euonymus europaeus* L.	kurika
kecskerágó, japán ~	*Euonymus japonicus* L. f.	kurika japanska
kecskerágó, repkény ~	*Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Mazz.	kurikovina
kertiőszirózsa, díszes ~	*Callistephus chinensis* (L.) Nees	lepa kata
kígyószisz, terjőke ~	*Echium vulgare* L.	lisičina
királydió	*Juglans regia* L.	orah
kokárdavirág, évelő ~	*Gaillardia aristata* Pursh	gailardija, kokarda
kokárdavirág, kétszínű ~	*Gaillardia pulchella* Foug.	gailardija, kokarda
kommelina, azúrkék ~	*Commelina communis* L.	komelina obična
kontyvirág, foltos ~	*Arum maculatum* L.	kozlac
korallvirág, tömött ~	*Kalanchoë blossfeldiana* Poelln.	kalanhoja
ködvirág, tavaszi ~	*Erophila verna* (L.) Chevall.	nemoćnica prolećna

kőris, amerikai ~	*Fraxinus pennsylvanica* Marshall	jasen pensilvanski
kőris, magas ~	*Fraxinus excelsior* L.	jasen beli, jasen gorski
körömvirág, orvosi ~	*Calendula officinalis* L.	neven
kőtörőfű, arends ~	*Saxifraga* × *arendsii* Engl.	kamenika
kőtörőfű, mohalevelű)→ kőtörőfű, arends ~		
kövirózsa, házi ~	*Sempervivum tectorum* L.	čuvarkuća
krajcárka (nép)→ százszorszép		
krizantém, kínai ehető ~	*Chrysanthemum* × *morifolium* (Ramat.) Hemsl.	hrizantema
kukacvirág → nagyvirágú porcsin		
kunkor, európai ~	*Heliotropium europaeum* L.	posunac
kúpvirág, kisfészkű ~	*Rudbeckia triloba* L.	rudbekija trokrilna
kúpvirág, pompás ~	*Rudbeckia fulgida* Meehan	rudbekija
kutyatej, délszaki ~	*Euphorbia myrsinites* L.	mlečika puzava
kutyatej, foltos ~	*Euphorbia maculata* L.	mlečika
kutyatej, napraforgó ~	*Euphorbia helioscopia* L.	mlečika sitna
kutyatej, tarka ~ jégvirág		
laboda, tatár ~	*Atriplex tatarica* L.	loboda visoka
lángvirág, árlevelű ~	*Phlox subulata* L.	plamenac puzavi
lángvirág, bugás ~	*Phlox paniculata* L.	plamenac
lángvirág, egynyári ~ vagy kerti	*Phlox drummondii* Hook.	plamenac
legényvirág → rézvirág		
len, hegyi ~	*Linum austriacum* L.	lan plavetni
lepényfa, tövises ~ (nép. glédics)	*Gleditsia triacanthos* L.	gledičija
levendula, közönséges ~	*Lavandula angustifolia* Mill.	lavandula
libatop, fehér ~	*Chenopodium album* L.	pepeljuga
libatop, pokolvar ~	*Chenopodium hybridum* L.	pepeljuga srcolisna
ligetszépe, missouri ~	*Oenothera macrocarpa* Nutt.	noćurak
ligetszépe, parlagi ~	*Oenothera biennis* L.	noćurak žuti
ligetszépe, pompás ~	*Oenothera speciosa* Nutt.	noćurak roze
liliom, fehér ~ (nép. szt. antal liliom)	*Lilium candidum* L.	krin, ljiljan
lizinka, pénzlevelű ~	*Lysimachia nummularia* L.	metilj, protivak
lórom, réti ~	*Rumex obtusifolius* L.	kiselica tupolisna
lucerna, komlós ~	*Medicago lupulina* L.	dunjica
lucerna, sárkerep ~	*Medicago falcata* L.	lucerka žuta
lucerna, takarmány ~	*Medicago sativa* L.	lucerka
mácsonya, héjakút ~	*Dipsacus laciniatus* L.	vodostanj visoki
madárbirs, kerti ~	*Cotoneaster horizontalis* Decne.	dunjarica polegla
madárhúr, molyhos ~	*Cerastium tomentosum* L.	letnji sneg
madársóska, felálló ~	*Oxalis stricta* L.	soca zečja, soca žuta
madársóska, háromszöglevelű ~	*Oxalis triangularis* A.St.-Hil.	detelina ukrasna
madársóska, szürke ~	*Oxalis corniculata* L.	soca zlatna
madártej → sárma		
magiszák, ragadós ~	*Asperugo procumbens* L.	prilep
mahónia, magyallevelű ~	*Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt.	mahonija
mályva, erdei ~	*Malva sylvestris* L.	slez crni
mályva, papsajt ~	*Malva neglecta* Wallr.	slez sitni
mályvacserje, szíriai ~	*Hibiscus syriacus* L.	oslez
mályvarózsa, kerti ~	*Alcea rosea* L.	slez pitomi
mandula, közönséges ~	*Amygdalus communis* L.	badem

margaréta, kerti ~	*Leucanthemum* x *superbum* (Bergmans ex J.W. Ingram) D.H.Kent	ivančica, bela rada
maszlag, csattanó ~	*Datura stramonium* L.	tatula
matyó, ráncos ~	*Calepina irregularis* (Asso) Thell.	lanak
mécsvirág, fehér ~	*Silene alba* (Mill.) E. H. L. Krause	pucavac beli
medvetalpkaktusz, heverő ~ (nép. fügekaktusz)	*Opuntia humifusa* (Raf.) Raf.	opuncija
meggy	*Cerasus vulgaris* Mill.	višnja
menyecskeszem, nagyfészkű ~ → szépecske		
menyecskeszem, lándzsalevelű ~ → szépecske		
meténg, télizöld ~	*Vinca minor* L.	zimzelen
mézvirág → illatos ternye		
mirigyes bálványfa (nép. ecetfa)	*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle	kiselo drvo, pajasen
mogyoró, közönséges ~	*Corylus avellana* L.	leska, obična
muhar, ragadós ~	*Setaria verticillata* (L.) P. Beauv.	krpelj, krpiguz
muhar, zöld ~	*Setaria viridis* (L.) P. Beauv.	muarika
muskátli, kerti ~ vagy közönséges	*Pelargonium* x *hortorum* L. H. Bailey	muškatla obična
narancseper, amerikai ~	*Maclura pomifera* (Raf.) C.K. Schneid.	maklura
nárcisz, csupros ~	*Narcissus pseudonarcissus* L.	zelenkada
nárcisz, fehér ~	*Narcissus poëticus* L.	narcis beli
nárcisz, pompás ~	*Narcissus incomparabilis* Mill.	narcis
nefelejcs, erdei ~	*Myosotis sylvatica* (Ehrh.) Hoffm.	zmijine oči
nefelejcs, parlagi ~	*Myosotis arvensis* (L.) Hill	spomenak, muška vernost
nőszirom, apró ~	*Iris pumila* L.	perunika niska
nőszirom, kerti ~ (és hibridek)	*Iris* x *germanica* L.	perunika plava, perunika baštenska
nyúlfüle	*Stachys byzantina* K. Koch	zečje uši
olocsán	*Holosteum umbellatum* L.	blavan
orbáncfű, közönséges ~	*Hypericum perforatum* L.	kantarion
orgona, közönséges ~	*Syringa vulgaris* L.	jorgovan
oroszlánfog, őszi ~	*Leontodon autumnalis* L.	čoloček brdski
oroszlánszáj, kerti ~ (nép. tátika)	*Antirrhinum majus* L.	zevalica
ostorfa, nyugati ~	*Celtis occidentalis* L.	koprivić zapadni
ökörfarkkóró, csilláros ~	*Verbascum lychnitis* L.	divizma gorska
ökörfarkkóró, osztrák ~	*Verbascum chaixii* Vill.	divizma obična
ökörfarkkóró, szöszös ~	*Verbascum phlomoides* L.	divizma krupnocvetna
ördögcérna, közönséges ~	*Lycium barbarum* L.	živa ograda, vučac
őszirózsa, sötétlila ~	*Aster novi-belgii* L.	aster novi-belgii
őszirózsa, törpe ~	*Aster dumosus* Hoffm.	zvezdan
pálmaliliom, kerti ~ (nép. jukka, flutka)	*Yucca filamentosa* L.	juka končasta
pampafű, ezüstös ~	*Cortaderia selloana* (Schult. & Schult. f.) Asch. & Graebn.	pampas trava
papíreper, kínai ~	*Broussonetia papyrifera* (L.) Vent.	dudovac, dud japanski
paprikavirág	*Salvia splendens* Sellow ex Schultes	kadulja ukrasna
parlagfű, ürömlevelű ~	*Ambrosia artemisiifolia* L.	ambrozija
párlófű, közönséges ~	*Agrimonia eupatoria* L.	petrovac
pásztortáska, közönséges ~	*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik.	tarčužak, rusomača, hoću-neću
pázsitviola	*Aubrieta cultorum* Bergmans	aubrijeta ljubičasta, jastučac
pemetefű, fehér ~	*Marrubium peregrinum* L.	očajnica
pemetefű, orvosi ~	*Marrubium vulgare* L.	tetrljan beli

pénzvirág (nép) → százszorszép		
perje, egynyári ~	*Poa annua* L.	livadarka
perje, gumós ~	*Poa bulbosa* L.	livadarka lukovičasta
perje, réti ~	*Poa pratensis* L.	livadarka vlasenica
peszterce, fekete ~	*Ballota nigra* L.	tetrljan modri
petúnia, nagyvirágú ~	*Petunia × atkinsiana* D. Don	petunija
pillangóvirág, kerti ~	*Cosmos bipinnatus* Cav.	kosmos
pimpó, ezüst ~	*Potentilla argentea* L.	steža petoprsna
pimpó, homoki ~	*Potentilla arenaria* Borkh.	čelašica sitna
pimpó, indás ~	*Potentilla reptans* L.	petoprsnica
pipacs	*Papaver rhoeas* L.	bulka, turčinak
pitypang, pongyola ~ (gyermekláncfű)	*Taraxacum officinale* agg	maslačak
pletyka, bíbor ~	*Tradescantia pallida* (Rose) D. R. Hunt	tradeskancija ljubičasta
pletyka, virginiai ~	*Tradescantia virginiana* L.	tradeskancija virdžinijska
porcsin (nép. kukacvirág, jegeske), nagyvirágú ~	*Portulaca grandiflora* Hook.	prkos
porcsin, (nép. zsírfű, zsírparé) kövér ~	*Portulaca oleracea* L.	tušt
porcsinkeserűfű, madár ~	*Polygonum aviculare* L.	troskot
primula → kankalin		
puszpáng, örökzöld ~	*Buxus sempervirens* L.	šimšir
pünkösdi rózsa → illatos bazsarózsa		
repkény, kerek ~	*Glechoma hederacea* L.	dobričica
rezeda, vad ~	*Reseda lutea* L.	rezeda
rézvirág, (nép. legényvirág, vasrózsa) pompás ~	*Zinnia elegans* L.	dupljan; lepi čovek
rézvirág, keskenylevelű ~ (nép. legényvirág, vasrózsa)	*Zinnia angustifolia* Kunth	dupljan; lepi čovek, cinija uskolisnata
rozmaring	*Rosmarinus officinalis* L.	ruzmarin
rózsa, gyepű ~	*Rosa canina* L.	ruža divlja
rózsa, nemes ~	*Rosa* sp.	ruža gajena
rózsameténg	*Catharanthus roseus* (L.) G. Don.	vinka madagaskarska
rozsnok, fedél ~	*Bromus tectorum* L.	vlasulja
rozsnok, meddő ~	*Bromus sterilis* L.	ovsik
rozsnok, puha ~	*Bromus hordeaceus* L.	ovsik
sáfrány, korai ~	*Crocus chrysanthus* Hayek	kaćun, šafran
salamonpecsét, soktérdű ~	*Polygonatum odoratum* (Mill.) Druce	zaliz, pokosnica
saláta, keszeg ~	*Lactuca serriola* L.	salata divlja
salátaboglárka	*Ranunculus ficaria* L.	zlatica, ledinjak
sarkantyúfű, kerti ~	*Delphinium × cultorum* Voss	žavornjak
sárma, ernyős ~ vagy madártej	*Ornithogalum umbellatum* L.	ptičje mleko
sárma, kónya ~ vagy madártej	*Ornithogalum boucheanum* (Kunth) Asch.	ptičje mleko, zelenocvetni vranji luk
sás, korai ~	*Carex praecox* Schreb.	oštrica prolećna
sásliliom, lángszínű ~	*Hemerocallis fulva* L.	ljiljan
sásliliom, sárga ~	*Hemerocallis lilio-asphodelus* L.	ljiljan žuti
sebforrasztófű, parlagi ~	*Descurainia sophia* (L.) Webb	strižica
selyemkóró, közönséges ~	*Asclepias syriaca* L.	perje cigansko, svilenica
selyemmályva, sárga ~	*Abutilon theophrasti* Medik.	lipica
seprence, egynyári ~	*Erigeron annuus* (L.) Pers.	krasolika
som, vörösgyűrű	*Cornus sanguinea* L.	dren

somkóró, orvosi ~	*Melilotus officinalis* (L.) Pall.	kokotac
sóvirág, tatár ~	*Goniolimon tataricum* (L.) Boiss.	statica tatarska
spárga, közönséges ~	*Asparagus officinalis* L.	šparga
spárga, vékonylevelű ~	*Asparagus tenuifolius* Lam.	šparga tankolisna
szalmarózsa → szalmavirág		
szalmavirág, szalmarózsa	*Helichrysum bracteatum* (Vent.) Willd.	slamno cveće
szamárbogáncs, közönséges ~	*Onopordum acanthium* L.	čkalj magareći
szamóca, erdei ~	*Fragaria vesca* L.	jagoda
szappanfű, orvosi ~	*Saponaria officinalis* L.	sapunjača belonoga
szarkaláb, kerti ~	*Consolida ajacis* (L.) Schur	grančica
szarkaláb, mezei ~	*Consolida regalis* Gray	žavornjak
százszorszép, vad ~	*Bellis perennis* L.	krasuljak, bela rada
szeder, földi ~ (vadszeder)	*Rubus fruticosus* L.	kupina
szegfű, kerti ~	*Dianthus caryophyllus* L.	karanfil baštenski
szegfű, májusi ~ → pünkösdi szegfű		
szegfű, pünkösdi ~ (nép. májusi szegfű)	*Dianthus gratianopolitanus* Vill.	karanfil mirisni
szegfű, tollas ~	*Dianthus plumarius* L.	karanfil baštenski
szegfű, török ~ (törökszegfű)	*Dianthus barbatus* L.	karanfil kitnjasti
székfű, orvosi ~	*Matricaria recutita* L.	kamilica, titrica
szépecske, lándzsalevelű	*Coreopsis lanceolata* L.	koreopsis kopljasti
szépecske, nagyfészkű ~	*Coreopsis grandiflora* Hogg ex Sweet	koreopsis veliki
szerbtövis, olasz ~	*Xanthium italicum* Moretti	boca zelena
szil, mezei ~	*Ulmus minor* Mill.	brest sitnolisni
szil, turkesztáni ~	*Ulmus pumila* L.	brest sibirski
szilva, házi ~	*Prunus domestica* L.	šljiva
szívvirág	*Dicentra spectabilis* (L.) Lemarie	minđušica
szőlő, kerti ~	*Vitis vinifera* L.	vinova loza
szt. antal liliom → fehér liliom		
szulák, apró ~	*Convolvulus arvensis* L.	poponac
szulákkeserűfű	*Fallopia convolvulus* (L.) A. Löve	vijušac njivski
tamariska, francia ~	*Tamarix gallica* L.	tamariška francuska
tarack (nép.) → csillagpázsit		
tarackbúza, közönséges ~	*Elymus repens* (L.) Gould	pirevina
tarkakoronafürt	*Securigera varia* (L.) Lassen	ajčica
tarlóvirág (nép. tisztesfű)	*Stachys annua* L.	čistac sitan
tarsóka, mezei ~	*Thlaspi arvense* L.	kravlja trava
tatárvirág, örökzöld ~	*Iberis sempervirens* L.	biserak
tátika → kerti oroszlánszáj		
télizöld, kis ~ → meténg, télizöld ~		
télizöld, nagy ~	*Vinca major* L.	zimzelen
téltemető, kikeletnyitó ~	*Eranthis hyemalis* (L.) Salisb.	kukurjak
ternye, illatos (nép. mézvirág)	*Lobularia maritima* (L.) Desv.	medeni cvet
tikszem, mezei ~	*Anagallis arvensis* L.	vidovčica
tippan, fehér ~	*Agrostis stolonifera* L.	rosulja
tiszafa, közönséges ~	*Taxus baccata* L.	tisa
tisztesfű → tarlóvirág		
török szegfű → szegfű		
tőtippan, kis ~	*Eragrostis minor* Host	eragrostis
trombitafolyandár	*Campsis radicans* (L.) Seem.	tekoma, kampsis
tuja, keleti ~	*Thuja orientalis* L.	tuja istočna

tuja, nyugati ~	*Thuja occidentalis* L.	tuja zapadna
tulipán, pompás ~	*Tulipa gesneriana* L.	lala baštenska
turbolya, zamatos ~	*Anthriscus cerefolium* (L.) Hoffm.	krbuljica baštenska
tüdőfű, orvosi ~	*Pulmonaria officinalis* L.	plutnjak
tüskemag, vetési ~	*Torilis arvensis* (Huds.) Link	krpeljica poljska
tűzeső, vérvörös ~	*Heuchera sanguinea* Engelm.	zvončić koralni
tyúkhúr, közönséges ~	*Stellaria media* (L.) Vill.	mišjakinja
tyúktaréj, mezei ~	*Gagea pratensis* (Pers.) Dumort.	trolučac livadski
ujjasmuhar, pirók ~	*Digitaria sanguinalis* (L.) Scop.	svračica obična
útifű, közepes ~	*Plantago media* L.	bokvica
útifű, lándzsás ~	*Plantago lanceolata* L.	bokvica, muška bokvica
üröm, fekete ~	*Artemisia vulgaris* L.	pelen
üröm, japán ~	*Artemisia schmidtiana* Maxim.	pelen svilasti
vadmurok	*Daucus carota* L.	mrkva, šargarepa
vadrepce	*Sinapis arvensis* L.	gorušica
vadszeder → földi szeder		
vadszőlő, közönséges ~	*Parthenocissus inserta* (A. Kern.) Fritsch	loza divlja
varjúbab → varjúháj, bablevelű ~		
varjúháj, aranysárga ~	*Sedum aizoon* L.	sedum aizon, žednjak
varjúháj, bablevelű ~ (varjúbab)	*Sedum maximum* (L.) Hoffm.	bobovnik
varjúháj, borsos ~	*Sedum acre* L.	žednjak jarić
varjúháj, deres ~	*Sedum hispanicum* L.	bobinjača
varjúháj, fehér ~	*Sedum album* L.	žednjak beli
varjúháj, hatsoros ~	*Sedum sexangulare* L.	bobovnik
varjúháj, kövi ~	*Sedum rupestre* L.	žednjak sinjasti
varjúháj, októberi ~	*Sedum sieboldii* Poit.	žednjak okrugli
varjúháj, pompás ~	*Sedum spectabile* Boreau	ranjenik, debela koka
varjúmák, vetési ~	*Hibiscus trionum* L.	varovnica
vasfű → verbéna		
vasfű, közönséges ~	*Verbena officinalis* L.	vrbena, ljutovnica
vasrózsa → rézvirág		
verbéna, (vasfű) kerti ~	*Verbena* x *hybrida* Voss	vrbna
veronica, fényes ~	*Veronica polita* Fr.	čestoslavica glatka
veronica, perzsa ~	*Veronica persica* Poir.	mišjakinja
veronika, borostyánlevelű ~	*Veronica hederifolia* L.	brslinka
veronika, gamandor ~	*Veronica teucrium* L.	zmijina trava
veronika, lecsepült ~	*Veronica prostrata* L.	verenica bledocrvena polegla
veronika, ösztörűs ~	*Veronica chamaedrys* L.	zmijina trava
veronika, ujjaslevelű ~	*Veronica triphyllos* L.	verenica prstolista
vetővirág, őszi ~	*Sternbergia lutea* (L.) Ker Gawl. ex Nyman	lužarka žuta
viola, görög ~ (nép. estike)	*Matthiola bicornis* DC.	frajla noćna
virágosnád	*Miscanthus sinensis* Andersson	šaš kineski, kineska srebrna trava
záporvirág, pompás ~	*Gazania rigens* (L.) Gaertn.	gazanija, sunčica
zörgőfű, hamvas ~	*Crepis tectorum* L.	odvraćenica
zörgőfű, serteszőrű ~	*Crepis setosa* Haller	čekinjuša
zsálya, ligeti ~	*Salvia nemorosa* L.	kadulja, žalfija
zsálya, muskotály ~	*Salvia sclarea* L.	kadulja, žalfija
zsálya, osztrák ~	*Salvia austriaca* Jacq.	kadulja, žalfija gajič pamuk trava
zsázsa, közönséges útszéli ~	*Cardaria draba* (L.) Desv.	kupusac
zsázsa, mezei ~	*Lepidium campestre* (L.) R. Br.	biberika

zsírfű →kövér porcsin		
zsírparé → kövér porcsin		
zsombor, hamvas ~	*Sisymbrium orientale* L.	oranj istočni

Lista vrsta po narodnom nazivu

Narodni naziv (prvi naziv u Flori Srbije)	**Ostali narodni nazivi**	**Naučni naziv**	**Mađarski naziv**
ajčica	šareni grašak	*Securigera varia* (L.) Lassen	tarkakoronafürt
amarilis beladona	beladona ljiljan, gola dama	*Amaryllis belladonna* L.	hölgyliliom
ambrozija	pelenasta ambrozija	*Ambrosia artemisiifolia* L.	ürömlevelű parlagfű
armerija	babina svila, primorski karanfil	*Armeria alpina* (Hoppe) Willd.	havasi istác
aster novi-belgii	belgijski zvezdan	*Aster novi-belgii* L.	sötétlila őszirózsa
aubrijeta ljubičasta	jastučac	*Aubrieta cultorum* Bergmans	pázsitviola
badem		*Amygdalus communis* L.	közönséges mandula
bagrem	bagrem beli, obični	*Robinia pseudoacacia* L.	fehér akác (nép. ákác, ágác, bagrema)
bagrem japanski		*Sophora japonica* L.	közönséges japánakác
bagrem lepljivi		*Robinia viscosa* Vent.	enyves akác
begonija voštana		*Begonia semperflorens* Link et Otto	mindignyíló (kerti) begónia
belučka	divlji luk, vinogradarski luk	*Allium vineale* L.	bajuszos hagyma
bergenija	slonovo uvo	*Bergenia crassifolia* (L.) Fritsch	vaskos bőrlevél
biberika	poljska renika	*Lepidium campestre* (L.) R. Br.	mezei zsázsa
biserak	snežak	*Iberis sempervirens* L.	örökzöld tatárvirág
biserak beli		*Symphoricarpos albus* (L.) S. F. Blake	fehér hóbogyó
blavan	štitasti pljevelj	*Holosteum umbellatum* L.	olocsán
bobinjača	bobnjača, srebrni jastučić	*Sedum hispanicum* L.	deres varjúháj
bobovnik		*Sedum sexangulare* L.	hatsoros varjúháj
bobovnik	debela koka, veliki žednjak	*Sedum maximum* (L.) Hoffm.	bablevelű varjúháj, varjúbab
boca zelena		*Xanthium italicum* Moretti	olasz szerbtövis
bokvica	srednja bokvica	*Plantago media* L.	közepes útifű
bokvica, muška	uskolisna bokvica	*Plantago lanceolata* L.	lándzsás útifű
božur		*Paeonia officinalis* L.	-bazsarózsa
božur zeljasti	božur kineski	*Paeonia lactiflora* Pallas	illatos bazsarózsa (nép. pünkösdi rózsa)
brest sibirski	patuljasti brest	*Ulmus pumila* L.	turkesztáni szil
brest sitnolisni	poljski brest, nizijski brest	*Ulmus minor* Mill.	mezei szil
broć divlji	lepljiva broćika, prilepača, hvatavac	*Galium aparine* L.	ragadós galaj
brslinka	bršlinka	*Veronica hederifolia* L.	borostyánlevelű veronika
bršljan		*Hedera helix* L. BIZTOS	közönséges borostyán
bukvica	divlji bosiljak, gorska metvica	*Clinopodium vulgare* L.	közönséges borsfű
bulka	turčinak, poljski mak	*Papaver rhoeas* L.	pipacs
bunika crna		*Hyoscyamus niger* L.	bolondító beléndek
burjan	smrdljiva bazga	*Sambucus ebulus* L.	földi vagy gyalogbodza
čajnica	bela čajnica	*Marrubium peregrinum* L.	fehér pemetefű
carska kruna		*Fritillaria imperialis* L.	császárkorona (nép. császárliliom)
čekinjuša	trepavičavi dimak	*Crepis setosa* Haller	serteszőrű zörgőfű
čelašica sitna	peskovita petoprsta	*Potentilla arenaria* Borkh.	homoki pimpó
čestoslavica glatka		*Veronica polita* Fr.	fényes veronica
čestoslavica, persijska	kokošija ljubica, čestoslavica	*Veronica persica* Poir.	perzsa veronica
čistac sitan	beli čistac, beli bosiljak	*Stachys annua* L.	tarlóvirág (nép. tisztesfű)
čkalj magareći	magareći trn	*Onopordum acanthium* L.	közönséges szamárbogáncs
čoloček brdski	jesenji lavlji zub	*Leontodon autumnalis* L.	őszi oroszlánfog
crnj	crnjevac	*Prunella vulgaris* L.	közönséges gyíkfű
crnjuša	zimocvet zimska erika, vres	*Erica carnea* L.	hússzínű hanga

čubar	baštenski čubar	*Satureja hortensis* L.	kerti csombor
čupava kata	mačkov brk, crnjika	*Nigella damascena* L.	borzaskata
čuvarkuća	gromovik	*Sempervivum tectorum* L.	házi kövirózsa
dalija	georgina	*Dahlia* x *variabilis* (Willd.) Desf.	dália
detelina bela		*Trifolium repens* L.	fehér here
detelina crvena	livadska detelina, divlja d.	*Trifolium pratense* L.	réti here
detelina ukrasna		*Oxalis triangularis* A.St.-Hil.	háromszöglevelű madársóska
devojačko oko	zdravinjak krvavac	*Geranium sanguineum* L.	piros gólyaorr
dimnjača, rosopas		*Fumaria officinalis* L.	orvosi füstike
divizma gorska		*Verbascum lychnitis* L.	csilláros ökörfarkkóró
divizma krupnocvetna	kraljevska sveća	*Verbascum phlomoides* L.	szöszös ökörfarkkóró
divizma obična	bela divizma	*Verbascum chaixii* Vill.	osztrák ökörfarkkóró
divlja proja	poljso vrapseme, poljska biserka	*Buglossoides arvense* (L.) I. M. Johnston	mezei gyöngyköles
divlji sirak		*Sorghum halepense* (L.) Pers.	fenyércirok
dobričica	brštan trava	*Glechoma hederacea* L.	kerek repkény
dren	crveni svib	*Cornus sanguinea* L.	vörösgyűrű-som
dubačac	zubatac, srčanik	*Teucrium chamaedrys* L.	sarlós gamandor
dud beli		*Morus alba* L.	fehér eperfa
dud crni		*Morus nigra* L.	fekete eperfa
dudovac	dud japanski, papirni dud	*Broussonetia papyrifera* (L.) Vent.	kínai papíreper
dunjarica polegla		*Cotoneaster horizontalis* Decne.	kerti madárbirs
dunjica	obična vija, hmeljasta dunjica	*Medicago lupulina* L.	komlós lucerna
dupljan	lepi čovek lepi gliša	*Zinnia elegans* L.	pompás rézvirág (nép. legényvirág, vasrózsa)
dupljan	lepi čovek uskolisna cinija	*Zinnia angustifolia* Kunth	keskenylevelű rézvirág (nép. legényvirág, vasrózsa)
đurđevak		*Convallaria majalis* L.	májusi gyöngyvirág
dvornik	buhin dvornik, vodena paprika	*Persicaria orientalis* (L.) Gray	karmazsinvirág
džanarika	dženarika, divlja šljiva	*Prunus cerasifera* Ehrh.	cseresznyeszilva (nép. fosószilva)
ehinacea purpurna		*Echinacea purpurea* (L.) Moench	bíbor kasvirág
eragrostis	mala kosmatka	*Eragrostis minor* Host	kis tőtippan
forsitija hibridna		*Forsythia* × *intermedia* Zabel	hibrid aranycserje
gailardija	kokarda	*Gaillardia aristata* Pursh	évelő kokárdavirág
gailardija	šarena kokarda	*Gaillardia pulchella* Foug.	kétszínű kokárdavirág
gazanija	sunčica	*Gazania rigens* (L.) Gaertn.	pompás záporvirág
gledičija	trnovac	*Gleditsia triacanthos* L.	tövises lepényfa (nép. glédics)
glog jednosemeni beli		*Crataegus monogyna* Jacq.	egybibés galagonya
gorčika	obična gorčika, kostriš	*Sonchus oleraceus* L.	szelíd csorbóka
gorčika	poljska gorčika, poljski oštak	*Sonchus arvensis* L.	mezei csorbóka
gorčika rapava	oštri kostriš, oštra gorčika	*Sonchus asper* (L.) Hill	szúrós csorbóka
goreća ljubav	večna mladost, svileni cvet, plava zvezda	*Ageratum houstonianum* Mill.	kék bojtocska
gorocvet		*Adonis vernalis* L.	tavaszi hérics
gorušica	poljska gorušica, divlja slačica	*Sinapis arvensis* L.	vadrepce
grahorica	uskolisna grahorica, crna grahorica	*Vicia angustifolia* L.	vetési bükköny
grančica	vrtni kokotić	*Consolida ajacis* (L.) Schur	kerti szarkaláb
graorica	ptičja grahorica	*Vicia cracca* L.	kaszanyűg bükköny
hajdučka trava	stolisnik, ranjenik	*Achillea millefolium* L.	közönséges cickafark

hajdučka trava žuta		*Achillea filipendulina* Lam.	jószagú vagy sárga cickafark
host	vodeni krin, letnji ljiljan	*Hosta plantaginea* (Lam.) Aschers.	nagy árnyékliliom
hosta ventrikoza	ljubičasta hosta, trbušasta hosta	*Hosta ventricosa* Stearn	tojásdadlevelű árnyékliliom
hrizantema		*Chrysanthemum* × *morifolium* (Ramat.) Hemsl.	kínai ehető krizantém
ilja crvena bubrežasta sitna	mali zdravac	*Geranium pusillum* Burm. f.	apró gólyaorr
iva	macina vrba	*Salix caprea* L.	kecskefűz
ivančica	bela rada	*Leucanthemum* x *superbum* (Bergmans ex J.W. Ingram) D.H.Kent	kerti margaréta
ivanjsko cveće		*Galium verum* L.	tejoltó galaj
ivica		*Ajuga chamaepitys* (L.) Schreb.	kalincaínfű
ivica puzava		*Ajuga reptans* L.	indás ínfű
jagoda		*Fragaria vesca* L.	erdei szamóca
jagorčevina		*Primula* sp.	kankalin (nép. primula)
jasen beli	jasen gorski	*Fraxinus excelsior* L.	magas kőris
jasen pensilvanski		*Fraxinus pennsylvanica* Marshall	amerikai kőris
javor jasenolisni		*Acer negundo* L.	zöld juhar
javor prstolisni	japanski javor	*Acer palmatum* Thunb.	ujjas juhar
ježevica		*Dactylis glomerata* L.	csomós ebír
jorgovan		*Syringa vulgaris* L.	közönséges orgona
juka končasta		*Yucca filamentosa* L.	kerti pálmaliliom (nép. jukka, flutka)
kaćun, šafran		*Crocus chrysanthus* Hayek	korai sáfrány
kadifa velika		*Tagetes erecta* L.	nagy bársonyvirág (nagy büdöske)
kadifica niska		*Tagetes patula* L.	törpe bársonyvirág (törpe büdöske)
kadulja	žalfija gajič, pamuk trava	*Salvia austriaca* Jacq.	osztrák zsálya
kadulja	muškatna žalfija	*Salvia sclarea* L.	muskotály zsálya
kadulja	šumska žalfija	*Salvia nemorosa* L.	ligeti zsálya
kadulja ukrasna	ukrasna žalfija	*Salvia splendens* Sellow ex Schultes	paprikavirág
kalanhoja		*Kalanchoë blossfeldiana* Poelln.	tömött korallvirág
kalina jajolisna		*Ligustrum ovalifolium* Hassk.	széleslevelű fagyal
kamenika		*Saxifraga* × *arendsii*Engl.	Arends-kőtörőfű (mohalevelű kőtörőfű)
kamilica titrica		*Matricaria recutita* L.	orvosi székfű
kana		*Canna generalis*L. H. Baley	kerti kanna
kandilka	crnkasta kandilka	*Aquilegia nigricans* Baumg.	feketéllő harangláb
kandilka	popina kapica	*Aquilegia vulgaris* L.	közönséges harangláb
kantarion		*Hypericum perforatum* L.	közönséges orbáncfű
karanfil baštenski		*Dianthus caryophyllus* L.	kerti szegfű
karanfil baštenski	majski karanfil, mirišljavi karanfil, perasti karanfil	*Dianthus plumarius* L.	tollas szegfű Priszter (1986)
karanfil kitnjasti	turski karanfil	*Dianthus barbatus* L.	török szegfű
karanfil mirisni		*Dianthus gratianopolitanus* Vill.	pünkösdi szegfű (nép. májusi szegfű)
kavkaski ne zaboravi me	baštenski nezaboravak, kavkaska potočnica	*Brunnera macrophylla* I.M. Johnston	nagylevelű kaukázusi nefelejcs
kelreuteria	drvo lampion	*Koelreuteria paniculata* Laxm.	bugás csörgőfa
kiselica tupolisna	konjski štavelj, konjska kiselica	Rumex obtusifolius L.	réti lórom

kiselo drvo	pajasen	*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle	mirigyes bálványfa (nép. ecetfa)
kleka	obična kleka**,** borovica,	*Juniperus communis* L.	közönséges boróka
kleka kineska		*Juniperus chinensis* L.	kínai boróka
kleka planinska	ljuspasta kleka	*Juniperus squamata* Lamb.	himalájai boróka
kleka polegla kleka horizontalna		*Juniperus horizontalis* Moench	henye boróka
kokošja noga		*Eleusine indica* (L.) Gaertn.	aszályfű
kokotac	žuti kokotac	*Melilotus officinalis* (L.) Pall.	orvosi somkóró
komelina obična		*Commelina communis* L.	azúrkék kommelina
kopriva		*Urtica dioica* L.	nagy csalán
kopriva crna		*Perilla frutescens* (L.) Britton	feketecsalán (nép. díszcsalán)
koprivić zapadni		*Celtis occidentalis* L.	nyugati ostorfa (nép: bogyós, galagonya)
koreopsis kopljasti	kopljasto devojačko oko	*Coreopsis lanceolata* L.	lándzsalevelű szépecske vagy menyecskeszem
koreopsis veliki	devojačko oko krupnocvetno	*Coreopsis grandiflora* Hogg ex Sweet	nagyfészkű szépecskevagy menyecskeszem
kosmos		*Cosmos bipinnatus* Cav.	kerti pillangóvirág
kovilje	vilina kosa**,** zlatni klas, meksička perjanica	*Stipa tenuissima*Trin.	mexikói árvalányhaj
kozinac		*Astragalus onobrychis* L.	zászlós csüdfű
kozja brada		*Tragopogon dubius* Scop.	nagy bakszakáll
kozlac		*Arum maculatum* L.	foltos kontyvirág
krasolika		*Erigeron annuus* (L.) Pers.	egynyári seprence
krasuljak	bela rada, novčić	*Bellis perennis* L.	vad százszorszép (nép. krajcárka, pénzvirág)
kravlja trava		*Thlaspi arvense* L.	mezei tarsóka
krbuljica baštenska	krasuljica	*Anthriscus cerefolium* (L.) Hoffm.	zamatos turbolya
krin, ljiljan		*Lilium candidum* L.	fehér liliom (nép. Szt. Antal liliom)
krinum	močvarni ljiljan	*Crinum powellii* hort. ex Baker	rózsás ernyősliliom
krpelj	krpiguz, lepljivi muhar	*Setaria verticillata* (L.) P. Beauv.	ragadós muhar
krpeljica poljska		*Torilis arvensis* (Huds.) Link	vetési tüskemag
kukurjak	rana ozimica	*Eranthis hyemalis* (L.) Salisb.	kikeletnyitó téltemető
kupina		*Rubus fruticosus* L.	földi szeder (vadszeder)
kupusac	divlji ren	*Cardaria draba* (L.) Desv.	közönséges útszéli-zsázsa
kurika	evropska kurika, obična kurika	*Euonymus europaeus* L.	csíkos kecskerágó
kurika japanska		*Euonymus japonicus* L. f.	japán kecskerágó
kurikovina		*Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Mazz.	repkény kecskerágó
ladolež	slak ukrasni	*Ipomoea purpurea* (L.) Roth	bíboros hajnalka (nép. hajnalicska)
lala baštenska		*Tulipa gesneriana* L.	pompás tulipán
lan plavetni	austrijski lan, planinski lan	*Linum austriacum* L.	hegyi len
lanak	obična gorušika	*Calepina irregularis* (Asso) Thell.	ráncos matyó
lanilist planinski	žutilovka	*Linaria genistifolia* (L.) Mill.	rekettyelevelű gyújtványfű
lavandula		*Lavandula angustifolia* Mill.	közönséges levendula
ledeni cvet	delosperma, ledeni prkos	*Delosperma cooperi* (Hook.f.) L.Bolus	bíborvörös délvirág
ledeni cvet žuti	delosperma	*Delosperma congestum* L.Bolus	sárga délvirág
lepa kata		*Callistephus chinensis* (L.) Nees	díszes kertiőszirózsa

leska, obična		*Corylus avellana* L.	közönséges mogyoró
letnji sneg	ledena trava, ptičja trava	*Cerastium tomentosum* L.	molyhos madárhúr
lipica	mračnjak	*Abutilon theophrasti* Medik.	sárga selyemmályva
lisičina	lisičji rep	*Echium vulgare* L.	terjőke kígyószisz
livadarka	jednogodišnja livadarka	*Poa annua* L.	egynyári perje
livadarka lukovičasta	vlasnjača	*Poa bulbosa* L.	gumós perje
livadarka vlasenica	prava livadarka	*Poa pratensis* L.	réti perje
ljiljan	dnevni ljiljan, lažni ljiljan	*Hemerocallis fulva* L.	lángszínű sásliliom
ljiljan žuti	žuti dnevni ljiljan	*Hemerocallis lilio-asphodelus* L.	sárga sásliliom
ljubičica baštenska	dan-i-noć, baštenska ljubičica	*Viola* x *wittrockiana* Gams	kerti árvácska
ljubičica mirisava	mirisna ljubičica, ljubičica	*Viola odorata* L.	illatos ibolya
ljubičica poljska		*Viola arvensis* Murray	mezei árvácska
ljulj engleski		*Lolium perenne* L.	angolperje
ljutić		*Ranunculus acris* L.	réti boglárka
ljutić svilasti	ilirski ljutić	*Ranunculus illyricus* L.	selymes boglárka
loboda visoka	velika loboda, tatarska loboda	*Atriplex tatarica* L.	tatár laboda
lovorvišnja		*Prunus laurocerasus* L.	babérmeggy
loza divlja	petolisna lozica	*Parthenocissus inserta* (A. Kern.) Fritsch	közönséges vadszőlő
lucerka		*Medicago sativa* L.	takarmány lucerna
lucerka žuta		*Medicago falcata* L.	sárkerep lucerna
luk perzijski		*Allium cristophii* Trautv.	léggömbhagyma
luk ukrasni	divovski ukrasni luk	*Allium giganteum* Regel	óriás díszhagyma
luk ukrasni	loptasti luk	*Allium sphaerocephalon* L.	bunkós hagyma
lukovac	češnjača	*Alliaria petiolata* (M.Bieb.) Cavara et Grande	hagymaszagú kányazsombor
lužarka žuta	jesenji žuti šafran	*Sternbergia lutea* (L.) Ker Gawl. ex Nyman	őszi vetővirág
mačkovi brkovi	crnika	*Nigella arvensis* L.	mezei kandilla
mahonija		*Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt.	magyallevelű mahónia
majčina dušica	panonski timijan	*Thymus pannonicus* All.	magyar kakukkfű
majčina dušica	poljski timijan	*Thymus pulegioides* L.	hegyi kakukkfű
majčina dušica	vrtni timijan	*Thymus vulgaris* L.	kerti kakukkfű
mak kalifornijski	zlatni mak	*Eschscholzia californica* Cham.	kaliforniai kakukkmák
maklura	divlja pomorandža	*Maclura pomifera* (Raf.) C.K. Schneid.	amerikai narancseper
maslačak		*Taraxacum officinale* agg	pongyola pitypang (gyermekláncfű)
matovilac	poljska salata, divlja salata	*Valerianella locusta* (L.) Laterr.	saláta-galambbegy
medeni cvet		*Lobularia maritima* (L.) Desv.	illatos ternye (nép.mézvirág)
metilj, protivak	metiljava trava	*Lysimachia nummularia* L.	pénzlevelű lizinka
metlica uska	lažna vlasulja	*Festuca pseudovina* Hack.	sovány csenkesz
minđušica	devojačko srce	*Dicentra spectabilis* (L.) Lemarie	szívvirág
mirunka		*Diplotaxis muralis* (L.) DC.	fali kányazsázsa
mišinac	pasji jezik	*Cynoglossum officinale* L.	közönséges ebnyelvfű
mišjakinja		*Stellaria media* (L.) Vill.	közönséges tyúkhúr
mišje uvo		*Arenaria serpyllifolia* L.	kakukk-homokhúr
mleč	crni javor	*Acer platanoides* L.	korai juhar
mlečika	pegava mlečika	*Euphorbia maculata* L.	foltos kutyatej
mlečika puzava		*Euphorbia myrsinites* L.	délszaki kutyatej
mlečika sitna	rana mlečika	*Euphorbia helioscopia* L.	napraforgó-kutyatej
mlečika ukrasna bela		*Euphorbia marginata* Pursh.	Jégvirág vagy tarka kutyatej
mlečika uskolisna		*Euphorbia cyparissias* L.	farkaskutyatej

mrkva	šargarepa, divlja mrkva	*Daucus carota* L.	vadmurok
mrtva kopriva	crvena mrtva kopriva	*Lamium purpureum* L.	piros árvacsalán
mrtva kopriva	njivska mrtva kopriva	*Lamium amplexicaule* L.	bársonyos árvacsalán
mrtva kopriva maljava	pegava mrtva kopriva	*Lamium maculatum* L.	foltos árvacsalán
muarika	zeleni muhar	*Setaria viridis* (L.) P. Beauv.	zöld muhar
muhar veliki	koštan muhar, korovsko proso	*Echinochloa crus-galli* (L) P. Beauv.	közönséges kakaslábfű
muškatla obična		*Pelargonium* x *hortorum*L. H. Bailey	kerti vagy közönséges muskátli
narcis		*Narcissus incomparabilis* Mill.	pompás nárcisz
narcis beli		*Narcissus poëticus* L.	fehér nárcisz
nemoćnica prolećna		*Erophila verna* (L.) Chevall.	tavaszi ködvirág
neven		*Calendula officinalis* L.	orvosi körömvirág
noćna frajla		*Matthiola bicornis* DC.	görög viola (nép. estike)
noćurak		*Oenothera macrocarpa* Nutt.	missouri ligetszépe
noćurak peruanski	noćna frajla	*Mirabilis jalapa* L.	nagy csodatölcsér
noćurak roze		*Oenothera speciosa* Nutt.	pompás ligetszépe
noćurak žuti		*Oenothera biennis* L.	parlagi ligetszépe
odvraćenica	krovni dimak	*Crepis tectorum* L.	hamvas zörgőfű
opuncija	polegla opuncija, đavolji jezik	*Opuntia humifusa* (Raf.) Raf.	heverő medvetalpkaktusz (nép. fügekaktusz)
orah		*Juglans regia* L.	királydió
oranj istočni	orijentalna gorčica	*Sisymbrium orientale*L.	hamvas zsombor
oslez	sirijska ruža	*Hibiscus syriacus* L.	szíriai mályvacserje
oštrica prolećna	rana oštrika	*Carex praecox* Schreb.	korai sás
ovas, zob		*Avena sativa* L.	abrakzab
ovsik	maljava klasača	*Bromus hordeaceus* L.	puha rozsnok
ovsik	oštra klasača	*Bromus sterilis* L.	meddő rozsnok
pačempres (pačempres plavi="boulevard-ov"	japanski pačempres	*Chamaecyparis pisifera* (Siebold et Zucc.) Endl.	szavara hamisciprus
pačempres lavsonov		*Chamaecyparis lawsoniana* (A. Murray) Parl.	oregoni hamisciprus
pampas trava		*Cortaderia selloana* (Schult. & Schult. f.) Asch. & Graebn.	ezüstös pampafű
pelen	divlji pelin, obični pelin	*Artemisia vulgaris* L.	fekete üröm
pelen svilasti	svilasti pelin	*Artemisia schmidtiana* Maxim.	japán üröm
pepeljuga	obična pepeljuga	*Chenopodium album* L.	fehér libatop
pepeljuga srcolisna		*Chenopodium hybridum* L.	pokolvar-libatop
pepeljuga srebrna		*Cineraria maritima* L.	hamvaska
perje cigansko	svilenica	*Asclepias syriaca* L.	közönséges selyemkóró
perunika niska		*Iris pumila* L.	apró nőszirom
perunika plava	perunika baštenska	*Iris* x *germanica* L.	kerti nőszirom (és hibridek)
petoprsnica	puzajući petoprst	*Potentilla reptans* L.	indás pimpó
petrovac	ranjenik	*Agrimonia eupatoria* L.	közönséges párlófű
petunija		*Petunia* × *atkinsiana* D. Don	nagyvirágú petúnia
pirevina	obična pirevina	*Elymus repens* (L.) Gould	közönséges tarackbúza
plamenac	jednogodišnji plamenac	*Phlox drummondii* Hook.	kerti vagy egynyári lángvirág
plamenac	visoki floks	*Phlox paniculata* L.	bugás lángvirág
plamenac puzavi		*Phlox subulata* L.	árlevelű lángvirág
plutnjak	medunika, kudrovac, lisac, trava od guje	*Pulmonaria officinalis* L.	orvosi tüdőfű
pomoćnica	crna pomoćnica	*Solanum nigrum* L.	fekete csucsor
popino prase	divlji ječam	*Hordeum murinum* L.	egérárpa
poponac		*Convolvulus arvensis* L.	apró szulák
posunac	europska bradavka	*Heliotropium europaeum* L.	európai kunkor
presličica		*Muscari botryoides* (L.) Mill.	epergyöngyike
presličica kitnjasta	vilin luk	*Muscari comosum* (L.) Mill.	üstökös gyöngyike

presličica razgranjena		*Muscari neglectum* Guss. ex Ten,	fürtös gyöngyike
prkos	krupnocvetna kamenjarka	*Portulaca grandiflora*Hook.	nagyvirágú porcsin (nép. kukacvirág, jegeske)
pšenica obična		*Triticum aestivum* L.	közönséges búza
pširlep, obični		*Asperugo procumbens* L.	ragadós magiszák
ptičje mleko		*Ornithogalum umbellatum* L.	ernyős sárma vagy madártej
ptičje mleko	zelenocvetni vranji luk	*Ornithogalum boucheanum* (Kunth) Asch.	kónya sárma vagy madártej
pucavac		*Silene vulgaris* (Moench) Garcke	hólyagos habszegfű
pucavac	puzavi pucavac	*Silene pendul*a L.	bókoló habszegfű
pucavac beli		*Silene alba* (Mill.) E.H.L. Krause	fehér mécsvirág
ranjenik	debela koka	*Sedum spectabile* Boreau	pompás varjúháj
različak		*Centaurea cyanus* L.	kék búzavirág
rebrac	močvarni stolisnik, bela čipka, belocvetna hajdučka trava	*Achillea ptarmica* L.	kenyérbél cickafark
repušnjača		*Conyza canadensis* (L.) Cronquist	kanadai betyárkóró
rezeda	obična rezeda, žuti katanac	*Reseda lutea* L.	vad rezeda
ribizla	zlatna ribizla	*Ribes aureum* Pursh	aranyribiszke
rosopas	rusa, zmijino mleko	*Chelidonium majus* L.	vérehulló fecskefű
rosulja	bela rosulja	*Agrostis stolonifera* L.	fehér tippan
rudbekija	crnooka pupavica	*Rudbeckia fulgida* Meehan	pompás kúpvirág
rudbekija trokrilna	pupavica	*Rudbeckia triloba* L.	kisfészkű kúpvirág
ruj dlakavi	kiseli ruj, kiselo drvo	*Rhus typhina* L.	ecetszömörce (nép. ecetfa)
ruža divlja	šipurak	*Rosa canina* L.	gyepű rózsa
ruža gajena		*Rosa* sp.	nemes rózsa
ruzmarin		*Rosmarinus officinalis* L.	rozmaring
sabljičica	gladiola	*Gladiolus × gandavensis* Van Houtte	kerti kardvirág
salata divlja	bodljikava salata	*Lactuca serriola* L.	keszeg saláta
samak	obični samak	*Nonea pulla* (L.) DC.	közönséges apácavirág
sapunjača belonoga		*Saponaria officinalis* L.	orvosi szappanfű
šaš kineski	kineska srebrna trava	*Miscanthus sinensis* Andersson	virágosnád
sedum aizon	žednjak	*Sedum aizoon* L.	aranysárga varjúháj
šimšir		*Buxus sempervirens* L.	örökzöld puszpáng (nép. bukszus)
sivac		*Berteroa incana* (L.) DC.	fehér hamuka
šlajer		*Gypsophila elegans* M.Bieb.	egynyári fátyolvirág
slamno cveće		*Helichrysum bracteatum* (Vent.) Willd.	szalmavirág, szalmarózsa
slez crni		*Malva sylvestris* L.	erdei mályva
slez pitomi	baštenski slez	*Alcea rosea* L.	kerti mályvarózsa
slez sitni		*Malva neglecta* Wallr.	papsajt mályva
šljiva		*Prunus domestica* L.	házi szilva
soca zečja	soca žuta, kisela trava, žuta kiselica	*Oxalis stricta* L.	felálló madársóska
soca zlatna	kisela detelina	*Oxalis corniculata* L.	szürke madársóska
somina	planinska somina, polegla kleka	*Juniperus sabina* L.	nehézszagú boróka
somina virdžinijska		*Juniperus virginiana* L.	virginiai boróka
šparga		*Asparagus officinalis* L.	közönséges spárga
šparga tankolisna		*Asparagus tenuifolius* Lam.	vékonylevelű spárga
spomenak, muška vernost	sitnocvetni spomenak, poljska potočnica	*Myosotis arvensis* (L.) Hill	parlagi nefelejcs
srebrno-zlatna krizantema		*Ajania pacifica* (Nakai) K. Bremer & Humphries	japán aranykrizantém

statica tatarska	tatarski vražemil	*Goniolimon tataricum* (L.) Boiss.	tatár sóvirág
steža petoprsn	srebrnasti petoprst	*Potentilla argentea* L.	ezüst pimpó
štir	obični štir, oštrodlakavi štir	*Amaranthus retroflexus* L.	szőrös disznóparéj
stričak	obični stričak, bodljasti stričak	*Carduus acanthoides* L.	útszéli bogáncs
stričak	uspravni stričak	*Carduus nutans* L.	bókoló bogáncs
strižica	obična oranjica	*Descurainia sophia* (L.) Webb	parlagi sebforrasztófű
suručica	bela suručica	*Spiraea van Houttei* (Briot) Zabel	kerti gyöngyvessző
svračica obična		*Digitaria sanguinalis* (L.) Scop.	pirók ujjasmuhar
tamariška francuska	francuska metlika	*Tamarix gallica* L.	francia tamariska
tarčužak	rusomača, hoću-neću pastirska torbica	*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik.	közönséges pásztortáska
tatula		*Datura stramonium* L.	csattanó maszlag
tekoma	kampsis	*Campsis radicans* (L.) Seem.	trombitafolyandár
tetrljan beli	gorčika, smrduša, jetrena trava, macina trava	*Marrubium vulgare* L.	orvosi pemetefű
tetrljan modri	crnoglavac, crna kopriva	*Ballota nigra* L.	fekete peszterce
tikva debela	divlja tikva	*Bryonia alba* L.	fekete földitök
tisa		*Taxus baccata* L.	közönséges tiszafa
tradeskancija ljubičasta		*Tradescantia pallida* (Rose) D. R. Hunt	bíbor pletyka
tradeskancija virdžinijska	mačkov brk	*Tradescantia virginiana* L.	virginiai pletyka
trava rđava	siva smilica	*Koeleria glauca* (Spreng.) DC.	deres fényperje
tritoma	narandžasta baklja	*Kniphofia uvaria* (L.) Hook.	fürtös fáklyaliliom
trolučac livadski		*Gagea pratensis* (Pers.) Dumort.	mezei tyúktaréj
troskot	ptičji troskot, ptičja trava, pasja trava	*Polygonum aviculare* L.	madár-porcsinkeserűfű
tuja istočna	tuja kineska	*Thuja orientalis* L.	keleti tuja
tuja zapadna		*Thuja occidentalis* L.	nyugati tuja
tušt		*Portulaca oleracea* L.	kövér porcsin (nép. zsírfű, zsírparé)
varovnica	njivska lubeničarka, bešikasti hibiskus	*Hibiscus trionum* L.	vetési varjúmák
vasulja brazdasta		*Festuca rupicola* Heuff.	barázdált csenkesz
verenica bledocrvena polegla		*Veronica prostrata* L.	lecsepült veronika
verenica prstolista		*Veronica triphyllos* L.	ujjaslevelű veronika
veronika klasasta	klasasta čestoslavica	*Pseudolysimachion spicatum* (L.) Opiz	macskafarkú fürtösveronika
vidovčica crvena		*Anagallis arvensis* L.	mezei tikszem
vijušac	ruska loza, srebrnasta čipkasta loza, grmolika heljda, grmoliki papunac	*Fallopia aubertii* (L. Henry) Holub	kínai-iszalag
vijušac njivski		*Fallopia convolvulus* (L.) A. Löve	szulákkeserűfű
vilina kosica		*Cuscuta campestris* Yunck.	nagy aranka
vinka madagaskarska		*Catharanthus roseus* (L.) G. Don.	rózsameténg
vinobojka	kineska vinobojka	*Phytolacca esculenta* van Houtte	kínai alkörmös
vinova loza		*Vitis vinifera* L.	kerti szőlő
visibaba		*Galanthus nivalis* L.	kikeleti hóvirág
visibaba velika	džinovska visibaba	*Galanthus elwesii* Hook.f.	pompás hóvirág
višnja		*Cerasus vulgaris* Mill.	meggy

vlasulja	klasača, krovni ovsik, prilepuša	*Bromus tectorum* L.	fedél rozsnok
vlasulja bleda		*Festuca pallens* Host	deres csenkesz
vodopija	cikorija, gologuza	*Cichorium intybus* L.	mezei katáng (nép. katánkóró)
vodostanj visoki	krpasta češljugovina, češljasta češljiga	*Dipsacus laciniatus* L.	héjakút mácsonya
volovski jezik	runjava trava, rumenilo, pačje gnezdo	*Anchusa officinalis* L.	orvosi atracél
vrbena	ljutovnica	*Verbena officinalis* L.	közönséges vasfű
vrbena	vrtna verbna	*Verbena* x *hybrida* Voss	kerti verbéna (vasfű)
žablja trava		*Senecio vulgaris* L.	közönséges aggófű
zaliz	pokosnica, solomonov pečat	*Polygonatum odoratum* (Mill.) Druce	soktérdű salamonpecsét
žavornjak		*Consolida regalis* Gray	mezei szarkaláb
žavornjak	vrtni kokotić	*Delphinium* × *cultorum* Voss	kerti sarkantyúfű
zdravac		*Geranium macrorrhizum* L.	illatos gólyaorr
zečje uši		*Stachys byzantina* K. Koch	nyúlfüle
žednjak beli		*Sedum album* L.	fehér varjúháj
žednjak okrugli		*Sedum sieboldii*Poit.	októberi varjúháj
žednjak sinjasti		*Sedum rupestre* L.	kövi varjúháj
žednjak, jarić	oštar žednjak, kamena trava	*Sedum acre* L.	borsos varjúháj
zelenkada	žuti sunovrat, bledožuti narcis	*Narcissus pseudonarcissus* L.	csupros nárcisz
zevalica		*Antirrhinum majus* L.	kerti oroszlánszáj (nép. tátika)
zimzelen mali		*Vinca minor* L.	télizöld meténg (kis télizöld)
zimzelen veliki		*Vinca major* L.	nagy télizöld
živa ograda	vučje bobice	*Lycium barbarum* L.	közönséges ördögcérna
živa trava	češulja, robert trava	*Geranium robertianum* L.	nehézszagú gólyaorr
živa trava	obični čapljan	*Erodium cicutarium* (L.) L'Hér.	bürök-gémorr
zlatica	ledinjak. žabnjak	*Ranunculus ficaria* L.	salátaboglárka
zlatica velika		*Solidago gigantea* Aiton	magas aranyvessző
zmijina trava	veronika dlakava	*Veronica chamaedrys* L.	ösztörűs veronika
zmijina trava	klasasta veronika	*Veronica teucrium* L.	gamandor veronika
zmijine oči	šumska potočnica, šumski nezaboravak	*Myosotis sylvatica* (Ehrh.) Hoffm.	erdei nefelejcs
zova bazga		*Sambucus nigra* L.	fekete bodza
zubača		*Cynodon dactylon* (L.) Pers.	közönséges csillagpázsit (nép. tarack)
zumbul	istočnjački zumbul	*Hyacinthus orientalis* L.	kerti jácint
zvezdan	niski zvezdan	*Aster dumosus* Hoffm.	törpe őszirózsa
zvončić gronjasti	grozdasti zvončić, livadni zvončić	*Campanula glomerata* L.	csomós harangvirág
zvončić koralni		*Heuchera sanguinea* Engelm.	vérvörös tűzeső

15. TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ 4
1. BEVEZETÉS 5
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS 6
3. CÉLOK 8
4. ANYAG ÉS MÓDSZER 9
5. A TEMETŐK NÖVÉNYZETÉRŐL ÁLTALÁBAN 29
6. EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁSUK 31
6.1. A TEMETŐBEN ELŐFORDULÓ NÖVÉNYEK STÁTUSZA ÉS EREDETE 31
6.2. A SÍROK DÍSZÍTÉSÉRE SZOLGÁLÓ NÖVÉNYEK 32
6.3. FASOROK 35
6.4. SZÁNTÓFÖLDI GAZDÁLKODÁS A TEMETŐKBEN 36
6.5. SPONTÁN ELŐFORDULÓ FAJOK 38
6.6. A TERMÉSZETES NÖVÉNYZET MARADVÁNYAI 42
6.7. A TEMETŐK FAJAINAK TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZA 43
6.8. INVÁZIÓS FAJOK 45
6.9. A TEMETŐBEN ELŐFORDULÓ NÖVÉNYFAJOK RAUNKIAER-ÉLETFORMA SZERINTI MEGOSZLÁSA 47
6.10. MŰVIRÁGOK 48
6.11. A TEMETŐK KARBANTARTÁSA, A SÍROK ÉS KÖRNYÉKÜK ÁPOLTSÁGA 50
7. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK 56
8. Képmellékletek – témák szerint 58
8.1.A temető fásszárú növényei 58
8.2. Egykori, ma már nem divatos dísznövényeink 61
8.3. Másodvirágzásukat élő, hajdani slágernövények 64
8.4. Újabbkeletű, ritkaságszámba menő dísznövényeink, egyetlenek vagy nagyon ritkák 66
8.5. Spontán megtelepedett növények, de van díszítőértékük 67
8.6. Pozsgások 70
8.7. Terjedőfélben lévő gyomok, özönnövények – fásszárúak 72
8.8. Terjedőfélben lévő gyomok, özönnövények – lágyszárúak 73
9. Képmelléklet – a tudományos nevek ABC-sorrendjében történő kivonatos fajbemutatása 75
10. KÖSZÖNET 471
11. IRODALOMJEGYZÉK 471
12. PRESENTATION OF THE FLORA RICHNESS OF THE KISHEGYES (MALI IĐOŠ) CEMETERIES 475
13. PREZENTACIJA BOGASTVA FLORE GROBLJA MALOG IĐOŠA 476

14. NÉVMUTATÓK 477
15. TARTALOMJEGYZÉK 504

Czékus Géza Kishegyesen született 1953-ban, hatodik gyerekként,. Édesapja tanító, édesanyja háztartásbeli volt. Alapképzettsége okleveles biológus. 1985-ben a szegedi JATE-n, 1991-ben az Újvidéki Egyetem Természettudományi Karán szerzett a biológia tudományok doktora minősítést. Nyugalmazott egyetemi rendes tanár. Egy időben tanszékvezető, a módszertanokkal megbízott dékánhelyettes volt az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karán.

1976 óta mint tanár volt munkaviszonyban. A felsőoktatásban 1988 óta dolgozott. Biológiát, a biológiával rokon tudományterületeket, illetve szakmódszertanokat adott elő.

Számtalan főiskolai (Pedagógiai Akadémia, Óvóképző Főiskola), a zombori Tanítóképző Kar és az MTTK hallgatójának vezető tanára volt. A tanítóképző első akkreditált programját ő állította össze.

Meghívott vendégtanár volt a belgrádi Megatrend Egyetemen, valamint konzulens tanár a budapesti Corvinus Egyetemen (majd a gödöllői Szt. István Egyetemen és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem) zentai konzultációs központjában. Közel 40 éve tanít a szabadkai Paulinum Klasszikus Gimnáziumban is.

Publikációi száma több mint 400. Ezek közül hét monográfia (temető-, biodemográfiai-, dendroflorisztikai- és templomi betlehemekkel foglalkozó monográfiák), 12 egyetemi tankönyv, kettő kiállítási kalauz, egy szótár, öt kézikönyv, egy jegyzet, három praktikum, öt tudásfelmérő teszt, egy halotti búcsúztató (szerkesztése és sajtó alá rendezése) és hat egyéb könyv. Több mint 30 szerkesztett publikáció fűződik a nevéhez. Egy önálló kiállítása volt (a szabadkai temetők fás szárú növényei) és egy falinaptár az ő gyűjteményébe ad betekintést.

Nevéhez fűződik a *Cenchrus pauciflorus* Benth. (pázsitfű) ésaz *Asplenium* x *murariaeforma* Waisb. (páfrány) fajok első jugoszláviai leírása.

Több szakmai szervezet tagja.65 éves koráig 190 alkalommal adott vért (e tekintetben ő a szabadkai község rekordere).

Legmagasabb kitüntetése a vatikáni PRO ECCLESIA ET PONTIFICE (Az Egyházért és a pápáért) kitüntetés (2011), amely a Vatikán civileknek járó legmagasabb kitüntetése. Az MTA köztestületi tagja.

Szabadkán él, nős, két nagykorú fia és három unokája van.

Tudományos munkával még egyetemista korában kezdett el foglalkozni. Ezek botanikai (ökológiai), embertani és szakmódszertani témájúak voltak. Nemzetközi folyóiratokban több munkát közölt, amelyek az avar és középkori emberleletek embertani feldolgozását ismertetik.

Közel 30 éve kutatja a szabadkai temetők növényvilágát, de a legnagyobb szabadkai temető sírfeliratait vonatkozó kutatási eredményeit is publikálta. Tóth Tamással jelentette meg a szabadkai és palicsi temetőkben nyugvó jeles, nevezetes személyek sírhelyét.

A kishegyesi temetők flórája egy átfogó monográfia, amely nem csak a növényekkel, hanem a temetővel, mint társadalmi térrel is foglalkozik. Jelen munka a Botanikai Közleményekben megjelent cikk képes kiegészítése. Ezzel, a közel hat évig tartó fáradtságos munkával is tisztelegni szeretne szülei, felmenői, rokonai és mindenki előtt, aki az ismertetett temetőkben nyugszik.